

Հավելված
ՀՀ կառավարության 2016 թվականի
հուլիսի 14-ի N 746 - Ն որոշման

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ



ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆ

**ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ՕՂԱԿԱԶԵՎ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՀԱՆԳՈՒՅՑՆԵՐԻ
ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ**

ԲՖԳ, ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԿԱՅՈՒՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾՐԱԳՐԻ, ՏՐԱՆՇ 2



**ՀՈՂԻ ՕՏԱՐՄԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
Դավթաշեն-Աշտարակ մայրուղի**

Խորհրդատու



Ֆինանսավորող
գործակալություն



Ասիական զարգացման
բանկ

Իրականացնող մարմին



ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱԵԱ	Ազդեցության ենթակա անձ
ԱԵԸ	Ազդեցության ենթակա ընտանիք
ԱԵՏՏ	Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություն
ԱԶԲ	Ասիական զարգացման Բանկ
ԱՄԳ	Արտաքին մոնիտորինգի գործակալություն
ԱՄՆ դոլար	Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների դոլար
ԱՆՍՌԱ	Աղքատության նվազեցման և սոցիալական ռազմավարության ամփոփագիր
ԱՍՀՆԳ	Աղքատության և սոցիալական հարցերի նախնական գնահատում
ԱՔՀ	Անվտանգության քաղաքականության հայտարարագիր
ԲԴԽ	Բողոքների դիտարկման խումբ
ԲԼՄ	Բողոքների լուծման մեխանիզմ
ԲՖԳ	Բազմափուլային ֆինանսավորման գործիք
ԳՄ	Գործադիր մարմին
ԵՔ	Երևանի քաղաքապետարան
ԻԳ	Իրականացնող մարմին
ԾԻԳ	«Երևանի կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություն
ԾԿԽ	Ծրագրի կառավարման խորհուրդ
ԾՆՏԱ	Ծրագրի նախապատրաստման տեխնիկական աջակցության
ԲԳՀՇՈ	Բացառիկ գերակա հանրային շահի մասին որոշում
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀՀ դրամ	Հայաստանի Հանրապետության դրամ
ՀՕՏ	Հողի օտարում և տարաբնակեցում
ՀՕՏԾ	Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագիր
ՀՕՏԾ	ՀՀ կառավարության 2012 թվականի մարտի 7-ի «Քաղաքային կայուն զարգացման ներդրումային ծրագրի՝ հողի օտարման և տարաբնակեցման շրջանակը և փոխհատուցման առանձին տեսակների հաշվարկման կարգը հաստատելու մասին» թիվ 273-Ն որոշմամբ հաստատված «Հողի օտարման և տարաբնակեցման շրջանակ»-ը
ՄՆՇՎԽ	Մանրամասն նախագծման և շինարարության վերահսկողության խորհրդատու
ՄՀՀ	Մանրամասն չափագրման հետազոտություն
ՊՇ	Պարտավորությունների շրջանակը
ՍՏՀ	Սոցիալ-տնտեսական հետազոտություն
ՕՇՄՊ	Օրինականացման և շտկող միջոցառումների պլան

ՀԱՄԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐԸ

Ազդեցության ենթակա անձ/անձինք (ԱԵԱ)՝ Բոլոր անձինք, ովքեր Ծրագրի իրականացման արդյունքում ազդեցության են ենթարկվում հողամասի օտարման, վերաբնակեցման կամ եկամտի կորստի հետևանքով՝ ներառյալ ցանկացած անձ, տնային տնտեսություն (երբեմն կոչվում են Ծրագրի ազդեցությանը ենթակա ընտանիք), ընկերություն կամ հասարակական կամ մասնավոր հաստատություն: Հետևաբար, ԱԵԱ-ների թվին են պատկանում՝ 1) մարդիկ, ովքեր ուղղակիորեն ենթակա են ճանապարհային միջանցքի, օտարման գոտիների, աշտարակի կամ սյունների հիմքերի կամ շինարարական աշխատանքների ազդեցությանը, 2) մարդիկ, որոնց գյուղատնտեսական հողը կամ այլ արտադրական սեփականությունները, ինչպես օրինակ՝ ծառերն են կամ մշակաբույսերը, ենթարկվում են շինարարական աշխատանքների ազդեցությանը, 3) մարդիկ, որոնց ձեռնարկատիրական գործունեությունն է ենթարկվում ազդեցության, և ովքեր Ծրագրի ազդեցության հետևանքով կարող են ունենալ եկամտի կորուստ, 4) մարդիկ, ովքեր աշխատանք են կորցնում Ծրագրի իրականացման հետևանքով, 5) մարդիկ, ովքեր Ծրագրի հետևանքով գրկվում են համայնքային ռեսուրսներից/գույքից: Թեև ազդեցության ենթարկված անձի մասին այս սահմանումը տարբերվում է ԱՔՀ-2009-ում տրված սահմանումից, սակայն Հայաստանի Հանրապետությունում այդպես է այն ընկալվում և պաշտոնապես օգտագործվում և չի տարբերվում ԱՔՀ-2009-ի՝ «տեղահանված անձի» սահմանումից:

Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություն (ԱԵՏՏ)՝ Մեկ տանիքի տակ բնակվող բոլոր անդամները, որոնք գործում են որպես մեկ տնտեսական միավոր: Ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունը կարող է բաղկացած լինել մեկ հիմնական ընտանիքից կամ ընդլայնված ընտանիքային խմբից: Սա փոխհատուցում/վերականգնում ստացող կարևորագույն միավոր է

Փոխհատուցում՝ Օտարված կամ Ծրագրի ազդեցությանը ենթակա գույքերի փոխարինման արժեքի (դրամական) վճարում՝ ընթացիկ շուկայական արժեքի հիման վրա:

Կասեցման օր՝ Այն օրը, երբ տվյալ հատվածի համար սկսվում է մարդահամարը, ազդեցության ենթակա գույքերի տեղազննումն ու սոցիալ-տնտեսական հետազոտությունը: Կասեցման օրից հետո կատարված բարելավումները ենթակա չեն փոխհատուցման:

Իրավունքներ՝ Դրամական փոխհատուցում, եկամտի վերականգնում, վերաբնակեցման աջակցություն, եկամտի փոխարինում և վերաբնակեցում ներառող այն միջոցառումների ամբողջությունը, որոնք պետք է տրամադրվեն ազդեցության ենթարկված անձանց՝ կախված նրանց կորուստների բնույթից՝ նրանց տնտեսական և սոցիալական հիմքերը վերականգնելու համար:

Բարելավումներ՝ Անձի, տնտեսության, հաստատության կամ կազմակերպության կողմից կառուցված շինություններ (բնակարան, ցանկապատ, , գոմ, հաղորդողիներ, համայնքային հարմարանքներ, խանութներ, պահեստներ, ասֆալտապատ մակերևույթներ և այլն) և ցանված մշակաբույսեր:

Հողի օտարում՝ Միջոցառումների շրջանակ, որոնք նախատեսված են ՀՀ օրենսդրությամբ՝ բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչված տարածքներում սեփականության օտարման, օտարվող սեփականության դիմաց համարժեք փոխհատուցման տրման գործընթացներն իրականացնելու նպատակով:

Վարձակալություն՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքով նախատեսված քաղաքացիա-իրավական ինստիտուտ, որի շրջանակներում կնքվող վարձակալության պայմանագրով վարձատուն պարտավորվում է վճարի դիմաց վարձակալի ժամանակավոր տիրապետմանը և (կամ) օգտագործմանը հանձնել գույք:

Վարձակալ՝ Այն ԱԵԱ-ն, ում ժամանակավոր տիրապետմանը և (կամ) օգտագործմանը Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հանձնվել է գույքը:

Գույքի հանդեպ օրինական կարգավիճակի ստացում՝ ԱԵԱ-ն կարող է գույքի հանդեպ ստանալ իրավունքներ (սեփականության կամ այլ տեսակի իրավունք): Այն շինությունը, որը ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով չի հանդիսանում կադաստրային միավոր, բայց կարող է ստանալ օրինական կարգավիճակ: Օրինական կարգավիճակի ստացման համար ԱԵԱ-ները պետք է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված համապատասխան գործընթաց իրականացնեն՝ Երևանի քաղաքապետարանի և /կամ ՀՀ կառավարությանն առընթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի հետ համատեղ:

Մարզ-Համայնք՝ Հայաստանի Հանրապետությունը բաժանված է 10 մարզերի: Մարզերից յուրաքանչյուրը ղեկավարվում է մարզպետի կողմից, որը նշանակվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից: Յուրաքանչյուր մարզ բաղկացած է համայնքներից, որոնք ինքնակառավարվող են և բաղկացած են մեկ կամ ավելի բնակավայրերից: Բնակավայրերը դասակարգվում են որպես քաղաք կամ որպես գյուղ: Երևանը, որը նախկինում մարզի կարգավիճակ ուներ, ներկայումս ունի համայնքի կարգավիճակ և ղեկավարվում է ընտրովի քաղաքապետի կողմից:

Օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցման ոչ ենթակա անշարժ գույք՝ պետության կողմից հատուկ պահպանվող տարածքները (այն տարածքները, որոնք ՀՀ հողային օրենսգրքով սահմանված կարգով պաշտոնապես պահված են որոշակի հասարակական օգտագործման նկատառումներով, ինչպես օրինակ՝ ռազմական տարածքները, հիվանդանոցների, դպրոցների տարածքները կամ բնակավայրերի համար ոչ պիտանի տարածքները՝ զետի հունները, ռադիոակտիվ տարածքները կամ այլ վտանգավոր կամ էկոլոգիապես անպիտան հողերը): Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության «Հողային օրենսգրքը» (2001, մայիսի 2), հոդված 60:

Վերականգնում՝ Ոչ կամավոր տարաբնակեցման քաղաքականության շրջանակներում տրամադրված փոխհատուցում, որը չի ենթադրում օտարված գույքի փոխարինման արժեքի վճարում:

Վերաբնակեցում՝ ԱԵԱ-ի/ԱԵՏՏ-ի ֆիզիկական տեղահանումն այն վայրից, որը հանդիսանում էր նրա բնակավայրը նախքան Ծրագրի իրականացումը:

Փոխարինման արժեք՝ Այն արժեքը, որը գնահատվում է որպես հողի համար արդարացի փոխհատուցում՝ հիմնվելով դրա բերքատվության պոտենցիալի, շենքերի և շինությունների փոխարինման արժեքի (շինանյութերի և աշխատուժի տվյալ պահի շուկայական իրական գինը առանց ամորտիզացիոն մասհանումների կամ վերաօգտագործված շինանյութի համար մասհանումների), ինչպես նաև բնակելի տարածքների, բերքի, ծառերի և այլ ունեցվածքի շուկայական արժեքի վրա:

Տարաբնակեցում՝ Բոլոր այն միջոցառումները, որոնք նախատեսված են ԱԵԱ-ների սեփականության և (կամ) ապրուստի վրա Ծրագրի թողած բացասական որևէ ազդեցությունը մեղմացնելու համար, ներառյալ՝ փոխհատուցումը, վերաբնակեցումը, եթե այն անհրաժեշտ է, և վնասված/քանդված ենթակառուցվածքների ու սարքավորումների վերականգնումը:

Զգալի ազդեցություն՝ Զգալի ազդեցությունն այն է, երբ 200 կամ ավելի մարդիկ ենթարկվում են խոշոր ազդեցությունների, որոնք ներառում են՝ 1) ֆիզիկական տեղահանումը կամ 2) արտադրական (եկամտաբեր) գույքի տասը կամ տասից ավել տոկոսի կորուստը:

Սոցիալապես խոցելի տնային տնտեսություններ՝ Դրանք այն տնտեսություններն են, որոնք՝ 1) հաշվառված են Խոցելի ընտանիքների գնահատման համակարգում (ԽԸԳՀ) և ստանում են ընտանեկան նպաստ, 2) որոնք ղեկավարվում են միայնակ կանանց կողմից, որտեղ կայուն

Եկամուտ ունեցող (առնվազն նվազագույն ամսական աշխատավարձի չափով) այլ չափահաս, աշխատունակ տարիքի անձ չկա՝ բացառությամբ զինծառայություն անցնող կամ քսաներեք տարին չըրացած ցերեկային ուսուցմամբ սովորողները, 3) որոնք ղեկավարվում են կենսաթոշակի իրավունք ունեցող անձանց կողմից, որտեղ կայուն եկամուտ ունեցող (առնվազն նվազագույն ամսական աշխատավարձի չափով) չափահաս, աշխատունակ տարիքի անձ չկա՝ բացառությամբ զինծառայություն անցնող կամ քսաներեք տարին չըրացած ցերեկային ուսուցմամբ սովորողները:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՄՓՈՓ ՆԿԱՐԱԳԻՐ.....	10
1 ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	20
1.1 Ծրագրի պատմությունը.....	20
1.2 Ծրագրի տեղակայվածությունը	21
1.3 Ծրագրի նկարագրությունը.....	21
1.4 Ենթաձրագրի 2. Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց.....	24
1.4.1 Տեղակայվածություն և նկարագրություն.....	24
1.4.2 Ենթաձրագրի իրականացման ժամանակացույցը	24
1.5 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի շրջանակն ու կարգավիճակը	28
1.6 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի նպատակը	28
1.7 Հողի օտարում և տարաբնակեցում. Ծրագրի իրականացմանն առնչվող պայմանները ..	29
1.8 Փաստաթղթի հրապարակումը	29
1.9 Ծրագրի կատեցման օրը.....	29
2 ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԵՎ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՏՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ.....	30
2.1 Ընդհանուր տեղեկություններ.....	30
2.2 Հետազոտության մեթոդաբանությունը և ազդեցության գնահատման մոտեցումները.....	31
2.2.1 Հետազոտության մեթոդաբանությունը.....	31
2.2.2 Ազդեցության գնահատման մոտեցումներ	32
2.3 Ազդեցությունը հողի վրա.....	34
2.3.1 Հողի դասակարգումը՝ ըստ ՀՀ հողային օրենսգրքի.....	34
2.3.2 Հողի կորուստ	35
2.4 Ազդեցությունը շենքերի և շինությունների վրա.....	40
2.4.1 Բնակելի շենքեր և շինություններ.....	40
2.4.2 Ոչ բնակելի շենքեր և շինություններ.....	41
2.4.3 Ապամոնտաժման ենթակա շինություններ.....	43
2.4.4 Ցանկապատեր և այլ բարելավումներ.....	44
2.4.5 Շինությունների վրա ազդեցությունները և վերաբնակեցման ռազմավարությունը.....	45
2.5 Մշակաբույսեր	54
2.6 Ծառեր	54
2.7 Ազդեցությունը ձեռնարկատիրական գործունեության և եկամտի վրա	57
2.8 Ազդեցությունը զբաղվածության վրա	58
2.9 Զգալի ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ.....	58
2.10 Ազդեցությունն աղբատների և խոցելի խմբերի վրա	59
2.11 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների և ազդեցության ենթակա անձանց տվյալների ամփոփում	60
3 ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՆԿԱՐԱԳԻՐ.....	62
3.1 Ընդհանուր տեղեկություններ.....	62
3.2 Հետազոտության մեթոդաբանությունը.....	62
3.3 Ազդեցության ենթակա անձանց և տնային տնտեսությունների սոցիալ-տնտեսական նկարագիրը	62
3.3.1 ԱԵԱ-ների սեռն ու էթնիկ ծագումը.....	62
3.3.2 Ընտանիքի կազմը և սոցիալ-տնտեսական դասակարգումը	63
3.3.3 Տարիքը	64
3.3.4 Կրթությունը	64
3.3.5 Զբաղվածությունը և եկամտի աղբյուրները	65
3.3.6 Եկամուտներ և ծախսեր	66
3.3.7 Աղքատ և ծայրահեղ աղքատ տնային տնտեսություններ.....	67

3.3.8	Կենսապայմանների վերաբերյալ ընկալումները.....	67
3.3.9	Ծրագրի մասին ընկալումը.....	68
4	ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ.....	70
4.1	Ընդհանուր տեղեկություններ.....	70
4.2	Հանրային լսումներ.....	70
4.3	Տեղեկատվության հրապարակումը.....	72
5	ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ԼՈՒԾԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ.....	73
5.1	Հիմնական տեղեկություններ.....	73
5.2	Բողոքների քննարկման և կարգավորման ընթացակարգ.....	73
5.3	Տեղեկատվական և բողոքների կարգավորման ծառայություններից օգտվելու հնարավորություն.....	76
6	ՀՀ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԱԶԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ.....	78
6.1	ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ քաղաքականության նկարագրությունը.....	78
6.1.1	Հողի օտարման և տարաբնակեցման վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրությունը.....	78
6.1.2	Անվտանգության քաղաքականության հայտարարագրի շրջանակներում հարկադիր տարաբնակեցման վերաբերյալ ԱԶԲ դրույթները.....	79
6.1.3	Հողի օտարման և տարաբնակեցման վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ Տարաբնակեցման քաղաքականության համեմատությունը.....	80
6.1.4	Սույն Բազմափուլ ֆինանսավորման գործիքի (ԲՖԳ) համար ընդունված Հողի օտարման և տարաբնակեցման շրջանակի սկզբունքները և իրավասությունները.....	81
6.2	Փոխհատուցում ստանալու իրավունքը.....	82
6.3	Փոխհատուցում ստանալու իրավունքները.....	83
6.4	Փոխհատուցման միավորի արժեքի գնահատում.....	85
6.5	Հարկադիր օտարման պայմանները.....	86
6.6	Օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման պայմանները և մեխանիզմը.....	86
7	ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՈՒՄ, ՎԵՐԱԲՆԱԿԵՑՈՒՄ ԵՎ ԵԿԱՍՏԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ.....	88
7.1	Ընդհանուր տեղեկություններ.....	88
7.2	Ազդեցության ենթակա գյուղատնտեսական եկամուտ.....	88
7.3	Ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեությունները.....	89
7.4	Զբաղվածության կորուստ.....	93
8	ՀՈՂԻ ՕՏԱՐՄԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆ.....	95
8.1	Ընդհանուր տեղեկություններ.....	95
8.2	Ֆինանսավորման աղբյուրները և բաշխումը.....	95
8.3	Օտարվող հողի դիմաց փոխհատուցումը.....	96
8.3.1	Գնահատման մեթոդաբանությունը.....	96
8.3.2	Փոխհատուցումը հողի` ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով սեփականատերերին.....	96
8.3.3	Փոխհատուցում հողի վարձակալներին.....	97
8.3.4	Վերականգնման նպաստ` ՀՀ պահանջների չպահպանմամբ` անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողի համար.....	98
8.4	Փոխհատուցում շենքերի, շինությունների և բարելավումների համար.....	98
8.4.1	Գնահատման մեթոդաբանությունը.....	98
8.4.2	Բնակելի շենքեր.....	99
8.4.3	Ոչ բնակելի շինություններ.....	100
8.4.4	Ցանկապատեր և բարելավումներ.....	104
8.5	Մշակաբույսերի և ծառերի փոխհատուցումը.....	105
8.5.1	Մշակաբույսեր.....	105
8.5.2	Մրգատու ծառեր.....	106
8.5.3	Փայտանյութ տվող ծառեր.....	109

8.5.4	Դեկորատիվ ծառեր և թփեր	110
8.6	Փոխհատուցում ձեռնարկատիրական գործունեության և եկամտի կորստի դիմաց.....	112
8.6.1	Ձեռնարկատիրական գործունեության կորուստներ.....	112
8.6.2	Եկամտի կորուստներ.....	114
8.7	Վերականգնման նպաստներ.....	114
8.7.1	Զգալի ազդեցության նպաստ.....	114
8.7.2	Նպաստներ խոցելի խմբերի համար.....	115
8.7.3	Վերաբնակեցման նպաստ	115
8.8	Գրանցման ծախսերը և կիրառվող հարկերը.....	116
8.9	Բյուջեի (ծախսերի) ամփոփում.....	118
9	ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ.....	121
9.1	Ընդհանուր տեղեկություններ.....	121
9.2	Հիմնական գործակալությունները և կազմակերպությունները.....	121
9.2.1	Սահիական զարգացման բանկ.....	121
9.2.2	ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն	121
9.2.3	Երևանի քաղաքապետարանը և ծրագրի իրականացման գրասենյակը	121
9.2.4	Խորհրդատուներ.....	122
9.3	Այլ գործակալություններ և հաստատություններ	123
9.4	ՀՕՏՕ իրականացման կարողությունները.....	123
10	ՀՈՂԻ ՕՏԱՐՄԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ.....	124
10.1	Ընդհանուր տեղեկություններ.....	124
10.2	Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի պատրաստման գործողությունները.....	124
10.3	Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման փուլերը	125
10.4	Օրինականացման և շտկող միջոցառումների պլան	126
10.4.1	ԱԵԱ-ների՝ օրինական կարգավիճակ ստանալուն վերաբերող դեպքեր.....	126
10.4.2	Կադաստրային ուղղումների հետ կապված դեպքեր.....	129
10.4.3	Ազդեցությունները շինարարության փուլում	132
10.5	Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման ժամանակացույցը.....	132
11	ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ.....	136
11.1	Ընդհանուր տեղեկություններ.....	136
11.2	Ներքին մոնիտորինգ.....	136
11.3	Արտաքին մոնիտորինգ.....	137
11.3.1	Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման կարճաժամկետ մոնիտորինգ և գնահատում	137
11.3.2	Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի վերականգնողական միջոցառումների արդյունքների երկարաժամկետ գնահատում.....	138

ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

Աղյուսակ Ե.1	Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունները/անձինք՝ ըստ ազդեցության տեսակի.....	12
Աղյուսակ Ե.2	Ծրագրի համար մշակված իրավունքների սխեման.....	13
Աղյուսակ Ե.3	Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման ժամանակացույց	17
Աղյուսակ 2-1	Հողի կրած ազդեցությունը՝ ըստ հողի տեսակի և սեփականության/հողի զբաղեցման կարգավիճակի.....	37
Աղյուսակ 2-2	Ազդեցությունը բնակելի շենքերի և շինությունների վրա	40
Աղյուսակ 2-3	Ազդեցությունը ոչ բնակելի շենքերի և շինությունների վրա	41
Աղյուսակ 2-4	Ազդեցությունն ապամոնտաժման ենթակա շինությունների վրա	43
Աղյուսակ 2-5	Ազդեցությունը ցանկապատերի և պատերի վրա.....	44

Աղյուսակ 2-6 Ազդեցությունը բարելավումների վրա.....	44
Աղյուսակ 2-7 Ազդեցությունը վերաբնակեցման վրա.....	46
Աղյուսակ 2-7.1 Մանրամասնորեն ներկայացված ազդեցությունները բնակավայրերից վերաբնակեցման վրա.....	47
Աղյուսակ 2-8 Ազդեցությունը մշակաբույսերի վրա.....	54
Աղյուսակ 2-9 Ազդեցությունը մրգատու ծառերի վրա.....	55
Աղյուսակ 2-10 Ազդեցությունը փայտանյութ տվող ծառերի վրա.....	56
Աղյուսակ 2-11 Ազդեցությունը դեկորատիվ ծառերի և թփերի վրա.....	56
Աղյուսակ 2-12 Մշտական ազդեցություն ձեռնարկատիրական գործունեության վրա.....	57
Աղյուսակ 2-13 Ազդեցությունը զբաղվածության վրա.....	58
Աղյուսակ 2-14 Ազդեցության աստիճանը.....	59
Աղյուսակ 2-15 Ազդեցությունն աղքատ և խոցելի ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների վրա*.....	59
Աղյուսակ 2-16 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունները/անձինք՝ ըստ ազդեցության տեսակի.....	60
Աղյուսակ 3-1 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների սեռը.....	63
Աղյուսակ 3-2 Ազդեցության ենթակա անձանց սեռը.....	63
Աղյուսակ 3-3 Ազդեցության ենթակա անձանց ազգային պատկանելությունը.....	63
Աղյուսակ 3-4 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների ամուսնական կարգավիճակը.....	63
Աղյուսակ 3-5 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների տարիքային բաշխումը.....	64
Աղյուսակ 3-6 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների կրթությունը.....	64
Աղյուսակ 3-7 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների զբաղվածության կարգավիճակը.....	65
Աղյուսակ 3-8 Զբաղվածության տեսակը.....	65
Աղյուսակ 3-9 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսության եկամուտների աղբյուրները.....	66
Աղյուսակ 3-10 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների միջին ամսական ծախսերը.....	67
Աղյուսակ 3-11 Բնակարանային պայմանները.....	68
Աղյուսակ 3-12 Թաղամասի վերաբերյալ ԱԵՏՏ-ների ընկալումները.....	68
Աղյուսակ 3-13 Ծրագրի ընկալումը ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների կողմից.....	68
Աղյուսակ 4-1 Հարցեր և պատասխաններ.....	71
Աղյուսակ 6-1 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ Տարաբնակեցման քաղաքականության համեմատություն.....	80
Աղյուսակ 7-1 Փոխհատուցում և օժանդակություն եկամուտը կորցնող ազդեցության ենթակա անձանց համար.....	88
Աղյուսակ 7-2 Գործունեության վայրը տեղափոխող ձեռնարկատիրական գործունեության վրա ազդեցության մանրամասները.....	90
Աղյուսակ 7-3 Փոխհատուցում և օժանդակություն ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեության համար.....	93
Աղյուսակ 8-1 Գյուղատնտեսական և ոչ գյուղատնտեսական հողի դիմաց.....	96
փոխհատուցումը/վերականգնման նպաստը.....	96
Աղյուսակ 8-2 Փոխհատուցում մասնավոր և համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողերի համար.....	97
Աղյուսակ 8-3 Փոխհատուցում վարձակալված հողի համար.....	97
Աղյուսակ 8-4 Վերականգնման նպաստ՝ ՀՀ պահանջների չպահպանմամբ՝.....	98
անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողի համար.....	98
Աղյուսակ 8-5 Փոխհատուցում բնակելի և ոչ բնակելի շինությունների համար.....	99
Աղյուսակ 8-6 Փոխհատուցում բնակելի շենքերի համար.....	99
Աղյուսակ 8-7 Փոխհատուցում ոչ բնակելի շինությունների համար.....	101

Աղյուսակ 8-8 Փոխհատուցում բարելավումների համար.....	104
Աղյուսակ 8-9 Փոխհատուցում ցանկապատերի համար.....	105
Աղյուսակ 8-10 Փոխհատուցում մշակաբույսերի համար.....	106
Աղյուսակ 8-11 Փոխհատուցում նորատունկ ծառերի համար.....	106
Աղյուսակ 8-12 Փոխհատուցում դեռևս ոչ բերքատու ծառերի համար.....	107
Աղյուսակ 8-13 Փոխհատուցում մրգատու ծառերի համար.....	108
Աղյուսակ 8-14 Փոխհատուցում փայտանյութ տվող ծառերի համար.....	109
Աղյուսակ 8-15 Փոխհատուցում դեկորատիվ ծառերի և թփերի համար.....	111
Աղյուսակ 8-16 Փոխհատուցում ձեռնարկատիրական գործունեության կորստի դիմաց.....	113
Աղյուսակ 8-17 Փոխհատուցում զբաղվածության կորստի համար.....	114
Աղյուսակ 8-18 Նպաստներ զգալի ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների համար.....	114
Աղյուսակ 8-19 Նպաստներ սոցիալապես խոցելի անձանց համար.....	115
Աղյուսակ 8-20 Շարժական/ապամոնտաժման ենթակա գույքի տեղափոխման/տրանսպորտային ծախսերը.....	115
Աղյուսակ 8-21 Կենսապահովման ծախսեր վերաբնակեցվող ԱԵՏՏ-ների համար.....	116
Աղյուսակ 8-22 Ապամոնտաժման ենթակա տարբեր կոնստրուկցիաներ ունեցող շինությունների տեղափոխման/տրանսպորտային ծախսերը.....	116
Աղյուսակ 8-23 Մեփականության գրանցման վճարները.....	117
Աղյուսակ 8-24 Ավելացված արժեքի հարկ ազդեցության ենթակա գույքերի համար.....	118
Աղյուսակ 8-25 Ամփոփ բյուջեն.....	118
Աղյուսակ 8-26 Ամփոփ բյուջեն՝ ըստ ֆինանսավորման յուրաքանչյուր աղբյուրի.....	120
Աղյուսակ 10-1 Օրինական կարգավիճակ ստանալու և կադաստրային ուղղումների դեպքերի ցանկը.....	129
Աղյուսակ 10-2 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի պատրաստման, վերջնականացման և իրականացման ժամանակացույց.....	132

ՆԿԱՐՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

Նկար 1-1 Հայաստանի Հանրապետության և Երևանի տեղակայվածությունը.....	21
Նկար 1-2 Ծրագրի տեղակայվածության քարտեզ.....	23
Նկար 1-3 Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց.....	26
Նկար 5-1 Բողոքների կարգավորման գործընթացի գծապատկեր.....	76
Նկար 9-1 Հողի օտարման և տարաբնակեցման կազմակերպչական կառուցվածքը և գործողությունները.....	122

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

Հավելված 1 ՀՕՏԾ Ծրագրի տեղեկագիր	
Հավելված 2 ՄՉՀ, մարդահամար, ՄՏՀ և գնահատման մեթոդաբանություն	
Հավելված 3 Հարցաշար աշխատողների համար	
Հավելված 4 Հարցաշար փոքր և միջին ձեռնարկատիրական գործունեությունների համար	
Հավելված 5 Հարցաշար մարդահամարի և սոցիալ-տնտեսական հետազոտության համար	
Հավելված 6 Հանրային լսումների արձանագրությունը	
Հավելված 7 Արտաքին մոնիտորինգի գործակալություն ՊՇ	
Հավելված 8 Նկարագրության արձանագրության ձևաչափը	
Հավելված 9 Հանրային լսումների տեղեկագիր (ՀՕՏԾ փուլեր)	
Հավելված 10 ՀՕՏԾ-ում ներառված ազդեցության ենթակա գույքի ցանկը՝ անուղղակի ազդեցության ենթարկվող մասերով	

Հավելված 11 ԱԵԱ-ների ցուցակը՝ համապատասխան կորուստներով
Հավելված 12 Նախնական ուսումնասիրության հանրային լսումների արձանագրությունը

ԱՄՓՈՓ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Ծրագրի պատմությունը

Քաղաքային կայուն զարգացման ներդրումային ծրագրի շրջանակում Ծրագիր 2-ը (Ծրագիրը), որը ֆինանսավորվում է ԱԶԲ-ի Բազմափուլային ֆինանսական գործիքի (ԲՖԳ) միջոցով, իրականացվում է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության (ԷՆ) կողմից, որը հանդես է գալիս որպես Գործադիր մարմին (ԳՄ), և Երևանի քաղաքապետարանի (ԵՔ) կողմից, որը հանդես է գալիս որպես Իրականացնող մարմին (ԻՄ) և գործում է անմիջապես ԾԻԳ-ի հետ: Սույն ծրագրի նպատակն է խթանել կայուն, ինտեգրված, սոցիալապես հասանելի ու ծախսերի տեսանկյունից արդյունավետ քաղաքային տրանսպորտի համակարգի ստեղծումը: Հակիրճ ասած՝ հիմնական նպատակն է լրացնել քաղաքային արևմտյան օդակի բացակայող ճանապարհային հանգույցները: Ծրագիրը ներառում է ճանապարհների և մայրուղիների վերականգնման և շինարարության երեք Ենթածրագիր: Բոլոր Ենթածրագրերն ունենալու են տարաբնակեցման ազդեցություններ:

Նախագծման գործընթացի, բյուջեի սահմանափակումների և մանրամասն չափագրման հետազոտության համար իրավական սահմանափակումների հետ համատեղելի լինելու նպատակով Տրանշ 2-ի շրջանակում չորս առանձին ՀՕՏՕ-ներ կտրամադրվեն 3 Ենթածրագրերի համար (ուսումնասիրության տևողությունը չի կարող երկու ամսից ավելի լինել՝ սկսած այն պահից, երբ ուժի մեջ է մտնում ՀՀ կառավարության որոշումը նախնական ուսումնասիրության վերաբերյալ («Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենք, Հոդված 8, կետ 4բ): Երկու ՀՕՏՕ կպատրաստվի 3-րդ Ենթածրագրի համար՝ Բաբաջանյան-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց:

- ա. Ենթածրագիր 1.** Արգավանդ-Շիրակ ճանապարհային հանգույց՝ իրականացման փուլում է,
- բ. Ենթածրագիր 2.** Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց՝ սույն փաստաթղթի առարկան է,
- գ. Ենթածրագիր 3.** Բաբաջանյան-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց: Ներկա պահին նախագիծը վերջնականացման փուլում է, սպասվում է նախնական ուսումնասիրություն իրականացնելու մասին ՀՀ կառավարության որոշում Բաբաջանյան – Հին Սիլիկյան մայրուղի ճանապարհահատվածի համար, և բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշում՝ Հին Սիլիկյան – Աշտարակի մայրուղի ճանապարհահատվածի համար:

Սույն Հոդվածի օտարման և տարաբնակեցման ծրագիրը (ՀՕՏՕ) մշակվել է Մանրամասն նախագծման և շինարարության վերահսկողության խորհրդատուի (ՄՆՇՎԽ) կողմից Երևանի քաղաքապետարանի (ԵՔ) Ծրագրերի իրականացման գրասենյակի (ԾԻԳ) համար: Սույն ՀՕՏՕ-ն անդրադառնում է Տրանշ 2-ի շրջանակներում իրականացվող Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույցի, հատված 9-ի (այսուհետ՝ Ծրագիր) հողի օտարման և տարաբնակեցման ազդեցություններին:

Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի նպատակն ու շրջանակը

Սույն ՀՕՏՕ-ի հիմնական նպատակն է բացահայտել Տրանշ 2/հատված 9-ի արդյունքում ազդեցության ենթակա անձանց և աջակցել նրանց՝ վերականգնելու իրենց

կենսամակարդակը: ՀՕՏ-ն համապատասխանում է ՀՀ օրենսդրությանը և ԱԶԲ-ի Անվտանգության քաղաքականության հայտարարագրի (ԱՔՀ, 2009թ.) պահանջներին:

ՀՕՏ-ի շրջանակը ներառում է՝ 1) ԱԵԱ-ների նկարագրությունը (100% ընտրանքով մարդահամարի միջոցով), 2) ազդեցության ենթակա ամբողջ գույքի մանրամասն չափագրման հետազոտությունը (ՄՉՀ), 3) տեղեկատվության հրապարակումը և ԱԵԱ-ների հետ հանրային լսումների կազմակերպումը, 4) վերականգնման և փոխհատուցումների վճարման քաղաքականությունը և շրջանակը, 5) բողոքների և դժգոհությունների լուծման մեխանիզմը, 6) տարաբնակեցման բյուջեն, 7) ինստիտուցիոնալ շրջանակը, 8) ՀՕՏ իրականացման ժամանակացույցը և 10) ՀՕՏ իրականացման մոնիտորինգը:

Ազդեցությունների ամփոփում

ԱԵՏՏ/ԱԵԱ-ների մարդահամարի և ազդեցության ենթակա բոլոր գույքերի մանրամասն չափագրման հետազոտությունն իրականացվել է 2015 թ. հուլիս-օգոստոս ամիսներին և վավերացվել է 2016 թ. փետրվարին:

Մարդահամարի արդյունքում բացահայտվեցին ծրագրի ազդեցությանը ենթակա 76 տնային տնտեսություն՝ ներառյալ սեփականատերերը, վարձակալները և հողերի կամ շինությունների օգտագործողները, ձեռնարկատերերը և աշխատողները՝ ընդհանուր առմամբ տնային տնտեսությունների 302 անդամներով: ԱԵՏՏ-ների և ԱԵԱ-ների տարբեր կատեգորիաների վերաբերյալ տեղեկությունները՝ ըստ ազդեցության տեսակի, ինչպես նաև զուտ թվերը՝ առանց կրկնահաշվարկի, ներկայացված են ստորև տեղ գտած ԱԵՏՏ-ներ/ԱԵԱ-ների ամփոփ աղյուսակում: Ընդհանուր առմամբ 9-րդ հատվածում ազդեցության կենթարկվեն 77 հողակտոր, 103 բնակելի և ոչ բնակելի շենքեր և շինություններ, 11 ձեռնարկատիրական գործունեություններ և 15 աշխատող: Մանրամասները ներկայացված են ստորև բերված պարբերություններում:

ՀՕՏ-ի շրջանակում բացահայտվել է ազդեցության ենթակա 77 հողակտոր (25,617.34 մ²), որոնցից՝

- ա. 34-ը սեփականության իրավունքով պատկանում են 39 ԱԵՏՏ-ների (16,273.75 մ²),
- բ. 42 հողակտոր (9,337.51 մ²) սեփականության իրավունքով պատկանում է ԵՔ-ին, որոնցից 38-ը ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվում են 22 ԱԵՏՏ-ների կողմից (6,473.24 մ²), իսկ 3-ը պաշտոնական կարգով տրվել է վարձակալության (2,798.02 մ²),
- գ. հատուկ օգտագործման մեկ հողակտոր (6.08 մ²) հանդիսանում է պետական սեփականություն:

Ընդհանուր առմամբ կքանդվեն 69 բնակելի շենքեր (2,862.03 մ²) և 34 ոչ բնակելի շենքեր և շինություններ (2,761.13 մ²): Բացի այդ, կտեղափոխվեն 53 շարժական կառույցներ: Ազդեցության է ենթարկվում 1,156.65 զծամետր ցանկապատ և 1,679.83 մ² քարե պատեր կամ պատնեշներ: Ազդեցության են ենթարկվում թվով 24 բարելավումներ, օրինակ՝ խողովակներ, էլեկտրահաղորդման գծերի սյուներ, բետոնե և ասֆալտե պատվածքներ և այլն, ընդամենը՝ 3,639.82 մ², 240 մ², 476.30 զծմ:

Ազդեցության կենթարկվեն 352,00 մ² մակերեսով մշակաբույսեր, 2,545 մրգատու ծառեր ու թփեր, 73 փայտանյութ տվող ծառեր և 697 դեկորատիվ ծառեր ու թփեր: 11 ձեռնարկատիրական գործունեություններ կկրեն մշտական ազդեցություն, և 15 աշխատողներ մշտապես կկորցնեն իրենց աշխատանքները:

76 ԱԵՏՏ-ներից 32-ը ազդեցության ենթարկված հողակտորներում մրգատու ծառերի ու թփերի կորստի պատճառով կկորցնեն իրենց գյուղատնտեսական եկամտի 10%-ը կամ ավելին, իսկ 19 ԱԵՏՏ-ներ կտեղափոխվեն իրենց բնակության վայրից: 13 ԱԵՏՏ-ներ համարվում են խոցելի:

Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների (ԱԵՏՏ) և ազդեցության ենթակա անձանց (ԱԵԱ) տարբեր կատեգորիաների վերաբերյալ տեղեկությունները, ըստ ազդեցության տեսակի, ինչպես նաև զուտ թվերը՝ առանց կրկնահաշվարկի, ներկայացված են ԱԵՏՏ-ներ/ԱԵԱ-ների՝ ստորև բերված ամփոփ աղյուսակում:

Աղյուսակ Ե.1 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունները/անձինք՝ ըստ ազդեցության տեսակի

Ազդեցության տեսակը	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵԱ-ներ	Նշումներ
	Քանակը՝ ըստ ազդեցության տեսակի	Առանց կրկնահաշվարկի	Բացարձակ քանակը	
Ա. Ազդեցությունը հողի վրա՝ ըստ օրինական տիրապետման				
Ա1. Մասնավոր	39	39	157	-
Ա2. Համայնքային	33	22	84	11 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա1-ում
Ա3. Պետական հող	1	0	0	-
Բ. Ազդեցությունը շենքերի վրա				
Բ1. Բնակելի շինություններ	24	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Բ2. Ոչ բնակելի շինություններ	11	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Բ3. Շարժական կառույցներ	9	1	6	8 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Բ4. Ցանկապատեր	39	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Գ. Ազդեցությունը ծառերի և մշակաբույսերի վրա				
Գ1. Մրգատու ծառեր ու թփեր	34	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Գ2. Փայտանյութ սովոր ծառեր	14	0	0	
Գ3. Դեկորատիվ ծառեր, թփեր, ծաղիկներ	24	0	0	
Գ4. Մշակաբույսեր	17	0	0	
Դ. Ազդեցությունը ձեռնարկատիրական գործունեության վրա				
Դ1. Մշտական՝ հարկային հայտարարագրի առկայությամբ	6	4	20	2 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում:
Դ2. Մշտական՝ առանց հարկային հայտարարագրի	5	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Ե. Ազդեցությունը զբաղվածության վրա				
Ե. Զբաղվածության մշտական կորուստ	12	8	28	2 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում 2 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Դ1-ում
Զ. ԱԵՏՏ-ների խոցելիությունը				
Զ. Խոցելի ԱԵՏՏ-ներ	13	1	1	1 ԱԵՏՏ ընդգրկված է Ե-ում 5 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա1-ում 6 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում
Է. Տեղափոխության ազդեցություն				
Է1. Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում	11	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Է2. Բնակելի շինությունների տեղափոխում	19	2	6	1 ԱԵՏՏ ընդգրկված է Զ-ում 10 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա1-ում 6 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում
Ընդամենը	-	76	302	

Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների սոցիալ-տնտեսական հետազոտությունը (USZ) իրականացվել է 2015 թվականի հուլիսին: Հետազոտվել է ազդեցության ենթակա 65 տնային տնտեսություն (մնացած 11 ԱԵՏՏ-ներից 5-ը հրաժարվել են պատասխանել հարցերին (նրանցից 3-ը խոշոր ձեռնարկատերեր են, ովքեր հրաժարվեցին իրենց ԱԵՏՏ անդամների և եկամտի մասին տեղեկություններ «հրապարակել», 1 ԱԵՏՏ-ի լիազորված ներկայացուցիչը հարցերին պատասխանելու թույլտվություն չստացավ, 1 ԱԵՏՏ-ի ղեկավարը կարևորություն չտվեց հետազոտությանը և պարզապես տեղեկացրեց, որ ԱԵՏՏ-ն խոցելի չէ), 4 ԱԵՏՏ եղել է Հայաստանի Հանրապետության սահմաններից դուրս, և 2 ԱԵՏՏ-ներ անհասանելի են եղել մարդահամարի և սոցիալ-տնտեսական հետազոտության համար): ԾԻԳ-ը երկու անգամ լուսններ է անցկացրել բոլոր ԱԵՍ-ների հետ. առաջինը տեղի է ունեցել 2015 թ. հունիսի 25-ին, իսկ երկրորդը՝ 2015 թ. դեկտեմբերի 18-ին: ԾԻԳ-ը նրանց տեղեկացրել է Ծրագրի, իրավունքների, բողոքների լուծման մեխանիզմի մասին և տրամադրել է Ծրագրի վերաբերյալ այլ տեղեկություններ:

Փոխհատուցման քաղաքականությունը և վերականգնման միջոցառումները

Հողի օտարման և տարաբնակեցման շրջանակի (ՀՕՏԾ) համաձայն, որը հիմնված է ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ ԱՔՀ (2009թ.) պահանջների վրա, փոխհատուցման և/կամ առնվազն վերականգնման իրավունք ունեցող ԱԵՍ-ներն են՝ 1) բոլոր ԱԵՍ-ները, ովքեր կորցնում են ինչպես ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով, այնպես էլ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով տնօրինվող, տիրապետվող և օգտագործվող հողը, 2) վարձակալները, որոնք տիրապետում և օգտագործում են անշարժ գույքը՝ ինչպես ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով, այնպես էլ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով, 3) շենք/շինությունների, մշակաբույսերի, բույսերի կամ հողին ամրացված այլ օբյեկտների սեփականատերերը, 4) ձեռնարկատիրական գործունեությունը, եկամուտը և աշխատավարձը կորցնող ԱԵՍ-ները: Հատված 9-ի ազդեցություններին համապատասխան իրավունքների սխեման բերված է ստորև:

Փոխհատուցման իրավունքը սահմանափակված է կասեցման օրով, որը Ծրագրի համար սահմանվել է 2016 թվականի փետրվարի 22-ը, որը բոլոր ԱԵՍ-ների համար նույնն է՝ անկախ նրանց իրավական կարգավիճակից: Մա ազդեցության ենթարկված գույքերին կարագրության արձանագրությունների կազմման (ԱԵՍ-ների և Օտարողի կողմից արձանագրությունների ստորագրման) օրն է: Քանի որ ազդեցության ենթարկված գույքերի նկարագրության արձանագրությունների կազմման ամսաթիվը յուրաքանչյուր գույքի համար տարբեր է, նշված ամսաթիվը ԱԵՍ-ների և Օտարողի կողմից առաջին գույքի նկարագրության արձանագրության ստորագրման օրն է:

Աղյուսակ Ե.2 Ծրագրի համար մշակված իրավունքների սխեման

Կորստի տեսակը	Նկարագրություն	Ազդեցության ենթարկված անձինք	Փոխհատուցում ստանալու իրավունքները
1. Գյուղատնտեսական հողերի կորուստ	ԱԵՏՏ-ներ, որոնք կորցնում են գյուղատնտեսական հողերը՝ անկախ ազդեցության աստիճանից	Սեփականատեր	Փոխհատուցում՝ փոխարինման արժեք +15%՝ շուկայական կամ կադաստրային արժեք (որն ավելի բարձր է): Հողի շուկայի բացակայության դեպքում փոխհատուցումը կիրականացվի հիմք ընդունելով հողի տարեկան արտադրողականությունը՝ հաշվարկված տարիների այն քանակով, որը կապահովի ԱԵՏՏ-ի կորցրած հողի դիմաց վերականգնումը:
		Իրավական կարգավիճակ ստանալու ենթակա	ԱԵՍ-երը պետք է ստանան իրավական կարգավիճակ և փոխհատուցումը կիրականացվի վերը նշված ձևով:

Կորստի տեսակը	Նկարագրություն	Ազդեցության ենթարկված անձինք	Փոխհատուցում ստանալու իրավունքները
		սեփականատեր	
		Վարձակալ (համայնքային, պետական)	Վարձակալը պետք է ստանա փոխհատուցում որպես լիարժեք սեփականատեր՝ շուկայական կամ էլ կադաստրային արժեք (որն ավելի բարձր է) կամ նրան պետք է տրվի նոր վարձակալություն: Եթե դա հնարավոր չէ, ապա, նա պետք է ստանա ազդեցության ենթակա հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեք (որն ավելի բարձր է)՝ գումարած 15%-ին համարժեք փոխհատուցում հետևյալ մասնաբաժիններով՝ մինչև 1 տարի՝ հողի արժեքի 5%, 2) մինչև 15 տարի՝ հողի արժեքի 14%, 3) մինչև 25 տարի՝ հողի արժեքի 20%, 4) 25 և ավելի տարի՝ հողի արժեքի 25%:
		Իրավական կարգավիճակ ստանալու ոչ ենթակա ԱԵՏՏ-ներ	Այս ԱԵՏԱ-ները կստանան վերականգնման նպաստ ազդեցության ենթարկված հողի շուկայական կամ էլ կադաստրային արժեքի (որն ավելի բարձր է) 25% -ի չափով:
2. Ոչ գյուղատնտեսական հողեր	ԱԵՏՏ-ներ, որոնք կորցնում են իրենց հասարակական նշանակության կամ բնակելի հողերը	Սեփականատեր	Փոխհատուցում՝ փոխարինման արժեք +15%՝ շուկայական կամ կադաստրային արժեք (որն ավելի բարձր է)
		Իրավական կարգավիճակ ստանալու ենթակա սեփականատեր	Փոխհատուցումը կիրականացվի վերը նշված ձևով:
		Վարձակալ (համայնքային, պետական)	Այս ԱԵՏՏ-ներին կտրվի իրավական կարգավիճակ և նրանք կփոխհատուցվեն որպես որպես լիարժեք սեփականատեր՝ շուկայական կամ էլ կադաստրային արժեք (որն ավելի բարձր է) կամ նրան պետք է տրվի նոր վարձակալություն: Եթե դա հնարավոր չէ, ապա, էլնելով վարձակալության մնացած տարիների հաշվարկից, նա պետք է ստանա ազդեցության ենթակա հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեք (որն ավելի բարձր է)՝ գումարած 15%-ին համարժեք փոխհատուցում հետևյալ մասնաբաժիններով՝ մինչև 1 տարի՝ հողի արժեքի 5%, 2) մինչև 15 տարի՝ հողի արժեքի 14%, 3) մինչև 25 տարի՝ հողի արժեքի 20%, 4) 25 և ավելի տարի՝ հողի արժեքի 25%:
		Իրավական կարգավիճակ ստանալու ոչ ենթակա ԱԵՏՏ-ներ	Այս ԱԵՏՏ-ները կստանան վերականգնման նպաստ ազդեցության ենթարկված հողի շուկայական կամ էլ կադաստրային արժեքի (որն ավելի բարձր է) 25%-ի չափով:
3. Բնակելի կառույցներ		Բոլոր ԱԵՏՏ-ները՝ անկախ սեփականության իրավական գրանցման կարգավիճակից	Շինության կորստի դեպքում՝ դրամական փոխհատուցում փոխարինման ամբողջ արժեքով (շուկայական արժեքից ոչ պակաս) + 15%՝ առանց ամորտիզացիոն մասնահանումների, գործարքի համար ծախսերի և փրկված նյութերի: Մասնակի ազդեցության դեպքում և ԱԵՏՏ համաձայնությամբ՝ փոխհատուցում տրամադրվում է շինության միայն ազդեցության ենթակա հատվածի, ինչպես նաև շինության վերանորոգման համար (ԱԵՏԱ-ի համաձայնությամբ):
4. Ոչ բնակելի կառույցներ/ գույք		Իրավական գրանցման կարգավիճակ ունեցող ԱԵՏՏ-ներ	Շինության կորստի դեպքում՝ դրամական փոխհատուցում փոխարինման ամբողջ արժեքով (շուկայական արժեքից ոչ պակաս) + 15%՝ առանց ամորտիզացիոն մասնահանումների, գործարքի համար ծախսերի և փրկված նյութերի: Մասնակի ազդեցության դեպքում և ԱԵՏՏ համաձայնությամբ՝ փոխհատուցում տրամադրվում է շինության միայն ազդեցության ենթակա հատվածի, ինչպես նաև շինության վերանորոգման համար (ԱԵՏԱ-ի համաձայնությամբ):
		Իրավական	Շինության կորստի դեպքում՝ դրամական փոխհատուցում

Կորստի տեսակը	Նկարագրություն	Ազդեցության ենթարկված անձինք	Փոխհատուցում ստանալու իրավունքները
		գրանցման կարգավիճակ ունեցող հողի վրա ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով շինություններ ունեցող ԱԵՏՏ-ներ	փոխարինման ամբողջ արժեքով (շուկայական արժեքից ոչ պակաս)՝ առանց ամորտիզացիոն մասնահանումների, գործարքի համար ծախսերի և փրկված նյութերի:
		Իրավական գրանցման կարգավիճակ չունեցող հողի վրա ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով շինություններ ունեցող ԱԵՏՏ-ներ	Վերականգնման նպաստ փոխարինման արժեքով (առանց ամորտիզացիոն մասնահանումների և գործարքի համար ծախսերի)՝ հանած օրինականացման ծախսերը, առավելագույնը մինչև շուկայական արժեքի 20% :
5. Ընդհանուր սեփականության միջոցներ	Համայնքային/ պետական գույք	Համայնք/պետություն	Համայնքի/պետության իրավասու մարմնի համաձայնությամբ կորցրած կառույցների վերակառուցում և նրանց գործառույթների վերականգնում:
6. Բեքք	Ազդեցության ենթակա բեքքի գանգված	Բոլոր ԱԵՏՏ-ները՝ անկախ իրավական գրանցման կարգավիճակից (ներառյալ իրավական կարգավիճակ ստանալու ենթակա սեփականատեր և կացության որևէ կարգավիճակ չունեցող բնակիչները)	Մեկ տարվա բեքքի փոխհատուցում հաշվարկված շուկայական գներով՝ ակնկալվող համախառն բեքքի համար:
7. Ծառեր	Ազդեցության ենթակա ծառեր	Բոլոր ԱԵՏՏ-ները՝ անկախ իրավական գրանցման կարգավիճակից (ներառյալ իրավական կարգավիճակ ստանալու ենթակա սեփականատեր և կացության որևէ կարգավիճակ չունեցող բնակիչները)	Շուկայական գներով հաշվարկված դրամական փոխհատուցում՝ հիմնված ծառերի տեսակի, տարիքի և բերքատվության վրա:

Կորստի տեսակը	Նկարագրություն	Ազդեցության ենթարկված անձինք	Փոխհատուցում ստանալու իրավունքները
8. Ձեռնարկատիրական գործունեություն կամ զբաղվածություն	Ձեռնարկատիրական գործունեություն/զբաղվածություն	Բոլոր ԱԵԱ/ԱԵՏՏ-ները՝ անկախ իրավական գրանցման կարգավիճակից (ներառյալ իրավական կարգավիճակ ստանալու ենթակա սեփականատեր և կացության որևէ կարգավիճակ չունեցող բնակիչները)	Սեփականատերեր (մշտական ազդեցության դեպքում) դրամական փոխհատուցում տարեկան գուտ եկամտի չափով: Փոխհատուցումը պետք է հիմնված լինի հարկային հայտարարագրի վրա: Հայտարարագրի բացակայության դեպքում ԱԵՏՏ-ը կստանա վերականգնման նպաստ առավելագույն չհարկվող աշխատավարձի չափով՝ ձեռնարկատիրական գործունեության ընդհատվող ամիսների հաշվարկով՝ մինչև 1 տարի: Առավելագույն չհարկվող աշխատավարձը հավասար է նվազագույն աշխատավարձին: Մշտական աշխատողներ/աշխատակիցներ. (մշտական ազդեցության դեպքում) վեց ամսվա կորցրած միջին աշխատավարձի չափով գումարի տրամադրում
9. Օժանդակություն զգալի ազդեցությունների դեպքում	ԱԵՏՏ-ներ, որոնք կորցնում են գյուղատնտեսական եկամտի 10 և ավելի տոկոսը	Զգալի ազդեցության ենթարկված բոլոր ԱԵՏՏ-ները, ներառյալ կացության որևէ կարգավիճակ չունեցող բնակիչները և վարձակալները	1) Զգալի գյուղատնտեսական եկամտի կորուստ ունեցող ԱԵԱ-ներին մեկ տարվա բերքի չափով հավելյալ փոխհատուցում բերքի կորստի դիմաց: 2) վերականգնման նպաստ վերաբնակեցվող ԱԵՏՏ-ներին՝ 6 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով
10. Օժանդակություն վերաբնակեցման դեպքում	Տրանսպորտի և տեղափոխումների ծախսեր	Տեղահանված բոլոր ԱԵԱ, ներառյալ վարձակալները	Տրանսպորտային և մեկ ամսվա համար կենսապահովման ծախսերը հոգալու համար բավարար գումարների տրամադրում:
11. Օժանդակություն խոցելի անձանց		Աղքատության սահմանագծից ցածր կենսամակարդակ ունեցող և (կամ) կանանց և (կամ) տարեց անձանց կողմից ղեկավարվող ԱԵՏՏ	6 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով դրամական օժանդակության տրամադրում: Ծրագրի իրականացման հետ կապված աշխատատեղերի համար ընտրություն կատարելիս այս անձանց պետք է առաջնայնություն տալ:
12. Ժամանակավոր ազդեցություն		Բոլոր ԱԵՏՏ-ները	Պատշաճ վարձակալություն և վերականգնման աջակցություն կտրամադրվի ժամանակավոր ազդեցություն կրող գույքի/սեփականության համար:
13. ՀՕՏ չնախատեսված ազդեցություններ, եթե այդպիսիք լինեն			Ծրագրի իրականացման ընթացքում ԵՔ-ն կանդադարձնի չնախատեսված ազդեցություններին և կհոգա դրանց հետ կապված փոխհատուցումը/վերականգնումը՝ ըստ վերոհիշյալ պայմանների:

Ծրագրի ինստիտուցիոնալ կառուցվածքը

ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարությունը (ԷՆ) հանդիսանում է Գործադիր մարմին: Երևանի քաղաքապետարանը (ԵՔ) Իրականացնող մարմինն է և Ծրագրի իրականացման համար կրում է ընդհանուր պատասխանատվություն, ներառյալ՝ ՀՕՏ-ի մշակումն ու իրականացումը: ԻՄ-ն կգործի Ծրագրի իրականացման գրասենյակի (ՕԻԳ) միջոցով, որի կառուցվածքում ընդգրկված է նաև տարաբնակեցման մասնագետ:

Ծրագրի կառավարման խորհուրդը (ԾԿԽ) կազմված է ԵՔ-ի, ՀՀ շահառու նախարարությունների ներկայացուցիչներից և ղեկավարվում է ՀՀ վարչապետի կողմից: ԾԿ խորհրդի գործունեության հիմնական նպատակը Ծրագրերի իրականացման համար Ասիական զարգացման բանկի և այլ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից համապատասխան համաձայնագրերի շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետությանը տրամադրված միջոցների կառավարումն է, ՀՀ վարչապետի 2009 թվականի հոկտեմբերի 26-ի թիվ 892-Ա որոշմամբ հաստատված կանոնադրության համապատասխան որոշումների ընդունումը:

Մանրամասն նախագծման և շինարարության վերահսկողության խորհրդատուն (ՄՆՇՎԽ) ծրագրի համար մշակել է ՀՕՏԾ: ՀՕՏԾ-ի իրականացման ընթացքում ՄՆՇՎԽ-ն կաջակցի ԾԻԳ-ին՝ մասնակցելով հանրային լուսմներին, պարզաբանելով ՀՕՏԾ-ի իրականացման ընթացքում ի հայտ եկած հարցերը, արձագանքելով ԱԵԱ-ների առաջ քաշած բողոքներին, ստուգելով փոխհատուցման բյուջեն, վերանայելով/փոփոխելով նկարագրության արձանագրությունները և գնահատման հաշվետվությունները, եթե կիրառելի են:

Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացումը

Իրականացնող մարմինը կսկսի ՀՕՏԾ-ի իրականացումն ԱԶԲ-ի և ՀՀ կառավարության կողմից՝ վերջինիս հաստատումից անմիջապես հետո: Այն սահմանված կարգով ԱԵԱ-ներին կտրամադրի Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի մեկնարկի վերաբերյալ պայմանագրերի/համաձայնագրերի նախագծային տարբերակները: ԾԻԳ-ը կստորագրի սեփականության օտարման պայմանագրեր ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով տնօրինվող, տիրապետվող և օգտագործվող գույքի համար՝ նոտարական վավերացմամբ կամ առանց վերջինիս, և փոխհատուցման համաձայնագրեր՝ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով տնօրինվող, տիրապետվող և օգտագործվող գույքի և նպաստների համար: Վերաբնակեցման/տեղափոխման համար ԱԵԱ-ներին կտրվի 30 օր՝ սկսած ամբողջական փոխհատուցման/նպաստների հատկացման օրից, որը կսահմանվի պայմանագրի շրջանակներում կամ օտարման պայմանագրերի ներքո սահմանված ժամանակահատվածում (դատական կարգով օտարված գույքի սեփականատերերից չի պահանջվի տեղափոխվել երկամյա ժամկետում՝ սկսած օտարման պայմանագրի կնքման օրվանից, տե՛ս «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենք, Հոդված 14, կետ 2):

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված ժամանակացույցը ցույց է տալիս ՀՕՏԾ-ի իրականացման հստակ փուլերը.

Աղյուսակ Ե.3 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման ժամանակացույց

	Առաջադրանքը/անվանումը	Պատասխանատվությունը	Սկիզբը	Ավարտը
	ՀՕՏԾ-Ի ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ		20/8/2016	7/4/2017
1	ՀՕՏ բյուջեի հատկացումը ԵՔ-ին	ՖՆ	20/8/2016	
2	Հարկադիր օտարման հնարավոր դեպքերի բացահայտում	ԾԻԳ	21/1/2016	17/1/2017
3	Նախնական պայմանագրերի ուղարկում ԱԵԱ-ներին	ԾԻԳ	9/10/2016	19/10/2016
4	Պայմանագրերի ստորագրում	ԾԻԳ	10/10/2016	17/1/2017
5	Փոխհատուցման տրամադրում	ԾԻԳ	11/10/2016	27/1/2017
6	Օտարման վերջնականացում	ԾԻԳ	17/1/2017	17/4/2017
7	ՀՕՏԾ Համապատասխանության հաշվետվության	ԱՄԳ	9/10/2016	16/2/2017

	Առաջադրանքը/անվանումը	Պատասխանատվությունը	Սկիզբը	Ավարտը
	ՀՕՏԾ-Ի ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ		20/8/2016	7/4/2017
	պատրաստում			
8	ՀՕՏԾ Համապատասխանության նախնական հաշվետվության հանձնումը ԱԶԲ-ին	ԾԻԳ	20/2/2017	25/2/2017
9	ԱԶԲ-ի կողմից ՀՕՏԾ Համապատասխանության հաշվետվության դիտարկումը	ԱԶԲ	5/3/2017	20/3/2017
10	ՀՕՏԾ Համապատասխանության վերջնական հաշվետվության հանձնումը ԱԶԲ-ին	ԾԻԳ	25/3/2017	30/3/2017
11	ԱԶԲ-ի կողմից ՀՕՏԾ Համապատասխանության հաշվետվության հաստատումը	ԱԶԲ	30/3/2017	5/4/2017
12	Շինհրապարակի հանձնումը Կապալառուին	ԾԻԳ	6/4/2017	6/4/2017
13	Շինարարական աշխատանքների մեկնարկը	Կապալառու	7/4/2017	7/4/2017
14	Մոնիտորինգ	ԾԻԳ/ԱՄԳ	Ընթացիկ	
15	Բողոքների լուծում	ԾԻԳ	Ընթացիկ	

Հանրային լուսմներ և տեղեկատվության հրապարակում

ԾԻԳ-ը երկու անգամ լուսմներ է անցկացրել ազդեցության ենթակա անձանց (ԱԵԱ) հետ. առաջինը տեղի է ունեցել 2015 թ. հունիսի 25-ին, իսկ երկրորդը՝ 2015 թ. դեկտեմբերի 18-ին: Հանրային լսման ընթացքում ներկայացվեց իրավունքների սխեման, բողոքների լուծման մեխանիզմը, փոխհատուցման գնահատման մեթոդաբանությունը, չափազրման հետազոտության մեթոդաբանությունն ու ընթացակարգը, ծրագրի քարտեզը՝ իրական ազդեցության չափազրմամբ և ԱԵԱ-ների անուններով, ինչպես նաև առանձնակի դեպքերով: Հանրային լուսմներին մասնակցեցին ընդամենը 41 ԱԵԱ (8 կին և 33 տղամարդ): Հանրային լուսմների արձանագրությանը (Հավելված 6) կից ներկայացվում է մասնակիցների ցանկը համապատասխան ստորագրություններով:

Հայերեն լեզվով տպված իրավունքների սխեման մարդահամար և ՄՏՀ իրականացնելու ընթացքում բաժանվեց բոլոր ԱԵԱ-ներին: Հանրային լուսմների ընթացքում տեղեկագրի և ՀՀ կառավարության երկու որոշումների (նախնական և ԲԳՀՇՈ) տպված օրինակները տրամադրվեցին ԱԵԱ-ներին: (Տեղեկագիրը ներկայացնում էր հողի օտարման և տարաբնակեցման գործընթացների հիմնական փուլերը): 22.12.2015-ին սեփականատերերին ներկայացվեցին մասնավոր գույքերի անհատական քարտեզները՝ ազդեցության ենթարկված/չենթարկված մակերեսի և հիմնական ազդեցության (շենքեր, ցանկապատեր և բարելավումներ) հստակ նշումով՝ համոզվելու համար, որ սեփականատերերը կկարողանան օգտվել գույքի ազդեցության չենթարկվող մասի օտարման վերաբերյալ դիմումը բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշման ուժի մեջ մտնելուց հետո երկու ամսվա ընթացքում ներկայացնելու հնարավորությունից: (Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին ՀՀ օրենք, Հոդված 5, կետ 2.2):

Իրականացման համար պատրաստ սույն ՀՕՏԾ-ն ԱԶԲ-ի և ՀՀ կառավարության կողմից հաստատվելուց հետո կտեղադրվի ԱԶԲ և ԵՔ կայքէջերում: Բացի այդ, ՀՕՏԾ-ի հաստատումից հետո ԱԵԱ-ներին կտրամադրվի ծրագրի տեղեկագիրը:

Բյուջեի ամփոփում

ՀՕՏԾ-ի ամբողջական իրականացումը, ներառյալ՝ փոխհատուցումը, վերականգնման նպաստը, ինչպես նաև ՀՕՏԾ-ի իրականացման վարչական ծախսերը և չնախատեսված ծախսերը կազմում են **2,140,921 903.64** ՀՀ դրամ, որը համարժեք է **4,497,735.09** ԱՄՆ դոլարին (2016 թ.

հունիսի 24-ի փոխանակման կուրսի համաձայն): Բյուջեի միջոցները կտրամադրվեն 3 աղբյուրներից՝ 1) Երևանում գտնվող հողերի համար փոխհատուցումը կտրվի ԵՔ-ի բյուջեից, 2) հողի օտարման այլ ծախսերը, ներառյալ՝ հարկերը, տուրքերը, վճարները կֆինանսավորվեն ՀՀ պետական բյուջեի համաֆինանսավորման մասից: 3) Մնացած գույքերի դիմաց փոխհատուցումը, ներառյալ՝ նպաստները, կհատկացվեն ԱԶԲ-ի վարկից: ՀՀ կառավարության կողմից Հողի օտարման և տարաբնակեցման սույն ծրագրի հաստատումից հետո Երևանի քաղաքապետարանը և ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը համապատասխանաբար կապահովեն ՀՕՏԾ-ի բյուջեով նախատեսված ֆոնդերի ժամանակին հատկացումները:

Բողոքների լուծման մեխանիզմ

Բողոքների լուծման մեխանիզմում ներգրավված կլինեն մի քանի կողմեր՝ 1) ԾԻԳ, Բողոքների դիտարկման խումբ (ԲԴԽ) և 2) ԵՔ: Անկախ բողոքի լուծման հիմնված մեխանիզմից և ընթացակարգից՝ ԱԵԱ-ներն իրավունք ունեն իրենց հայցը ներկայացնել դատարան՝ բողոքարկման գործընթացի ցանկացած պահին:

Մոնիտորինգ և գնահատում

ՀՕՏԾ-ի իրականացումը կենթարկվի թե՛ ներքին, թե՛ արտաքին մոնիտորինգի: Ներքին մոնիտորինգը կիրականացվի ԾԻԳ-ի կողմից: Արտաքին մոնիտորինգը հանձնարարվում է Արտաքին մոնիտորինգային գործակալությանը (ԱՄԳ), որը պետք է սույն Հատվածի համար վարձվի ԾԻԳ-ի կողմից և հաստատվի ԱԶԲ-ի կողմից: ԱՄԳ-ն մոնիտորինգի կենթարկի ՀՕՏԾ-ի իրականացումը և կպատրաստի Համապատասխանության հաշվետվություններ, որոնք պետք է հաստատվեն ԱԶԲ-ի կողմից՝ որպես կապալի շինարարական աշխատանքները սկսելու պայման:

1 ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

1.1 Ծրագրի պատմությունը

Քաղաքային կայուն զարգացման ներդրումային ծրագրի շրջանակում Ծրագիր 2-ը (Ծրագիրը), որը ֆինանսավորվում է ԱԶԲ-ի Բազմափուլային ֆինանսական գործիքի (ԲՖԳ) միջոցով, իրականացվում է ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության (ԷՆ) կողմից, որը հանդես է գալիս որպես Գործադիր մարմին (ԳՄ), և Երևանի քաղաքապետարանի (ԵՔ) կողմից, որը հանդես է գալիս որպես Իրականացնող մարմին (ԻՄ) և գործում է անմիջապես ԾԻԳ-ի հետ: Սույն ծրագրի նպատակն է խթանել կայուն, ինտեգրված, սոցիալապես հասանելի ու ծախսերի տեսանկյունից արդյունավետ քաղաքային տրանսպորտի համակարգի ստեղծումը: Հակիրճ ասած՝ հիմնական նպատակն է լրացնել քաղաքային արևմտյան օդակի բացակայող ճանապարհային հանգույցները: Ծրագիրը ներառում է ճանապարհների և մայրուղիների վերականգնման և շինարարության երեք Ենթածրագիր: Բոլոր Ենթածրագրերն ունենալու են տարաբնակեցման ազդեցություններ:

Նախագծման գործընթացի, բյուջեի սահմանափակումների և մանրամասն չափագրման հետազոտության համար իրավական սահմանափակումների հետ համատեղելի լինելու նպատակով 2-րդ տրանշի շրջանակում չորս առանձին ՀՕՏՕ-ներ կտրամադրվեն 3 Ենթածրագրերի համար (հետազոտության տևողությունը չի կարող երկու ամսից ավելի լինել՝ սկսած այն պահից, երբ ուժի մեջ է մտնում ՀՀ կառավարության որոշումը նախնական ուսումնասիրության վերաբերյալ («Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենք, Հոդված 8, կետ 4բ): Երկու ՀՕՏՕ կպատրաստվի 3-րդ ենթածրագրի համար՝ Բաբաջանյան-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց:

- ա. Ենթածրագիր 1.** Արգավանդ-Շիրակ ճանապարհային հանգույց՝ իրականացման փուլում է,
- բ. Ենթածրագիր 2.** Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց՝ սույն փաստաթղթի առարկան է,
- գ. Ենթածրագիր 3.** Բաբաջանյան-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց: Ներկա պահին նախագիծը վերջնականացման փուլում է, սպասվում է նախնական ուսումնասիրության մասին ՀՀ կառավարության որոշում Բաբաջանյան – Հին Միլիկյան մայրուղի ճանապարհահատվածի համար, և բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշում Հին Միլիկյան – Աշտարակի մայրուղի ճանապարհահատվածի համար:

Սույն Հոդվածի օտարման և տարաբնակեցման ծրագիրը (ՀՕՏՕ) մշակվել է Մանրամասն նախագծման և շինարարության վերահսկողության խորհրդատուի (ՄՆՇՎԽ) կողմից Երևանի քաղաքապետարանի (ԵՔ) Ծրագրի իրականացման գրասենյակի (ԾԻԳ) համար: Սույն ՀՕՏՕ-ն անդրադառնում է Տրանշ 2-ի շրջանակներում իրականացվող Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույցի, հատված 9-ի (այսուհետ՝ Ծրագիր) հողի օտարման և տարաբնակեցման ազդեցություններին:

1.2 Ծրագրի տեղակայվածությունը

Հայաստանի Հանրապետությունը դեպի ծով ելք չունեցող երկիր է և տեղակայված է Սև և Կասպից ծովերի միջև: Հյուսիսում այն սահմանակից է Վրաստանին, արևելքում՝ Ադրբեջանին, հարավում՝ Իրանին, իսկ արևմուտքում՝ Թուրքիային, ինչպես ցույց է տրված Նկար 1.1-ում: Երևանը Հայաստանի Հանրապետության մայրաքաղաքն է և զբաղեցնում է 260 կմ² տարածք՝ տարածվելով 18 կմ դեպի հյուսիս-հարավ ուղղությամբ և 16 կմ՝ արևելք-արևմուտք ուղղությամբ:

Այս ճանապարհային հանգույցը Երևանի արևմտյան շրջանցիկ ճանապարհին ամբողջականացնելու ճանապարհային բարելավումների ծրագրի մի մասն է՝ նպատակ ունենալով շրջանցել Երևանի կենտրոնը և այդպիսով բարելավել երթևեկության հոսքը, ինչպես նաև նվազեցնել տեղական նշանակության ճանապարհների գերբեռնվածությունը: Ներկայումս Աշտարակից և Երևանից դեպի արևմուտք գտնվող քաղաքներից եկող և դեպի հյուսիսային արվարձանները մեկնող փոխադրամիջոցները երթևեկում են Երևանի բնակելի համայնքներով: Առաջարկվող ճանապարհային հանգույցը երթևեկության հոսքը կփոխի՝ շատավայրից դարձնելով տանգենցիալ Երևան քաղաքի կենտրոնի նկատմամբ:

Նկար 1-1 Հայաստանի Հանրապետության և Երևանի տեղակայվածությունը



Աղբյուրը. Երևանի քաղաքապետարանի գլխավոր հատակագիծ, 2004

1.3 Ծրագրի նկարագրությունը

Ծրագրի 2-րդ տրանշը բաժանված է երեք ենթածրագրերի.

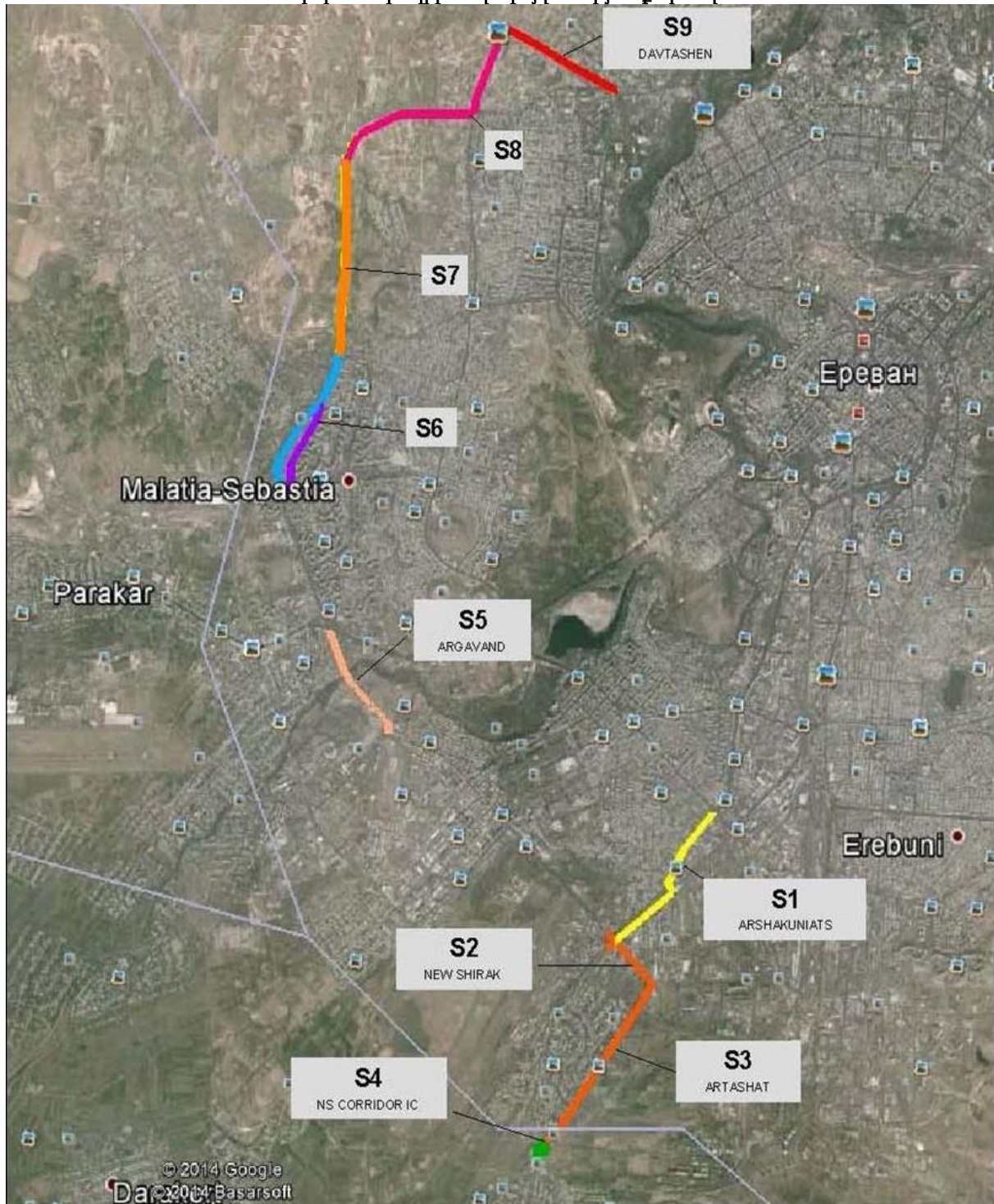
- ա. Արգավանդ-Շիրակ ճանապարհային հանգույց. մոտավորապես 1,3 կմ երկարությամբ ճանապարհային հանգույցի շինարարություն Արգավանդի մայրուղու և Շիրակի փողոցի արևմտյան կողմի միջև: Ծրագիծն անցնում է հնագիտական վայրով, որը հայտնի է Կարմիր բլուր տեղանվամբ:
- բ. Դավթաշեն - Աշտարակի մայրուղի՝ 2,3 կմ:
- գ. Բաբաջանյան - Աշտարակի մայրուղի՝ 6,5 կմ երկարությամբ:

Բոլոր կողմերի միջև հաղորդակցությունը հեշտացնելու նպատակով՝ Ծրագիր 1-ի և Ծրագիր 2-ի տարածքը (Տրանշ 1 և Տրանշ 2) բաժանվել է մի քանի հատվածների, որոնք համարակալվել են Հ1-ից Հ9 և ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակում: Դրանք ցուցադրված են հետևյալ քարտեզում (տե՛ս Նկար 1-2 Ծրագրի տեղակայվածության քարտեզ):

Ծրագիր/Տրանշ	Հասված	Անվանումը	Երկարությունը
Ծրագիր 1/Տրանշ1	Հ1	Արշակունյաց փողոց	1 280 մ
	Հ 2	Նոր Շիրակի փողոց	3 200 մ
	Հ 3	Արտաշատի խճուղի	
	Հ 4	Հյուսիս-հարավ ճանապարհային միջանցք/ Փոխհատում	
Ծրագիր 2/Տրանշ2	Հ 5	Արգավանդ-Նոր Շիրակի փողոց	1 350 մ
	Հ 6	Բարաջանյան-Տիչինա	2 220 մ
	Հ 7	Տիչինա-Հին Սիլիկյան	2 060 մ
	Հ 8	Հին Սիլիկյան-Աշտարակ մայրուղի	2 570 մ
	Հ 9	Դավթաշեն-Աշտարակ մայրուղի	2 240 մ

Ըստ ՀՕՏ ազդեցության մակարդակի՝ Տրանշ 2/Ծրագիր 2-ը դասակարգվել է որպես Կատեգորիա Ա՝ հարկադիր տարաբնակեցման համար (համաձայն ԱԶԲ-ի Գործառնական ձեռնարկի, 2009 թ. (ADB Operation Manual (OM) F1/OP (2009))՝ ծրագիրը դասակարգվում է որպես Կատեգորիա «Ա», եթե ավելի քան 200 անձինք կրում են զգալի ազդեցություն (վերաբնակեցում կամ եկամուտ ստեղծող գույքի ավելի քան 10%-ի կորուստ): Հակառակ դրան՝ ծրագիրը դասակարգվում է որպես Կատեգորիա «Բ», եթե զգալի ազդեցության են ենթարկվում 200-ից պակաս թվով անձինք: «Գ» կատեգորիայի ծրագրերը ՀՕՏ ազդեցություններ չեն կրում):

Նկար 1-2 Ծրագրի տեղակայվածության քարտեզ



1.4 Ենթածրագիր 2. Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց

1.4.1 Տեղակայվածություն և նկարագրություն

Այս ՀՕՏՕ փաստաթուղթը ներկայացնում է Ծրագիր 2/Տրանշ 2-ի 9-րդ հատվածը:

Ծրագրի տեղամասը գտնվում է մայրաքաղաք Երևանում: Ծրագիրը գտնվում է Դավթաշեն և Աջափնյակ վարչական շրջաններում: Առաջարկվող 2,3 կմ երկարությամբ ճանապարհահատվածը երկարացնելու է Եղվարդի մայրուղին մինչև Հալաբյան փողոցի խաչմերուկը Հանրապետական հիվանդանոցի և Դավթաշեն գյուղի տարածքում: Գնացուցակով ճանապարհահատվածը Դավթաշեն գյուղից անցնելու է Մելքումովի փողոցին զուգահեռ, մինչև հասնի Մելքումովի և Գևորգ Չաուշի փողոցների խաչմերուկին: Ծրագրի նախագիծը նաև նախատեսում է երկմակարդակ տրանսպորտային փոխհատման կառուցում: Տե՛ս ստորև ներկայացված նկարը:

Հատվածում նախատեսվում է կառուցել նոր, երկկողմանի, 3 երթևեկության գոտիներով և կենտրոնական բաժանիչ գոտիով ճանապարհ, որտեղ բաժանարար շերտը լինելու է 2,4 մ՝ ներառյալ կենտրոնական բետոնե բաժանիչ արգելափակոցը:

Երկու երթևեկելի մասերը նախատեսված են 3,50 մ լայնությամբ երկու երթևեկության գոտիներով և մեկ 4,0 մ լայնությամբ գոտիով, որն ունի 2,25 մ լայնությամբ հետիոտնային ճանապարհ: Հատվածը ներառում է նաև 2 տարբեր մակարդակի փոխհատումներ՝ 2 ուղեանցով:

Աշխատանքները նախատեսում են նաև հաղորդուղիների տեղափոխում և մուտքերի ստեղծում:

1.4.2 Ենթածրագրի իրականացման ժամանակացույցը

ՀՕՏՕ-ի իրականացումը սկսվելու է 2016 թ. օգոստոսի վերջին և ամբողջովին ավարտվելու է 2017 թ. փետրվարի կեսերին: Տեղամասի հանձնումը Կապալառուին պլանավորված է 2017 թ. ապրիլին, երբ ԱԶԲ-ն ապրիլի սկզբին հաստատի համապատասխանության մասին հաշվետվությունը:

Նկար 1-3 Դավթաշեն-Աշտարակ ճանապարհային հանգույց



1.5 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի շրջանակն ու կարգավիճակը

ՀՕՏՕ-ն հիմնված է Ենթածրագիր 2-ի մանրամասն նախագծի վրա: Այն վերջնական է և պատրաստ է իրականացման համար: Սույն ՀՕՏՕ-ն ավարտելու համար նախաձեռնվել են հետևյալ քայլերը.

- ա. ԱԵՏՏ-ների, ԱԵԱ-ների մարդահամարի և կորուստների գույքագրման/տեղադնման իրականացում,
- բ. ազդեցության ենթակա հողերի, շենքերի, կառույցների և այլ գույքերի մանրամասն չափագրման, նկարագրության և գնահատման իրականացում,
- գ. 100% ընտրանքային խումբ ներառող սոցիալ-տնտեսական հետազոտության իրականացում,
- դ. ԱԵԱ-ների հետ հանրային լուսմների իրականացում,
- ե. բոլոր տեսակի կորուստների համար փոխհատուցման մանրամասն բյուջեի պատրաստում:

1.6 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի նպատակը

ՀՕՏՕ-ի հիմնական նպատակն է բացահայտել Ենթածրագրի ազդեցության ենթակա անձանց և աջակցել նրանց՝ վերականգնելու իրենց նախկին կենսամակարդակը, իսկ խոցելի և տեղահանված աղքատներին աջակցել՝ առնվազն հասցնելով նրանց կենսամակարդակը ազգային նվազագույն չափանիշներին: ՀՕՏՕ-ն գնահատում է Ենթածրագրի հողի օտարման և տարաբնակեցման ազդեցությունը ԱԵԱ-ների վրա՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրությանը և կանոնակարգերին, ԱԶԲ-ի Անվտանգության քաղաքականության հայտարարագրին (ԱՔՀ 2009 թ.) և ՀՕՏՕ-ին (N273-Ն առ 7.03.2012 թ.):

Այս նպատակներն իրագործելու համար ՀՕՏՕ-ն ներկայացնում է մանրամասներ, որոնք անհրաժեշտ են փոխհատուցման, տարաբնակեցման և վերականգնման համար՝ սահմանելով.

- ա. ԱԵԱ-ի նկարագիրը,
- բ. Ենթածրագրի ազդեցությունը և կորուստների չափը,
- գ. տեղեկատվության հրապարակումը, հանրային լուսմները և մասնակցությունը,
- դ. վերականգնման և փոխհատուցումների վճարման քաղաքականությունը և շրջանակը,
- ե. բողոքների և դժգոհությունների լուծման մեխանիզմը,
- զ. տարաբնակեցման բյուջեն և ֆինանսավորման պլանը, ներառյալ՝ կորցրած գույքերի, վերաբնակեցման և վերականգնման գնահատումն ու փոխհատուցման չափը,
- է. տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման համար ինստիտուցիոնալ շրջանակը և
- ը. ՀՕՏՕ-ի իրականացման մոնիտորինգը:

1.7 Հողի օտարում և տարաբնակեցում. Ծրագրի իրականացմանն առնչվող պայմանները

ԱԶԲ-ի երաշխիքների պահանջների և ԲՖԳ Ծրագրի համաձայն՝ յուրաքանչյուր տրանշի հաստատումը/իրականացումը հիմնված է հետևյալ պայմանների վրա.

- ա. ԲՖԳ/Առաջին տրանշի գնահատում.** պայմանավորված է հետևյալ գործողություններով՝
 - ա) ԱԶԲ-ի և ՀՀ կառավարության համար ընդունելի ձևաչափով և բովանդակությամբ ամբողջ ԲՖԳ-ի համար ՀՕՏԾ-ի պատրաստում/ներկայացում, բ) Աղքատության և սոցիալական հարցերի նախնական գնահատում (ԱՍՀՆԳ) և գ) ԱԶԲ-ի և ՀՀ կառավարության համար ընդունելի ՀՕՏԾ-ների պատրաստում/ներկայացում Ծրագրի յուրաքանչյուր տրանշի համար, որը պահանջում է ՀՕՏ:
- բ. Պարբերական ֆինանսավորման հայտի (ՊՖՀ) հաստատում հետագա տրանշների և յուրաքանչյուր ենթաձրագրի համար.** պայմանավորված է հետևյալ գործողություններով՝
 - ա) ՀՕՏԾ-ի վերանայում/փոփոխում/ներկայացում, բ) Աղքատության նվազեցման և սոցիալական ռազմավարության ամփոփագրի պատրաստում (ԱՆՍՌԱ), գ) յուրաքանչյուր տրանշի համար, որն ունի ՀՕՏ, պատրաստել/ներկայացնել առնվազն ՀՕՏՕ նախագծային տարբերակներ՝ փոփոխված ՀՕՏԾ-ին համահունչ, ինչպես նաև ԱԶԲ-ի և կառավարության համար ընդունելի ձևաչափով և բովանդակությամբ:
- գ. Պայմանագրի ստորագրումը. պայմանավորված է հետևյալ գործողություններով՝**
 - ա) ՀՀ կառավարության և ԱԶԲ կողմից ՀՕՏԾ-ի հաստատում, բ) իրականացման համար պատրաստ փաստաթղթի և տեղեկագրի ներկայացում հանրությանը, գ) Անկախ մոնիտորինգի գործակալության վարձում:
- դ. Շինարարական աշխատանքների մեկնարկը.** պայմանավորված է ՀՕՏԾ-ի ամբողջական իրականացմամբ, որն արձանագրված կլինի ԱԶԲ-ի համար ընդունելի ԱՄԳ-ի կողմից պատրաստված Համապատասխանության հաշվետվությունում:

1.8 Փաստաթղթի հրապարակումը

Իրականացման համար պատրաստ սույն վերջնական թարմացված ՀՕՏԾ-ն հայերեն լեզվով կտեղադրվի ԵՔ-ի պաշտոնական կայքէջում՝ ՀՀ կառավարության կողմից հաստատվելուց հետո: Անգլերեն լեզվով ՀՕՏԾ-ն կտեղադրվի ԱԶԲ-ի պաշտոնական կայքէջում՝ ԱԶԲ-ի կողմից հաստատվելուց անմիջապես հետո: ՀՕՏԾ-ի ամփոփ տեղեկագիրը հայերեն լեզվով կտրամադրվի ԱԵԱ-ներին ՀՕՏԾ-ի հաստատումից հետո:

1.9 Ծրագրի կասեցման օրը

Ծրագրի համար կասեցման օրը 2016 թվականի փետրվարի 22-ն է, երբ վերջնական ՀՕՏԾ-ի համար սկսվել է նկարագրության արձանագրությունների ստորագրումը: Արձանագրությունների ձևաչափերը ներկայացված են Հավելված 8-ում:

2 ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԵՎ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՏՆԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ

2.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

Սույն ՀՕՏԾ-ի մշակման համար ընդունված հիմնական սկզբունքներից մեկն այն է, որ Ծրագրի առնչությամբ փոխհատուցման բոլոր վճարումները և կենսապահովման միջոցների վերականգնմանն ուղղված աջակցությունը պետք է հիմնված լինեն ազդեցության ենթակա անձանց վրա Ծրագրի ազդեցությունների մանրամասն վերլուծության վրա: Սույն ՀՕՏԾ-ի համար տվյալները հավաքագրվել են 2015 թվականի հունիս-օգոստոս ամիսներին, նախնական ուսումնասիրման մասին ՀՀ կառավարության որոշման շրջանակներում և ապա թարմացվել են 2015թ. դեկտեմբերին, բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշումն ընդունվելուց հետո (Նախնական ուսումնասիրման մասին ՀՀ կառավարության որոշումն ընդունվել է 21.05.2015թ. N 589-Ն որոշմամբ, իսկ բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշումը՝ 03.12.2015թ. N1429-Ն որոշմամբ): (Հասարակության և պետության կարիքների համար գույքի օտարման մասին ՀՀ օրենքը նախատեսում է Օտարողի պահանջով օտարվող գույքի նախնական ուսումնասիրության հնարավորություն նախքան գույքի նկատմամբ բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին որոշման (ԲԳՀՇՈ) մեջ ներառվելը: Այն ՄՉՀ անցկացնելու հնարավորություն է տալիս՝ ԲԳՀՇՈ-ի մեջ ընդգրկվող ազդեցության ենթակա գույքերի ցանկը վերջնականացնելու, ազդեցության տեսակը և չափը որոշելու համար, որպեսզի պատրաստվեն առանձին/անհատական քարտեզներ՝ առանց ԱԵԱ-ների հետ նկարագրության արձանագրությունը ստորագրելու պարտավորության, ինչպես ԲԳՀՇՈ-ի դեպքում է): Ծրագրի ՀՕՏ ազդեցությունների չափը ճշգրտորեն գնահատելու համար իրականացվել են հետևյալ հետազոտությունները.

- ա. **Մանրամասն չափագրման հետազոտություն (ՄՉՀ)**՝ ազդեցության ենթակա հողակտորների, շենքերի/շինությունների տարածքի և գույքի այլ տեսակների և քանակի ճշգրիտ նկարագրությունն ու չափագրումը:
- բ. **Կորուստների գույքագրում**՝ օտարման ենթակա հողի, շենքերի/շինությունների և գույքի հատկանիշների բացահայտում և գնահատում:
- գ. **Ազդեցության ենթակա գույքի փոխարինման արժեքի գնահատում**՝ ՀՕՏ բյուջեն մշակելու համար կորցրած գույքի արժեքի, եկամտի և կենսապահովման այլ աղբյուրների և օժանդակությունների/նպաստների բացահայտում:
- դ. **Մարդահամար**՝ ԱԵՏՏ-ների և դրանց անդամների ճշգրիտ քանակի բացահայտում, ներառյալ՝ որոշ տարրական առանձնահատկություններ, ինչպիսիք են՝ սեռը և էթնիկ պատկանելությունը:
- ե. **Սոցիալ-տնտեսական հետազոտություն (ՍՄՀ)**՝ ազդեցության ենթակա անձանց, տնային տնտեսությունների և ձեռնարկատիրական գործունեությունների սեփականատերերի ներկա սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակի, ինչպես նաև հանրային

ծառայությունների մատչելիության, փոխհատուցման վերաբերյալ պատկերացումների և նրանց կենսամակարդակի վրա Ծրագրի ազդեցության բացահայտում:

2.2 Հետազոտության մեթոդաբանությունը և ազդեցության գնահատման մոտեցումները

2.2.1 Հետազոտության մեթոդաբանությունը

ՄՆՇՎԽ-ն ծրագրի շրջանակներում որպես ենթակապալառու վարձեց արտոնագրված չափագրող և գնահատող կազմակերպություն՝ նախորդ բոլոր հետազոտությունների արդյունքներից անկախ՝ օտարման ենթակա յուրաքանչյուր գույք չափելու և վերագնահատելու համար: Մա իրականացվեց անկախ այն տվյալներից, որոնք կարելի էր ձեռք բերել կադաստրային քարտեզներից, ՀՕՏՕ-ների նախագծային տարբերակների պատրաստման ընթացքում ձեռք բերված տվյալներից, ինչպես նաև Ծրագրի արդյունքում ազդեցության ենթակա գույքի իրավական կարգավիճակից:

ՄՉՀ շրջանակը և գույքերի գույքագրումը ներառում էին ներքոնշյալ գույքի կամ հատկանիշների բացահայտումը, դասակարգումը, չափագրումը և գնահատումը.

- ա. հող (գյուղատնտեսական, բնակելի, արդյունաբերական և հասարակական նշանակության հողակտորներ), ներառյալ՝ այդ հողակտորների վրա բարելավումները,
- բ. շենքեր/շինություններ (ներառյալ՝ դասակարգումն ըստ շենքի կատեգորիայի և շինության տեսակի),
- գ. ԱԵԱ-ի կողմից հողի և շինությունների զբաղեցման իրավական կարգավիճակը,
- դ. մշակաբույսերի տեսակը և զբաղեցրած տարածքը,
- ե. ծառերի տեսակն ու քանակը,
- զ. ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեությունները (ազդեցության տեսակը և իրավական կարգավիճակը),
- է. զբաղվածության կորուստ,
- ը. ազդեցության ենթակա համայնքների/հանրային գույքի քանակը, տեսակը և տարածքը:

ՄՉՀ-ն ներառում էր գոյություն ունեցող անշարժ գույքի՝ հողերի և նրանց վրա կառուցված շենքերի/շինությունների չափագրումը, դրանց նպատակային նշանակության, սեփականության, օգտագործման ձևի, դրանց որակի և քանակի, տեսքի և տեսակի որոշումը: Չափագրումներն իրականացվեցին՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) կառավարությանն առընթեր (ԿԱ) անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի նախագահի 2011 թվականի հոկտեմբերի 20-ի թիվ 283-N հրամանով հաստատված Հավելված 1-ի՝ անշարժ գույքի չափագրման (գրանցման) վերաբերյալ հրահանգի: Չափագրումները կատարվեցին արբանյակային տեղորոշման կայանների, տախեոմետրի և լազերային որոնիչների միջոցով: ԱԶԲ քաղաքականության պահանջների համաձայն՝ ներկայիս փաստացի չափագրումը հիմնված է չափագրման ժամանակ ԱԵԱ-ի կողմից օգտագործվող գույքի իրական չափի վրա (Եթե իրական չափագրումը համապատասխանում է ԱԳԿՊԿ-ի կողմից տրված սեփականության վկայագրում նշված պարամետրերին (հաշվի առնելով ԱԳԿՊԿ-ի կողմից սահմանված շեղումների թույլատրելի սահմանները), ապա սեփականության հատակագիծը ԱԳԿՊԿ հանձնելու համար պատրաստվում է ՀՕՏՕ-ի իրականացման ընթացքում: Իսկ եթե այդպես չէ, սեփականատիրոջը տեղեկացվում է այդ մասին: Եթե սեփականատերը ցանկանում է, պատրաստվում է նոր հատակագիծ՝ ԱԳԿՊԿ

հանձնելու համար: Սեփականության վկայականում համապատասխան ուղղումներ կատարելուց հետո պատրաստվում է վերջնական հատակագիծ ԱԳԿՊԿ հանձնելու համար և նախքան գույքի օտարման պայմանագրի ստորագրումը անշարժ գույքի վերագրանցման համար): ԱԵԱ-ներին դաշտային այցելության նախորդ օրը հեռախոսով տեղեկացվել է չափագրման օրն ու ժամը: Այս ընթացակարգն ապահովում էր ԱԵԱ-ների կողմից չափագրման գործընթացի մոնիտորինգը (մանրամասները ներկայացված են Հավելված 2-ում):

2.2.2 Ազդեցության գնահատման մոտեցումներ

Ստորև ներկայացված են սույն ՀՕՏԾ-ի շրջանակներում ազդեցության գնահատման ընթացքում կիրառված մոտեցումները մի քանի տիպական դեպքերի համար, մասնավորապես՝ 1. բացահայտման և գնահատման մեխանիզմներ այն դեպքերի համար, երբ ազդեցության ենթակա գույքերի մնացած մասը ենթարկվում է Ծրագրի անուղղակի ազդեցության և, հետևաբար, պետք է օտարվի և փոխհատուցվի ՀՕՏԾ-ի ներքո, 2. ազդեցության գնահատման և փոխհատուցման մեխանիզմներ, որոնք կիրառվում են Ծրագրի շրջանակներում ժամանակավոր ազդեցության դեպքում, 3. գնահատման և հաշվարկման մեխանիզմներ այն դեպքերի համար, երբ ըստ ՄՉՀ ազդեցության և ըստ կադաստրային քարտեզների/տվյալների գնահատված ազդեցության միջև առկա են տարբերություններ:

ա. Ազդեցության ենթակա գույքերի՝ անուղղակի ազդեցության ենթակա մասերը.

Մանրամասն նախագծման վերլուծության, ինչպես նաև ՄՉՀ և գույքերի տեղագնման արդյունքում բացահայտվել է մի քանի դեպք, երբ ազդեցության ենթակա գույքերի մնացած մասը օտարումից հետո կորցնում է իր նպատակային նշանակությունը տարբեր պատճառներով, այսինքն՝ ենթարկվում է անուղղակի ազդեցության Ծրագրի ներքո: Նման դեպքերի համար անուղղակի ազդեցության ենթակա մասերը ներառվել են սույն ՀՕՏԾ-ի մեջ որպես օտարման և փոխհատուցման ենթակա գույքեր: Նշված դեպքերն ամփոփված են ստորև, և այդ դեպքերի ցանկը համապատասխան մանրամասներով բերված է Հավելված 10-ում:

- 1) Դեպքեր, երբ գույքի մնացած մասն ազդեցության ենթակա գույքի օտարման հետևանքով կորցնում է իր մուտքի/ելքի հնարավորությունը (Նույն մուտքը, որը գույքն ուներ Ծրագրի մեկնարկից առաջ: Մանրամասների համար տե՛ս Հավելված 10),
- 2) Դեպքեր, երբ գույքի մնացած մասը հողի օտարման արդյունքում պիտանի չէ հետագա ֆունկցիոնալ օգտագործման համար (սրանք այն դեպքերն են, երբ հողակտորների մնացած մասը կազմում է ամբողջ հողի 1.98%-6.36%, հետևաբար, պիտանի չեն ֆունկցիոնալ օգտագործման և բնակավայրի վերականգնման համար),
- 3) Դեպքեր, երբ շենքը կամ շինությունը ենթարկվում է մասնակի ազդեցության, և սեփականատերը չի ուզում պահել կամ վերականգնել մնացած մասը, մնացած անուղղակի ազդեցությունը ներառվել էր ուղղակի ազդեցության ենթարկված գույքերի մեջ՝ նախապես համաձայնեցնելով ԱԵԱ-ների հետ (ինչպես սահմանված է Ծրագրի ՀՕՏԾ-ի և ՀՕՏԾ-ի ՄՉՀ-ի մեթոդաբանության համաձայն):

բ. Ժամանակավոր ազդեցություն. Ծրագրի մանրամասն նախագծի համաձայն, ի լրումն ազդեցության ենթակա հողակտորների, որոնք ներառված են ՀՕՏ սահմաններում, կա երկու դեպք, երբ Ծրագրին ժամանակավորապես անհրաժեշտ են հողակտորների որոշակի մասեր, մասնավորապես՝ (ա) այն դեպքերում, երբ ազդեցության ենթակա հողակտորների վրա նախատեսվում է անցկացնել հաղորդուղիներ, օր.՝ կոյուղի, ջրագիծ և այլն, և (բ) այն դեպքերում, երբ ԱԵԱ-ների կողմից ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող, համայնքի սեփականությունը հանդիսացող հողակտորների՝ ազդեցության ենթակա մասում նախատեսվում է կառուցել հենապատի հիմքը:

(Հենապատի հիմքը պետք է դրվի հողակտորի տակ, շինարարությունից հետո ծածկվի և վերադարձվի ԱԵԱ-ին հետագա օգտագործման համար):

Ստորև ներկայացված են սույն ՀՕՏՕ-ի շրջանակներում վերոնշյալ ժամանակավոր ազդեցությունների համար կիրառվող ազդեցության գնահատման և փոխհատուցման մեխանիզմները.

- 4) Մասնավոր սեփականություն հանդիսացող հողակտորները համարվում են օտարման և փոխհատուցման ենթակա և՛ հողի, և՛ բարելավումների մասով (նման դեպքերն իրականում համարվում են մշտական ազդեցություն):
- 5) ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող՝ ազդեցության ենթակա հողակտորների դեպքում փոխհատուցում կվճարվի միայն ազդեցության ենթակա հողի վրա օգտագործողի կողմից արված բարելավումների համար, ինչպիսիք են՝ ծառերը, մշակաբույսերը, ցանկապատերը և այլն: Նման դեպքերում օգտագործողները նպաստ չեն ստանա ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողի դիմաց, այնուամենայնիվ, այդ հողակտորները պետք է ծածկվեն և վերադարձվեն սեփականատիրոջը/ օգտագործողին (այդ աշխատանքները պետք է ներառվեն Կապալառուի Պայմանագրի մեջ):

գ. ՄՉՀ-ի և կադաստրային քարտեզների/տվյալների հիման վրա գնահատված ազդեցությունների միջև առկա տարբերություններ

Կադաստրային քարտեզի և տվյալների վերլուծության, ինչպես նաև իրականացված ՄՉՀ արդյունքում (փաստացի չափագրում) բացահայտվել են դեպքեր, երբ ազդեցության ենթակա հողակտորների փաստացի կոորդինատների հիման վրա ՄՉՀ արդյունքում բացահայտված ազդեցությունը և ազդեցության ենթակա հողակտորների կոորդինատներն ըստ կադաստրային քարտեզի/տվյալների միմյանց չեն համապատասխանում: Մասնավորապես՝ դրանք այն դեպքերն են, երբ.

- ա. գույքերն իսկապես ենթարկվում են ազդեցության, սակայն ազդեցության ենթակա հողակտորների կոորդինատները պետք է ուղղվեն կադաստրային քարտեզի վրա և տվյալներում՝ հիմք ընդունելով փաստացի չափագրման արդյունքում ստացված կոորդինատները, ինչի հետևանքով ազդեցությունը կարող է փոխվել, և
- բ. գույքերն իրականում ազդեցության չեն ենթարկվում և կարող են հանվել ՀՕՏՕ-ի շրջանակներից դրանց կադաստրային կոորդինատներն ուղղելուց հետո:

Սույն ՀՕՏՕ-ի մշակման ընթացքում այդ դեպքերի մանրամասն նկարագիրը ներկայացվել է ԱԳԿՊԿ-ին համապատասխան հատակագծերի հետ՝ շտկման համար, ինչը ներկայումս կատարման ընթացքում է: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով այն, որ սույն ՀՕՏՕ-ի մշակման ընթացքում նշված դեպքերը դեռևս շտկված չեն եղել, ազդեցությունները հաշվարկվել և ներառվել են սույն ՀՕՏՕ-ի մեջ հետևյալ մոտեցման կիրառմամբ. (ա) կետով սահմանված դեպքերի համար ազդեցությունները հաշվարկվել են ՄՉՀ փաստացի տվյալների հիման վրա, իսկ (բ) կետով սահմանված դեպքերի համար ազդեցությունները հաշվարկվել են կադաստրային տվյալների հիման վրա: (Այս գույքերի ազդեցությունները կարող են փոխվել ՀՕՏՕ-ի իրականացման ընթացքում):

Այդ դեպքերին վերաբերող համապատասխան դիտողությունները ներառված են սույն ՀՕՏՕ-ում ներկայացված ազդեցության տվյալների մեջ: Բոլոր այդ դեպքերի մանրամասները, ինչպես նաև դրանց շտկման ընթացակարգերը, ներառված են Գլուխ 10-ում՝ «Օրինականացման և շտկող միջոցառումների պլան»-ում (ՕՇՄՊՕ):

Օրագրի շրջանակներում վերականգնվող հաղորդուղիներ

Օրագրի շրջանակներում կվերականգնվեն միայն ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող հաղորդողիները: ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հաղորդողիների դեպքում ԱԵԱ-ները կփոխհատուցվեն միայն իրենց կողմից կատարված լրացուցիչ բարելավումների համար (խողովակներ և այլն) և կկարողանան դրանք վերականգնել հողակտրոնների մնացած մասերի վրա: Այն ԱԵԱ-ները, ովքեր իրենց հողակտրոնի ազդեցության ենթարկված մասի վրա ունեն կոյուղահոր, կունենան հնարավորություն միանալու Օրագրի շրջանակներում կառուցվող կոյուղու խողովակաշարին/համակարգին: Այդ համակարգին միանալու համար ԱԵԱ-ները պետք է դիմեն, որպեսզի ստանան տեխնիկական պայման: Անհրաժեշտության դեպքում ՕԻԳ-ը կաջակցի նրանց՝ դիմելու գործընթացին: Կիրառվող արժեքներն ու վարձավճարները կվճարվեն ՀՕՏՕ-ի ներքո ծրագրի համար հատկացված չնախատեսված ծախսերի բյուջեից: Հաշվի առնելով, որ ԱԵԱ-ները կկարողանան իրենց հաղորդողիները վերականգնել Օրագրի ծախսերով, ուստի նրանք փոխհատուցում չեն ստանա իրենց հողակտրոնների ազդեցության ենթարկված մասի վրա գտնվող կոյուղահորերի դիմաց:

2.3 Ազդեցությունը հողի վրա

2.3.1 Հողի դասակարգումը՝ ըստ ՀՀ հողային օրենսգրքի

ՀՀ հողային օրենսգրքը (2001թ. Մայիսի) Հայաստանի հանրապետության հողային ֆոնդը ըստ նպատակային նշանակության (կատեգորիաների) դասակարգվում է՝ 1) գյուղատնտեսական նշանակության, 2) բնակավայրերի/բնակելի, 3) արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության, 4) եներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի, կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների, 5) հատուկ պահպանվող տարածքների, 6) հատուկ նշանակության, 7) անտառային, 8) ջրային և 9) պահուստային հողերի: Յուրաքանչյուր նպատակային նշանակության հող, ըստ օգտագործման բնույթի, դասակարգվում է ըստ գործառնական նշանակության:

Օրագիրը տեղակայված է քաղաքային վայրում: Ազդեցության ենթակա գրեթե բոլոր հողերը ԱԳԿՊԿ-ի կողմից դասակարգված են որպես բնակավայրեր/բնակելի հողեր: Պարզությունն ապահովելու համար և հիմնվելով իրական օգտագործման վրա՝ ազդեցության ենթակա հողի կատեգորիաները խմբավորվել են հետևյալ կերպ՝ պտղատու/գյուղատնտեսական, բնակելի, հասարակական և արդյունաբերական նշանակության հողեր:

- ա. Բնակելի հողեր**, որոնք օգտագործվում են բնակելի տների, հարակից օժանդակ շինությունների և այգեգործության նպատակով:
- բ. Պտղատու/գյուղատնտեսական նշանակության հողեր**, որոնք օգտագործվում են մրգեր, փայտանյութ/դեկորատիվ ծառեր և թփեր աճեցնելու նպատակով:
- գ. Հասարակական նշանակության հողեր**, որոնք օգտագործվում են ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնելու նպատակներով, ինչպիսիք են՝ խանութները և բենզակայանները:
- դ. Արդյունաբերական հողեր**, որոնք օգտագործվում են գործարանների, գործարանային գրասենյակների, արդյունաբերական պահեստների և ապրանքապահեստների համար:
- ե. Հատուկ նշանակության հողեր**, որոնք պատկանում են Կառավարությանը և պաշտոնապես նախատեսված են որոշակի հանրային նպատակների համար, ինչպես օրինակ՝ դպրոցների տարածքներ, ռազմական նշանակության հող և օրենքի ուժով

պաշտպանվող կառույցների ու շենքերի օգտագործման և շահագործման համար նախատեսված հող:

2.3.2 Հողի կորուստ

Ազդեցության ենթակա հողերը գտնվում են քաղաքային բնակավայրում՝ Երևանի Դավթաշեն և Աջափնյակ վարչական շրջաններում: Ընդհանուր առմամբ առկա է ազդեցության ենթակա 77 հողակտոր, որոնք զբաղեցնում են 25,617.34 ² տարածք: Ընդհանուր առմամբ 60 տնային տնտեսությունների պատկանող հողակտորներ կկրեն որոշակի ազդեցություն: Ազդեցության ենթակա հողակտորները հիմնականում բնակելի տարածքներ են, պտղատու այգիներ կամ հասարակական նշանակության հողեր: Հողի վրա ազդեցությունները ներառում են նաև Օրինականացման և շտկող միջոցառումների պլանում (ՕՇՄՕ) ներառված դեպքերը:

Ազդեցության ենթակա հողակտորները բաժանվել են ներքոնշյալ երեք տեսակի՝ ըստ իրենց սեփականության կարգավիճակի.

ա. Սեփականության իրավունքով տնօրինվող հող. ընդհանուր առմամբ 34 հողակտոր (16,273.75մ²) պատկանում են անձանց, ովքեր դրանց նկատմամբ ունեն օրենքով սահմանված կարգով գրանցված սեփականության իրավունք: Մասնավոր հողակտորների մեծ մասը բնակելի նշանակության հողեր են (21): Յոթ հողակտոր հասարակական նշանակության են, երկուսը՝ արդյունաբերական: Մասնավոր հողակտորների թիվը ներառում է այն հողակտորները, որոնք գտնվում են կադաստրային շտկման ընթացքում ՕՇՄՊ-ի համաձայն, մասնավորապես՝ 5 հասարակական նշանակության հողակտորները (1,325.36մ²), որոնք հնարավոր է հանվեն ցանկից կադաստրային կտորդինատների շտկումից հետո (Գ-3 տարածք), և 4 բնակելի նշանակության հողակտորները (1,174.54մ²), որոնք իրականում ենթարկվում են ազդեցության, սակայն ազդեցության ենթակա հողակտորների կտորդինատները պետք է շտկվեն կադաստրային քարտեզում և տվյալներում:

Մասնավոր հողակտորների ազդեցության ենթակա մակերեսը կազմում է նվազագույնը 6.08մ² և առավելագույնը 6,585.86 մ² (միջինը 454.06մ²):

բ. Համայնքային հող. հող, որը պատկանում է Երևանի քաղաքապետարանին: Ընդհանուր առմամբ Ծրագրի ներքո ազդեցության է ենթարկվում 42 համայնքային հողակտոր (9,337.51մ²): Հետազոտության արդյունքում պարզվել է, որ այդպիսի 38 հողակտորներ (6,473.24մ²) օգտագործվում են առանց սեփականության իրավունքի: Այդ 38 հողակտորներից 20-ն օգտագործվում են բնակելի նպատակով (բնակելի տներով 6 հողակտորներն ամբողջությամբ օգտագործվում են բնակելի նպատակով, 13-ը ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող հողակտորներին կից հողամասեր են, իսկ 1 հողամասն ազատ է և նախատեսված է բնակելի նպատակով օգտագործելու համար), 6-ը՝ հասարակական նպատակով, մեկը՝ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող արդյունաբերական հողակտոր է:

Հասարակական նշանակության 1 հողակտոր ուղղակիորեն օգտագործվում է ԵՔ կողմից որպես շտապ օգնության կայան: Հասարակական նշանակության երեք հողակտորներ պաշտոնապես վարձակալված են: Դրանցից մեկը (21.40մ²) ՕՇՄՊ-ի համաձայն կադաստրային կտորդինատների շտկումից հետո (Գ-3 տարածք) կարող է այլևս ազդեցության չենթարկվել և, հետևաբար, հանվել ազդեցության ենթակա գույքերի ցանկից:

Համայնքային հողակտորների ազդեցության ենթակա մակերեսը կազմում է նվազագույնը 2.45մ² և առավելագույնը 1,936.62մ² (միջինը 218.15մ²):

գ. Պետական հող. Ծրագրի ներքո ազդեցության է ենթարկվում հատուկ օգտագործման մեկ հողակտոր (6.08մ²): Այդ հողակտորը պատկանում է ՀՀ Պաշտպանության նախարարությանը: Այդտեղ գտնվում է Մ. Մելքոնյանի անվան ռազմամարզական վարժարանը:

Համայնքային հողակտորի սեփականատիրոջը (Երևանի քաղաքապետարան) փոխհատուցում չի վճարվելու:

Ազդեցության ենթակա հողի մնացած բոլոր կատեգորիաների համար վճարվելու է փոխհատուցում: Հողի վրա ազդեցության վերաբերյալ տվյալներն ամփոփված են հետևյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ 2-1 Հողի կրած ազդեցությունը՝ ըստ հողի տեսակի և սեփականության/հողի զբաղեցման կարգավիճակի

Հողի տեսակը		Բնակելի		Պտղատու այգի		Հասարակական*		Արդյունաբերական**		Հատուկ նշանակության		Ընդամենը		Մեկնաբանություն
		Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	
		No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	
Ա. Համայնքային	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	20	3,954.75	11	1,243.49	6	1,107.14	1	167.86	-	-	38	6,473.24	-
	Ուղղակիորեն օգտագործվող	-	-	-	-	1	66.25	-	-	-	-	1	66.25	Այս հողակտորը պատկանում է ԵՔ-ին: Դա շտապ օգնության կայան է:
	Վարձակալված	-	-	-	-	2	2,776.62	-	-	-	-	2	2,776.62	1,936.62 մ2 մակերեսով՝ ազդեցության ենթակա մեկ հողակտորի համար փոխհատուցում չի հաշվարկվել (ազիր 0050-0014) հետևյալ իրավական հիմքերով. այն տրված է վարձակալության, մինչև օտարման ամսաթիվը: (Գույքը 2008 թ. -ին վարձակալության էր տրվել ԱԵԱ-ին: Գույքն օգտագործվում է բնակելի և ձեռնարկատիրական գործունեության նպատակներով)
	Վարձակալված (ՕՇՄՊ ներքո գույքեր)	-	-	-	-	1	21.4	-	-	-	-	1	21.40	Փաստացի ազդեցության չենթարկվող գույքեր, որոնք, հավանաբար, հանվելու են ցանկից կադաստրային կոորդինատներն ուղղելուց հետո (Գ-3 տարածք):

Հողի տեսակը	Բնակելի		Պտղատու այգի		Հասարակական*		Արդյունաբերական**		Հատուկ նշանակության		Ընդամենը		Մեկնաբանություն	
	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը		
	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2		
Ենթաընդհանուր Ա														
	Մեփական	17	4,229.83	3	858.71	2	778.27	2	1,321.18	-	-	24	7,187.99	-
	Կառուցապատման իրավունք	-	-	-	-	-	-	1	6,585.86	-	-	1	6,585.86	6,585.86 մ2 մակերեսով՝ ազդեցության ենթակա մեկ հողակտորի համար փոխհատուցում չի հաշվարկվել (ծածկագիր 0050-0016) հետևյալ իրավական հիմքերով. այն տրված է համայնքին կառուցապատման իրավունքով, մինչև օտարման ամսաթիվը: (Գույքը 2006 թ-ին կառուցապատման իրավունքով տրվել էր ԱԵԱ-ին: Այն արդյունաբերական տարածք է չգործող արտադրամասով):
	ՕՇՄՊ ներքո գույքեր	4	1,174.54	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1,174.54	Փաստացի ազդեցության ենթակա գույքեր, որոնց կադաստրային կոորդինատները պետք է շտկվեն կադաստրային քարտեզում և տվյալներում
		-	-	-	-	5	1,325.36	-	-	-	-	5	1,325.36	Փաստացի ազդեցության չենթարկվող գույքեր, որոնք, հավանաբար, հանվելու են ցանկից կադաստրային կոորդինատներն ուղղելուց հետո (Գ-3 տարածք):
Ենթաընդհանուր Բ														
	Գ. Պետական հող	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6.08	1	6.08	Այս հողակտորը պատկանում է ՀՀ Պաշտպանության նախարարությանը: Դա Մ.

Հողի տեսակը	Բնակելի		Պտղատու այգի		Հասարակական*		Արդյունաբերական**		Հատուկ նշանակության		Ընդամենը		Մեկնաբանություն
	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Հողակտորները	Ազդեցության ենթակա տարածքը	
	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	No	մ2	
													Մելքոնյանի անվան ռազմամարզական վարժարան է:
Ենթաընդհանուր Գ	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6.08	1	6.08	
Ընդամենը (Ա+Բ+Գ)	41	9,359.12	14	2,102.20	17	6,075.04	4	8,074.90	1	6.08	77	25 617,34	-

*8 հասարակական հողակտորներ օգտագործվում են ձեռնարկատիրական գործունեության նպատակով, 1 հողակտոր ուղղակիորեն օգտագործվում է ԵԲ-ի կողմից՝ որպես շտապօգնության կայան, 1 հողակտոր չի օգտագործվում որևէ կերպով, 1 հողակտոր հանդիսանում է որպես բենգալցականի սպասարկման տարածք, որն ազդեցության չի ենթարկվում և ՕՇՄՊ-ի շրջանակներում 6 հողակտոր (Գ-3), որոնցից 2-ն օգտագործվում են ձեռնարկատիրական գործունեության նպատակներով

**1 արդյունաբերական հողակտոր օգտագործվում է որպես հացի արտադրամաս, իսկ մնացած 3 հողակտորները չգործող արտադրամասեր են:

2.4 Ազդեցությունը շենքերի և շինությունների վրա

2.4.1 Բնակելի շենքեր և շինություններ

Ընդհանուր առմամբ հատված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏՕ-ն ազդելու է 69 բնակելի շենքերի և շինությունների վրա: Դրանցից 17-ը բնակելի տներ են, 52-ը՝ օժանդակ շինություններ: (Ազդեցության ենթակա 17 բնակելի տների հետ միասին ազդեցության ենթակա են նաև 46 առանձին օժանդակ շինություններ: Յուրաքանչյուր շինություն գնահատվել է առանձին, քանի որ փոխարինման արժեքը հաշվարկվել է հիմք ընդունելով յուրաքանչյուր կոնկրետ շինության նյութը:) Դրանցից 46 օժանդակ շինություն պատկանում է ազդեցության ենթակա հիմնական բնակելի շենքերին, մինչդեռ 6 օժանդակ շինություն պատկանում է տնային տնտեսություններին, որոնք ընդհանրապես ազդեցության ենթակա չեն: Ընդհանուր առմամբ 20 հողակտորների վրա գտնվող բոլոր բնակելի շենքերի և շինությունների ազդեցությունը կրելու են 24 տնային տնտեսություններ: Ազդեցության ենթակա երկու բնակելի տներն ունեն համասեփականատերեր, ովքեր այդ տներում չեն ապրում և, հետևաբար, կորցնում են այն շենքը, որը չի հանդիսանում իրենց բնակության փաստացի վայրը:

Ազդեցության ենթակա շենքերի մակերեսը կազմում է 2,862.03մ²: Ազդեցության ենթակա շենքերը կառուցված են հիմնականում երկաթբետոնից: Օժանդակ շինությունները հիմնականում կառուցված են քարից, մետաղից և բետոնից:

Աղյուսակ 2-2 Ազդեցությունը բնակելի շենքերի և շինությունների վրա

Անվանումը	Նյութը	No	Ընդամենը	Հոդակտորներ
			մ2	No
Ա. Տուն				
Բնակելի տուն	Երկաթբետոն	17	1,966.21	14
Ենթաընդհանուր (Ա)		17	1,966.21	14
Բ. Օժանդակ շինություն				
Բ1. Օժանդակ շինություններ ազդեցության ենթակա հիմնական շենքերով				
Անասնագոմ	Քար	1	9.2	13
Նկուղ	Երկաթբետոն, քար	2	12.26	
Ավտոտնակ	Քար	2	55.22	
Ջերմոցի հիմք	Երկաթբետոն	5	349.58	
Հավաքուն	Քար	2	6.98	
Շան բուն	Քար	1	0.92	
Կաթսայատուն	Քար	2	2.85	
Հորանցք	Երկաթբետոն	1	2.72	
Ջեղնահարկ	Ասբոշիֆեր/քար	3	120.48	
Անավարտ շինություն	Քար	1	44.45	
Ներքնագավիթ	Մետաղ	1	6.75	
Ջրավազան	Երկաթբետոն	1	56.2	
Ծածկ	Մետաղ	13	93.74	
Օժանդակ շինություն	Քար	6	82.54	
Սանհանգույց	Քար, մետաղ	5	18.57	

Անվանումը	Նյութը	No	Ընդամենը	Հոդա- կտորներ
			մ2	No
Ենթաընդհանուր (F1)	-	46	862.46	13
(F2) ԱԵՏՏ-ների օժանդակ շինություններ առանց բնակելի շենքերի կորստի				
Շան բուն	Քար, մետաղ	2	3.1	3
Ծածկ	Մետաղ, քար	3	20.15	
Օժանդակ շինություն	Քար	1	10.11	
Ենթաընդհանուր (F2)	-	6	33.36	3
Ենթաընդհանուր (F1+F2)	-	52	895.82	16
Ընդամենը	-	69	2,862.03	20

2.4.2 Ոչ բնակելի շենքեր և շինություններ

Ընդհանուր առմամբ ազդեցության ենթակա են 34 ոչ բնակելի շինություններ 2,761.13մ² ընդհանուր մակերեսով, որոնցից 20-ն օգտագործվում են ձեռնարկատիրական գործունեության համար, 14-ը ոչ բնակելի/ոչ ձեռնարկատիրական շինություններ են, որոնք ԱԵԱ-ների կողմից օգտագործվում են անձնական նպատակներով: Ազդեցության ենթակա 20 հիմնական և օժանդակ ձեռնարկատիրական շինությունները պատկանում են 11 հողատարածքների վրա տեղակայված 10 ձեռնարկություններին: Այդ շինությունների ընդհանուր մակերեսը կազմում է 990.83մ², որից 435.11մ² ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող տարածք է: 10 ձեռնարկությունների կեսը գյուղատնտեսական բնույթի են, մնացածը՝ առևտրային: (Մույն ՀՕՏՕ-ի շրջանակներում ձեռնարկատիրական գործունեությունը համարվում է գյուղատնտեսական, երբ ԱԵԱ-ները գյուղատնտեսական ապրանքների արտադրությունը կազմակերպում են իրենց բնակելի տարածքում ընտանիքի անդամների օժանդակությամբ և համատեղ ջանքերով: Առևտրային են համարվում այն ձեռնարկատիրական գործունեությունները, որոնք աշխատողներ վարձելով՝ տրամադրում են ծառայությունների մատուցում, իրականացնում են առևտուր և սննդի արտադրություն): 14 ոչ ձեռնարկատիրական շինություններն օգտագործվում են անձնական նպատակներով: Ազդեցության ենթակա շինությունները կառուցված են հիմնականում քարից, բետոնից և մետաղից:

Աղյուսակ 2-3 Ազդեցությունը ոչ բնակելի շենքերի և շինությունների վրա

No	Շինության տեսակը	Նյութը	No	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող մ2	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող մ2	Ընդամենը մ2	Հոդա- կտորների No
Ա. Ոչ ձեռնարկատիրական շինություններ							
1	Ծածկ	Բետոնե սալիկ	1	67.10	-	67.1	6
2	Պահեստ	Քար, բետոնե սալիկ	4	439.68	-	439.68	
3	Հորանցք	Քար	1	-	2.12	2.12	
4	Զգործող արտադրամաս	Քար, բետոնե սալիկ	2	881.59	-	881.59	

No	Շինության տեսակը	Նյութը	No	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող մ2	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող մ2	Ընդամենը մ2	Հողակտորների No
5	Էլեկտրական ենթակայան	Քար	1	56.70	-	56.70	
6	Ջերմոցի հիմք	Երկաթբետոն	1	-	116.80	116.80	
7	Ջրավազան	Երկաթբետոն	1	89.62	-	89.62	
8	Օժանդակ շինություն	Քար	1	44.98	-	44.98	
8	Ներքնագավիթ	Քար	1	-	8.50	8.50	
9	Մետաղական կառույց	Մետաղ	1	63.21	-	63.21	
Ենթաընդհանուր (Ա)			14	1,642.88	127.42	1,770.30	
Բ. Ձեռնարկատիրական շինություններ							
Բ1. Գյուղատնտեսական բնույթի ձեռնարկատիրական շինություններ							
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 1	Հավարուն	Քար, մետաղ	1	-	10.79	10.79	1
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 2	Մակարան	Քար	1	-	23.65	23.65	1
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 3	Ձեղնահարկ (մեղվափեթակներ)	Մետաղ	1	-	39.9	39.9	1
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 4 Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 5	Ավտոտնակներ	Քար	1	267.93	-	267.93	1
	Սանհանգույց	Քար	1	-	5.21	5.21	
Ենթաընդհանուր (Բ1)			5	267.93	79.55	347.48	4
Բ2. Հասարակական նշանակության ձեռնարկատիրական շինություններ							
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 4 Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 6	Ծածկ	Մետաղ	1	-	5	5	1
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 4 Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 7	Հացի փուռ	Քար	2	-	187.03	187.03	2
Ձեռնարկատիրական	Ծածկ	Ասբոշիֆեր	1	-	34.54	34.54	1

No	Շինության տեսակը	Նյութը	No	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող մ2	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող մ2	Ընդամենը մ2	Հողակտրոնների No
րական գործունեություն N 4 Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 8	Ավտոտեխսպասարկման հոր	Երկաթբետոն	1	-	5.01	5.01	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 4 Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 9	Գրասենյակային շենք	Քար	2	44.01	7.98	51.99	2
	Պահեստ	Քար	1	176	-	176	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 4 Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 10	Բենզալցակայան	Քար	1	55.28	-	55.28	2
	Օժանդակ շինություն	Քար	1	-	2.28	2.28	
	Մետաղական կառույց	Մետաղ	1	-	2.68	2.68	
	Բենզահոր	Երկաթբետոն	2	12.5	44.3	56.8	
	Ծածկ	Քար	1	-	63.64	63.64	
	Ավտոտեխսպասարկման հոր	Երկաթբետոն	1	-	3.1	3.1	
Ենթաընդհանուր (F2)			15	287.79	355.56	643.35	8
Ենթաընդհանուր (F1+F2)			20	555.72	435.11	990.83	11
Ընդամենը			34	2,198.60	562.53	2,761.13	17

2.4.3 Ապամոնտաժման ենթակա շինություններ

Հասված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏՕ-ն ազդելու է ապամոնտաժման ենթակա 53 շինության վրա, որոնք գտնվում են 9 հողակտրոններում (4-ը՝ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող, 4-ը՝ սեփական, 1-ը՝ վարձակալված): ԱԵԱ-ներին կտրամադրվի գումար՝ շինությունների տեղափոխման ծախսերը հոգալու համար:

Աղյուսակ 2-4 Ազդեցությունն ապամոնտաժման ենթակա շինությունների վրա

Ազդեցության ենթակա շինության տեսակը	Կառուցման տեսակը	Շինություններ	
		No	Հողակտրոն (առանց կրկնահաշվարկի) No
Կրպակ	Մետաղական	2	2
Մեղվափեթակներ	Փայտյա	40	1
Մետաղական տնակ	Մետաղական	8	4
Ներքնազավիթ	Մետաղական	1	1
Վառելիքի լցման աշտարակ	Մետաղական	1	1

Վառելանյութի տարողություններ (Ա)	Մետաղական	2	1
Վառելանյութի տարողություններ (Բ)	Մետաղական	3	1
Ընդամենը	-	53	9

2.4.4 Ցանկապատեր և այլ բարելավումներ

Ընդհանուր առմամբ հատված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏՕ-ի ազդեցությանը կենթարկվի 1,156.65գ.մ ցանկապատ և 1,679.83մ² քարե պատ/ցանկապատ՝ 43 հողակտորների վրա: Նշված ընդհանուր երկարությունից, ցանկապատի 1,156.65գ.մ-ն տարբեր տեսակի մետաղներից է, որից 45.23մ մետաղից և բազալտից է, մինչդեռ 1,397.81մ²՝ տուֆ քարից (հրաբխային քարի տեղական տեսակ), իսկ 282.02մ²՝ բետոնից: Ընդհանուր առմամբ ազդեցության կենթարկվի 39 տնային տնտեսություն, ներառյալ՝ ժամանակավոր ազդեցությունները, որոնք կփոխհատուցվեն փոխարինման արժեքով:

Աղյուսակ 2-5 Ազդեցությունը ցանկապատերի և պատերի վրա

Կյուրը	Ընդամենը	
	Երկարությունը	Մակերեսը
	մ	մ ²
Մետաղ Ա	902.00	-
Մետաղ Բ	59.32	-
Մետաղ Գ	150.10	-
Մետաղ/Բազալտե եզրաքար	45.23	-
Տուֆ/Քար Ա	-	44.70
Տուֆ/Քար Բ	-	7.20
Տուֆ/Քար Գ	-	8.50
Տուֆ/Քար Դ	-	806.93
Տուֆ/Քար Ե	-	107.47
Տուֆ/Քար Զ	-	73.48
Տուֆ/Քար Է	-	198.00
Տուֆ/Բազալտ Ա	-	43.73
Տուֆ/Բազալտ Բ	-	107.80
Երկաթբետոն	-	63.62
Երկաթբետոնե սալ	-	218.40
Ընդամենը	1,156.65	1,679.83

ԱԵԱ-ները որոշ այլ բարելավումներ են կատարել 33 հողակտորների վրա, որոնք չափազրվել և հաշվարկվել են փոխհատուցման համար: Դրանք բետոնե, ասֆալտապատ, մետաղական, փայտյա և աղյուսապատ մակերեսներ են, որոնք կառուցվել են ԱԵԱ-ների կողմից ազդեցության ենթակա հողակտորների վրա: Առավել մեծ ազդեցություն են կրելու բետոնապատ տարածքները, որոնց մակերեսը կազմում է 3,639.82մ²: Ազդեցության ենթակա են ընդամենը 3,639.82², 240.00մ³, 476.30մ և 24 բարելավումներ, որոնց համար վճարվելու է փոխհատուցում, ներառյալ՝ ժամանակավոր ազդեցությունները:

Աղյուսակ 2-6 Ազդեցությունը բարելավումների վրա

Տեսակը	Կյուրը	Հողակտորները	Տարածքը	Ծավալը	Երկարությունը	No
--------	--------	--------------	---------	--------	---------------	----

		No	մ ²	մ ³	մ	
Տարածք	Ասֆալտ	9	1,786.83	-	-	-
Տարածք	Բետոնապատ	22	1,730.76	-	-	-
Տարածք	Բետոնե սալիկներ	1	68.18	-	-	-
Տարածք	Բետոնե սալիկներ	2	41.00	-	-	-
Աղյուսե վառարան	Աղյուս	1	-	-	-	1
Եզրաքար Ա	Բետոն/մարմարի կտորներ	1	-	-	30.50	-
Եզրաքար Բ	Բետոն	2	-	-	64.80	-
Լիցք Ա	Խճաքար	1	-	240.00	-	-
Թոնիք	Աղյուս	1	-	-	-	1
Բակի բարեկարգում	Քար/բետոն	1	-	-	10.00	-
Դարբաս	Մետաղ	4				4
Դուռ	Մետաղ	1	2.00	-	-	-
Խողովակ d=110x3,2մմ	ՊՎՔ	1	-	-	45.00	-
Խողովակ d=32x3մմ	Մետաղապլաստ	1	-	-	45.00	-
Խողովակ d=50մմ	Մետաղ	1	-	-	80.00	-
Ոռոգման խողովակ d=50մմ	Մետաղ	1	-	-	81.00	-
Էլեկտրական սյուն	Մետաղ	2	-	-	-	16
Էլեկտրական սյուն	Փայտ	1	-	-	-	2
Հոսանքի մալուխ	Մետաղ	1	-	-	120.00	-
Պանել	Ասբոշիֆեր	1	11.05	-	-	-
Ընդամենը		33*	3,639.82	240.00	476.30	24

*Ընդհանուր քանակը հաշվարկվել է առանց կրկնահաշվարկի, քանի որ միևնույն հողակտորի վրա արված են մի քանի տեսակի բարելավումներ:

2.4.5 Շինությունների վրա ազդեցությունները և վերաբնակեցման ռազմավարությունը

Համաձայն ՀՕՇ-ի՝ բոլոր շենքերը (մասնակիորեն կամ ամբողջությամբ ազդեցության ենթակա) կստանան լիարժեք փոխհատուցում: Ծրագրի համար ընդունված վերաբնակեցման ռազմավարությունը հիմնված է փոխարինման արժեքի փոխհատուցման վրա (շինանյութերի նյութերի, աշխատուժի, նյութերի տեղափոխման տրանսպորտային ծախսերի շուկայական արժեք և այլ համապատասխան ծախսեր): ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող ազդեցության ենթակա շինությունների դեպքում սեփականատերերը կստանան փոխարինման արժեքին գումարած 15%-ի չափով փոխհատուցում, ինչպես նախատեսված է օրենքով: Ազդեցության ենթակա բնակելի շենքերի դեպքում ԱԵԱ-ները կստանան փոխարինման արժեքի 115%-ը՝ անկախ այն հանգամանքից, թե արդյոք շենքերն օգտագործվում են ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով, թե՛ ոչ: ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող հողակտորների վրա անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով շինությունների առկայության դեպքում ԱԵԱ-ները կստանան փոխհատուցում՝ շինության լիարժեք փոխարինման արժեքի չափով: ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողակտորների վրա անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով շինությունների

անկայության դեպքում ԱԵԱ-ները կստանան փոխհատուցում՝ փոխարինման արժեքից հանած օրինականացման գործընթացին առնչվող ծախսերը, սակայն ոչ ավել, քան փոխհատուցման ողջ գումարի 20%-ի չափով:

Սույն ՀՕՏԾ-ի շրջանակում պետք է քանդվեն 17 բնակելի և 20 ձեռնարկատիրական գործունեության իրականացման շենք, և նախատեսվում է ԱԵԱ-ների վերաբնակեցում: 17 բնակելի տների կորուստն ազդելու է 19 ԱԵՏՏ-ների վրա: Մշտական ազդեցության ենթակա ոչ բնակելի 20 շինության կորուստն ազդելու է տասը ձեռնարկատիրական գործունեության վրա: Արդյունքում 11 ԱԵՏՏ-ներ կտեղափոխեն իրենց ձեռնարկատիրական գործունեությունները: Վերաբնակեցվող ընդհանուր թվով 26 ԱԵՏՏ-ներից չորս ԱԵՏՏ-ների դեպքում տեղի է ունենալու և՛ վերաբնակեցում, և՛ ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում: Ստորև նշված են այն ԱԵՏՏ-ները/ԱԵԱ-ները, որոնք վերաբնակեցվելու են Ծրագրի շրջանակներում՝ անկախ ձեռնարկատիրական գործունեության կարգավիճակից (հարկային հայտարարագրով, թե՛ առանց հարկային հայտարարագրի): Ձեռնարկատիրական գործունեությունների վրա ընդհանուր ազդեցության մանրամասները, ինչպես նաև կենսապահովման միջոցների վերականգնման ռազմավարությունը, տե՛ս Գլուխ 7-ում՝ «Փոխհատուցում, վերաբնակեցում և եկամտի վերականգնում»:

Աղյուսակ 2-7 Ազդեցությունը վերաբնակեցման վրա

Վերաբնակեցման ազդեցություն	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵԱ-ներ
	No	No
Ձեռնարկատիրական գործունեության իրականացման վայրի տեղափոխում (մշտական ազդեցության ենթակա)	11	51
Վերաբնակեցում	19	89
Ընդամենը	26*	120
* Չորս (4) ԱԵՏՏ-ներ կորցնելու են և՛ իրենց տները, և՛ ձեռնարկատիրական գործունեությունները:		

Իրենց բնակավայրերից վերաբնակեցման ենթակա ԱԵԱ-ների վրա ազդեցության չափի մասին ամբողջական և հստակ պատկերացում կազմելու համար մանրամասն նկարագրված կորուստները ներկայացված են հետևյալ աղյուսակում: Իրենց տները կորցնելու են 19 տնային տնտեսություն, որոնք բաղկացած են 89 ընտանիքնի անդամներից:

Աղյուսակ 2-7.1 Մանրամասնորեն ներկայացված ազդեցությունները բնակավայրերից վերաբնակեցման վրա

No	Ազդեցության ենթակա հող						Ազդեցության ենթակա շինություն		Ազդեցության ենթակա ցանկապատ		Ազդեցության ենթակա բարելավումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ		
	Սեփականության տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Շեղանուր մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողի տեսակը	Անվանումը	մ2	Նյութը	Ազդեցության ենթակա գ.մ/մ2	Անվանումը	Նյութը	Մակերեսը, մ2, մ3, No	ԱԵՏՏ-ների No	ԱԵՏՏ անդամների թիվը	Վերաբնակեցում
1	Համայնքային (ԵՔ)*	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	21.17	21.17	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	21	-	-	-	-	-	1	3	Վերաբնակեցում
2	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	717.1	717.1	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	259.56	Տուֆ/քար	254.1	Տարածք	Բետոնապատ	77.29	1	6	Վերաբնակեցում
3	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	701.45	701.45	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	168.93	Տուֆ/քար	6.1	Տարածք	Բետոնապատ	91.72	2	11	Վերաբնակեցում
							Անավարտ շինություն	44.45	Տուֆ/քար	35.53						
							Շան բուն	0.92	Տուֆ/քար	6.4	Տարածք	Ասֆալտ	33.99			
							Ծածկ	3.22								
4	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	407.48	407.48	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	58.8	Մետաղ	90	-	-	-	1	6	Վերաբնակեցում և ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
							Ծածկ	7.3								
							Ձեղնահարկ	66.74								
							Հավաքուն	4.26								
							Մնկի ջերմոց	23.65								
5	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից	254.4	254.4	100	Բնակելի	Ավտոտնակ	40.9	Մետաղ	59	Տարածք	Բետոնապատ	64.45	1	3	Վերաբնակեցում
							Սանհանգույց	1.44								

No	Ազդեցության ենթակա հող					Ազդեցության ենթակա շինություն		Ազդեցության ենթակա ցանկապատ	Ազդեցության ենթակա բարեկալումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ				
	Մեփականության տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողի տեսակը	Անվանումը	մ2	Նյութը	Ազդեցության ենթակա գ.մ/մ2	Անվանումը	Նյութը	Մակերեսը, մ2, մ3, No	ԱԵՏՏ-ների No	ԱԵՏՏ անդամների թիվը	Վերաբնակեցում
		օգտագործվող					Սանհանգույց	0.44								
							Օժանդակ շինություն	9.75								
							Ծածկ	5.88								
							Կաթսայատուն	1.44								
							Հորանցք	2.72								
Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	14.82	14.82	100	Բնակելի	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	114.44	114.44	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	104.65	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	253.5	253.5	100	Բնակելի	Ջերմոցի հիմք	127.14	Մետաղ	42	-	-	-	1	3	Վերաբնակեցում
							Կաթսայատուն	1.41								
							Ծածկ	5.62								
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	22.51	22.51	100	Բնակելի	-	-	Մետաղ	27	-	-	-	-	-	-

No	Ազդեցության ենթակա հող						Ազդեցության ենթակա շինություն		Ազդեցության ենթակա ցանկապատ		Ազդեցության ենթակա բարեկալումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ		
	Մեկականության տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողի տեսակը	Անվանումը	մ2	Նյութը	Ազդեցության ենթակա գ.մ/մ2	Անվանումը	Նյութը	Մակերեսը, մ2, մ3, No	ԱԵՏՏ-ների No	ԱԵՏՏ անդամների թիվը	Վերաբնակեցում
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	68.23	68.23	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	60.8	-	-	-	-	-			
7	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	582.16	582.16	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	122.71	Մետաղ	65	Տարածք	Ասֆալտ	80	1	8	Վերաբնակեցում
							Օժանդակ շինություն	20.08								
							Ծածկ	4.2								
							Հավաքուն	2.72								
							Ծածկ	1.8								
							Ծածկ	6.55								
							Գոմ	9.2								
Զերմոցի հիմք	54.02															
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	187.65	187.65	100	Բնակելի	-	-	Մետաղ	40	-	-	-			
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	150.39	150.39	100	Բնակելի	-	-	Մետաղ	30.4	-	-	-			
8		ՀՀ օրենսդրության պահանջների	92.56	92.56	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	30.22	-	-	Տարածք	Բետոնապատ	32.32	1	2	Վերաբնակեցում և

No	Ազդեցության ենթակա հոդ						Ազդեցության ենթակա շինություն		Ազդեցության ենթակա ցանկապատ		Ազդեցության ենթակա բարեկալումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ			
	Մեփականության տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողի տեսակը	Անվանումը	մ2	Նյութը	Ազդեցության ենթակա գ.մ/մ2	Անվանումը	Նյութը	Մակերեսը, մ2, մ3, No	ԱԵՏՏ-ների No	ԱԵՏՏ անդամների թիվը	Վերաբնակեցում	
	Համայնքային (ԵՔ)	չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող					Օժանդակ շինություն	5.88									ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
							Ծածկ	12.35									
							Ձեղնահարկ	39.9									
9	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	492.38	492.38	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	89.92	Մետաղ	60	Տարածք	Բետոնապատ	261.96	1	5		Վերաբնակեցում և ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
							Ձեղնահարկ	16.22									
							Ավտոտնակ	14.32									
							Սանհանգույց	9.58									
							Ծածկ	5.86									
							Նկուղ	5.86									
							Ծածկ	34.54									
Ավտոտեխնիկայասարկման հոր	5.01																
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	102.51	102.51	100	Բնակելի	-	-	Մետաղ	30	-	-	-				
10	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	1,729.49	1,729.49	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	230.27	Մետաղ	32.5	Տարածք	Բետոնապատ	35.25	3	17		Վերաբնակեցում
							Օժանդակ շինություն	35.3									
							Ծածկ	4	Մետաղ	28.5	Տարածք	Բետոնապատ	75.47				
							Սանհանգույց	1.84									
							Բնակելի տուն	48.06									

No	Ազդեցության ենթակա հող						Ազդեցության ենթակա շինություն		Ազդեցության ենթակա ցանկապատ		Ազդեցության ենթակա բարեկալումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ					
	Մեփականության տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողի տեսակը	Անվանումը	մ2	Երկր	Ազդեցության ենթակա գ.մ/մ2	Անվանումը	Երկր	Մակերեսը, մ2, մ3, No	ԱԵՏՏ-ների No	ԱԵՏՏ անդամների թիվը	Վերաբնակեցում			
							Ներքնագավիթ	6.75											
							Ջերմոցի հիմք	51.61											
							Սանհանգույց	5.27											
							Բնակելի տուն	128.05											
							Ջերմոցի հիմք	66.41											
							Ծածկ	12.46											
							Ջերմոցի հիմք	50.4											
	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	645	481.93	74.72	Բնակելի	Բնակելի տուն	101.54	Մետաղ	46	Տարածք	Բետոնապատ	38.72	2	6	Վերաբնակեցում			
							Բնակելի տուն	84.71											
							Ծածկ	7.4											
11	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	177.69	177.69	100	Բնակելի	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
12	Համայնքային (ԵՔ)	Վարձակալված	1936.62	1936.62	100	Հասարակական	Բնակելի տուն	184.1	-	-	Տարածք	Ասֆալտ	690.7	2	9	Վերաբնակեցում և ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում			
	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	753.57	753.57	100	Բնակելի	Ավազան	56.2	Տուֆ/Քար	56.4							Տարածք	Բետոնապատ	74.34
							Ծածկ	17.1									Տարածք	Բետոնապատ	28.9
							Օժանդակ շինություն	44.98											

No	Ազդեցության ենթակա հոդ						Ազդեցության ենթակա շինություն		Ազդեցության ենթակա ցանկապատ		Ազդեցության ենթակա բարեկալումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ		
	Մեփականության տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողի տեսակը	Անվանումը	մ2	Նյութը	Ազդեցության ենթակա գ.մ/մ2	Անվանումը	Նյութը	Մակերեսը, մ2, մ3, No	ԱԵՏՏ-ների No	ԱԵՏՏ անդամների թիվը	Վերաբնակեցում
							Ավտոտնակներ	267.93								
							Պահեստ	176								
							Սանհանգույց	5.21								
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	161.26	161.26	100	Բնակելի	-	-	Մետաղ	37.56	-	-	-			
13	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	144	144	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	157.7	-	-	Տարածք	Բետոնապատ	10.21	1	5	Վերաբնակեցում
							Ձեղնահարկ	37.52								
							Նկուղ	6.4								
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	351.14	351.14	100	Բնակելի	Օժանդակ շինություն	7.46	Մետաղ	108.1	Տարածք	Բետոնապատ	116.26			
	Համայնքային (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող	469.89	469.89	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	115.19	Մետաղ	42	Տարածք	Բետոնե աղյուսներ	34.12	1	5	Վերաբնակեցում
							Օժանդակ շինություն	4.07								

*Բոլոր բնակելի վայրերից վերաբնակեցվողները, որոնք ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում են համայնքի սեփականությունը հանդիսացող հողերը, ՀՕՏ-ի համաձայն կատարված վերականգնման նպատակով հողօգտագործման դիմաց և կկարողանան վերականգնել իրենց բնակության վայրը:

No	Ազդեցության ենթակա հոդ						Ազդեցության ենթակա շինություն		Ազդեցության ենթակա ցանկապատ		Ազդեցության ենթակա բարեկալումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ		
	Մեփականության տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա մակերեսը, մ2	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողի տեսակը	Անվանումը	մ2	Նյութը	Ազդեցության ենթակա գ.մ/մ2	Անվանումը	Նյութը	Մակերեսը, մ2, մ3, No	ԱԵՏՏ-ների No	ԱԵՏՏ անդամների թիվը	Վերաբնակեցում

2.5 Մշակարույսեր

Թեև ազդեցության ենթակա տարածքը քաղաքային է, որոշ բնակիչներ բանջարեղեն են աճեցնում իրենց տնային տնտեսությունն ապահովելու համար: Սովորաբար, բանջարեղենն աճեցնում են պտղատու այգիներում, ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողակտորների վրա կամ տնամերձ այգիներում, ԱԵԱ-ների բնակավայրերի մոտ: Այնուամենայնիվ, այստեղ «գյուղատնտեսական» կորուստ հասկացությունն ունի այլ իմաստ, քան գյուղատնտեսական կորուստը գյուղական բնակավայրերում: 13 ԱԵԱ-ի համար գյուղատնտեսությունն ապրուստի միջոց չէ, այլ ուղղակի հավելյալ միջոց իրենց տնային տնտեսությունների համար: Հատված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏ-ի շրջանակներում ազդեցության կենթարկվեն 16 ԱԵՏՏ-ների կողմից օգտագործվող 20 հողակտորների մշակարույսեր: Սոցիալ-տնտեսական տվյալները ցույց են տալիս, որ գյուղատնտեսական գործունեության արդյունքում եկամտի հիմնական աղբյուր ունեն ընդամենը 3 ԱԵՏՏ: Այդ 3 ԱԵՏՏ-ներն ունեն թե՛ գյուղատնտեսական եկամտի, թե՛ բնակավայրի կորուստ, որի համար վերականգնման (զգալի ազդեցության և խոցելիության համար նպաստներ) և կենսապահովման վերականգնման նպաստներ են հաշվարկվել: Առավել հաճախ աճեցվում են ելակը, լոլիկը, պղպեղը և բադրիջանը: Ծրագիրն ազդեցություն է գործում նաև 167.00մ² տարածքի վրա, որտեղ դեկորատիվ ծաղիկներ են աճեցվում: Այսպիսով, Ընդհանուր առմամբ տարեկան լինելու է 557.93 կգ տարբեր բանջարեղենի կորուստ:

Աղյուսակ 2-8 Ազդեցությունը մշակարույսերի վրա

Մշակարույսի տեսակը	Տարեկան արտադրողականությունը	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Ընդհանուր կորուստը
	կգ/մ ²	մ ²	կգ
Դեկորատիվ ծաղիկներ	1.0	167	-
Բամբիա	3.0	7.50	22.50
Գետնախնձոր	4.7	2.00	9.30
Դդում	4.7	0.50	2.33
Կանաչի	3.0	13.50	40.50
Ելակ	0.6	36.00	21.60
Լոբի	3.0	2.00	6.00
Լոլիկ	4.2	71.50	300.30
Չերի լոլիկ	4.2	0.50	2.10
Հազար	3.0	3.50	10.50
Սմբուկ	3.0	20.00	60.00
Վարունգ	2.7	4.00	10.80
Պղպեղ	3.0	24.00	72.00
Ընդամենը	-	352.00	557.93

2.6 Ծառեր

Հատված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏ-ն ազդելու է 2,545 մրգատու ծառերի և թփերի վրա: Դրանցից 1,328 մրգատու թփեր են, իսկ 1,217՝ մրգատու ծառեր:

Ազդեցության ենթակա թփերի մեծ մասը ազնվամորի է, մոշենի և հաղարջենի: Ազդեցության ենթակա ծառերի մեծ մասը բալենի է, խաղող և ծիրանենի: Ընդհանուր առմամբ մրգատու ծառերի և թփերի կորուստ է ունենալու 34 տնային տնտեսություն: Օգտագործողները կստանան լիարժեք փոխհատուցում ազդեցության ենթակա ծառերի դիմաց: Ազդեցության ենթակա մրգատու թփերի և ծառերի ամփոփ տվյալները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակում:

Աղյուսակ 2-9 Ազդեցությունը մրգատու ծառերի վրա

Ծառի տեսակը	Նորատունկ	Դեռևս ոչ պտղատու	Բերքատու	Ընդամենը
	No	No	No	No
Ա. Մրգատու թփեր				
Ազնվամորի	-	-	338	338
Կոկոռոշ	-	-	5	5
Հաղարջենի	-	3	123	126
Մասրենի	-	-	36	36
Մոշենի	-	-	822	822
Սզնի	-	-	1	1
Ենթաընդհանուր (Ա)	-	3	1,325	1,328
Բ. Մրգատու ծառեր				
Բալենի	49	66	126	241
Բալ (շպանկա)	22	-	3	25
Դեղձենի	13	3	33	49
Դեղձ նեկտարին	-	-	1	1
Թզադեղձ	-	-	1	1
Թզենի	1	-	24	25
Ընկուզենի	17	4	30	51
Թթենի	16	1	64	81
Արջի թուփ	-	-	2	2
Խաղող	42	9	96	147
Խնձորենի	19	1	93	113
Ծիրանենի	12	3	109	124
Արքայանարինջ	-	-	7	7
Կեռասենի	16	9	69	94
Հոնենի	1	1	2	4
Մարգախնձոր	-	-	7	7
Նշենի	1	1	7	9
Նոենի	1	4	13	18
Շլորենի	6	1	32	39
Սալորենի	37	19	55	111
Սերկկիլենի	2	-	15	17
Տանձենի	7	4	13	24
Տխլենի	-	4	15	19
Փշատենի	-	4	4	8
Ենթաընդհանուր (Բ)	262	134	821	1,217

Ծառի տեսակը	Նորատունկ	Դեռևս ոչ պտղատու	Բերքատու	Ընդամենը
	No	No	No	No
Ընդամենը (Ա+Բ)	262	137	2,146	2,545

Հատված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏՕ-ն ազդելու է 73 փայտանյութ տվող ծառերի վրա: Ազդեցության ենթակա փայտանյութ տվող ծառերի մեծամասնությունը կազմում է հացենին և թեղին (8 և 58): Ազդեցության ենթակա բոլոր ծառերի 90%-ը նորատունկ ծառեր են: 14 տնային տնտեսություն կկրի փայտանյութ տվող ծառերի կորուստ: Ազդեցության ենթակա ծառերն օգտագործողները կփոխհատուցվեն՝ առանց ծառերը կտրելուց հետո փայտանյութից ստացված արժեքի մասնահանման:

Աղյուսակ 2-10 Ազդեցությունը փայտանյութ տվող ծառերի վրա

Տեսակը	Նորատունկ	Միջին տարիքի	Հասուն	Ընդամենը
	No	No	No	No
Այլանթ	4	-	-	4
Բարդի	-	-	2	2
Թեղի	53	2	3	58
Հացենի	8	-	-	8
Ուռենի	1	-	-	1
Ընդամենը	66	2	5	73

Հատված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏՕ-ն ազդելու է նաև 697 ղեկորատիվ ծառերի և թփերի վրա: Ինչպես ցույց է տրված ստորև բերված աղյուսակում, ազդեցության է ենթարկվելու հիմնականում թույան: Հատված 9-ում Տրանշ 2-ի ՀՕՏՕ-ն հարուստ է ղեկորատիվ թփերով և այգում աճեցվող ծաղիկներով: Գրեթե յուրաքանչյուր տուն ունի ծաղկանոց: Ազդեցության են ենթարկվելու 681 ղեկորատիվ թփեր և այգում աճեցվող տարբեր տեսակների ծաղիկներ: Առավել մեծ ազդեցություն են կրելու վայրի խաղողը և ագնիվ վարդը: Ազդեցության ենթակա ղեկորատիվ բոլոր ծառերը և թփերը պատկանում են 24 տնային տնտեսությունների:

Աղյուսակ 2-11 Ազդեցությունը ղեկորատիվ ծառերի և թփերի վրա

Տեսակը	Փոքր	Միջին	Մեծ	Ընդամենը
	No	No	No	No
Ա. Դեկորատիվ թփեր				
Ագնիվ վարդ	13	9	398	420
Մազլցող վարդ	-	-	2	2
Հիրբիդային վարդ	-	-	22	22
Վայրի խաղող	-	-	128	128
Տոսախ	-	12	1	13
Միրիական վարդ	-	-	1	1
Հասմիկ	6	-	-	6
Տեկոմա	-	-	2	2
Արմավաշուշան	6	-	-	6
Արմավենի	-	-	1	1
Եղրևանի	4	5	47	56
Կալինա բուլբունեժ	-	-	1	1
Ճապկի	-	-	23	23

Տեսակը	Փոքր	Միջին	Մեծ	Ընդամենը
	No	No	No	No
Ենթաընդհանուր (Ա)	29	26	626	681
Բ. Դեկորատիվ ծառեր				
Եղևնի	-	-	1	1
Թույլա	-	1	12	13
Սոճի	1	1	-	2
Ենթաընդհանուր (Բ)	1	2	13	16
Ընդամենը (Ա+Բ)	30	28	639	697

2.7 Ազդեցությունը ձեռնարկատիրական գործունեության և եկամտի վրա

Ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեության բնույթի և շրջանակի հիման վրա սույն ՀՕՏՕ-ի համար սահմանվել են ձեռնարկատիրական գործունեության միայն մշտական կորուստները: Դա ներառում է ձեռնարկատիրական գործունեության այն կորուստները, որոնք առաջացել են հիմնական շենքերը քանդելու կամ ձեռնարկատիրական գործունեության իրականացման վայրից կառույցը մշտապես տեղափոխելու հետևանքով: ԱՆԱ-ները կստանան դրամական փոխհատուցում՝ 1 տարվա զուտ եկամտի չափով:

Այս Ենթաձրագրով ազդեցության ենթակա է ընդհանուր առմամբ 11 ձեռնարկատիրական գործունեություն: Դրանք պատկանում են 11 տնային տնտեսությունների, որոնք բաղկացած են ազդեցության ենթակա 51 անձանցից: Բոլոր 11 ձեռնարկատիրական գործունեությունները կրելու են մշտական ազդեցություն, որոնցից 6-ն ունեն հարկային հայտարարագիր, իսկ 5-ը հարկային հայտարարագիր չունեն: Դրանցից 7-ը կորցնելու են շինություն և դրա հետ մեկտեղ՝ ձեռնարկատիրական գործունեությունը, իսկ 4-ը կորցնելու են միայն ձեռնարկատիրական գործունեությունը, քանի որ դրանք չեն հանդիսանում ազդեցության ենթակա շենքերի սեփականատեր, ինչպես նաև վարձավճար չեն վճարում: Ազդեցության և եկամտի վերականգնման վերաբերյալ մանրամասները ներկայացված են Գլուխ 7-ում՝ «Փոխհատուցում, վերաբնակեցում և եկամտի վերականգնում»:

Աղյուսակ 2-12 Մշտական ազդեցություն ձեռնարկատիրական գործունեության վրա

No	Նկարագրություն	Հարկային հայտարարագրով	Առանց հարկային հայտարարագրի	Հողակտորների No	Մեկնաբանություն
		No	No		
1	Շինանյութի վաճառք	2	-	2	
2	Բենզալցակայան	1	-	1	
3	Ուղևորափոխադրման և բեռնափոխադրման ծառայություններ	1	-	1	
4	Հացի փուռ	1	-	2	
5	Մանդամթերքի ներմուծում և վաճառք	1	-		
6	Բանջարեղենի պահեստավորում, տեսակավորում և վաճառք	-	1	1	Ձեռնարկատիրական գործունեությունը հարկերից ազատված է, քանի որ այն գյուղատնտեսական է: ՖՆ-ը հաստատեց, որ ձեռնարկատերը որևէ հարկային հաշվետվություն չի ներկայացրել: Հաշվի առնելով այդ փաստը՝ փոխհատուցումը հաշվարկվել է առանց

No	Նկարագրություն	Հարկային հայտարարագրով	Առանց հարկային հայտարարագրի	Հոդակտորների No	Մեկնաբանություն
		No	No		
					հարկային հայտարարագրի ձեռնարկատիրական գործունեության համար կիրառվող եղանակով:
7	Թռչնաբուծություն	-	1	1	Ձեռնարկատիրական գործունեությունը հարկերից ազատված է, քանի որ այն գյուղատնտեսական է: Թեև օտարումից հետո հավաքնի վերակառուցման համար բավարար հողակտոր է մնում, այնուամենայնիվ, ձեռնարկատերը պնդում է, որ չի կարող հավաքունը վերակառուցել հողակտորի պահպանվող մասի վրա՝ հիգիենայի նկատառումներից ելնելով, հետևաբար, ձեռնարկատիրական գործունեությունը դիտարկվում է որպես մշտական ազդեցության ենթարկվող: Փոխհատուցումը հաշվարկվել է առանց հարկային հայտարարագրի ձեռնարկատիրական գործունեության համար կիրառվող եղանակով:
8	Մսկաբուծություն	-	1	1	Ձեռնարկատիրական գործունեությունը հարկերից ազատված է, քանի որ այն գյուղատնտեսական է: Հաշվի առնելով այդ փաստը, փոխհատուցումը հաշվարկվել է առանց հարկային հայտարարագրի ձեռնարկատիրական գործունեության համար կիրառվող եղանակով:
9	Մեղվաբուծություն	-	1	1	Ձեռնարկատիրական գործունեությունը հարկերից ազատված է, քանի որ այն գյուղատնտեսական է: Հաշվի առնելով այդ փաստը, փոխհատուցումը հաշվարկվել է առանց հարկային հայտարարագրի ձեռնարկատիրական գործունեության համար կիրառվող եղանակով: Փոխհատուցումը հաշվարկվել է մեղվափեթակների համար որպես շարժական գույք:
10	Ավտոմեքենաների տեխսպասարկում	-	1	1	Ձեռնարկատիրական գործունեությունը ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով է:
Ընդամենը		6	5	11	

2.8 Ազդեցությունը զբաղվածության վրա

Ձեռնարկատիրական գործունեության հիմնական շինությունների ապամոնտաժման արդյունքում ձեռնարկատիրական գործունեության փակման/տեղափոխման հետևանքով 15 աշխատողներ մշտապես կկորցնեն իրենց աշխատանքները:

Աղյուսակ 2-13 Ազդեցությունը զբաղվածության վրա

Կորուստ	Ազդեցության ենթակա աշխատողներ
	No
Զբաղվածության մշտական կորուստ	15
Ընդամենը	15

2.9 Զգալի ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ

Համաձայն ՔԿԶՆԾ ՀՕՏԵ-ի՝ միայն այն տնային տնտեսությունները, որոնք կորցնում են գյուղատնտեսական եկամտի 10%-ը կամ ավելի, և նրանք, ովքեր կվերաբնակեցվեն իրենց

բնակելի շենքերից, համարվում են զգալի ազդեցության ենթակա և, հետևաբար, իրավասու են ստանալ զգալի ազդեցության ենթակա անձանց հասանելիք նպաստը: Ընդհանուր առմամբ 37 ԱԵՏՏ կփոխհատուցվի որպես զգալի ազդեցության ենթակա ԱԵՏՏ, որոնցից 32 ԱԵՏՏ ազդեցության ենթակա հողակտորներից կորցրած մրգատու ծառերի հետևանքով կկորցնի 10% կամ ավելի գյուղատնտեսական եկամուտ, իսկ 19 ԱԵՏՏ կվերաբնակեցվի: Վերաբնակեցվող 14 ԱԵՏՏ-ները նաև կկորցնեն 10% կամ ավելի գյուղատնտեսական հող ազդեցության ենթակա իրենց հողակտորներից: ԱԵԱ-ների իրավական կարգավիճակից անկախ՝ 10% կամ ավելի գյուղատնտեսական եկամուտ կորցնող ԱԵՏՏ-ներից յուրաքանչյուրը մշակաբույսերի համար կստանա լրացուցիչ փոխհատուցում 1 տարվա բերքի չափով: Վերաբնակեցվող ԱԵՏՏ-ները կստանան վերականգնման նպաստ 6 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով: Ազդեցության և եկամտի վերականգնման վերաբերյալ մանրամասն տեղեկությունները ներկայացված են Գլուխ 7-ում՝ «Փոխհատուցում, վերաբնակեցում և եկամտի վերականգնում»:

Աղյուսակ 2-14 Ազդեցության աստիճանը

No	Ազդեցության աստիճանը	Ընդամենը	
		ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵԱ-ներ
		No	No
Ա	ԱԵՏՏ-ներ, որոնք կորցնում են գյուղատնտեսական եկամտի ավելի քան 10%-ը	32	160
Բ	Գյուղատնտեսական ձեռնարկատիրական գործունեությունները կորցնող ԱԵՏՏ-ներ	3	12
Գ	Վերաբնակեցվող ԱԵՏՏ-ներ (14-ն ընդգրկված են Ա-ում)	19	89
Ընդամենը (առանց կրկնահաշվարկի)		37	172

2.10 Ազդեցությունն աղքատների և խոցելի խմբերի վրա

Համաձայն ՔԳԶԼՏ ՀՕՏԾ-ի հավելվածի՝ «խոցելիությունը» որոշվում է հետևյալ կերպով.

«Ընտանիքների խոցելիության գնահատման համակարգում (ԸԽԳՀ) գրանցված անձինք, որոնք ստանում են ընտանեկան նպաստ: Սոցիալապես խոցելի անձինք այն տնային տնտեսություններն են, որոնք ղեկավարվում են կանանց կամ տարեցների կողմից և չեն ներառում այլ չափահաս, աշխատանքային տարիքի անձ՝ կայուն աշխատանքով, որն առնվազն ապահովում է նվազագույն ամսական աշխատավարձ, բացի պարտադիր զինծառայություն անցնող կամ մինչև քսաներեք տարեկան ցերեկային ուսուցմամբ սովորողները»:

Սույն ՀՕՏԾ ներքո կան ԸԽԳՀ-ում հաշվառված 3 ԱԵՏՏ-ներ, որոնք ստանում են համապատասխան նպաստներ: (Հայաստանի Հանրապետությունում գործում է սոցիալական ապահովության ծրագիր, որը նպաստ է ապահովում աղքատների համար և կոչվում է Ընտանիքների խոցելիության գնահատման համակարգ (ԸԽԳՀ): Այդ նպաստը ստանալու համար ընտանիքը պետք է ներկայացնի դիմում և բավարարի հիմնական չափանիշները, որոնք գնահատվում են՝ ըստ տնային տնտեսության չափի և կազմի, խոցելիության և եկամտի: Վեց տնային տնտեսություն ղեկավարվում է կանանց, հինգը՝ տարեցների կողմից: Նրանք ստանալու են փոխհատուցում որպես խոցելի տնային տնտեսություններ և վերականգնման նպաստ 6 ամսվա նվազագույն ամսական աշխատավարձի չափով: Ընդհանուր առմամբ 13 ԱԵՏՏ ստանալու է փոխհատուցում որպես խոցելի:

Աղյուսակ 2-15 Ազդեցությունն աղքատ և խոցելի ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների վրա*

Տեսակը	Ընդամենը
--------	----------

	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵԱ-ներ
	No	No
Աղքատ ԱԵՏՏ-ներ	3	22
Կանանց կողմից ղեկավարվող ԱԵՏՏ-ներ	6	8
Տարեցների կողմից ղեկավարվող ԱԵՏՏ-ներ	5	12
ԱԵՏՏ-ների (ԱԵԱ-ների) ընդհանուր թիվը առանց կրկնահաշվարկի	13**	42
<p>*ՀՕՏԾ-ի պահանջների համաձայն՝ ՄՏՀ-ի արդյունքում բացահայտված աղքատ տնային տնտեսությունների ցանկը համեմատվեց ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կողմից տրամադրված ԸԽԳՀ-ում ընդգրկված աղքատ տնային տնտեսությունների ցանկի հետ: Պարզվեց, որ այդ ցանկը լիովին համապատասխանում է նախարարության կողմից տրամադրված ցանկին, որը նշանակում է, որ ՄՏՀ-ի արդյունքում աղքատ համարված բոլոր ԱԵՏՏ-ներն արդեն ընդգրկված են ԸԽԳՀ-ում: Այսպիսով՝ այդ ԱԵՏՏ-ներին տրամադրվող համապատասխան նպաստները հաշվարկված և ներառված են սույն ՀՕՏԾ-ում:</p> <p>**1 ԱԵՏՏ ն՝ աղքատ է, և՛ ղեկավարվում է կնոջ կողմից:</p>		

2.11 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների և ազդեցության ենթակա անձանց տվյալների ամփոփում

Մարդահամարի արդյունքում բացահայտվեցին 76 ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություն՝ ընդհանուր առմամբ 302 անդամներով: Տասնմեկ տնային տնտեսություն պետք է տեղափոխի ձեռնարկատիրական գործունեության իրականացման վայրը և վերականգնի իր ձեռնարկատիրական գործունեությունը, քանի որ ձեռնարկատիրական գործունեության գլխավոր շինություններն ապամոնտաժվելու են: Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների (ԱԵՏՏ-ների) և ազդեցության ենթակա անձանց (ԱԵԱ-ների) տարբեր կատեգորիաների վերաբերյալ տվյալներն ըստ ազդեցության տեսակի, ինչպես նաև զուտ թվերը առանց կրկնահաշվարկի, ներկայացված են ԱԵՏՏ/ԱԵԱ-ների տվյալների ամփոփագրում, որը ներառված է սույն գլխի վերջնամասում: Ընդհանուր առմամբ Տրանշ 2-ի հատված 9-ն ազդելու է 60 ԱԵՏՏ-ի պատկանող հողակտորների, 29 ԱԵՏՏ-ի պատկանող շենքերի և շինությունների, 40 ԱԵՏՏ-ի պատկանող ծառերի և մշակաբույսերի, 19 ԱԵՏՏ-ի պատկանող բնակելի տների և 15 ԱԵՏՏ-ի զբաղվածության վրա:

Աղյուսակ 2-16 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունները/անձինք՝ ըստ ազդեցության տեսակի

Ազդեցության տեսակը	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵԱ-ներ	Նշումներ
	No Ըստ ազդեցության տեսակի	Առանց կրկնահաշվարկի	Բացարձակ No	
Ա. Ազդեցությունը հողի վրա ըստ իրավական կարգավիճակի				
Ա1. Մասնավոր	39	39	157	-
Ա2. Համայնքային	33	22	84	11 ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում
Ա3. Պետական հող	1	0	0	-
Բ. Ազդեցությունը շենքերի վրա				
Բ1. Բնակելի շինություններ	24	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Բ2. Ոչ բնակելի շինություններ	11	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Բ3. Շարժական շինություններ	9	1	6	8 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Բ4. Ցանկապատեր	39	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում

Ազդեցության տեսակը	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵԱ-ներ	Նշումներ
	No Ըստ ազդեցության տեսակի	Առանց կրկնահաշվարկի	Բացարձակ No	
Գ. Ազդեցությունը ծառերի և մշակաբույսերի վրա				
Գ1. Մրգատու ծառեր և թփեր	34	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում:
Գ2. Փայտանյութ տվող ծառեր	14	0	0	
Գ3. Դեկորատիվ ծառեր, թփեր, ծաղիկներ	24	0	0	
Գ4. Մշակաբույսեր	17	0	0	
Դ. Ազդեցությունը ձեռնարկատիրական գործունեության վրա				
Դ1. Մշտական՝ հարկային հայտարարագրի առկայությամբ	6	4	20	2 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում
Դ2. Մշտական՝ առանց հարկային հայտարարագրի	5	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Ե. Ազդեցությունն աշխատանքի վրա				
Ե. Զբաղվածության մշտական կորուստ	12	8	28	2 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում 2 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Դ1-ում
Զ. ԱԵՏՏ-ների խոցելիությունը				
Զ. Խոցելի ԱԵՏՏ-ներ	13	1	1	1 ԱԵՏՏ ընդգրկված է Ե-ում 5 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա1-ում 6 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում
Է. Վերաբնակեցման ազդեցություն				
Է1. Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում	11	0	0	Բոլոր ԱԵՏՏ-ներն ընդգրկված են Ա1-ում և Ա2-ում
Է2. Վերաբնակեցում	19	2	6	1 ԱԵՏՏ ընդգրկված է Զ-ում 10 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա1-ում 6 ԱԵՏՏ-ներ ընդգրկված են Ա2-ում
Ընդամենը	-	76	302	

3 ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

3.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

Սույն գլխում ներկայացվում են ազդեցության ենթակա բնակչության և ծրագրի համայնքների սոցիալ-տնտեսական հիմնական առանձնահատկություններին առնչվող եզրակացությունները: Սույն գլխում ներկայացված տեղեկությունները պատրաստվել են առկա երկրորդական տվյալներից, սոցիալ-տնտեսական հետազոտության միջոցով հավաքագրված տվյալներից, ինչպես նաև սույն ՀՕՏՕ-ի տարածքներում ընդգրկված Ծրագրի ազդեցության ենթակա համայնքում իրականացված մարդահամարի տվյալներից: Հարցումների հիմնական նպատակն է հասկանալ Ծրագրի տարածքում ազդեցության ենթակա անձանց և ընտանիքների առկա սոցիալ-տնտեսական վիճակը և խոցելիությունը, օգտագործել տվյալները ՀՕՏՕ-ի բյուջեի նախապատրաստման համար և բացահայտել աջակցության լրացուցիչ կարիք ունեցող խմբերին և անձանց:

3.2 Հետազոտության մեթոդաբանությունը

Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների սոցիալ-տնտեսական (ՄՏՀ) և մարդահամարի հետազոտություններն իրականացվել են 2015 թ. հուլիսի 6-ից մինչև 2016 թ. փետրվարի 23-ն ընկած ժամանակաշրջանում: Ազդեցության ենթակա բոլոր ԱԵԱ-ները, այդ թվում՝ ազդեցության ենթակա հողերի և շենքերի սեփականատերերը, վարձակալները և օգտագործողները, մշտական ազդեցության ենթակա միջին և փոքր ձեռնարկատիրական գործունեությունների սեփականատերերը և ԱԵԱ-ները, ովքեր մշտապես կորցնելու են իրենց աշխատանքը, հարցվել են հարցաթերթիկների միջոցով և հեռախոսով (հավելվածներ 3, 4, 5): Յուրաքանչյուր հարցաթերթիկի լրացման համար 30-40 րոպե է պահանջվել: Հավաքագրված տվյալները մշակվել են MySQL ծրագրակազմով: Ընդհանուր առմամբ հարցվել են 65 ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություն (մնացած 11 ԱԵՏՏ-ներից 5-ը հրաժարվել են պատասխանել հարցերին, 4 ԱԵՏՏ եղել է Հայաստանի Հանրապետության սահմաններից դուրս, և 2 ԱԵՏՏ անհասանելի է եղել մարդահամարի և սոցիալ-տնտեսական հետազոտության համար): Դա կազմում է ընտրանքի 100%-ը:

3.3 Ազդեցության ենթակա անձանց և տնային տնտեսությունների սոցիալ-տնտեսական նկարագիրը

3.3.1 ԱԵԱ-ների սեռն ու էթնիկ ծագումը

ՀՀ օրենսդրությունը և մասնավորապես Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրությունը, կանանց ու տղամարդկանց շնորհում են հավասար իրավունքներ, այդ թվում՝ հողատարածքի և գույքի սեփականության, կրթության, առողջապահության, զբաղվածության, աշխատանքային պայմանների և կատարված աշխատանքի դիմաց վճարման հավասար իրավունք և՛ պետական, և՛ մասնավոր սեկտորում, ինչպես նաև հավասար անձնական և ընտանեկան իրավունքներ: Չկա իրավական խտրականություն

գույքի, հողատարածքի գրադեցման, ժառանգության, սեփականության և ձեռնարկատիրական գործունեության իրավունքների միջև:

USZ տվյալները ցույց են տալիս, որ ընդհանուր ԱԵԱ-ներից կանայք կազմում են 52.23% (152), իսկ տղամարդիկ՝ 47.77% (139) (Աղյուսակ 3-2): Մակայն, տնային տնտեսությունների ղեկավարների նկարագիրը ցույց է տալիս, որ տնային տնտեսությունների կին ղեկավարները կազմում են ընդամենը 21.54% (14):

Աղյուսակ 3-1 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների սեռը

Սեռը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	Ընդհանուրի %-ը	Թիվը	Ընդհանուրի %-ը
Արական	51	78.46	88	38.94
Իգական	14	21.54	138	61.06
Ընդամենը	65	100	226	100

Աղյուսակ 3-2 Ազդեցության ենթակա անձանց սեռը

Սեռը	Թիվը	Ընդհանուրի %-ը
Արական	139	47.77
Իգական	152	52.23
Ընդամենը	291	100.00

9-րդ հատվածում հարցված բոլոր ԱԵԱ-ները հայեր են:

Աղյուսակ 3-3 Ազդեցության ենթակա անձանց ազգային պատկանելությունը

Ազգային պատկանելություն	ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	Ընդհանուրի %-ը
Հայ	291	100.00
Ընդամենը	291	100.00

3.3.2 Ընտանիքի կազմը և սոցիալ-տնտեսական դասակարգումը

Մարդահամարի արդյունքում բացահայտվեց ազդեցության ենթակա 65 տնային տնտեսություն՝ ընդհանուր 226 անդամներով: Ընտրանքային խմբում 79.02% (177)-ը չափահասներ, իսկ 20.98%-ը (47)՝ անչափահասներ են: Յուրաքանչյուր ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունում միջինում կա 3.47 անձ: Ամուսնական կարգավիճակի վերաբերյալ տվյալները ցույց են տալիս, որ ամուսնացած են տնային տնտեսության ղեկավարների 72.31%-ը և այլ անդամների 47.79%-ը, մինչդեռ տնային տնտեսության անդամների 22.57%-ը միայնակ է: Տնային տնտեսության ղեկավարների 18.46%-ը և այլ անդամների 3.1%-ն այրի են: Տնային տնտեսության անդամների ամուսնալուծված ղեկավարների տոկոսը (3.08%) նշանակալի չէ:

Աղյուսակ 3-4 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների ամուսնական կարգավիճակը

Ամուսնական կարգավիճակը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
Ամուսնացած	47	72.31	108	47.79
Ամուրի	4	6.15	51	22.57
Այրի	12	18.46	7	3.10

Ամուսնական կարգավիճակը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
Ամուսնալուծված	2	3.08	7	3.10
Կիրառելի չէ / անչափահասներ	-	-	53	23.45
Ընդամենը	65	100	226	100.00

3.3.3 Տարիքը

Հարցված բնակչության տարիքային բաշխումը ցույց է տալիս, որ 56-65 տարիքային խումբն ամենաներկայացվածն էր տնային տնտեսությունների ղեկավարների շրջանում (47.69%), մինչդեռ տնային տնտեսության անդամների շրջանում ամենաներկայացվածը 18-35 խումբն է (43.75%): Երիտասարդական համայնքի նկարագիրն անգամ ավելի է արտահայտված, եթե երկու տարիքային խմբերը (0-17 և 18-35) համակցվում են: Նման համեմատությունը ցույց է տալիս, որ բնակչության ավելի, քան կեսը 35 տարեկանից ցածր է: Տնային տնտեսությունների ղեկավարների ամենամեծ տարիքային խումբը ցույց է տալիս տարիքային խմբերի երեք վիճակագրական մոդել՝ 46-55, 56-65, 66 և ավելին:

Աղյուսակ 3-5 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների տարիքային բաշխումը

Տարիքը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
0 – 17	-	-	47	20.98
18 – 35	2	3.08	98	43.75
36 – 45	3	4.62	28	12.50
46 – 55	18	27.69	21	9.38
56 – 65	31	47.69	21	9.38
66 կամ ավելի	11	16.92	9	4.02
Ընդամենը	65	100.00	224*	100.00

* 2 ԱԵՏՏ անդամների տարիքները չեն որոշվել:

3.3.4 Կրթությունը

Հետևյալ աղյուսակում երևում է, որ տնային տնտեսությունների ղեկավարների մոտ 60%-ն ունի նվազագույնը միջնակարգ կրթություն: Գրագիտության բարձր մակարդակ է արձանագրվում նաև ընտանիքի անդամների շրջանում (59.29%-ն ունի առնվազն միջնակարգ կրթություն): Տնային տնտեսությունների ղեկավարների շուրջ 40%-ն ունի բարձրագույն կրթություն, մինչդեռ ընտանիքի անդամների կազմում բարձրագույն կրթության տոկոսը զգալիորեն ցածր է (29.65%): Ընդհանուր առմամբ տնային տնտեսությունների ղեկավարների կրթությունն ավելի բարձր է բոլոր կրթական դասակարգումներում, բացառությամբ միջնակարգ դպրոցի (տասնամյա կրթություն), որտեղ ընտանիքի մյուս անդամները զգալիորեն ավելի մեծ տոկոս են կազմում (27.43%-ը 24.6%-ի նկատմամբ):

Աղյուսակ 3-6 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների կրթությունը

Կրթական կարգավիճակը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
Անուսում	-	-	1	0.44
Տարրական	-	-	16	7.08
Միջին դպրոց	4	6.2	9	3.98

Կրթական կարգավիճակը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
Միջնակարգ (10 տարի)	16	24.6	62	27.43
Ավագ դպրոց (12 տարի)	-	-	5	2.21
Միջնակարգ մասնագիտական	19	29.2	30	13.27
Համալսարանի ուսանող (ցերեկային ուսուցում)	-	-	10	4.42
Համալսարանի ուսանող (հեռակա)	-	-	1	0.44
Համալսարանի դիպլոմ	26	40.0	67	29.65
Թերի բարձրագույն կրթություն	-	-	2	0.88
Կիրառելի չէ	-	-	23	10.18
Ընդամենը	65	100.0	226	100.0

3.3.5 Զբաղվածությունը և եկամտի աղբյուրները

Զբաղվածության և եկամտի վերաբերյալ տվյալները հավաքագրվել են 65 ԱԵՏՏ-ներից, իսկ տեղեկությունները հաղորդվել են հարցվողների կողմից: Բոլոր ԱԵՏՏ-ները մասնակցել են հետազոտությանը և պատասխանել են հարցերին:

Տնային տնտեսությունների ղեկավարների 75.38%-ն աշխատանք ունի, 18.46%-ը թոշակառու է, մինչդեռ տնային տնտեսության այլ անդամների միայն 41.59%-ն է աշխատում, իսկ 3.54%-ը թոշակառու է: Տնային տնտեսության անդամների հաջորդ ներկայացուցչական խումբն ուսանողությունն է (18.58%): Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների զբաղվածության վերաբերյալ տվյալները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակներում:

Աղյուսակ 3-7 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների ղեկավարների և անդամների զբաղվածության կարգավիճակը

Զբաղվածության կարգավիճակը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամներ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
Աշխատանք ունեցող	49	75.38	94	41.59
Թոշակառու	12	18.46	8	3.54
Ուսանող, աշակերտ	-	-	42	18.58
Գործազուրկ և աշխատանք չփնտրող	1	1.54	29	12.83
Գործազուրկ և աշխատանք փնտրող	1	1.54	26	11.50
Զինձառայող	-	-	2	0.88
Հաշմանդամ	2	3.08	2	0.88
6 տարեկանից ցածր կիրառելի չէ	-	-	23	10.18
Ընդամենը	65	100.00	226	100.00

Աղյուսակ 3-8 Զբաղվածության տեսակը

Զբաղվածության տեսակը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
Քաղաքացիական ծառայող	11	22.45	27	28.72
Մասնավոր հատվածի աշխատող	23	46.94	45	47.87
Ինքնագրաված	3	6.12	6	6.38
Ձեռնարկատեր	7	14.29	9	9.57
Գյուղատնտեսության բնագավառի աշխատող (մասնավոր)	5	10.20	7	7.45

Զբաղվածության տեսակը	ԱԵՏՏ ղեկավար		ԱԵՏՏ անդամ	
	Թիվը	%	Թիվը	%
Գյուղատնտեսության բնագավառի աշխատող (այլ)	-	-	-	-
Ընդամենը	49	100.00	94	100.00

Վերը ներկայացված աղյուսակից երևում է, որ տնային տնտեսությունների և՛ ղեկավարների (46.94%), և՛ անդամների (47.87%) մեծ մասը մասնավոր ոլորտի աշխատողներ են, որոնց հաջորդում են քաղաքացիական ծառայողները (22.45% և 28.72%): Տնային տնտեսությունների ղեկավարների թվում ձեռնարկատերերն ավելի շատ են, քան տնային տնտեսության անդամների շրջանում:

3.3.6 Եկամուտներ և ծախսեր

Ամսական միջին եկամտի վերաբերյալ տվյալները չեն ընդգրկում 2 ԱԵՏՏ-ի, որոնք երկուսն էլ զբաղված են ձեռնարկատիրական գործունեությամբ (բենզալցակայան և գյուղատնտեսական մթերքների արտադրում և վաճառք): Եթե այս գումարները ներառվեին, ապա միջին եկամուտը կլիներ կրկնակի բարձր, որը կաղավաղեր ԱԵՏՏ-ների եկամտի նկարագիրը:

Հարցվող ընտանիքները հայտնեցին իրենց եկամուտների ու ծախսերի մասին: Հետազոտության իրականացման պահի դրությամբ ընտանիքի ամսական միջին եկամուտը տարածքում 506,668.51 ՀՀ դրամ էր կամ շուրջ 1,000 ԱՄՆ դոլար: Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների հիմնական եկամուտն ապահովողները ընտանիքի ղեկավարներն են (75.38%-ը՝ աշխատող է, իսկ մնացած 18.46%-ը՝ թոշակառու): Թեև տնային տնտեսությունների ղեկավարները հիմնական ապրուստ հայթայթողներն են, ընտանիքի այլ անդամների կեսից ավելին չունի որևէ եկամուտ (ուսանողներ, գործազուրկ, անչափահասներ):

Աղյուսակ 3-9 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսության եկամուտների աղբյուրները

Եկամտի տեսակը	Միջին եկամուտը
	ՀՀ դրամ / ամսական
Աշխատավարձ	132,143.51
Տարիքային կենսաթոշակ	40,375.00
Այլ տեսակի թոշակ	25,750.00
Կրթաթոշակ	20,000.00
Սոցիալական նպաստ	32,400.00
Արտադրական վնասվածքի համար տրվող նպաստ	13,000.00
Արտասահմանից ստացվող դրամական օգնություն	70,000
ՀՀ-ից ստացվող դրամական օգնություն	46,000
Վարձակալական վճարներից ստացվող եկամուտ	100,000
Այլ	27,000
Ընդամենը	506,668.51

Տնային տնտեսությունների միջին ամսական ծախսերը կազմում էին մոտ 508,778.66 ՀՀ դրամ (1000 ԱՄՆ դոլար), որից մեծ մասը (22.04%) ծախսվում էր սննդամթերքի և ըմպելիքների վրա: Հաջորդ հիմնական ծախսերն են՝ տրանսպորտ, գույքի վարձակալության վճար և այլ ծախսեր՝ համապատասխանաբար 13.30%, 10.81% և 11.35%: Գենցաղային ծառայությունների վճարներում կամ սոցիալական պարտավորությունների հետ կապված ծախսերում մեծ տարբերություններ չկան: Ամսական ծախսերի տվյալներն ամփոփված են հետևյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ 3-10 Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների միջին ամսական ծախսերը

Ինքնահայտարարագրած ամսական ծախսերը	Միջին	Ամսական եկամտի %
	ՀՀ դրամ	
Սննդամթերք և ըմպելիքներ	112,140.35	22.04
Մասնավոր տրանսպորտ (ներառյալ վառելանյութը)	67,677.42	13.30
Հասարակական տրանսպորտ	17,334.69	3.41
Հագուստ	29,293.48	5.76
Առողջապահություն (դեղորայք, ծառայություններ)	28,158.33	5.53
Կրթություն (ուսման վարձեր, գրենական պիտույքներ)	32,076.92	6.30
Բջջային հեռախոսի հաշիվներ	12,920.00	2.54
Քաղաքային հեռախոսի հաշիվներ	1,836.84	0.36
Հասարակական գործունեություն և պարտականություններ	33,380.95	6.56
Էլեկտրաէներգիա, գազ, ինտերնետ և կենցաղապասարկման այլ ծախսեր	34,689.66	6.82
Գույքի վարձավճար՝ վարձակալության դեպքում	55,000.00	10.81
Գույքահարկ	3,930.49	0.77
Կենցաղային տեխնիկա (շարժական սարքեր, համակարգիչ, հեռուստացույց և այլն)	22,615.38	4.45
Այլ	57,724.14	11.35
Ընդամենը	508,778.66	100.00

3.3.7 Աղքատ և ծայրահեղ աղքատ տնային տնտեսություններ

Մարդահամարի արդյունքում բացահայտվել է 3 տնային տնտեսություն, որոնք համարվել են աղքատ: Հարկ է նշել, որ ԱԵՏՏ-ների աղքատության մակարդակը որոշվել է մարդահամարի հետազոտության ժամանակ տրամադրված եկամտի վերաբերյալ տվյալների և Ազգային վիճակագրական ծառայության հաշվարկման մեթոդաբանության հիման վրա: Հետևաբար, պետությունից աղքատության ընտանեկան նպաստ ստացող ԱԵՏՏ-ները տարբերվում են մարդահամարի հետազոտության արդյունքում բացահայտված ԱԵՏՏ-ներից, քանի որ պետության կողմից կիրառվել են այլ պարամետրեր՝ ընտանիքների խոցելիության գնահատման համակարգում գրանցման համար: Այդ 3 ԱԵՏՏ-ներից բացի, մնացած ԱԵՏՏ-ների ամսական եկամուտն ըստ անձի 55,000 ՀՀ դրամից բարձր է, որն, ըստ ՀՀ օրենսդրության, համարվում է աղքատության սահմանագիծ: (Տե՛ս «ՀՀ օրենքը նվազագույն ամսական աշխատավարձի մասին», Հոդված 1 (ՀՕ-66-Ն), որն ընդունվել է 17.12.2003-ին և փոփոխվել 01.12.2014-ին): Այնուամենայնիվ, համաձայն ՀՕՏԻ պահանջների՝ բոլոր ԱԵԱ-ների ցուցակը ներկայացվել է ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն՝ խաչաձև ստուգման և վավերացման համար: (Քանի որ Մարդահամարի միջոցով բացահայտված աղքատ ԱԵՏՏ-ները և ՄՏՀ-ի տվյալները համապատասխանում են ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կողմից տրամադրված տվյալներին, ԵՔ-ին լրացուցիչ դիմելու անհրաժեշտություն չառաջացավ) ԱԵՏՏ-ների իրավասության (առկայության դեպքում) հաստատումը պետք է ապահովվել նախքան սույն ՀՕՏԻ վերջնականացումն ու հաստատումը և նախքան բյուջեի մեջ ներառելը:

3.3.8 Կենսապայմանների վերաբերյալ ընկալումները

65 ԱԵՏՏ-ներ ներկայացրել են իրենց պատկերացումները բնակարանային պայմանների և շրջապատող տարածքի վերաբերյալ: Առավել հաճախ նշվեց ներկա բնակավայրում տարածքի անբավարար լինելը (36.9%), ջեռուցման բացակայությունը (24.6%) և պատերի ու հիմքերի խոնավությունը (23.1%): Լույսի անբավարարությունը, պատուհանի փտած

շրջանակները, դռները և հատակը նշվեցին հարցման ենթարկված ԱԵԱ-ների նույն տոկոսի կողմից (13.8%) (**Աղյուսակ 3-8**): Երբ հարց տրվեց իրենց արվարձաններում բնակվելու վատ կողմերի մասին, ԱԵԱ-ների 21.5%-ը նշեց երթևեկության և ձեռնարկատիրական գործունեության արդյունքում առաջացած աղմուկի մասին (**Աղյուսակ 3-9**):

Աղյուսակ 3-11 Բնակարանային պայմանները

Բնակարանային պայմանները (ինքնահայտարարագրված)	Հաճախակ անություն	%
Տարածքի անբավարարություն	24	36.9
Լույսի անբավարարություն	9	13.8
Ջեռուցման բացակայություն	16	24.6
Կաթող տանիք	8	12.3
Խոնավություն	15	23.1
Փտած պատուհաններ, դռներ, հատակ	9	13.8

Աղյուսակ 3-12 Թաղամասի վերաբերյալ ԱԵՏՏ-ների ընկալումները

Թաղամասի պայմանները (ինքնահայտարարագրված)	Հաճախակ անություն	%
Աղմուկ, հարևաններ	9	13.8
Այլ աղմուկ (երթևեկություն, ձեռնարկատիրական գործունեություն)	14	21.5
Աղբի խնդիր	3	4.6
Հանցագործություն	6	9.2

3.3.9 Ծրագրի մասին ընկալումը

Հարցված ԱԵՏՏ-ների 83.3%-ը (100%) արդեն իսկ լսել էր Ծրագրի մասին: Պատասխանողների 81.7%-ը կարծում է, որ Ծրագիրը շրջակա միջավայրի վրա կունենա բացասական ազդեցություն: Հարցված ԱԵԱ-ները հաջորդ բացասական ազդեցությունը համարել են տարաբնակեցման ազդեցությունը՝ 70%, և եկամտի նվազումը՝ 68.3%:

Հասարակական վայրերի ավելի լավ տեսքը, անշարժ գույքի գների աճը և դեպի քաղաքի այլ թաղամասեր ավելի հեշտ մուտքի հնարավորությունը Ծրագրի առավել շատ նշված դրական ազդեցություններն են (համապատասխանաբար 81.4%, 79.7% և 78.0%):

Աղյուսակ 3-13 Ծրագրի ընկալումը ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների կողմից

Ազդեցության տեսակը	Այո		Ոչ	
	Քանակը	%	Քանակը	%
Ծրագրի ընկալվող թերությունները				
Տարաբնակեցում	42	70.0	18	30.0
Եկամտի նվազում	41	68.3	19	31.7
Երթևեկության ընդհատում	15	25.0	45	75.0
Ճանապարհային անվտանգության վատթարացում, ճանապարհատրանսպորտային պատահարների ռիսկի մեծացում	30	50.0	30	50.0
Անշարժ գույքի գների աճ	40	66.7	20	33.3
Ազդեցություն շրջակա միջավայրի վրա	49	81.7	11	18.3
Առևտրականացում	30	50.0	30	50.0
Սոցիալական ցանցի կորուստ	24	40.0	36	60.0

Ազդեցության տեսակը	Այո		Ոչ	
	Քանակը	%	Քանակը	%
Համայնքային տարածքների կորուստ	29	48.3	31	51.7
Թերություններ չկան	17	28.3	43	71.7
Ընդամենը	317	52.8	283	47.2
Ծրագրի ընկալվող առավելությունները				
Նոր աշխատատեղերի հնարավորություններ	33	55.9	26	44.1
Հնարավորություններ գործունեության համար	31	52.5	28	47.5
Տարածքում կամ տարածաշրջանում անշարժ գույքի գների աճ	47	79.7	12	20.3
Հասարակական վայրերի ավելի լավ տեսք	48	81.4	11	18.6
Նոր բնակիչների ներհոսք	23	39.0	36	61.0
Դեպի քաղաքի այլ թաղամասեր ավելի հեշտ մուտքի հնարավորություն	46	78.0	13	22.0
Առավելություններ չկան	24	40.7	35	59.3
Ընդամենը	252	61.0	161	39.0

4 ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԼՍՈՒՄՆԵՐ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ

4.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

Համաձայն ԱՔՀ-ի (2009) և ՀՕՏ-ի՝ ԱԵԱ-ները պետք է ամբողջական խորհրդատվություն ստանան, և նրանց պետք է ընձեռվեն ՀՕՏ-ի պլանավորմանը և իրականացմանը մասնակցելու հնարավորություններ: Նույն սկզբունքներով ԱԵԱ-ները պետք է համապատասխան կարգով և ժամանակին տեղեկացվեն Ծրագրի պլանավորման գործընթացի արդյունքների, ինչպես նաև ՀՕՏ-ի իրականացման ժամանակացույցի և ընթացակարգերի մասին: Իրականացնող մարմնի (ԻՄ)-ի կողմից ՀՕՏ գործընթացի բոլոր փուլերում պետք է իրականացվի հանրային տեղեկատվության և խորհրդատվության քարոզարշավ: ԻՄ-ն պետք է նաև կազմակերպի ՀՕՏ-ի հրապարակումը: Բացի այդ, ԻՄ-ն պետք է ԱԵԱ-ներին տեղեկացնի փոխհատուցման վճարումների ընթացակարգերի և վերաբնակեցման մասին:

Սույն գլուխը նկարագրում է ԱԵԱ-ների հետ հանրային լուսմների գործընթացի մեխանիզմները, ՀՕՏ-ի հրապարակումը՝ տեղեկատվական նյութերի բաշխման միջոցով, որպեսզի ազդեցության ենթակա անձինք իրազեկվեն իրենց իրավունքների, փոխհատուցման վճարումների ընթացակարգերի և բողոքների լուծման մեխանիզմի մասին:

4.2 Հանրային լուսմներ

Երկու հանրային լուսմ է անցկացվել 9-րդ հատվածի համար: Առաջինը կայացել է 2015 թ. հունիսի 25-ին Սամվել Գևորգյանի անվան թիվ 189 ավագ դպրոցում, երբ ուժի մեջ մտավ ՀՀ Կառավարության որոշումը նախնական ուսումնասիրության վերաբերյալ: Ներկա էին այդ տարածքում հնարավոր ազդեցության ենթակա մարդիկ, Դավթաշեն և Աջափնյակ վարչական շրջանների ներկայացուցիչները, ինչպես նաև «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթի ներկայացուցիչները: ԱԵԱ-ներին ներկայացվեցին ճանապարհի նախագիծը, տարաբնակեցման գործընթացի հիմնական առանձնահատկությունները, մասնավորապես մանրամասն չափագրման և սոցիալ-տնտեսական հետազոտություններ կատարող աշխատախումբը:

Երկրորդ հանրային լուսմն անցկացվեց 2015 թ. դեկտեմբերի 18-ին՝ ծրագրի ազդեցությանը ենթակա տարածքում բնակվող ԱԵԱ-ների համար բացառիկ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշումը ուժի մեջ մտնելուց հետո: Հանրային լուսմն անցկացվեց Աշոտ Մանուկյանի անվան թիվ 93 միջնակարգ դպրոցում, Դավթաշեն 5 հասցեում: Բոլոր ԱԵԱ-ները հեռախոսազանգերի միջոցով տեղեկացվել էին հանրային լուսմների ամսաթվի և վայրի մասին: Բացի այդ, 2015 թ. դեկտեմբերի 15-ին հայտարարությունը հրապարակվել էր «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթում: Հանրային լուսմն իրականացվել է ՕԻԳ-ի կողմից՝ ՄՆԾՎ խորհրդատուների աջակցությամբ:

Մասնակիցների թիվը և մյուս համապատասխան տվյալներն ամփոփված են հաջորդ աղյուսակում: Մասնակցությանն առնչվող գրանցումները ներկայացված են Հավելված 6-ում: Ընդհանուր առմամբ 41 ԱԵԱ (8 կին և 33 տղամարդ) (իրենց տնային տնտեսությունների ներկայացուցիչներ, 8 տղամարդ, 1 կին) է մասնակցել հանրային լսմանը (մասնակիցների

ցանկը համապատասխան ստորագրություններով կցված է հանրային լաման արձանագրությանը):

ԱԵԱ-ներին ներկայացվել են ծրագրին առնչվող հետևյալ տեղեկությունները՝ իրավունքների սխեման, բողոքների լուծման մեխանիզմը, գնահատման մեթոդաբանությունը, մանրամասն չափագրման հետազոտությունը, մարդահամարը և սոցիալ-տնտեսական հետազոտությունը: Քննարկված հիմնական հարցերը և պատասխանները, ինչպես նաև առանցքային խնդիրները և մտահոգությունները ներկայացվում են հետևյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ 4-1 Հարցեր և պատասխաններ

Հարցեր	Պատասխաններ
Կասեցման օրից հետո իրականացված բարեփոխումներն այլևս ենթակա չեն փոխհատուցման, իսկ ի՞նչ բարեփոխման մասին է խոսքը:	Խոսքը վերաբերում է ծառերի կամ այլ մշակաբույսերի տնկմանը, վերանորոգման աշխատանքներին, շինարարական աշխատանքներին, օրինակ՝ ասֆալտապատում և ցանկացած այլ բարեփոխում, որը կիրականացվի կասեցման օրից հետո:
Այն դեպքում, երբ կա ցանկություն օտարելու նաև գույքի չօտարվող հատվածը, որո՞նք են ԱԵԱ-ի հետագա քայլերը: Ո՞վ է հոգում դատական ծախսերը:	Այն օրվանից սկսած, երբ ԱԵԱ-ներն ստանում են պաշտոնական ծանուցաթերթիկները և քարտեզներն իրենց գույքի օտարման վերաբերյալ, նրանց տրվում է ժամկետ, որի ընթացքում կարող են դիմել ՕԻԳ չօտարվող հատվածի օտարման հայցով: ՕԻԳ-ն այդ հայցը սահմանված ժամկետներում ուսումնասիրելուց հետո կտրամադրի պատասխան, իսկ եթե պատասխանն ընդունելի կամ բավարար չլինի ԱԵԱ-ի համար, նա իրավունք ունի դիմելու դատարան: Դատական ծախսերը հոգում են ԱԵԱ-ները:
Բնչպե՞ս են լուծվելու մուտքերի խնդիրները, արդյո՞ք մուտքերն ապահովվելու են:	Մուտքերի հարցն ուսումնասիրվել է, մուտք տրամադրվելու է ՕԳ-ի բոլոր գույքերին (բացառությամբ այն դեպքերի, երբ գույքն օտարվում է մուտքը փակելու պատճառով), որոնք Օրագրի մեկնարկից առաջ ունեին ավտոմեքենայի և ոտքի ճանապարհ՝ մուտք: Ձեզ ներկայացվեց բողոքների մեխանիզմը, ուստի եթե քարտեզների տրամադրման ժամանակ նկատեք, որ մուտք չունեք, կդիմեք այդ խնդրով, որին կտրվի համապատասխան լուծում:
Գոյություն ունեցող ճանապարհի մի կողմում կան բնակելի տներ, իսկ զուգահեռ կողմում՝ խանութներ: Հնարավոր չէ՞ արդյոք նախագծային լուծմամբ նոր կառուցվող ճանապարհին տրվի մի փոքր շեղում, այնպես, որ արդյունքում ազդեցության ենթարկվեն խանութները և ոչ բնակելի տները:	Նախագիծն իրականացվել է համաձայն որոշակի չափորոշիչների. այն հաստատվել է: Բացի այդ ԱԶԲ-ի սկզբունքն է հնարավորինս քիչ ազդեցության ենթարկել անձանց: Այսինքն՝ նախագծում տրված են հնարավորինս օպտիմալ տարբերակները:
Արդյո՞ք նախատեսվում է կոյուղու համակարգ:	Ճանապարհի այն հատվածներում, որտեղ արդեն իսկ առկա է կոյուղու ցանց և ազդեցության է ենթարկվելու նախագծի շրջանակներում, կտեղափոխվի, իսկ այնտեղ, ուր ներկայումս չկա կոյուղացանց, չի նախատեսվում վերջինիս տեղադրումը: Այս սկզբունքով առաջնորդվելու ենք մնացած այլ առկա հաղորդողիների դեպքում՝ օրինակ գազատար խողովակներ և այլն:
Ի՞նչ սկզբունքով է իրականացվում ապօրինի հողերի փոխհատուցումը:	Մույն Օրագրի իրականացման շրջանակներում Կառավարության որոշման միջոցով ՀՀ կառավարությունը որոշել է նպաստ հատկացնել ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողատարածքների համար: Ըստ մշակված մեթոդաբանության փոխհատուցում տրամադրվում է միայն այն դեպքում, եթե՝ հողատարածքի ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվելու փաստը հաստատվում է թաղապետարանի կողմից և ուղարկվում քաղաքապետարան, ապա փոխհատուցումը տրամադրվում է, հակառակ դեպքում՝ ոչ:

Հարցեր	Պատասխաններ
<p>Ապօրինի հողի վրա ունեւ շինություն, ինչու պետք է փոխհատուցվեւ ապօրինի հողի համար նախատեսված փոխհատուցման սկզբունքով (25%), այն դեպքում, երբ բազմիցս դիմել եւ Երևանի քաղաքապետարան այն օրինականացնելու հայցով, բայց օրինականացման թույլտվություն չեւ ստացել:</p>	<p>Ինչպես հայտնի է, ճանապարհի շինարարությունն արդեն իսկ նախատեսված է եղել Երևանի գլխավոր հատակագծով, այդ իսկ պատճառով այն հողերը, որոնք ի սկզբանե ընկած են եղել ճանապարհաշինարարական հատվածում, օրինականացման ենթակա չեն դիտարկվել Երևանի քաղաքապետարանի կողմից:</p>

4.3 Տեղեկատվության հրապարակումը

Մարդահամարի և ՄՏՀ-ի ընթացքում, բացի հանրային լսումների միջոցով հրապարակված տեղեկություններից, հայերեն լեզվով տպագիր «Իրավունքների սխեման» բաժանվել է բոլոր ԱԵԱ-ներին:

Ծրագրի պլանավորման, իրականացման և մոնիտորինգի ընթացքում նախատեսվել են հանրային իրազեկման հետևյալ գործողությունները.

- ա. ԱԶԲ կայքէջում տեղադրել ՀՕՏՕ-ի անգլերեն տարբերակը,
- բ. ՀՕՏՕ-ի հայերեն օրինակները տարածել Դավթաշենի և Աջափնյակի տեղական համայնքային իշխանությունների գրասենյակներում,
- գ. ՀՕՏՕ-ի և վերջինիս առնչվող բոլոր փաստաթղթերի հրապարակում ԾԻԳ-ի ինտերնետային կայքէջում,
- դ. ՀՀ կառավարության կողմից ՀՕՏՕ-ի հաստատումից անմիջապես հետո բոլոր ԱԵԱ-ներին ծրագրի մասին վերջնական տեղեկագիր տրամադրել, որը կներկայացնի ազդեցությունների ամփոփագիրը, իրականացման միջոցառումները, ինչպես նաև ՀՕՏՕ-ի փոխհատուցման քաղաքականությունը (Հավելված 1, 9):

5 ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ԼՈՒԾԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ

5.1 Հիմնական տեղեկություններ

ՀՕՏԾ-ն իր շրջանակներում ներառում է բողոքների լուծման արագ արձագանքող, դյուրամատչելի և մշակութային տեսանկյունից ընդունելի մեխանիզմ, որն ունակ է ստանալու Ծրագրի իրականացման հետևանքով ֆիզիկական, սոցիալական և տնտեսական ազդեցությունների ենթարկված անձանց մտահոգություններն ու բողոքները և նպաստելու դրանց լուծմանը՝ առանձնահատուկ ուշադրություն հատկացնելով խոցելի խմբերի կրած ազդեցություններին: Ազդեցության ենթակա անձինք կունենան հողի օտարման և տարաբնակեցման վերաբերյալ ցանկացած հարցով բողոքներ և (կամ) հարցումներ ներկայացնելու իրավունք: Ազդեցության ենթակա անձինք կարող են բողոքների քննարկման ընդունված մեխանիզմի շրջանակներում բողոքարկել հողի կամ այլ գույքի չափմանը, գնահատմանը կամ գնորոշմանը, օտարմանը և փոխհատուցմանը վերաբերող ցանկացած որոշում, գործելակերպ կամ գործունեություն: Ազդեցության ենթակա անձանց կտրամադրվեն բոլոր միջոցները՝ իրենց դժգոհությունները բարձրաձայնելու համար: ԾԻԳ-ը կապահովի հողի օտարման, փոխհատուցման և տարաբնակեցման վերաբերյալ ցանկացած խնդրի կապակցությամբ ներկայացված բողոքների ու դժգոհությունների ժամանակին և արդյունավետ քննարկում:

Բողոքների լուծման մեխանիզմի հիմնական խնդիրներն են՝

- ա. Ձեռք բերել փոխհամաձայնեցված լուծումներ, որոնք երկուստեք կբավարարեն թե՛ Ծրագրին, և թե՛ ԱԵԱ-ներին, ինչպես նաև տեղում լուծում տալ տարաբնակեցման վերաբերյալ բողոքներին՝ խորհրդակցելով դժգոհող կողմի հետ:
- բ. Նպաստել ՀՕՏԾ-ների սահուն իրականացմանը, մասնավորապես՝ նվազագույնի հասցնել երկարատև դատավարական գործընթացները և կանխել Ծրագրի իրականացման ուշացումները:
- գ. Ժողովրդականացնել զարգացման գործընթացը տեղական մակարդակում՝ միաժամանակ թափանցիկություն պահպանելով, ինչպես նաև ստեղծել ազդեցության ենթակա անձանց հաշվետու լինելու համակարգ:

Ազդեցության ենթակա բոլոր անձինք օտարման ենթակա ունեցվածքի մանրամասն չափագրումներից, գույքագրումից, հաշվառումից և գնահատումից առաջ անցկացված հանրային լուծումների ընթացքում լիովին իրազեկվել են իրենց բողոքները ներկայացնելու իրավունքների և ընթացակարգերի մասին: Իրազեկում կատարվել է նաև ՀՕՏԾ-ի իրականացման մանրագնի նախապատրաստության միջոցով՝ ապահովելով ազդեցության ենթակա բոլոր անձանց լիարժեք մասնակցությունը և խորհրդակցությունները, ինչպես նաև ստեղծելով ազդեցության ենթակա անձանց ու ԾԻԳ-ի և ընդհանրապես տեղական իշխանության մարմինների միջև լայն հաղորդակցության ու համակարգման միջոցներ:

5.2 Բողոքների քննարկման և կարգավորման ընթացակարգ

Սկզբնապես, Բողոքների կարգավորման գործընթացը սկսվել է ոչ պաշտոնական մակարդակում՝ ՀՕՏԾ-ի նախապատրաստման գործընթացի ժամանակ: ԾԻԳ-ն ազդեցության ենթակա անձանց տվել է բողոքները կամ դիմումները գրանցելու լրացուցիչ

հնարավորություն՝ նրանց ուղարկելով բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելումասին ՀՀ կառավարության որոշման վերաբերյալ ծանուցումներ: ՀՕՏԾ-ի նախապատրաստման այս փուլում ազդեցության ենթակա անձինք կարող են իրենց մտահոգությունները, բողոքները կամ հարցումները գրավոր ներկայացնել անմիջապես Ծրագրի իրականացման գրասենյակ:

Բողոքների և դժգոհությունների ժամանակին, թափանցիկ և գոհացուցիչ քննարկումն ու ազդեցության ենթակա անձանց բողոքների ներկայացման համար բոլոր հնարավոր միջոցների տրամադրումն ապահովելու նպատակով ԾԻԳ-ը կստեղծի ՀՕՏԾ-ի ընթացքում և հետագա ժամանակաշրջանում բողոքների և դժգոհությունների լուծման պաշտոնական մեխանիզմ: Բողոքների լուծման այս պաշտոնական մեխանիզմի մեջ կներգրավվեն մի քանի կողմեր, օրինակ՝ ԾԻԳ-ը, Բողոքների դիտարկման խումբը (ԲԴԽ) և Երևանի քաղաքապետարանը: Բողոքների դիտարկման խմբի օգնությամբ և բոլոր շահագրգիռ կողմերի մասնակցությամբ կկատարվեն բողոքները ԾԻԳ-ի մակարդակում լուծելու փորձեր: ԲԴԽ-ն կապահովի ծրագրի ազդեցությունը կրող անձանց բողոքների գրանցման և կարգավորման արդարությունն ու թափանցիկությունը:

Ազդեցության ենթակա անձինք ԲԼՄ-ի գոյության մասին տեղեկացվել են ՀՕՏԾ-ի նախապատրաստման փուլում, հանրային լուսմների ժամանակ: ՀՕՏԾ-ի հաստատումից հետո ազդեցության ենթակա անձինք ՀՕՏԾ-ի տեղեկագրի միջոցով կտեղեկանան վերանայված ԲԼՄ-ի մասին:

Տարաբնակեցման փուլում ստացված դժգոհությունների ու բողոքների կարգավորումը կկատարվի հետևյալ քայլերի և գործողությունների միջոցով.

Քայլ 1

Ծրագրի ազդեցությանը ենթարկված անձը կարող է բողոք-նամակի, էլ. փոստի կամ տեղային կիզակետի (ԱԵԱ-ների ներկայացուցիչ/ների) (մանրամասները ներկայացված են ենթագլուխ 5.3-ում) միջոցով իր առաջարկները, մտահոգությունները կամ դժգոհությունները ներկայացնել նախ ԾԻԳ-ին: ԾԻԳ-ը ստանում և լուծում է տալիս կամ պատասխանում/արձագանքում է ազդեցության ենթակա անձանց բողոքներին: Բողոքներն առաջին հերթին կընդունի ԾԻԳ-ը: ԾԻԳ-ի ծրագրի ղեկավարը բողոքները կուղղի համապատասխան մասնագետին: Բողոքը ստորագրելու է ազդեցության ենթակա անձը, և այն պարունակելու է հետևյալ տեղեկությունները՝ 1) բողոքի բնույթը, 2) վայրը և 3) բողոքարկողի ամբողջական հասցեն:

Խնդիրը կկարգավորվի բողոքը և համապատասխան փաստաթղթերը ստանալուց հետո 30 օրվա ընթացքում (եթե ՀՀ օրենսդրությամբ այլ ժամկետներ սահմանված չեն): Պատասխաններն ազդեցության ենթակա անձանց կտրվեն գրավոր տեսքով: Եթե գործը բարդ է և հետաքննություն է պահանջում (օրինակ՝ տեխնիկական փորձագետների մանրագնին հետազոտում կամ պետական կամ հավաստագրված մասնավոր կազմակերպությունների իրավաբանական եզրակացություն), ապա բողոքի ուսումնասիրման ժամանակաշրջանը կարող է երկարաձգվել: Այդպիսի դեպքերում գրավոր ծանուցում կուղարկվի բողոքարկուին, որտեղ կբացատրվեն երկարաձգման պատճառները, կնկարագրվի գործընթացը և կնշվի ուսումնասիրության արդյունքների ներկայացման ակնկալվող օրը:

Եթե պատասխանը չի գոհացնում ազդեցության ենթակա անձին, կամ ԾԻԳ-ի պատասխանատու անձնակազմը ԱԵԱ-ի բողոքին պատասխանելու համար լրացուցիչ կարողությունների կարիք ունի, ապա կարող է ձևավորվել Բողոքների դիտարկման խումբ (ԲԴԽ) գործի համապարփակ, անաչառ և թափանցիկ քննարկումն ապահովելու համար: (Ի պատասխան ԱԵԱ-ները գրավոր կերպով կտեղեկացվեն հաջորդ ԲԼՄ-ի հնարավորությունների մասին: Պատասխան նամակում նշված կլինի, որ ԱԵԱ-ն պետք է գրավոր կերպով ԾԻԳ-ին տեղեկացնի իր դժգոհության և ԲԴԽ կազմելու իր ցանկության մասին) ԲԴԽ-ի՝ ազդեցության ենթակա անձի բողոքի ուսումնասիրության և գլխավոր ելության մասին դատողության օրինական լինելու համար պետք է ԲԴԽ-ի կազմը լինի

հավասարակշռված և ներառի անկախ դիտորդ՝ բողոքի ուսումնասիրման գործընթացի անկողմնակալությունն ու թափանցիկությունն ապահովելու համար: Առաջարկվում է ԲԴԳ-ի հետևյալ կազմը՝

Անդամներ	Կարգավիճակը
ա. ԾԻԳ-ի ներկայացուցիչ	Նախագահ
բ. Անվտանգության անձնակազմի ներկայացուցիչ (ԾԻԳ)	Անդամ
գ. Տեղական կառավարման մարմինների ներկայացուցիչ՝ հարկ եղած դեպքում	Անդամ
դ. Վկայագրված տեխնիկական փորձագետ՝ հարկ եղած դեպքում	Անդամ
ե. Ինժեների կամ Կապալառուի ներկայացուցիչ՝ հարկ եղած դեպքում	Անդամ
զ. Ազդեցության ենթակա անձանց ներկայացուցիչ	Անդամ
է. Անկախ կողմ (օրինակ՝ հասարակական կազմակերպություն)	Դիտորդ

Բողոքի քննարկման արդյունավետ ընթացքին նպաստելու համար պետք է մանրագնին մշակվեն ու բացատրվեն ԲԴԳ-ի յուրաքանչյուր անդամի դերն ու պարտականությունները:

ԲԴԳ-ի կողմից բողոքների ուսումնասիրման գործընթացի ժամանակ կարող են ներգրավվել մի քանի փորձագետներ, օրինակ՝ գույքի գնահատման փորձագետ, գյուղատնտես, չափումների մասնագետ, նախագծային ինժեներ և այլն՝ ըստ յուրաքանչյուր դեպքի անհրաժեշտության: Ազդեցության ենթակա անձի պահանջով կարող է հրավիրվել անկախ կողմ (օրինակ՝ հասարակական կազմակերպության ներկայացուցիչ):

Խնդրի կարգավորումը կկատարվի ԲԴԳ-ի ուսումնասիրության մեկնարկից հետո 30 օրվա ընթացքում: Պատասխաններն ազդեցության ենթակա անձանց կտրվեն գրավոր տեսքով:

Քայլ 2

Եթե ազդեցության ենթակա անձը համաձայն չէ ԾԻԳ-ի փոխհատուցման առաջարկին կամ բողոքի մերժման պատճառաբանություններին, ապա նա պետք է բողոքով դիմի Երևանի քաղաքապետարան: Ազդեցության ենթակա անձը պետք է բողոքը ներկայացնի ԾԻԳ-ի պատասխանը ստանալուց հետո մեկ ամսվա ընթացքում: Հայցը հիմնավորող փաստաթղթերը պետք է ներկայացվեն այս փուլում: Երևանի քաղաքապետարանը պարտավոր է բողոքին պատասխանել 30 օրվա ընթացքում: Երևանի քաղաքապետարանը գործի գրանցումը, վերանայումը և կարգավորումը կատարում է ՀՀ «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների համաձայն:

Բողոքների քննարկման մեխանիզմից և ընթացակարգերից անկախ՝ ազդեցության ենթակա անձինք իրավունք ունեն բողոքների լուծման գործընթացի ցանկացած պահին իրենց գործերը հանձնելու ընդհանուր իրավասության դատարան: Կգործադրվեն բոլոր ջանքերը, որպեսզի հարցերը կարգավորվեն ԾԻԳ-ի մակարդակով՝ համայնքային լսումների միջոցով: Եթե դա հնարավոր չէ, փորձ կարվի հարցերը լուծելու Երևանի քաղաքապետարանի մակարդակով՝ դատավարական գործընթացներից խուսափելու կամ դրանք հնարավորինս նվազագույնի հասցնելու համար: ԾԻԳ-ը պատշաճորեն կվավերագրի բոլոր բողոքներն ու դրանց լուծումները և հասանելի կդարձնի ուսումնասիրման, մոնիտորինգի և գնահատման նպատակներով:

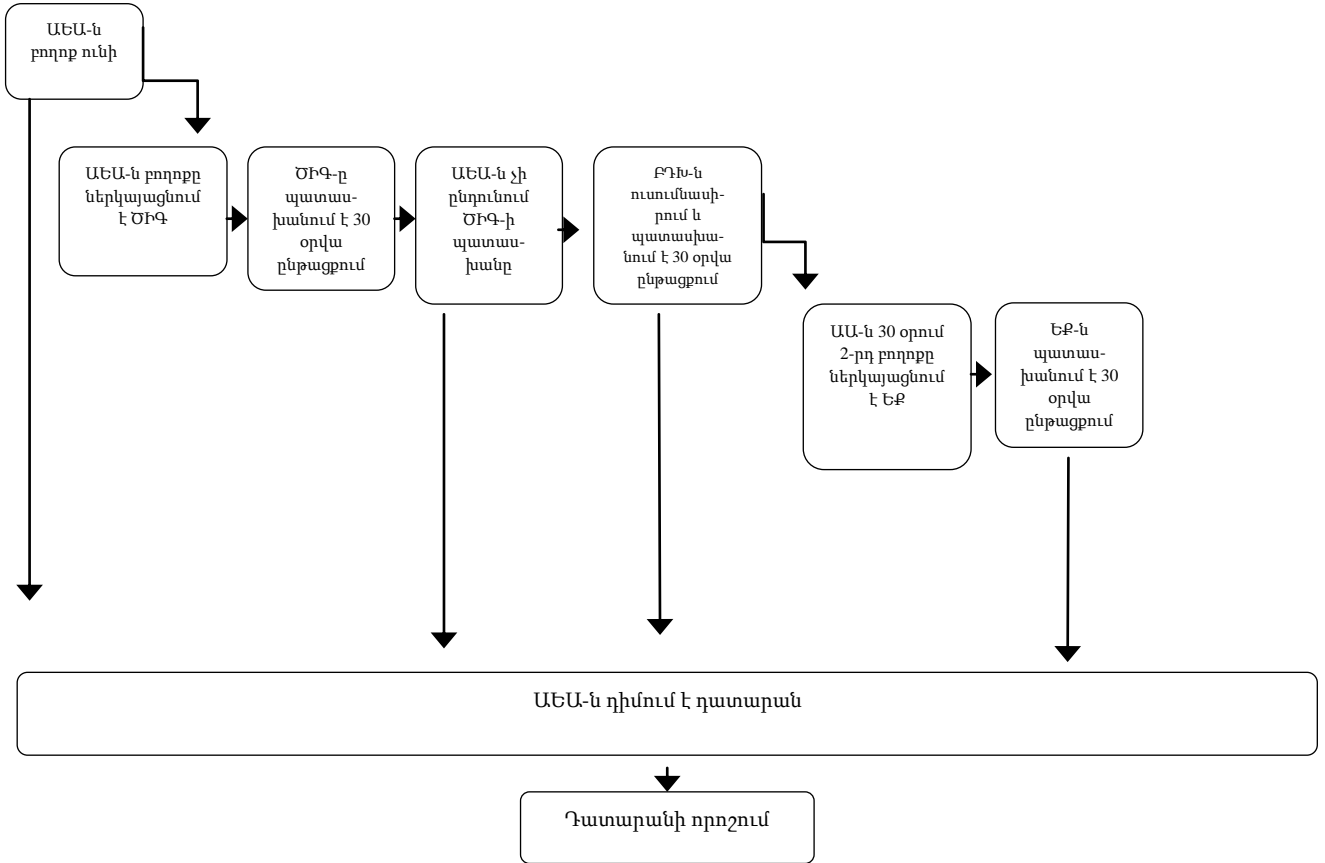
Բոլոր ստացված ու քննարկված բողոքները կվավերագրվեն՝ անկախ դրանց արդյունքներից: Բողոքների վերաբերյալ գործերի բոլոր փաստաթղթերը կմուտքագրվեն ՀՕՏԾ ԲԼՄ-ի տվյալների բազայում: Մշակվել է բողոքների գրանցման ձևանմուշ, որը կտրվի ազդեցության ենթակա անձանց, երբ նրանք ներկայացնեն իրենց բողոքները:

ԲԼՄ-ի իրականացումը մոնիտորինգի կենթարկվի ներքին և արտաքին մոնիտորինգի միջոցով: ԲԼՄ-ի մոնիտորինգի հիմնական ցուցանիշներն են՝ բողոքների քանակն ու տեսակը, լուծում ստացած գործերը, կարգավորման համար նախատեսված ժամկետները և այլն: ԾԻԳ-ն ու արտաքին մոնիտորինգային գործակալությունը (ԱՄԳ) կմշակեն ներքին և արտաքին մոնիտորինգի ու գնահատման լրացուցիչ ցուցանիշներ, որոնք մոնիտորինգի արդյունքների հետ միասին կներկայացվեն Սոցիալական մոնիտորինգի կիսամյակային

հաշվետվություններում (ՄՄԿՀ), Առաջընթացի վերաբերյալ եռամսյակային հաշվետվություններում (ԵԱՀ) և Համապատասխանության մասին հաշվետվություններում:

ԲԼՄ-ի ինստիտուցիոնալ սխեման ներկայացված է Նկար 5-1-ում:

Նկար 5-1 Բողոքների կարգավորման գործընթացի գծապատկեր



5.3 Տեղեկատվական և բողոքների կարգավորման ծառայություններից օգտվելու հնարավորություն

Թափանցիկություն և ծրագրի ազդեցությունը կրող համայնքների հանդեպ հաշվետվողականություն պահպանելու և տեղեկատվության տրամադրման, օժանդակման և բողոքների կարգավորման ծառայություններն ազդեցության ենթակա անձանց հասանելի դարձնելու նպատակով՝ ԾԻԳ-ը հաշվի է առել հետևյալ լրացուցիչ միջոցները.

ԾԻԳ-ի համացանցային կայք

ԾԻԳ-ը ստեղծել և գործարկում է համացանցային կայք: Ծրագրին առնչվող փաստաթղթերը մատչելի են համացանցում և կանոնավորապես թարմացվում են: Շահագրգիռ կողմերը, ծրագրի ազդեցությունը կրած մարդիկ և համայնքի անդամները կարող են կայքում տեղադրել իրենց հարցերը, կարծիքներն ու առաջարկները, ստանալ իրենց հարցերի պատասխանները և ձեռք բերել ցանկացած տեղեկություն Ծրագրի մասին:

Հատուկ էլեկտրոնային փոստ

Ծրագրի մասին տեղեկատվությունը լայն հանրությանը և էլեկտրոնային հաղորդակցության միջոցները նախընտրող ԱԵԱ-ներին հասանելի դարձնելու նպատակով՝ ԾԻԳ-ը հատուկ նշանակության էլեկտրոնային փոստի հասցե է ստեղծել լայն հասարակության համար, որպեսզի մարդիկ ուղարկեն իրենց բողոքները, առաջարկները, կարծիքները, հարցերը և

այլն (verabnaketsum@yerevan.am): Էլեկտրոնային փոստի հաշիվն ակտիվ կմնա Ծրագրի ամբողջ ընթացքում, ներառյալ՝ Թերությունների մասին ծանուցման ժամանակաշրջանը: Էլեկտրոնային փոստի հաշվի մասին տեղեկություններն ազդեցության ենթակա անձանց հաղորդվել են հանրային լուսմների ժամանակ, տեղական իշխանության մարմինների կողմից, Ծրագրի տեղեկագրի միջոցով և տեղեկատվության տարածման այլ հնարավոր միջոցներով: Հաշիվն արդեն գործում է:

Առերես հանդիպումներ

Եթե ազդեցության ենթակա անձինք չկարողանան օգտվել առկա միջոցներից, ապա հնարավոր կլինի կազմակերպել առերես հանդիպում ԾԻԳ-ի լիազոր պաշտոնատար անձի հետ: Ազդեցության ենթակա անձանց կտրամադրվեն հետևյալ կոնտակտային տվյալները՝ առերես հանդիպում նշանակելու համար.

ԾԻԳ-ի հեռ.՝ 010-52-09-73
Կոնտակտային հասցեն՝ Փ. Բուզանդի փ. 1/3, 5-րդ հարկ, 0010
Երևան, Հայաստան

Բողոքների ուղարկում փոստով

Ազդեցության ենթակա անձինք, շահագրգիռ կողմերը և լայն հասարակությունը կունենան իրենց բողոքները, մտահոգությունները, կարծիքներն ու առաջարկները ԾԻԳ-ի հետևյալ հասցեին նամակով ուղարկելու տարբերակ

«Երևանի կառուցապատման ներդրումային ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՀՈԱԿ
Փ. Բուզանդի փ. 1/3, 5-րդ հարկ, 0010 Երևան, Հայաստան

Բոլոր հասանելի միջոցների մասին տեղեկատվությունն ազդեցության ենթակա անձանց հաղորդվում է համայնքային լուսմների ընթացքում: Եթե ազդեցության ենթակա անձինք այդ լուսմների ժամանակ առաջարկեն իրենց տեսակետներն ու մտահոգություններն արտահայտելու այլ, ավելի արդյունավետ եղանակներ, ապա նրանց առաջարկությունները կընդգրկվեն բողոքների քննարկման մեխանիզմի մեջ, և հանրությունը կտեղեկացվի համապատասխանաբար:

Տեղային կիզակետ (ԱԵԱ-ների ներկայացուցիչներ)

Տեղային կիզակետը (ԱԵԱ-ների ներկայացուցիչներ) կնշանակվի ԱԵԱ-ների կողմից: Այն կունենա հետևյալ գործառնությունները. տեղեկատվության փոխանցում ԾԻԳ-ից ԱԵԱ-ներին և հակառակը, ԱԵԱ-ների բողոքները հավաքելը, մասնավորապես՝ ԱԵԱ-ներ բանավոր բողոքները գրանցամատյանում գրանցելը, ԱԵԱ-ներին ԲԼՄ-ի մասին տեղեկացնելը, անհրաժեշտության դեպքում ներգրավվածությունը ԲԼՄ-ում, մասնակցությունը ԾԻԳ-ում, հարկ եղած դեպքում ԲԼՄ-ի դաշտային այցելություններին մասնակցելը և այլն, ինչպես նաև ԲԼՄ-ի միջոցով ԱԵԱ-ների՝ դիմում ներկայացնելու գործընթացին աջակցելը: Տեղային կիզակետը (ԱԵԱ-ների ներկայացուցիչը) կընտրվի ծրագրի իրականացման ամբողջ ընթացքի՝ ներառյալ ՀՕՏՕ իրականացման և շինարարության փուլերի համար, ՀՕՏՕ իրականացմանը նախորդող հանրային լսման ընթացքում, հանրային լսման մասնակիցների կողմից: Տեղային կիզակետ ընտրելուց հետո ԾԻԳ-ը ՄՆՇՎԽ-ի հետ միասին նրանց համար կկազմակերպի կողմնորոշում ապահովող ուսուցում: Այդ ուսուցման ընթացքում կներկայացվեն ՀՕՏՕ իրականացման գործընթացը, իրավունքների սխեման և ԲԼՄ-ն:

6 ՀՀ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԱԶԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

6.1 ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ քաղաքականության նկարագրությունը

6.1.1 Հողի օտարման և տարաբնակեցման վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրությունը

ՀՀ Սահմանադրությունը (1995թ.) երաշխավորում է սեփականության իրավունքի պաշտպանությունը: Համաձայն վերջինիս՝ սեփականության օտարումը հասարակության և պետության կարիքների համար կարող է կատարվել միայն բացառիկ՝ գերակա հանրային շահերի դեպքերում, օրենքով սահմանված կարգով, նախնական համարժեք փոխհատուցմամբ: Հողի օտարման և փոխհատուցման դեպքերը նախատեսվում են ՀՀ հողային օրենսգրքի 102, 104 հոդվածներով, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով (1998 թ.), 2006 թվ. նոյեմբերի 27-ին ընդունված «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի 218-221 հոդվածներով: «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի փոփոխումը կատարվել է 2014 թ. հունիսին:

«Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականությունն օտարվում է միայն կառավարության կողմից օտարման նպատակը բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու դեպքում: Բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշման մեջ նշվում են՝

ա. այն բացառիկ՝ գերակա հանրային շահը, որի համար պետք է օտարվի սեփականությունը,

բ. օտարվող սեփականության ձեռքբերողը,

գ. օտարման ենթակա սեփականության իրավունքի օբյեկտները (հասցեները կամ գտնվելու վայրը կամ այլ տվյալներ, որոնցով տվյալ սեփականությունը տարբերվում է այլ սեփականությունից,

դ. սեփականության օտարման գործընթացը սկսելու վերջնաժամկետը:

«Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանվում են հողի օտարման ընթացակարգերը և հողամասի և անշարժ գույքի սեփականատերերի՝ փոխհատուցում ստանալու իրավունքը: Բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին կառավարության որոշումն ուժի մեջ մտնելուց հետո կառավարության կողմից սահմանված կարգով և ժամկետներում լիազոր մարմնի կողմից պետք է կազմվի արձանագրություն, որտեղ կնկարագրվի օտարվող սեփականությունը՝ կառավարության կողմից սահմանված ընթացակարգերի և վերջնաժամկետների համաձայն, ձեռքբերող կողմը, սեփականատերերը և սեփականության նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցողները կարող են մասնակցել արձանագրության կազմմանը, եթե վերջինս արդեն չի կազմվել սեփականության նախնական ուսումնասիրության ժամանակ: Օտարվող սեփականության նկարագրության արձանագրության մեկ օրինակը, այն կազմելուց հետո ոչ ուշ, քան 3 օրվա ընթացքում, պատշաճ ձևով ուղարկվում է

սեփականատիրոջը և սեփականության նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցող անձանց, որոնք իրավունք ունեն արձանագրությունն ստանալուց հետո 10 օրվա ընթացքում այն բողոքարկել լիազոր մարմնին և/կամ դատարանում:

Հողամասի/սեփականության օտարումն իրականացվում է ԵՔ-ի և ԱԵԱ-ների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների միջև պայմանագրի և համաձայնագրի հիման վրա՝ հաշվի առնելով հողի շուկայական արժեքը և կորուստները, այդ թվում՝ նաև դրանից բխող հետևանքային վնասները և կարող է ներառել հողամասի/սեփականության փոխարինումը: Իր գույքի օտարման դիմաց սեփականատիրոջը կվճարվի համարժեք փոխհատուցում: Համարժեք է համարվում օտարվող գույքի շուկայական արժեքից տասնհինգ տոկոս ավելի գումարը՝ համաձայն երկրի օրենքի:

Անշարժ գույքի կամ անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գնահատումը պետք է իրականացվի՝ 2005 թվականի հոկտեմբերի 4-ին ընդունված «Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի շրջանակներում սահմանվող ընթացակարգերի համաձայն: Սա իրականացվում է գույքի արտոնագրված գնահատողի կողմից:

6.1.2 Անվտանգության քաղաքականության հայտարարագրի շրջանակներում հարկադիր տարաբնակեցման վերաբերյալ ԱԶԲ դրույթները

Հարկադիր տարաբնակեցման ԱԶԲ քաղաքականությունը հիմնված է հետևյալ սկզբունքների վրա.

- ա. խուսափել կամ առնվազն նվազագույնի հասցնել հարկադիր տարաբնակեցման դեպքերը:
- բ. Փոխհատուցման/վերականգնման վերաբերյալ դրույթները կապահովեն ԱԵԱ-ների նախքան Ծրագրի իրականացումն ունեցած կենսամակարդակը:
- գ. ԱԵԱ-ները պետք է լիարժեք տեղեկացված լինեն, և նրանց պետք է խորհրդատվություն տրամադրվի ՀՕՏ փոխհատուցման տարբերակների վերաբերյալ:
- դ. Հարկ է հնարավորինս օժանդակել ԱԵԱ-ների սոցիալ-մշակութային ինստիտուտներին:
- ե. Փոխհատուցումը կիրականացվի կանանց և տղամարդկանց հավասարության դիտարկմամբ:
- զ. Անշարժ գույքի սեփականության (օգտագործման) իրավունքի գրանցման վկայականի բացակայությունը չպետք է խոչընդոտ հանդիսանա փոխհատուցման/վերականգնման համար:
- է. Հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի կանանց կողմից ղեկավարվող տնային տնտեսություններին և այլ խոցելի խմբերին, և համապատասխան օժանդակություն պետք է ցուցաբերվի վերջիններին՝ իրենց կենսամակարդակը բարելավելու համար:
- ը. ՀՕՏ-ը պետք է հանդիսանա և իրականացվի որպես Ծրագրի մի մաս, իսկ փոխհատուցման ողջ արժեքը պետք է ներառվի Ծրագրի ծախսերի մեջ:
- թ. Փոխհատուցումն ու տարաբնակեցման նպաստները պետք է ամբողջությամբ տրամադրվեն նախքան ճանապարհի շինարարական աշխատանքների մեկնարկը:

6.1.3 Հողի օտարման և տարաբնակեցման վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ Տարաբնակեցման քաղաքականության համեմատությունը

ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ քաղաքականության նկարագրությունն ու տարբերությունները ներկայացվում են հետևյալ աղյուսակում, որտեղ առաջին վեց տողերը վերաբերում են ՀՕՏՀ-ի համապատասխան վերլուծության աղյուսակին, իսկ վերջինն ավելացվել է ձեռքով:

Աղյուսակ 6-1 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ Տարաբնակեցման քաղաքականության համեմատություն

ՀՀ օրենսդրություն	ԱԶԲ ԱՔՀ
Հողի փոխհատուցում, միայն անշարժ գույքի սեփականության (օգտագործման) իրավունքի գրանցման վկայական ունեցող սեփականատերերին:	Մեփականության վկայականի բացակայությունը խոչընդոտ չէ փոխհատուցման և/կամ վերականգնման համար: Առանց վկայականի անշարժ գույքի օգտագործողները նույնպես ստանում են վերականգնման նպաստ:
Բոլոր տները/շինությունները փոխհատուցվում են Ծրագրի շրջանակներում վնասված/քանդված շինությունների համար բացառությամբ չգրանցված հասարակական շինությունների:	ԱԶԲ քաղաքականությունը ներառում է փոխհատուցում նաև չգրանցված հասարակական շինությունների համար:
Բերքի կորստի դիմաց փոխհատուցում տրամադրվում է միայն ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ հողամասը տնօրինող սեփականատերերին:	Բերքի կորստի դիմաց փոխհատուցում տրամադրվում է բոլոր ԱԵԱ-ներին:
Անշարժ գույքի գնահատում՝ հիմնված ներկայիս շուկայական արժեք + գնահատված արժեքի 15%:	Անշարժ գույքի գնահատում՝ հիմնված ներկայիս շուկայական գնի/փոխարինման արժեքի վրա:
Նախքան գնահատումը հարկ է ԱԵՏՏ/ԱԵԱ-ներին ներկայացնել ազդեցությունների քանակի և արժեքի, փոխհատուցման գումարների և ֆինանսական օժանդակության վերաբերյալ տեղեկատվություն:	Նույնն է:
Ոչ մի դրույթ չկա զգալի ազդեցություն կրած ԱԵԱ-ների և խոցելի խմբերի եկամտի/ապրուստի վերականգնման միջոցառումների, նպաստների կամ վերաբնակեցման ծախսերի վերաբերյալ:	ԱԶԲ քաղաքականությունը պահանջում է եկամտի/ապրուստի վերականգնում, լուրջ կորուստների, ինչպես նաև վերաբնակեցման գործընթացի շրջանակներում ԱԵԱ-ների կողմից կրած ծախսերի համար:
ՀՀ օրենքը չունի ծրագրի մակարդակով սահմանված որոշակի ԲԼՄ, սակայն ՀՀ օրենսդրությունը նախատեսում է մեխանիզմներ, որոնց միջոցով ԱԵԱ-ները կարող են օտարման յուրաքանչյուր փուլի ընթացքում դիմումներ, բողոքներ, առարկություններ և առաջարկներ ներկայացնել օտարողին և համապատասխան ղեկավար մարմիններին, ինչպես նաև դիմել դատարանի միջնորդությանը: Անկախ «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներից ՀՀ Սահմանադրության համաձայն յուրաքանչյուր անձ դատարանի և պատկան մարմինների առջև ունի իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոցների իրավունք: ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված չէ անցկացնել հանրային լսումներ ԱԵԱ-ների հետ: Սակայն, ՀՀ օրենսդրությունը սահմանում է օտարման տարբեր փուլերի ընթացքում ԱԵԱ-ներին իրենց քայլերի և	ԻՄ/ԳՄ պետք է հաստատի գործառնական մեխանիզմ ֆիզիկական և տնտեսական տեղահանման վերաբերյալ ԱԵԱ-ների մտահոգություններն ու բողոքները ստանալու և լուծում տալու համար: ԻՄ/ԳՄ պետք է իմաստալից հանրային լսումներ անցկացնի Ծրագրի իրականացման սկզբում և ընթացքում, ժամանակին հրապարակի ազդեցությունների գնահատման, ԱԵԱ/ԱԵՏՏ-ների իրավունքների, փոխհատուցում ստանալու իրավասությունների և վերջիններիս տրամադրվող ֆինանսական օժանդակության վերաբերյալ համապատասխան և պատշաճ, ԱԵԱ-ներին հասկանալի և հասանելի տեղեկությունները:

<p>իրավունքների մասին ծանուցելու վերաբերյալ պահանջներ և պայմաններ, մասնավորապես բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին ՀՀ կառավարության որոշումն ուժի մեջ մտնելուց հետո, օտարվող սեփականության նկարագրության արձանագրության մեկ օրինակը, օտարվող սեփականության պայմանագրի նախնական տարբերակն ուղարկվում է սեփականատիրոջը և սեփականության նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցող անձանց: Սեփականության ձեռքբերողը պետք է տեղեկություններ տրամադրի փոխհատուցումը դատարանի կամ նոտարի դեպոզիտային հաշվին փոխանցելու վերաբերյալ: Եթե Օտարողն իրականացնում է օտարվող գույքի նախնական ուսումնասիրություն, սեփականատիրոջը, ձեռքբերողին և օգտագործողին պետք է նախապես տրամադրել բավականաչափ և պատշաճ տեղեկատվություն տվյալ վարույթների բնույթի, հիմքերի և իրավական հետևանքների մասին:</p>	
---	--

Ընդհանուր առմամբ ՀՀ օրենսդրությունն ու ԱԶԲ քաղաքականությունը ՀՕՏ-ի վերաբերյալ սկզբունքորեն չեն տարբերվում: Այնուամենայնիվ, ՀՀ օրենքները և կանոնակարգերը այնքան էլ հստակ չեն սահմանում, թե ԱԵԱ-ների վերականգնումն ինչ ճանապարհով պետք է իրականացվի: Մեկ այլ խնդիր է, որ ԱԶԲ-ն փոխհատուցման կամ նվազագույնը վերականգնման համար իրավասու է ճանաչում անշարժ գույքի սեփականության (օգտագործման) իրավունքի վկայական ունեցող կամ առանց վկայականի սեփականատերերին կամ գրանցված և չգրանցված օգտագործողներին: ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ քաղաքականության միջև այս անհամապատասխանությունները համաձայնեցնելու նպատակով ԵԲ-ն Ծրագրի համար պատրաստեց ՀՕՏ նախագիծը, որն ապահովում է փոխհատուցում՝ փոխարինման ողջ արժեքով, բոլոր տարրերի համար և նվազագույնը փոխհատուցում՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջների չպահպանմամբ/առանց սեփականության վկայականի բնակվողների և ձեռնարկատիրական գործունեության համար: ՀՕՏ-ն նախատեսում է նաև վերականգնողական փաթեթներ՝ խոցելի և զգալի ազդեցության ենթակա ԱԵԱ-ների համար, որոնք պետք է վերաբնակեցվեն:

Առաջին հերթին պետք է փորձել սեփականության իրավունքով տնօրինվող անշարժ գույքը օտարել ազդեցության ենթակա անձանց/միավորների հետ առանձին բանակցությունների հիման վրա: Բանակցությունների ձախողման դեպքում կգործի «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքը և կնախաձեռնվի հարկադիր օտարման վարույթ: Բանակցության հիման վրա վաճառքի դեպքում ԱԶԲ-ն պահանջում է հավուր պատշաճի ապահովել, որ ԱԵԱ-ներին առաջարկվի արդար գին, տեղեկատվություն և սակարկելու բավարար սահման, ինչպես նաև, որպեսզի նրանց դեպքը մոնիտորինգի ենթարկվի արտաքին գործակալության կողմից: Այս պայմանները լիովին երաշխավորվում են արտաքին գործակալության և, ՀՀ կառավարության փորձի համաձայն, գույքի փոխհատուցման դրույքաչափերը սահմանելու համար՝ գույքի անկախ արտոնագրված գնահատողի ներգրավմամբ:

6.1.4 Սույն Բազմափուլ ֆինանսավորման գործիքի (ԲՖԳ) համար ընդունված Հողի օտարման և տարաբնակեցման շրջանակի սկզբունքները և իրավասությունները

ՀՀ օրենսդրության և ԱԶԲ Անվտանգության քաղաքականության հայտարարագրի (ԱՔՀ) (2009 թվ.) հիման վրա սույն ԲՖԳ-ի համար մշակվել են հարկադիր տարաբնակեցման հիմնական հետևյալ սկզբունքները.

- ա. Հողի օտարման և այլ հարկադիր տարաբնակեցման ազդեցություններից պետք է խուսափել կամ հասցնել նվազագույնի՝ ուսումնասիրելով բոլոր կենսունակ այլընտրանքային ծրագրի նախագծերը:
- բ. Անխուսափելի լինելու դեպքում կմշակվի սեղմ ժամկետներով նոր ՀՕՏՕ (ինչպես սույն ՀՕՏՕ-ն), և ԱԵԱ-ները աջակցություն կստանան բարելավելու կամ առնվազն պահպանելու՝ նախքան Ծրագրի իրականացումը իրենց ունեցած կենսամակարդակը:
- գ. Պետք է երաշխավորվի ԱԵԱ-ների հետ փոխհատուցման հարցի շուրջ խորհրդատվությունների կազմակերպումը, տարաբնակեցման հետ կապված տեղեկատվության տրամադրումը և ենթածրագրերի մշակման/իրականացման շրջանակներում ԱԵԱ-ների մասնակցությունը՝ նախագծի այլընտրանքների վերաբերյալ իրենց տեսակետն արտահայտելու, ինչպես նաև անկախ մոնիտորինգային գործակալության կողմից իրականացվող մոնիտորինգին մասնակցելու միջոցով:
- դ. Խոցելի և զգալի ազդեցություն կրող ԱԵԱ-ներին կտրամադրվի հատուկ օժանդակություն:
- ե. Անշարժ գույքի սեփականության (օգտագործման) իրավունքի գրանցման վկայական չունեցող ԱԵԱ-ները (օր.՝ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով գույքը տիրապետող և օգտագործող ԱԵԱ-ներ) կստանան կենսապահովման նպաստ՝ հողի փոխհատուցման համար և ամբողջությամբ կփոխհատուցվեն հողից բացի այլ կորուստների դիմաց:
- զ. ԱԵԱ-ների կողմից ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով տիրապետվող և օգտագործվող գույքի նկատմամբ իրավունքները կգրանցվեն՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով և կփոխհատուցվեն հողի կորուստների դիմաց:
- է. Եկամտի վերականգնման միջոցների ապահովում:
- ը. ՀՕՏՕ-ն կտրամադրվի կամ հասանելի կլինի ԱԵԱ-ներին հայերեն լեզվով, Ծրագրի կայքէջի միջոցով:
- թ. Փոխհատուցման, վերաբնակեցման նպատակով օժանդակությունը և վերականգնման միջոցառումներն ամբողջությամբ կտրամադրվեն նախքան ցանկացած շինարարական աշխատանքների որոշակի փաթեթի իրականացումը:
- ժ. Մշակված է ԱԵԱ-ների բողոքների բավարարման համար համապատասխան մեխանիզմ:

6.2 Փոխհատուցում ստանալու իրավունքը

Ծրագրի ներքո փոխհատուցման կամ առնվազն վերականգնման իրավունք ունեցող ԱԵԱ-ներն են՝

- ա. հողամասը կորցնող բոլոր ԱԵԱ-ները, ովքեր ունեն կամ չունեն անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության (օգտագործման) իրավունքի գրանցման վկայական,
- բ. անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման առկայությամբ կամ բացակայությամբ՝ այդ գույքը փաստացի տիրապետող և օգտագործող ԱԵԱ-ները,
- գ. շինությունների, բերքի, մշակաբույսերի կամ հողամասին ամրագրված այլ օբյեկտների սեփականատերերը,
- դ. ձեռնարկատիրական գործունեությունը, եկամուտը և աշխատավարձերը կորցնող ԱԵԱ-ների փոխհատուցման իրավունքը սահմանափակված է կասեցման օրով (որը նկարագրության արձանագրությունների ստորագրման օրն է)՝ 2016 թվականի

վերավարի 22-ը: ԱԵԱ-ները, ովքեր կհաստատվեն ազդեցության ենթակա տարածքներում կասեցման օրից հետո, փոխհատուցման իրավասություն չեն ունենա: Այնուամենայնիվ, նրանց կանխավ կներկայացվի համապատասխան ծանուցում, որով վերջիններիս կինտրվի ազատել տարածքները, ապամոնտաժել կառուցված շինությունները՝ նախքան Ծրագրի իրականացումը սկսելը: Նրանց ապամոնտաժված կառույցներն ու նյութերը չեն առգրավվի, նրանք տուգանքներ չեն վճարի կամ սանկցիայի չեն ենթարկվի:

6.3 Փոխհատուցում ստանալու իրավունքները

Ծրագրի ներքո ՀՕՏ առաջադրանքները կիրականացվեն՝ ըստ փոխհատուցման իրավունքների և իրավասությունների շրջանակի՝ ՀՀ օրենսդրությանն ու կանոնակարգերին և ԱԶԲ քաղաքականությանը համապատասխան: Փոխհատուցման գումարը սահմանելու համար հիմք է հանդիսանում գույքի շուկայական արժեքը, իսկ այն դեպքերում, երբ գույքի կադաստրային արժեքը գերազանցում է շուկայական արժեքին, ապա որպես հիմք ծառայում է կադաստրային արժեքը: Մանրամասների համար տե՛ս Իրավունքների սխեման Գլուխ 7-ում:

ԱԵԱ-ների իրավունքների վերաբերյալ դրույթները ներառում են հողամասի, շինության, մշակաբույսերի և ծառերի կորստի և հարկային հայտարարագրի հիման վրա և/կամ միանվագ վճարման տեսքով ձեռնարկատիրական գործունեության կորստի դիմաց, ինչպես նաև զգալի ազդեցության, վերաբնակեցման և խոցելիության նպաստների մասին դրույթներ: Ստորև մանրամասնորեն ներկայացված են այս իրավունքները:

- ա. **Գյուղատնտեսական և ոչ գյուղատնտեսական նշանակության հողերի վրա ազդեցության** դեպքում կտրվի դրամական փոխհատուցում շուկայական կամ կադաստրային արժեքով (որն ավելի բարձր է)՝ գումարած 15% օժանդակություն՝ համաձայն օրենքի: Եթե ազդեցության է ենթարկվել ԱԵԱ-ի գյուղատնտեսական եկամտի ավելի քան 10%-ը, ապա ԱԵԱ-ն (սեփականատերերը, վարձակալները և բնավարձակալները) պետք է զգալի ազդեցության համար լրացուցիչ նպաստ ստանան, որը համարժեք է կորցրած հողամասից ստացված տարեկան համախառն եկամտի շուկայական արժեքին:
- բ. Այն ԱԵԱ-ները, որոնց կողմից փաստացի տիրապետվող և օգտագործվող գույքի նկատմամբ իրավունքները **ենթակա չեն գրանցման**, պետք է միանվագ վերաբնակեցման նպաստի տեսքով դրամական փոխհատուցում ստանան, որը կհաշվարկվի՝ հիմք ընդունելով ազդեցության ենթակա հողի շուկայական կամ կադաստրային արժեքի (որն ավելի բարձր է) 25%-ը:
- գ. ԱԵԱ-ները, որոնց կողմից փաստացի տիրապետվող և օգտագործվող գույքի նկատմամբ իրավունքները **ենթակա են գրանցման** (եթե այդպիսիք կան), օրենքով սահմանված կարգով գրանցման կարգավիճակ կստանան և կփոխհատուցվեն որպես իրավական կարգավիճակ ունեցող սեփականատերեր:
- դ. **Վարձակալները** կստանան դրամական փոխհատուցում, որը համարժեք է ազդեցության ենթակա հողի շուկայական կամ էլ կադաստրային արժեքին (որն ավելի բարձր է)՝ գումարած 15% օժանդակություն՝ կախված վարձակալության մնացած տարիների թվից հետևյալ կերպով՝ ա) մինչև 1 տարի՝ հողի արժեքի 5%-ը, բ) մինչև 15 տարի՝ հողի արժեքի 14%-ը, գ) մինչև 25 տարի՝ հողի արժեքի 20%-ը, դ) 25 տարի և ավելի՝ հողի արժեքի 25%-ը:
- ե. **Բնակելի շենքերի/շինությունների** համար փոխհատուցում պետք է տրամադրվի բոլոր ԱԵԱ-ներին փոխարինման արժեքով (շուկայական արժեքից ոչ ցածր) +15% օժանդակություն՝ անկախ տան գրանցման կարգավիճակից: Փոխհատուցումը

տրամադրվելու է առանց ամորտիզացիոն մասհանումների, գործառնական ծախսերի, փրկված նյութերի և այլն: Մասնակի ազդեցություն կրելու դեպքում և այն դեպքում, երբ սեփականատերը չի ցանկանում տեղափոխել շինությունը, ազդեցությունները կընդգրկեն միայն շինության ազդեցության ենթարկված մասը և այդ մասի լիարժեք վերականգնումը շահագործման համար պիտանիության (նախկին) վիճակին: Վերաբնակեցված սեփականատերերին կտրվի վերաբնակեցման և զգալի ազդեցություն կրելու նպաստ (տե՛ս ստորև):

զ. Ոչ բնակելի շենքերի/շինությունների համար փոխհատուցումը կտրամադրվի հետևյալ կերպ.

Անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով գույքը տիրապետող և օգտագործող ԱԵՏՏ-ներ՝ շենքերի/շինությունների կորստի դիմաց դրամական փոխհատուցում փոխարինման արժեքով +15% օժանդակություն (շուկայական արժեքից ոչ ցածր) առանց ամորտիզացիոն մասհանումների, գործարքի համար ծախսերի, փրկված նյութերի և այլն:

Անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով տիրապետվող և օգտագործվող հողամասի վրա ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով տիրապետվող և օգտագործվող շենքեր/շինություններ ունեցող ԱԵՏՏ-ներ՝ ինչպես վերոնշյալ դեպքում, սակայն առանց 15% օժանդակության:

ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողամասի վրա ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող շենքեր/շինություններ ունեցող ԱԵՏՏ-ներ՝ փոխարինման արժեքին համարժեք վերականգնման օժանդակություն (առանց ամորտիզացիոն մասհանումների, գործառնական ծախսերի, փրկված նյութերի) հանած օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցման ծախսերի արժեքը, որը չի կարող գերազանցել շինության շուկայական արժեքի 20%-ը: Անհրաժեշտություն չկա օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ ցրանցել այս շենքերը/շինությունները: Վերաբնակեցվող վարձակալներին կտրվեն վերաբնակեցման և զգալի ազդեցության բոլոր նպաստները (տե՛ս ստորև):

է. Մշակաբույսեր. Մեկ տարվա բերքի համախառն արժեքի շուկայական գնի դրամական փոխհատուցում: Մշակաբույսերի դիմաց փոխհատուցումը պետք է կատարվի և՛ սեփականատերերին, և՛ վարձակալներին՝ իրենց առանձնահատուկ վարձակալության պայմանագրերի հիման վրա:

ը. Ծառեր. Շուկայական դրույքաչափերին համապատասխան դրամական փոխհատուցում՝ հիմնվելով ծառերի տեսակի, տարիքի և բերքատվության վրա:

թ. Ձեռնարկատիրական գործունեության. Մշտական կորուստների (1 տարի կամ ավել) դիմաց կտրվի դրամական փոխհատուցում 1 տարվա զուտ եկամտի չափով՝ հարկային հայտարարագրի հիման վրա, ժամանակավոր կորուստների դիմաց կտրվի դրամական փոխհատուցում ամսական եկամտին համարժեք՝ հարկային հայտարարագրի հիման վրա, ըստ ձեռնարկատիրական գործունեության դադարեցման ամիսների քանակի: Հարկային հայտարարագրի բացակայության դեպքում այս ԱԵՏ-ները կփոխհատուցվեն վերոնշյալ կարգով, սակայն հիմք ընդունելով առավելագույն չհարկվող աշխատավարձը՝ 55,000 ՀՀ դրամ (սվազագույն աշխատավարձը):

ժ. Մշտապես գործող ձեռնարկատիրական գործունեության աշխատողները և աշխատակիցները կստանան փոխհատուցում իրենց վեց ամսվա կորցրած աշխատավարձի դիմաց, յուրաքանչյուր ամսվա համար միջին ամսական

աշխատավարձի չափով: Աշխատանքի ժամանակավոր կորուստ. փոխհատուցում ձեռնարկատիրական գործունեության դադարեցված ժամանակահատվածում կորցրած աշխատավարձի դիմաց՝ առավելագույնը մինչև 6 ամիս:

- ի. **Վերաբնակեցման նպաստ.** ԱԵԱ-ները, որոնք պետք է տարաբնակեցվեն (ներառյալ վարձակալները), 1 ամսվա կենսապահովման ծախսերի համար կստանան վերաբնակեցման նպաստ նվազագույն աշխատավարձի չափով (55,000 ՀՀ դրամ):
- լ. **Համայնքային կառուցվածքները** պետք է ամբողջությամբ փոխարինվեն կամ վերականգնվեն՝ ապահովելով վերջիններիս՝ նախքան Ծրագրին ունեցած գործառույթները:
- լւ. **Օժանդակություն զգալի ազդեցությունների դեպքում.** այս օժանդակությունը տրամադրվում է այն ԱԵՏՏ-ներին, որոնք կորցնում են գյուղատնտեսական հողի ավելի քան 10%-ը (տե՛ս վերոնշյալ) կամ բնակելի շինություններից վերաբնակեցված ԱԵՏՏ-ներին (ներառյալ վարձակալները):
- ծ. **Օժանդակություն խոցելի անձանց.** Խոցելի անձանց (ԱԵՏՏ-ները, որոնց կենսամակարդակը ցածր է աղքատության սահմանագծից, ինչպես նաև կանանց և տարեցների կողմից ղեկավարվող տնային տնտեսությունների) կտրամադրվի վերականգնման նպաստ՝ 6 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով և առաջնահերթություն կապված Ծրագրին առնչվող աշխատատեղերի հետ:

6.4 Փոխհատուցման միավորի արժեքի գնահատում

Անշարժ գույքի կամ անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գնահատումն իրականացվել է «Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով: Գույքի տարբեր տեսակների միավորի դիմաց փոխհատուցման դրույքաչափերը ԱԶԲ-ն գնահատում է հետևյալ մեթոդաբանությամբ.

- ա. **Գյուղատնտեսական նշանակության հողը** գնահատվում է շուկայական դրույքաչափերով՝ ազդեցությունների ուսումնասիրությանը նախորդող տարում անցկացված հողամասի վաճառքի ուսումնասիրության հիման վրա:
- բ. **Առանձնատները/շինությունները** գնահատվել են՝ համաձայն շինարարության տեսակի, նյութերի, արժեքի, աշխատուժի, տրանսպորտի և շինարարական այլ ծախսերի փոխարինման դրույքաչափով: Փոխհատուցման գումարից ամորտիզացիայի/գործառնական ծախսերի նվազեցում չի կատարվել: Եթե ԱԵԱ-ն չի ցանկանա վերաբնակեցվել, ապա մասնակի ազդեցությունների դիմաց հնարավոր է վճարել բացառապես շինության վնասված մասնաբաժնի կամ վերջինիս վերանորոգման համար:
- գ. **Տարեկան մշակաբույսերը** գնահատվել են՝ շուկայական գների համաձայն նախորդ տարվա բերքի մեծածախ առևտրի արժեքի դիմաց: Այն դեպքերում, երբ բերքի դիմաց ավելի, քան 1 տարվա փոխհատուցում պետք է վճարվի ԱԵԱ-ներին, ապա դա պետք է փոխհատուցվի շուկայի համախառն արժեքով:
- դ. **Ծառերը** գնահատվել են տարբեր մեթոդաբանությունների համաձայն՝ պայմանավորված նրանով՝ արդյոք այն պտղատու է, թե ծառայում է որպես փայտանյութ.

Փայտանյութ տվող ծառերը գնահատվել են ըստ տարիքային կատեգորիայի (ա. նորատունկ, բ. միջին տարիք և գ. մեծ ծառեր) և փայտի ծավալի արժեքի,

Մրգատու/բերքատու ծառերը գնահատվել են ըստ տարիքային կատեգորիայի (ա. նորատունկ, բ. մեծ, սակայն ոչ մրգատու, և գ. մրգատու). ա. և բ.

կատեգորիայի ծառերը կփոխհատուցվեն կատարված ներդրումների արժեքի հիման վրա, գ. կատեգորիայի ծառերը կփոխհատուցվեն 1 տարվա եկամտի գուտ շուկայական արժեք x առավելագույն տարիների քանակը, որն անհրաժեշտ է ծառը լիարժեք բերքատվության տարիքին աճեցնելու համար:

Միավորի դիմաց փոխհատուցման դրույքաչափերը գնահատվել են արտոնագրված անկախ գնահատողի կողմից՝ հիմնվելով ԱԶԲ-ի համար ընդունելի հստակ և թափանցիկ մեթոդաբանության վրա: Գնահատված փոխհատուցման դրույքաչափերն այնուհետև ստուգվել և հաստատվել են ՕԻԳ-ի կողմից:

6.5 Հարկադիր օտարման պայմանները

Շողի օտարումը հարկադիր օտարման վարույթով ենթադրում է երկարատև գործընթաց և հաճախ կարող է դիմադրության հանդիպել: Նման մոտեցումը, հետևաբար, Ծրագրի համար կնախաձեռնվի միայն ծայրահեղ դեպքերում, երբ բնակցություններն ԱԵԱ-ների և ԵՔ-ի միջև ձախողվում են, և չկա այլընտրանքային հողամաս՝ հատված 9-ի իրականացման համար: Նման դեպքերում, այնուամենայնիվ, ԵՔ-ն չի զբաղեցնի անհրաժեշտ հողամասերը, մինչև՝ 1) օրենքով սահմանված կարգով համապատասխան դատական վարույթ չսկսվի, 2) ձեռք չբերվի դատարանի որոշումը և հավուր պատշաճի չհաղորդվի ԱԵԱ-ներին և 3) փոխհատուցման/վերականգնման գումարները չփոխանցվեն համապատասխան էսքրոու հաշվին:

6.6 Օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման պայմանները և մեխանիզմը

Սկզբունքորեն անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով բոլոր հողօգտագործողները կարող են օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ գրանցվել, քանի դեռ նրանք չեն զբաղեցնում այնպիսի տարածքներ, որոնք պաշտոնապես պահվում են հատուկ հանրային նպատակներով օգտագործման համար, ինչպես օրինակ՝ ռազմական, հիվանդանոցի, դպրոցի տարածքներ կամ տարածքներ, որոնք էկոլոգիապես համապատասխան չեն բնակչության համար (գետի հուն, ռադիոակտիվ տարածք կամ այլ վտանգավոր կամ ոչ պիտանի հողեր): ՀՀ օրենսդրությունը սահմանում է օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման մանրամասն ընթացակարգը:

Այնուամենայնիվ, սույն Ծրագրի համար ընդունված մոտեցումը նախատեսում է օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման ենթակա գույքի գրանցման ավելի հեշտ ընթացակարգ, որին հետևում է արդարացի և համարժեք փոխհատուցումը՝ որպես օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված գույքի դիմաց: ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով բնակելի շինությունների դեպքում ԱԵԱ-ները ստիպված են նախաձեռնել ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված անշարժ գույքի գրանցման գործընթացը՝ համաձայն համապատասխան վարչական կանոնակարգերի: Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման խնդրի վերաբերյալ ՀՕՇԾ-ում սահմանված մոտեցումը հետևյալն է.

ա. Ազդեցության ենթակա ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով բնակելի շինությունների դեպքում ԱԵԱ-ները կանցնեն օրենքով սահմանված կարգով անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների

գրանցման գործընթաց, սակայն կփոխհատուցվեն որպես օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունք ունեցող անձինք/սեփականատերեր (փոխարինման արժեքի 115%):

- բ. Ազդեցության ենթակա ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով ոչ բնակելի շինությունների դեպքում ԱԵԱ-ները ստիպված չեն լինի անցնել օրենքով սահմանված կարգով անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման գործընթաց: Փոխհատուցման գումարը կվճարվի փոխարինման արժեքով առանց օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի գրանցման ծախսերի:
- գ. Ազդեցության ենթակա և ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողամասի դեպքում, որը ենթակա է գրանցման, ԱԵԱ-ները օրենքով սահմանված կարգով կգրանցվեն և կվճարվեն որպես անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքներ ունեցող սեփականատերեր:
- դ. Ազդեցության ենթակա հողամասի դեպքում, որը ենթակա չէ օրենքով սահմանված կարգով անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման, ԱԵԱ-ներին կտրվի փոխհատուցում՝ տեղափոխության միանգամյա նպաստ, ազդեցության ենթակա հողամասի կադաստրային կամ շուկայական արժեքի (որն ավելի բարձր է) 25% -ի չափով:

Վարձակալները կօրինականացվեն և կփոխհատուցվեն որպես լիարժեք սեփականատերեր, կամ էլ նրանց վարձակալությամբ կտրվի նոր հող: Եթե դա հնարավոր չէ, նրանք կստանան դրամական փոխհատուցում, որը համարժեք է ազդեցության ենթակա հողի շուկայական կամ էլ կադաստրային արժեքին (որն ավելի բարձր է)՝ գումարած 15% օժանդակություն՝ կախված վարձակալության մնացած տարիների թվից հետևյալ կերպով՝ ա) մինչև 1 տարի՝ հողի արժեքի 5%-ը, բ) մինչև 15 տարի՝ հողի արժեքի 14%-ը, գ) մինչև 25 տարի՝ հողի արժեքի 20%-ը, դ) 25 տարի և ավելի՝ հողի արժեքի 25%-ը:

7 ՓՈԽՀԱՏՈՒՑՈՒՄ, ՎԵՐԱԲՆԱԿԵՑՈՒՄ ԵՎ ԵԿԱՍՏԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄ

7.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների կենսապահովման միջոցների վերականգնման նկատառումով լրացուցիչ աջակցության միջոցների բացահայտման նպատակով՝ ԾԻԳ-ը և Խորհրդատուն ԱԵԱ-ների և համապատասխան տեղական իշխանությունների հետ իրականացրել են հանրային լուսմներ: Ծրագրի շրջանակներում սոցիալ-տնտեսական հետազոտության համար տվյալներ հավաքագրելու ընթացքում ԱԵԱ-ներին նաև տրվեց հնարավորություն՝ գնահատելու կենսապահովման միջոցները վերականգնելու իրենց հնարավորություններն այն փոխհատուցումով, որն իրենք իրավասու են ստանալ՝ համաձայն ՀՕՏՀ-ի: Ավելին՝ ԱԵԱ-ներին հնարավորություն է ընձեռվել առաջարկել լրացուցիչ միջոցառումներ, որոնք, իրենց կարծիքով, նվազագույնը կապահովեն նախքան Ծրագիրն ունեցած իրենց կենսամակարդակի վերականգնումը:

Իրականացված տեղական մարդահամարը բացահայտել է 76 ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություն ՀՕՏՀ-ի տարածքում: Համաձայն ՀՕՏՀ-ի՝ բոլոր ԱԵՏՏ-ները հաշվի են առնվել սույն ՀՕՏՀ-ի մշակման ընթացքում չափված իրենց եկամուտների կորստի դիմաց համապատասխանաբար փոխհատուցվելու համար: Մարդահամարն ու սոցիալ-տնտեսական հետազոտությունը ցույց են տալիս, որ այս հատվածի հիմնական ազդեցությունը կլինի բնակիչների և ձեռնարկատիրական գործունեությունների վերաբնակեցումը ձեռնարկատիրական գործունեության հիմնական կառույցների կորստի պատճառով:

7.2 Ազդեցության ենթակա գյուղատնտեսական եկամուտ

Կան ընդամենը 32 ԱԵՏՏ-ներ, որոնք ազդեցության ենթակա հողակտորներից կկորցնեն գյուղատնտեսական եկամտի ավելի քան 10%-ը:

Աղյուսակ 7-1 Փոխհատուցում և օժանդակություն եկամուտը կորցնող ազդեցության ենթակա անձանց համար

ԱԵՏՏ-ների թիվը	Կորստի նկարագրությունը	Փոխհատուցման Մանրամասները	Տրամադրվող օժանդակությունը
32	Գյուղատնտեսական եկամտի կորուստ (ներառյալ իրենց սպառման համար)	Փոխհատուցում ազդեցության ենթակա բոլոր մշակաբույսերի և ծառերի դիմաց իրենց փոխարինման արժեքով՝ ազդեցության ենթակա գույքերի հիման վրա	Վերականգնման նպաստ ՀՀ պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողակտորների դիմաց՝ վերջինիս շուկայական արժեքի 25% -ի չափով Փոխարինման արժեքի փոխհատուցում + 15% սեփականություն հանդիսացող հողակտորների դեպքում

	Փոխհատուցում հողի վրա իրականացված բոլոր բարելավումների և գույքերի համար	Օժանդակություն զգալի ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններին մրգատու ծառերի կորստի դիմաց՝ 1 տարվա բերքի արժեքի չափով
--	---	--

7.3 Ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեությունները

Ընդհանուր առմամբ թվով 11 իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեություն կենթարկվեն մշտական ազդեցության Ծրագրի արդյունքում: Ստորև բերված աղյուսակն (Աղյուսակ 7-2) ամփոփում է ազդեցության մանրամասները իրացման գոտում իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեության վրա, որոնք պետք է մշտապես տեղափոխվեն:

Աղյուսակ 7-2 Գործունեության վայրը տեղափոխող ձեռնարկատիրական գործունեության վրա ազդեցության մանրամասները

N o	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեսակը	Աշխատողներ	Ազդեցության ենթարկվող հող						Ազդեցության ենթարկվող շինություն		Ազդեցության ենթարկվող ցանկապատ		Ազդեցության ենթարկվող բարեկամներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ		
		Քանակը	Մեխանիկական առիթք տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերես, մ²	Ազդեցության ենթակա տարածքը, (մ²)	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողակտորի տեսակը	Անվանումը	մ², հատ	Նյութեր	Ազդեցության ենթակա զեմ/մ²	Անվանումը	Նյութեր	Տարածքը, մ², հատ	ԱԵՏՏ-ներ	ԱԵՏՏ անդամներ	Տեղափոխում
1	Շինանյութերի վաճառք (հարկային հայտարարագրի առկայությամբ)	2	Համայնք (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	464.7	464.7	100	Բնակելի	Ծածկ	5	-	-	Տարածք	Բետոնապատ	46.67	1	1	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
									Շարժական կառույցներ (մետաղական տնակներ)	3								
2	Շինանյութերի վաճառք (հարկային հայտարարագրի առկայությամբ)	0	Համայնք (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	135.3	135.3	100	Բնակելի	Շարժական կառույցներ (մետաղական տնակներ)	3	-	-	-	-	1	6	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում	
3	Թռչնաբուծություն (առանց հարկային հայտարարագրի)	0	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	283.44	867.43	32.68	Բնակելի	Ծածկ	2.31	Տուֆ/քար	73.48	-	-	-	1	4	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
									Ծածկ	4.74								
									Շան բուն	2								
									Շածկ	13.1								
								Հավաքուն	10.79									
4	Հացի փուռ (հարկային հայտարարագրի առկայությամբ)	5	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	62.8	681.5	9.21	Բնակելի	Հացի փուռ	43.63	-	-	Աղյուսի թրծման վառարան	Աղյուս	1	1	6	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
			Համայնք (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	167.86	167.86	100	Բնակելի	Հացի փուռ	143.4			-	-				
5	Մսի արտադրություն (առանց հարկային հայտարարագրի)	0	Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	407.48	407.48	100	Բնակելի	Բնակելի տուն	58.8	Մետաղ	90	-	-	-	1	6	Ձեռնարկատիրական գործունեության և բնակավայրի տեղափոխում
									Ծածկ	7.3								
									Ձեղնահարկ	66.74								
									Հավաքուն	4.26								

N o	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեսակը	Աշխատողներ	Ազդեցության ենթարկվող հող					Ազդեցության ենթարկվող շինություն		Ազդեցության ենթարկվող ցանկապատ		Ազդեցության ենթարկվող բարելավումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ			
		Քանակը	Մեկական ատիլոջ տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերես, մ²	Ազդեցության ենթակա տարածքը, (մ²)	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողակտորի տեսակը	Անվանումը	մ², հատ	Լյուրեր	Ազդեցության ենթակա զծմ/մ²	Անվանումը	Լյուրեր	Տարածքը, մ², հատ	ԱՆՏՏ-ներ	ԱՆՏՏ անդամներ	Տեղափոխում
								Մակարան	23.65									
6	Թռչնաբուծություն (առանց հարկային հայտարարագրի)	0	Համայնք (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	92.56	92.56	100	Բնակելի	Բնակելի տուն Օժանդակ կառույց Ծածկ Ձեղնահարկ	30.22 5.88 12.35 39.9	-	-	Տարածք	Բետոնապատ	32.32	1	2	Ձեռնարկատիրական գործունեության և բնակավայրի տեղափոխում
7	Ավտոմեքենաների տեխնապատրվման կայան (առանց հարկային հայտարարագրի)	0	Համայնք (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	492.38	492.38	100	Բնակելի	Բնակելի տուն Ձեղնահարկ Ավտոտնակ Սանհանգույց Ծածկ Նկուղ Ծածկ Ավտոտեխնապատրվման հոր	89.92 16.22 14.32 9.58 5.86 5.86 34.54 5.01	Մետաղ	60	Տարածք	Բետոնապատ	261.96	1	5	Ձեռնարկատիրական գործունեության և բնակավայրի տեղափոխում
			Համայնք (ԵՔ)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	102.51	102.51	100	Բնակելի	-	-	Մետաղ	30	-	-	-			
8	Բանջարեղենի պահում, տեսակավորում և վաճառում (առանց հարկային հայտարարագրի)	0	Համայնք (ԵՔ)	Վարձակալված	1936.62	1936.62	100	Հասարակական	Բնակելի տուն	184.1	-	-	Տարածք	Ասֆալտ	690.7	2	9	Ձեռնարկատիրական գործունեության և բնակավայրի տեղափոխում
			Մասնավոր	Անմիջապես սեփականատիրոջ կողմից օգտագործվող	753.57	753.57	100	Բնակելի	Ջրավազան Ծածկ Օժանդակ կառույց Ավտոտնակներ	56.2 17.1 44.98 267.93	Տուֆ / քար	56.4	Տարածք	Բետոնապատ	74.34 28.9			
											Տուֆ / քար		Տարածք	Բետոնապատ				
													Տարածք	Բետոնապատ				
													Տարածք	Բետոնապատ				

N o	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեսակը	Աշխատողներ	Ազդեցության ենթարկվող հող						Ազդեցության ենթարկվող շինություն		Ազդեցության ենթարկվող ցանկապատ		Ազդեցության ենթարկվող բարելավումներ			Ազդեցության ենթակա տնային տնտեսություններ		
		Քանակը	Մեկական ատիրոջ տեսակը	Օգտագործման կարգավիճակը	Ընդհանուր մակերես, մ²	Ազդեցության ենթակա տարածքը, (մ²)	Ազդեցության ենթակա % ընդհանուրի մեջ	Հողակտորի տեսակը	Անվանումը	մ², հատ	Նյութեր	Ազդեցության ենթակա զծմ/մ²	Անվանումը	Նյութեր	Տարածքը, մ², հատ	ԱՆՏՏ-ներ	ԱՆՏՏ անդամներ	Տեղափոխում
9	Մենթամթերքի ներմուծում և վաճառք (հարկային հայտարարագրի առկայությամբ)	4							Պահեստ	176								
			Համայնք (ԵՔ)	22 օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	161.26	161.26	100	Բնակելի	-	-	Մետաղ	37.56	-	-	-			
10	Ուղևորափոխադրման և բեռնափոխադրման ծառայություններ (հարկային հայտարարագրի առկայությամբ)	2	Համայնք (ԵՔ)	22 օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	74.7	74.7	100	Բնակելի	Գրասենյակի շենք	44.01	-	-	-	-	-	1	6	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
									Գրասենյակի շենք	7.98								
11	Բենզալցակայան (հարկային հայտարարագրի առկայությամբ)	2	Համայնք (ԵՔ)	Վարձակալված	840	840	100	Բնակելի	Բենզալցակայան	55.28	Տուֆ/քար	171	Տարածք	Ասֆալտ	424.51	1	6	Ձեռնարկատիրական գործունեության տեղափոխում
									Օժանդակ կառույց	2.28			Տարածք	Բետոնե աղյուսներ	68.18			
									Ծածկ	63.64			Եզրաքար	Բետոն	10.5			
									Մետաղական կառուցվածք	2.68								
									Վառելանյութի տարողություններ	12.5								
									Վառելանյութի տարողություններ	44.3								
			Համայնք (ԵՔ)	22 օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործում	206.24	206.24	100	Բնակելի	Ավտոմեքենայի տեխսպասարկման հոր	3.1	Տուֆ /քար	27	Տարածք	Ասֆալտ	173.1			
			Տուֆ /քար	10.96	Տարածք	Բետոնապատ	13.1											
Տուֆ /քար	8.5	Էլեկտրահաղորդման գծերի սյուն	Մետաղ	4														
Մետաղ	10.5	Էլեկտրական մալուխ	Մետաղ	120														

Բոլոր տնային տնտեսությունները, որոնք կորցնում են իրենց կողմից իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեության հնարավորությունը, անկախ իրավական կարգավիճակից, կստանան աջակցություն՝ իրենց ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեությունը վերականգնելու համար: Մշտական ազդեցության ենթակա հարկային հայտարարագրով ձեռնարկատիրական գործունեության սեփականատիրոջը կտրվի դրամական փոխհատուցում մեկ տարվա զուտ եկամտի չափով՝ ի լրումն ազդեցության ենթակա ողջ գույքի փոխհատուցմանը: Առանց հարկային հայտարարագրի ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող ԱԵԱ-ները կստանան կանխիկ փոխհատուցում 12 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով: Մանրամասները ներկայացված են Աղյուսակ 7-3-ում:

Աղյուսակ 7-3 Փոխհատուցում և օժանդակություն ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեության համար

ԱԵՏՏ-ների թիվը	Կորստի նկարագրությունը	Փոխհատուցման մանրամասները	Տրամադրվող օժանդակությունը	Վերաբնակեցման ժամանակը
Մշտական ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեությունները				
6-ը՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված հարկային հայտարարագրի առկայությամբ	Ձեռնարկատիրական գործունեության կորուստը	Փոխհատուցում ազդեցության ենթակա բոլոր գույքերի դիմաց իրենց փոխարինման արժեքով	Փոխհատուցում 1 տարվա զուտ եկամտի չափով	Ամբողջ փոխհատուցումը տրամադրելուց հետո 30 օրացուցային օր հետո
			Ձեռնարկատիրական գործունեության գրանցման ծախսեր	
Վերաբնակեցման նպաստ տրանսպորտային ծախսերը հոգալու համար				
5-ը՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված հարկային հայտարարագրի բացակայությամբ	Ձեռնարկատիրական գործունեության (որոնցից 4-ը գյուղատնտեսական բնույթ ունեն) կորուստը	Փոխհատուցում ազդեցության ենթակա բոլոր գույքերի դիմաց իրենց փոխարինման արժեքով	Օժանդակություն եկամտի կորստի դիմաց՝ 12 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով	Ամբողջ փոխհատուցումը տրամադրելուց հետո 30 օրացուցային օր հետո
			Ձեռնարկատիրական գործունեության իրականացման վայրի տեղափոխման նպաստ՝ տրանսպորտային ծախսերը հոգալու համար	
Վերականգնման նպաստ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող օգտագործվող հողի դիմաց՝ վերջինիս շուկայական արժեքի 25% -ի չափով:				

7.4 Զբաղվածության կորուստ

Ձեռնարկատիրական գործունեության մշտական դադարեցմամբ պայմանավորված՝ 15 աշխատողներ մշտապես կկորցնեն իրենց աշխատանքը: Ազդեցության ենթարկված աշխատողների մեծ մասը (5) աշխատում են հացի փոռում, 4-ը սննդամթերքի ներմուծմամբ ու վաճառքով, 2-ական աշխատող զբաղված է շինանյութերի վաճառքով, տրանսպորտային ծառայության մեջ և բենզալցակայանում (տե՛ս Աղյուսակ 7-2): Նրանք կփոխհատուցվեն ձեռնարկատիրական գործունեության դադարեցման 6 ամսվա համար իրենց միջին

ամսական աշխատավարձի չափով: Նրանք կստանան աջակցություն այլընտրանքային աշխատանքի անցնելու հարցում:

8 ՀՈՂԻ ՕՏԱՐՄԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ԲՅՈՒՋԵՆ

8.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

Սույն գլուխը նկարագրում է ՀՕՏ-ի միավոր դրույքաչափի, արժեքի սահմանման համար ընդունված մեթոդաբանությունը և ԱԵԱ-ներին վճարվելիք փոխհատուցումը՝ հատված 9-ի տարաբնակեցման ազդեցությունների դիմաց: Սույն գլխում նկարագրված տարբեր կատեգորիաների ԱԵԱ-ների փոխհատուցման իրավունքը սահմանված է ՀՕՏ-ով: Փոխհատուցման դրույքաչափերը սահմանվել են արտոնագրված անկախ գնահատողի կողմից՝ թափանցիկ մեթոդաբանության կիրառմամբ, որն ընդունելի է ԱԶԲ-ի, ԾԻԳ/ԵԶ-ի և ՀՀ կառավարության կողմից: ՀՕՏ-ի բյուջեն ամփոփ ներկայացված է սույն գլխի վերջում:

8.2 Ֆինանսավորման աղբյուրները և բաշխումը

ՀՕՏ-ի մշակման և իրականացման ծախսերը, ներառյալ՝ փոխհատուցումն ու վարչական ծախսերը, կֆինանսավորվեն հետևյալ աղբյուրներից.

- ա. Երևանում տեղակայված հողերի, ինչպես նաև ԵԶ-ին պատկանող հողերի ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործման դիմաց վերականգնման նպաստը և անշարժ գույքի հասցեների տրամադրման ծառայության վճարը կֆինանսավորվեն Երևանի համայնքային բյուջեով՝ տվյալ ծրագրի շրջանակներում նախատեսված միջոցներից:
- բ. Հողի օտարման այլ ծախսերը, ներառյալ՝ հարկերը, տուրքերը, վճարները, գործառնական ծախսերը (անշարժ գույքի միավորի նկատմամբ մեկ գույքային իրավունքի ծագման, փոփոխման կամ փոխանցման պետական գրանցման ծառայության վճար, անշարժ գույքի միավորի վերաբերյալ միասնական տեղեկանքի տրամադրման ծառայության վճար, անշարժ գույքի պետական գրանցման պետական տուրք (մնացած մասի գրանցում), անշարժ գույքի օտարման պայմանագրերի պետական գրանցման պետական տուրք ազդեցության ենթակա մասի համար, անշարժ գույքի միավորի նկատմամբ մեկ գույքային իրավունքի ծագման, փոփոխման կամ փոխանցման պետական գրանցման ծառայության վճար (մնացած մասի համար) կֆինանսավորվեն ՀՀ պետական բյուջեի համաֆինանսավորման մասից:
- գ. Մնացած այլ գույքի փոխհատուցումը, ինչպես նաև նպաստները, կֆինանսավորվեն ՀՀ պետական բյուջեով՝ տվյալ ծրագրի շրջանակներում նախատեսված ԱԶԲ-ի վարկային միջոցներից: (ՀՀ կառավարության և ԱԶԲ միջև կնքվել է վարկային համաձայնագիր (վարկի համարը՝ 3293-ARM13.10.2015)):

ԾԻԳ-ը պետք է միջոցներ ձեռնարկի ՀՕՏ-ի իրականացման համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցները համապատասխան ֆինանսավորման աղբյուրներից պահանջելու և ժամանակին ԱԵԱ-ներին հատկացնելու համար՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործող առևտրային բանկերում յուրաքանչյուր ԱԵԱ-ի անունով բացված անհատական բանկային հաշվին:

8.3 Օտարվող հողի դիմաց փոխհատուցումը

8.3.1 Գնահատման մեթոդաբանությունը

Համաձայն ՀՕՏԾ-ի՝ հողը փաստացի տիրապետող, վարձակալող և օգտագործող ԱԵԱ-ները, որոնց օգտագործման իրավունքը տվյալ անշարժ գույքի նկատմամբ ենթակա է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով գրանցման՝ կատանան փոխհատուցում ազդեցության ենթակա հողի դիմաց: Փոխհատուցման մանրամասները ներկայացված են հետևյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ 8-1 Գյուղատնտեսական և ոչ գյուղատնտեսական հողի դիմաց փոխհատուցումը/վերականգնման նպաստները

Սեփականատերը	Օրինականացման ենթակա հողի օգտագործողը	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով հողօգտագործող
Փոխարինման արժեք+15%	Փոխարինման արժեք +15% (օրենքով սահմանված կարգով անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման գործընթացից հետո)	Փոխարինման արժեքի 25%-ը
Վարձակալները վարձակալության մնացած տարիների համար		
Մինչև 1 տարի (փոխարինման արժեք+15%) * 0.05		
Մինչև 15 տարի (փոխարինման արժեք+15%) * 0.14		
Մինչև 25 տարի (փոխարինման արժեք+15%) * 0.20		
25 տարի (փոխարինման արժեք+15%) * 0.25		

Փոխհատուցման և վերականգնման նպաստի հաշվարկման համար հիմք է հանդիսանում հողի շուկայական արժեքը: Հողի շուկայական արժեքը գնահատվում է գնահատման համեմատական մեթոդի կիրառմամբ: Համեմատական մեթոդը («Անշարժ գույքի գնահատման գործունեության մասին» ՀՀ օրենք, Հոդված 11) հիմնված է նույնանման հողամասերի վաճառքի շուկայական արժեքի տվյալների հուսալի համեմատության վրա (նվազագույնը վաճառքի երեք օրինակ): Այս մեթոդի հիման վրա սահմանվում է վերջերս վաճառված հողերի ճշգրտված միջին գինը (նույն տարածքում և միևնույն/նմանատիպ կիրառության նպատակով/հատկանիշներով): Յուրաքանչյուր հողակտորի գինը սահմանվում է առանձին, քանի որ հողի գնի տարբերությունները պայմանավորված են բազմաթիվ գործոններով՝ նույնիսկ ճշգրտված հողակտորների համար: (Գնահատման մեթոդաբանության մանրամասները ներկայացված են Հավելված 2-ում):

8.3.2 Փոխհատուցումը հողի՝ ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով սեփականատերերին

Անշարժ գույքի սեփականատերերին վճարվելիք փոխհատուցումը հաշվարկվել էր փոխարինման արժեքին գումարած 15% օժանդակություն՝ համաձայն «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի: ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող հողերի դիմաց սեփականատերերին տրամադրվող փոխհատուցման ընդհանուր արժեքը կազմում է 384,585,387.40 ՀՀ դրամ: Այդ գումարից 70,002,314.70 ՀՀ դրամը հաշվարկվում է ՀՕՏԾ-ում ընդգրկված 5 հասարակական հողակտորների համար, որոնք կարող են հանվել ՀՕՏԾ-ից դրանց կադաստրային

կորորդինատները շտկելուց հետո: Եթե կադաստրային շտկումից հետո այդ հինգ հողակտորները դառնան ազդեցության ոչ ենթակա և, հետևաբար, հանվեն ՀՕՏ-ից, ապա հողի ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով սեփականատերերին վճարման ենթակա փոխհատուցման ընդհանուր գումարը կնվազի մինչև 314,583,072.70 ՀՀ դրամ: Մասնավոր հողերի սեփականատերերը և վարձակալները իրենց հողի կորստի դիմաց փոխհատուցում կստանան ԵՔ բյուջեից:

Աղյուսակ 8-2 Փոխհատուցում մասնավոր և համայնքային սեփականություն հանդիսացող հողերի համար

Հողի կատեգորիան	Հողակտորներ	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Միավորի միջին գին	Հողի ընդհանուր արժեքը	Հողի ընդհանուր փոխհատուցումը (ներառյալ 15%)
	No	մ2	ՀՀ դրամ/մ²	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Ա. ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող գույք					
Բնակելի	17	4,229.83	35,826.52	151,540,095.00	174,271,109.25
Պտղատու այգի	3	858.71	32,270.36	27,710,877.00	31,867,508.55
Հասարակական	2	778.27	38,466.48	29,937,306.00	34,427,901.90
Արդյունաբերական	2	1,321.18	22,922.07	30,284,184.00	34,826,811.60
Ենթարդհանուր (Ա)	24	7,187.99	-	239,472,462.00	275,393,331.30
Բ. ՀՕՏ-ում ներառված գույք					
Բ1. Փաստացի ազդեցության ենթակա գույքեր, որոնց համար պահանջվում է կադաստրային կորորդինատների շտկում					
Բնակելի	4	1,174.54	29,013.94	34,078,036.00	39,189,741.40
Ենթարդհանուր (Բ1)	4	1,174.54	-	34,078,036.00	39,189,741.40
Բ2. Գույքեր, որոնք կարող են հանվել ՀՕՏ-ից կադաստրային կորորդինատների շտկումից հետո (Գ-3 տարածք)					
Հասարակական	5	1,325.36	45,928.33	60,871,578.00	70,002,314.70
Ենթարդհանուր (Բ1+Բ2)	9	2,499.90	-	94,949,614.00	109,192,056.10
Ընդամենը	33	9,687.89	-	334,422,076.00	384,585,387.40

8.3.3 Փոխհատուցում հողի վարձակալներին

Վարձակալներին վճարվելիք փոխհատուցումը հաշվարկվել էր՝ հիմք ընդունելով ազդեցության ենթակա հողակտորների շուկայական արժեքը՝ ավելացնելով այն 15%-ով, հետևյալ համամասնությամբ՝ կախված այն բանից, թե քանի տարի է մնացել մինչև վարձակալության ժամկետի ավարտը. 1) < 1 տարի 5%, 2) < 15 տարի 14%, 3) < 25 տարի 20%, 4) > 25 տարի 25%: Երկու վարձակալներին վճարվելիք փոխհատուցման ընդհանուր գումարը կազմում է **5,788,001.52** ՀՀ դրամ: Այդ գումարից 202,589.52 ՀՀ դրամը հաշվարկված է ՀՕՏ-ում ընդգրկված վարձակալված մեկ հասարակական հողակտորի համար, որը կարող է հանվել ՀՕՏ-ից դրա կադաստրային կորորդինատները շտկելուց հետո: Տվյալները շտկելուց և այդ հողակտորը ՀՕՏ-ից հանելուց հետո 1 վարձակալին վճարվելիք փոխհատուցման գումարը կկազմի 5,585,412.00 ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-3 Փոխհատուցում վարձակալված հողի համար

Հողի կատեգորիան	Հողակտորը	Ազդեցության ենթակա տարածք	Միավորի գինը	Հողի շուկայական արժեքը	Շուկայական արժեքը +15%	Վարձակալության մնացած տարիները	Կիրառված գործակիցը	Փոխհատուցման ընդհանուր գումարը
-----------------	-----------	---------------------------	--------------	------------------------	------------------------	--------------------------------	--------------------	--------------------------------

	No.	մ ²	ՀՀ դրամ/ մ ²	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	No.	%	ՀՀ դրամ
Ա. Վարձակալված գույքեր								
Հասարակական	1	840	41,300.00	34,692,000	39,895,800.00	15	14	5,585,412.00
Բ. ՀՕՇ-ում ընդգրկված վարձակալված գույք (գույք, որը կարող է հանվել ՀՕՏ-ից կադաստրային կորոզիանսները շտկելուց հետո (Գ-3 տարածք))								
Հասարակական	1	21.4	58,800.00	1,258,320	1,447,068.00	15	14	202,589.52
Ընդամենը	2	861.4	-	35,950,320.00	41,342,868.00	-	-	5,788,001.52

8.3.4 Վերականգնման նպաստ՝ ՀՀ պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողի համար

ՀՀ պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողի համար վճարվելիք վերականգնման նպաստը կազմելու է հողի շուկայական արժեքի 25%-ը: Ընդհանուր առմամբ Երևանի քաղաքապետարանի հողերի ՀՀ պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործողներին կվճարվի **56,742,874.50** ՀՀ դրամ 6,473.24մ² համար, որպես կենսապահովման միջոցների կորստի վերականգնման նպաստ:

Աղյուսակ 8-4 Վերականգնման նպաստ՝ ՀՀ պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողի համար

Հողի կատեգորիան	Հողակտորը	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Միջին միավորի գին	Հողի ընդհանուր արժեքը	Վերականգնման ընդհանուր նպաստը (հողի արժեքի 25%-ը)
	No	մ ²	ՀՀ դրամ/մ ²	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Բնակելի	20	3954.75	32,384.50	128,072,605.00	32,018,151.25
Պտղատու այգի	11	1,243.49	33,871.10	2,118,369.00	10,529,592.25
Հասարակական	6	1,107.14	47,267.95	52,332,234.00	13,083,058.50
Արդյունաբերական	1	167.86	26,500.00	4,448,290.00	1,112,072.50
Ընդամենը	38	6,473.24	-	226,971,498.00	56,742,874.50

8.4 Փոխհատուցում շենքերի, շինությունների և բարելավումների համար

8.4.1 Գնահատման մեթոդաբանությունը

Օտարվող շինությունների դիմաց փոխհատուցումը հաշվարկվել է և՛ անշարժ գույքի սեփականատերերի, և՛ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով շինությունների օգտագործողների համար: Յուրաքանչյուր խմբի համար ՀՕՏ-ն սահմանում է փոխհատուցումը հաշվարկելու հատուկ մոտեցում: Ընդհանուր մոտեցումը ներկայացված է ստորև բերված աղյուսակում:

Աղյուսակ 8-5 Փոխհատուցում բնակելի և ոչ բնակելի շինությունների համար

ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ և անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով և ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ և անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող բնակելի շինություններ	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ և անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող ոչ բնակելի շինություններ	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ և անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող ոչ բնակելի շինություններ գրանցված իրավունքով օգտագործվող հողակտորի վրա	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ և անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող ոչ բնակելի շինություններ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ օգտագործվող հողակտորի վրա
Փոխարինման արժեք +15%	Փոխարինման արժեք +15%	Փոխարինման արժեք	Փոխարինման արժեք՝ հանած 20%՝ օրենքով սահմանված կարգով անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման ծախսերի համար

Շենքերի և շինությունների փոխարինման արժեքները սահմանվում են՝ նույն նպատակին ծառայելու և նույն նյութերի օգտագործմամբ նմանատիպ նոր շենքերի/շինությունների կառուցման ծախսերի կամ գնահատման օրվա դրությամբ ժամանակակից պահանջներին բավարարող փոխարինողների՝ շուկայական գների հաշվարկի հիման վրա: (Գնահատման մեթոդաբանության մանրամասները ներկայացված են Հավելված 2-ում):

8.4.2 Բնակելի շենքեր

Ընդհանուր առմամբ **2,862.03**մ² տարածքով ազդեցության ենթակա շենքերի և շինությունների համար սեփականատերերին և ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործողներին կվճարվի **609,461,204.55** ՀՀ դրամ՝ հողի օտարման դիմաց: Այդ գումարից 564,663,190.50 ՀՀ դրամը վճարվելու է ազդեցության ենթակա բնակելի շենքերի համար, իսկ 44,798,014.05 ՀՀ դրամը՝ օժանդակ շինությունների համար:

Աղյուսակ 8-6 Փոխհատուցում բնակելի շենքերի համար

Անվանումը	Լյուրը	No	Ընդամենը	Միավորի միջին գինը	Ընդհանուր արժեքը	Ընդհանուր փոխհատուցումը (ներառյալ 15%)
			մ2	ՀՀ դրամ/մ2	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Ա. Շենքեր						
Բնակելի շենք	Երկաթբետոն	17	1,966.21	249,724.84	491,011,470.00	564,663,190.50
Ենթաընդհանուր (Ա)		17	1,966.21	249,724.84	491,011,470.00	564,663,190.50
Բ. Օժանդակ շինություններ						
Բ1. Օժանդակ շինություններ ազդեցության ենթակա գլխավոր շենքերով						
Անասնագոմ	Քար	1	9.2	74,500.00	685,400.00	788,210.00
Նկուղ	Երկաթբետոն, քար	2	12.26	174,877.32	2,143,996.00	2,465,595.40
Ավտոտնակ	Քար	2	55.22	110,804.27	6,118,612.00	7,036,403.80
Ջերմոցի հիմք	Երկաթբետոն	5	349.58	7,531.79	2,632,962.00	3,027,906.30
Հավարուն	Քար	2	6.98	61,824.93	431,538.00	496,268.70
Շան բուն	Քար	1	0.92	21,300.00	19,596.00	22,535.40
Կաթսայատուն	Քար	2	2.85	85,200.00	242,820.00	279,243.00

Անվանումը	Նյութը	No	Ընդամենը	Միավորի միջին գինը	Ընդհանուր արժեքը	Ընդհանուր փոխհատուցումը (ներառյալ 15%)
			մ2	ՀՀ դրամ/մ2	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Հորանցք	Երկաթբետոն	1	2.72	48,200.00	131,104.00	150,769.60
Ձեղնահարկ	Ասբոշիֆեր/քար	3	120.48	29,605.26	3,566,842.00	4,101,868.30
Անավարտ շինություն	Քար	1	44.45	40,500.00	1,800,225.00	2,070,258.75
Ներքնագավիթ	Մետաղ	1	6.75	10,700.00	72,225.00	83,058.75
Ջրավազան	Երկաթբետոն	1	56.2	103,900.00	5,839,180.00	6,715,057.00
Ծածկ	Մետաղ	13	93.74	9,541.11	894,384.00	1,003,917.60
Օժանդակ շինություն	Քար	6	82.54	131,376.52	10,843,818.00	12,470,390.70
Սանհանգույց	Քար, մետաղ	5	18.57	97,203.72	1,805,073.00	2,075,833.95
Ենթարդնդհանուր (F1)	-	46	862.46	-	37,227,775.00	42,787,317.25
(F2) ԱԵՏՏ-ների օժանդակ շինություններ, առանց բնակության վայրի կորստի						
Շան բուն	Քար, մետաղ	2	3.1	21,532.26	66,750.00	76,762.50
Ծածկ	Մետաղ, քար	3	20.15	24,704.76	497,801.00	572,471.15
Օժանդակ շինություն	Քար	1	10.11	117,100.00	1,183,881.00	1,361,463.15
Ենթարդնդհանուր (F2)	-	6	33.36	-	1,748,432.00	2,010,696.80
Ենթարդնդհանուր (F1+F2)	-	52	895.82	-	38,976,207.00	44,798,014.05
Ընդամենը	-	69	2,862.03	-	529,987,677.00	609,461,204.55

8.4.3 Ոչ բնակելի շինություններ

Ընդհանուր առմամբ 2,761.13մ² տարածքով ազդեցության ենթակա 34 շենքերի և շինությունների համար սեփականատերերին և ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործողներին կվճարվի 360,225,880.80 ՀՀ դրամ՝ հողի օտարման դիմաց:

Աղյուսակ 8-7 Փոխհատուցում ոչ բնակելի շինությունների համար

No	Շինության տեսակը	Նյութը	No	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող քառ.մ	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող քառ.մ	Ընդամենը քառ. մ	Միավորի միջին գինը	Ընդհանուր արժեքը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
							ՀՀ դրամ/ քառ.մ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Ա. Ոչ ձեռնարկատիրական կառույցներ									
1	Ծածկ	Բետոնե պանել	1	67.1	-	67.1	19,200.00	1,288,320.00	1,481,568.00
2	Պահեստ	Քար, բետոնե պանել	4	439.68	-	439.68	67,677.59	29,756,484.00	34,219,956.60
3	Հորանցք	Քար	1	-	2.12	2.12	43,600.00	92,432.00	106,296.80
4	Զգործող արտադրամաս	Քար, բետոնե պանել	2	881.59	-	881.59	121,956.13	107,515,307.00	123,642,603.05
5	Էլեկտրական ենթակայան	Քար	1	56.7	-	56.7	74,500.00	4,224,150.00	4,857,772.50
6	Ջերմոցի հիմք	Երկաթբետոն	1	-	116.8	116.8	5,600.00	654,080.00	752,192.00
7	Զբաղվազան	Երկաթբետոն	1	89.62	-	89.62	78,500.00	7,035,170.00	8,090,445.50
8	Օժանդակ շինություն	Քար	1	44.98	-	44.98	85,200.00	3,832,296.00	4,407,140.40
8	Ներքնագավիթ	Քար	1	-	8.5	8.5	32,000.00	272,000.00	312,800.00
9	Մետաղական Շինություն	Մետաղ	1	63.21	-	63.21	10,600.00	670,026.00	770,529.90
Ենթաընդհանուր (Ա)			14	1,642.88	127.42	1,770.30	-	155,340,265.00	178,641,304.75
Բ. Ձեռնարկատիրական կառույցներ									
Բ1. Գյուղատնտեսական տեսակի ձեռնարկատիրական կառույցներ									
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 1	Հավաքուն	Քար, մետաղ	1	-	10.79	10.79	44,000.00	474,760.00	545,974.00

No	Շինության տեսակը	Նյութը	No	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող քառ.մ	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող քառ.մ	Ընդամենը քառ. մ	Միավորի միջին գինը	Ընդհանուր արժեքը	Ընդհանուր փոխհատուցումը	
							ՀՀ դրամ/ քառ.մ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 2	Սնկարան	Քար	1	-	23.65	23.65	80,900.00	1,913,285.00	2,200,277.75	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 3	Ձեղնահարկ (մեղվափեթակեր)	Մետաղ	1	-	39.9	39.9	13,500.00	538,650.00	619,447.50	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 4	Ավտոտնակներ	Քար	1	267.93	-	267.93	118,800.00	31,830,084.00	36,604,596.60	
	Սանհանգույց	Քար	1	-	5.21	5.21	89,400.00	465,774.00	465,774.00	
Ենթաընդհանուր (Բ1)			5	267.93	79.55	347.48	-	35,222,553.00	40,436,069.85	
Բ2. Հասարակական նշանակության ձեռնարկատիրական կառույցներ										
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 5	Ծածկ	Մետաղ	1	-	5	5	9,300.00	46,500.00	37,200.00	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 6	Հացի փուռ	Քար	2	-	187.03	187.03	206,900.00	38,696,507.00	35,340,947.00	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 7	Ծածկ	Ասբեստի շիֆեր	1	-	34.54	34.54	10,900.00	376,486.00	432,958.90	
	Ավտոտեխսպասարկման հոր	Երկաթբետոն	1	-	5.01	5.01	63,100.00	316,131.00	363,550.65	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 8	Գրասենյակային Շենք	Քար	2	44.01	7.98	51.99	340,100.00	17,681,799.00	19,740,237.15	
	Պահեստ	Քար	1	176	-	176	238,100.00	41,905,600.00	48,191,440.00	
Ձեռնարկատիրական գործունեություն N 9	Բենզալցակայան	Քար	1	55.28	-	55.28	461,000.00	25,484,080.00	29,306,692.00	
	Օժանդակ շինություն	Քար	1	-	2.28	2.28	87,300.00	199,044.00	199,044.00	

No	Ենթադասի տեսակը	Նյութը	No	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված իրավունքով օգտագործվող քառ.մ	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող քառ.մ	Ընդամենը քառ. մ	Միավորի միջին գինը	Ընդհանուր արժեքը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
							ՀՀ դրամ/ քառ.մ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
	Մետաղական Կառույց	Մետաղ	1	-	2.68	2.68	55,900.00	149,812.00	149,812.00
	Բենզահոր	Երկաթբետոն	2	12.5	44.3	56.8	71,900.00	4,083,920.00	4,218,732.50
	Ծածկ	Քար	1	-	63.64	63.64	47,900.00	3,048,356.00	3,048,356.00
	Ավտոտեխսպասարկման հոր	Երկաթբետոն	1	-	3.1	3.1	48,200.00	149,420.00	119,536.00
Ենթաընդհանուր (Բ2)			15	287.79	355.56	643.35	-	132,137,655.00	141,148,506.20
Ենթաընդհանուր (Բ1+Բ2)			20	555.72	435.11	990.83	-	167,360,208.00	181,584,576.05
Ընդամենը			34	2,198.60	562.53	2,761.13	-	322,700,473.00	360,225,880.80

8.4.4 Ցանկապատեր և բարելավումներ

ԱՆԱ-ների կողմից իրականացվող բոլոր բարելավումները՝ անկախ դրանց կարգավիճակից, ենթակա են փոխհատուցման: Ընդհանուր առմամբ **36,270,805** ՀՀ դրամ կվճարվի տարբեր տեսակի բարելավումների համար: Ազդեցության ենթակա ցանկապատերի համար փոխհատուցումը կազմում է **43,985,001.10** ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-8 Փոխհատուցում բարելավումների համար

Տեսակը	Նյութը	Հողակտորները	Տարածքը	Ծավալը	Երկարությունը	No	Միավորի գին	Փոխհատուցում
		No	մ ²	մ ³	մ		ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Տարածք	Ասֆալտ	9	1,786.83	-	-	-	9,000	16,081,470
Տարածք	Բետոնապատ	22	1,730.76	-	-	-	6,500	11,249,940
Տարածք	Բետոնե սալիկներ	1	68.18	-	-	-	6,500	443,170
Տարածք	Բետոնե սալիկներ	2	41	-	-	-	7,000	287,000
Աղյուսե վառարան	Աղյուս	1	-	-	-	1	2,000,000	2,000,000
Եզրաքար Ա	Բետոն/մարմարի կտորներ	1	-	-	30.5	-	8,000	244,000
Եզրաքար Բ	Բետոն	2	-	-	64.8	-	7,000	453,600
Լիցք Ա	Խճաքար	1	-	240	-	-	6,300	1,512,000
Թոնիր	Աղյուս	1	-	-	-	1	500,000	500,000
Բակի բարեկարգում	Քար/բետոն	-	-	-	10	-	20,000	200,000
Դարբաս	Մետաղ	-	-	-	-	4	400,000	1,600,000
Դուռ	Մետաղ	1	2,00	-	-	-	50,000	100,000
Խողովակ d=110x3,2մմ	ՊՎՔ	1	-	-	45	-	5,000	225,000
Խողովակ d=32x3մմ	Մետաղապլաստ	1	-	-	45	-	1,000	45,000
Խողովակ d=50մմ	Մետաղ	1	-	-	80	-	4,000	320,000
Ոռոգման խողովակ d=50մմ	Մետաղ	1	-	-	81	-	6,000	486,000
Էլեկտրական սյուն	Մետաղ	2	-	-	-	16	10,000	160,000
Էլեկտրական սյուն	Փայտ	1	-	-	-	2	45,000	90,000
Հոսանքի մալուխ	Մետաղ	1	-	-	120	-	2,050	246,000
Պանել	Ասբոշիֆեր	1	11.05	-	-	-	2,500	27,625
Ընդամենը		33*	3,639.82	240	476.30	24	-	36,270,805

*Ընդհանուր թիվը հաշվարկվել է առանց կրկնահաշվարկի, քանի որ նույն հողակտորի վրա արված են մի քանի տեսակի բարելավումներ:

Աղյուսակ 8-9 Փոխհատուցում ցանկապատերի համար

Նյութը	Երկարությունը	Տարածքը	Միավորի գինը	Շուկայական արժեքը	ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ գրանցված գույքի փոխհատուցումը (շուկայական արժեք+ 15%)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ չգրանցված գույքի փոխհատուցումը (շուկայական արժեք)	ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ չգրանցված գույքի փոխհատուցումը (շուկայական արժեք՝ հանած օրենքով սահմանված կարգով անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների գրանցման ծախսեր)	Փոխհատուցման ընդհանուր գումարը
	մ	մ ²	ՀՀ դրամ/մ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Մետաղ Ա	902,00	-	3,363.75	3,034,100	3,489,215.00	-	28,560.00	3,517,775.00
Մետաղ Բ	59.32	-	4,293	254,688	292,891.20	-	-	292,891.20
Մետաղ Գ	150.1	-	4,200	630,420	724,983.00	-	-	724,983.00
Մետաղ/ Բազալտե եզրաքար	45.23	-	8,300	375,409	-	375,409.00	-	375,409.00
Տուֆ/քար Ա	-	44.7	9,600	429,120	493,488.00	-	-	493,488.00
Տուֆ/քար Բ	-	7.2	8,000	57,600	66,240.00	-	-	66,240.00
Տուֆ/քար Գ	-	8.5	19,700	167,450	-	-	133,960.00	133,960.00
Տուֆ/քար Դ	-	806.93	20,800	16,784,144	14,309,900.80	182,374.00	4,112,784.00	18,605,058.80
Տուֆ/քար Ե	-	107.47	22,400	2,407,328	2,768,427.20	-	-	2,768,427.20
Տուֆ/քար Զ	-	73.48	25,600	1,881,088	2,163,251.20	-	-	2,163,251.20
Տուֆ/քար Է	-	198	27,200	5,385,600	-	4,651,200.00	587,520.00	5,238,720.00
Տուֆ/քար Ա	-	43.73	25,600	1,119,488	1,287,411.20	-	-	1,287,411.20
Տուֆ/քար Բ	-	107.8	30,400	3,277,120	3,768,688.00	-	-	3,768,688.00
Երկաթբետոն	-	63.62	27,500	1,749,550	2,011,982.50	-	-	2,011,982.50
Երկաթբետոնե սալ	-	218.4	10,100	2,205,840	2,536,716.00	-	-	2,536,716.00
Ընդամենը	1,156.65	1,679.83	-	39,758,945	33,913,194.10	5,208,983.00	4,862,824.00	43,985,001.10

8.5 Մշակաբույսերի և ծառերի փոխհատուցումը

8.5.1 Մշակաբույսեր

Մշակաբույսերի համար փոխհատուցումը վճարվելու է կանխիկ դրամով, մշակաբույսերի ակնկալվող տարեկան բերքի համախառն շուկայական արժեքի չափով: Միավորի արժեքը որոշվել է՝ հիմք ընդունելով 5 տարվա ժամանակահատվածում հիմնական մշակաբույսերի բերքատվությունը և գները: Մշակաբույսերի համար փոխհատուցման ընդհանուր գումարը կազմում է **566,491.75** ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-10 Փոխհատուցում մշակաբույսերի համար

Մշակաբույսի տեսակը	Տարեկան արտադրողականությունը	Ազդեցության ենթակա տարածքը	Ընդհանուր կորուստը	Գինը	Գումարը
	կգ/մ ²	մ ²	կգ	ՀՀ դրամ/մ ²	ՀՀ դրամ
Դեկորատիվ ծաղիկներ	1.00	167	-	2180	364,060.00
Բամբիա	3.00	7.5	22.5	990	7,425.00
Գետնախնձոր	4.65	2	9.3	480	960.00
Դդում	4.65	0.5	2.3	697.5	348.75
Կանաչի	3.00	13.5	40.5	3540	47,790.00
Ելակ	0.60	36	21.6	498	17,928.00
Լոբի	3.00	2	6	1110	2,220.00
Լոլիկ	4.20	71.5	300.3	1092	78,078.00
Չերի լոլիկ	4.20	0.5	2.1	1344	672.00
Հազար	3.00	3.5	10.5	3540	12,390.00
Սմբուկ	3.00	20	60	660	13,200.00
Վարունգ	2.70	4	10.8	675	2,700.00
Պղպեղ	3.00	24	72	780	18,720.00
Ընդամենը	-	352	557.93	-	566,491.75

8.5.2 Մրգատու ծառեր

Մրգատու ծառերի դիմաց փոխհատուցումը տարբերվում է բերքատու, դեռևս ոչ բերքատու և նորատունկ ծառերի համար.

ա. Բերքատու ծառեր. փոխհատուցումը հիմնված է փոխարինման արժեքի վրա, որը հաշվարկվել է մեկ տարվա եկամտի կորստի գուտ շուկայական արժեքը բազմապատկելով այն տարիների թվով, որն անհրաժեշտ է նոր ծառը լիարժեք բերքատվության տարիքին աճեցնելու համար:

բ. Դեռևս ոչ բերքատու ծառեր. անկախ ծառերի տարիքից՝ փոխհատուցումը հիմնված է արտադրական ներդրման փոխարինման արժեքի վրա այն տարիների թվով, որն անհրաժեշտ է նոր ծառը լիարժեք բերքատվության տարիքին աճեցնելու համար:

գ. Նորատունկ ծառեր. տնկիների շուկայական արժեքի փոխհատուցում:

Ընդհանուր առմամբ բոլոր մրգատու ծառերի և թփերի, ներառյալ՝ նորատունկ, դեռևս ոչ բերքատու և բերքատու ծառերի համար կվճարվի փոխհատուցում ընդամենը 85,309,170.00 ՀՀ դրամ գումարի չափով: Ազդեցության ենթակա մրգատու ծառերի համար վճարվող փոխհատուցման առանձնահատկություններն ամփոփված են ստորև բերված աղյուսակում:

Աղյուսակ 8-11 Փոխհատուցում նորատունկ ծառերի համար

Ծառի տեսակը	Միավորի արժեքը	Ծառերը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
	ՀՀ դրամ/ծառ	No	ՀՀ դրամ
Ա. Մրգատու ծառեր			
Բալենի	1,000	49	49,000.00
Բալ (շպանկա)	1,000	22	22,000.00

Ծառի տեսակը	Միավորի արժեքը	Ծառերը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
	ՀՀ դրամ/ ծառ	No	ՀՀ դրամ
Ա. Մրգատու ծառեր			
Դեղձենի	1,500	13	19,500.00
Թզենի	2,500	1	2,500.00
Ընկուզենի	2,000	17	34,000.00
Թթենի	2,000	16	32,000.00
Խաղող	750	42	31,500.00
Խնձորենի	1,000	19	19,000.00
Ծիրանենի	2,000	12	24,000.00
Կեռասենի	1,500	16	24,000.00
Հոնենի	2,000	1	2,000.00
Նշենի	2,000	1	2,000.00
Նոենի	3,000	1	3,000.00
Շլորենի	2,000	6	12,000.00
Սալորենի	1,500	37	55,500.00
Սերկևիլենի	1,500	2	3,000.00
Տանձենի	1,500	7	10,500.00
Ընդամենը	-	262	345,500.00

Աղյուսակ 8-12 Փոխհատուցում դեռևս ոչ բերքատու ծառերի համար

Ծառի տեսակը	Միավորի արժեքը	Ծառերը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
	ՀՀ դրամ/ ծառ	No	ՀՀ դրամ
Ա. Մրգատու թփեր			
Հաղարջենի	1,680	3	5,040.00
Ենթաընդհանուր (Ա)	-	3	5,040.00
Բ. Մրգատու ծառեր			
Բալենի	5,610	66	370,260.00
Դեղձենի	2,670	3	8,010.00
Ընկուզենի	14,900	4	59,600.00
Թթենի	7,270	1	7,270.00
Խաղող	6,020	9	54,180.00
Խնձորենի	8,510	1	8,510.00
Ծիրանենի	10,610	3	31,830.00
Կեռասենի	3,210	9	28,890.00
Հոնենի	6,610	1	6,610.00
Նշենի	12,400	1	12,400.00
Նոենի	9,060	4	36,240.00
Շլորենի	8,060	1	8,060.00
Սալորենի	6,110	19	116,090.00
Տանձենի	9,010	4	36,040.00

Ծառի տեսակը	Միավորի արժեքը	Ծառերը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
	ՀՀ դրամ/ ծառ	No	ՀՀ դրամ
Տյալենի	14,900	4	59,600.00
Փշատենի	9,440	4	37,760.00
Ենթարդնդհանուր (Բ)	-	134	881,350.00
Ընդամենը (Ա+Բ)	-	137	886,390.00

Աղյուսակ 8-13 Փոխհատուցում մրգատու ծառերի համար

Ծառի տեսակը	Տարեկան բերքը	Միավորի արժեքը	Բերքատվության համար անհրաժեշտ տարիների քանակը	Ծառի միավորի արժեքը	Ազդեցության ենթակա ծառերը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
	կգ	ՀՀ դրամ/ կգ	No	ՀՀ դրամ	No	ՀՀ դրամ
Ա. Մրգատու թփեր						
Ազնվամորի	2	840	3	5,040	338	1,703,520
Կոկոռշ	3	600	3	5,400	5	27,000
Հաղարջենի	3	600	3	5,400	123	664,200
Մասրենի	5	320	3	4,800	36	172,800
Մոշենի	2	630	3	3,780	822	3,107,160
Սզնի	7	1,000	1	7,000	1	7,000
Ենթարդնդհանուր (Ա)	-	-	-	-	1,325	5,681,680
Բ. Մրգատու ծառեր						
Բալենի	20	320	4	25,600	126	3,225,600
Բալ (շպանկա)	20	320	4	25,600	3	76,800
Դեղձենի	40	330	3	39,600	33	1,306,800
Դեղձ նեկտարին	40	360	3	43,200	1	43,200
Թզադեղձ	40	330	3	39,600	1	39,600
Թզենի	25	800	4	80,000	24	1,920,000
Ընկուզենի	30	1,240	6	223,200	30	6,696,000
Թթենի	90	420	4	151,200	64	9,676,800
Արջի թուփ	90	460	4	165,600	2	331,200
Խաղող	25	330	4	33,000	96	3,168,000
Խնձորենի	50	350	6	105,000	93	9,765,000
Ծիրանենի	80	480	6	230,400	109	25,113,600
Արքայանարինջ	10	840	5	42,000	7	294,000
Կեռասենի	30	550	4	66,000	69	4,554,000
Հոնենի	10	480	4	19,200	2	38,400
Մարգախնձոր	15	350	6	31,500	7	220,500
Նշենի	15	1,060	5	79,500	7	556,500
Նոնի	10	1,030	5	51,500	13	669,500
Շլորենի	25	260	5	32,500	32	1,040,000
Սալորենի	30	310	4	37,200	55	2,046,000

Ծառի տեսակը	Տարեկան բերքը	Միավորի արժեքը	Բերքատվության համար անհրաժեշտ տարիների քանակը	Ծառի միավորի արժեքը	Ազդեցության ենթակա ծառերը	Ընդհանուր փոխհատուցումը
	կգ	ՀՀ դրամ/ կգ	No	ՀՀ դրամ	No	ՀՀ դրամ
Սերկևիլենի	25	850	6	127,500	15	1,912,500
Տանձենի	60	720	6	259,200	13	3,369,600
Տխլենի	20	1,060	6	127,200	15	1,908,000
Փշատենի	40	530	5	106,000	4	424,000
Ենթաընդհանուր (Բ)	-	-	-	-	821	78,395,600
Ընդամենը (Ա+Բ)	-	-	-	-	2,146	84,077,280

8.5.3 Փայտանյութ տվող ծառեր

Փայտանյութ տվող ծառերի փոխհատուցումը տարբերվում է նորատունկ, միջին հասակի և հասունացած ծառերի համար.

ա. Նորատունկեր. բերքատվության ներդրման փոխարինման արժեքի փոխհատուցում: Նորատունկ են համարվում մինչև 12 սմ տրամագծով ծառերը:

բ. Միջին հասակի և հասունացած ծառեր. ծառի փայտանյութի արժեքի փոխհատուցումը փոխարինման արժեքով կհաշվարկվի՝ հիմք ընդունելով ծառի փայտանյութի ծավալը: Միջին հասակի ծառեր համարվում են այն ծառերը, որոնք ունեն 13-22 սմ տրամագիծ, և հասունացած ծառեր համարվում են այն ծառերը, որոնք ունեն 22 սմ-ից ավել տրամագիծ:

Փայտանյութ տվող ծառերի փոխհատուցումը տնկիների համար կազմում է 149,100 ՀՀ դրամ, 17,920 ՀՀ դրամ միջին հասակի ծառերի համար և 149,500 ՀՀ դրամ լիարժեք հասունացած ծառերի համար՝ 316,520 ՀՀ դրամ ընդհանուր փոխհատուցման գումարով, ինչպես ցույց է տրված ստորև բերված աղյուսակում:

Աղյուսակ 8-14 Փոխհատուցում փայտանյութ տվող ծառերի համար

Տեսակը	Նորատունկ (մինչև 12 սմ տրամագծով)				Միջին հասակի (13-22սմ)				Հասուն (22սմ+)				Ընդամենը	
	No	Միավորի արժեքը	Տրամագիծը	Ընդամենը	No	Միավորի արժեքը	Տրամագիծը	Ընդամենը	No	Միավորի արժեքը	Տրամագիծը	Ընդամենը	No	ՀՀ դրամ
		ՀՀ դրամ	սմ	ՀՀ դրամ		ՀՀ դրամ	սմ	ՀՀ դրամ		ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	սմ		
Այլանթ	3	2,310	2.6	6,930	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6,930
	1	2,310	10	2,310	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,310
Բարդի	-	-	-	-	-	-	-	-	1	29,900	35	29,900	1	29,900
	-	-	-	-	-	-	-	-	1	29,900	66	29,900	1	29,900
Թեղի	12	2,310	8	27,720	2	8,960	17.5	17,920	3	29,900	50	89,700	17	135,340
	41	2,310	3	94,710	-	-	-	-	-	-	-	-	41	94,710
Հացենի	5	1,890	2	9,450	-	-	-	-	-	-	-	-	5	9,450
	3	1,890	8	5,670	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5,670
Ուռենի	1	2,310	7	2,310	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2,310
Ընդամենը	66	-	-	149,100	2	-	-	17,920	5	-	-	149,500	73	316,520

8.5.4 Դեկորատիվ ծառեր և թփեր

Դեկորատիվ ծառերի և թփերի փոխհատուցումը հաշվարկվել է փոխարինման արժեքի հիման վրա: Ընդհանուր առմամբ 697 դեկորատիվ ծառերի և թփերի կորստի դիմաց փոխհատուցումը կկազմի **1,356,800**ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-15 Փոխհատուցում դեկորատիվ ծառերի և թփերի համար

Տեսակը	Փոքր			Միջին			Մեծ			Ընդամենը	
	Միավորի արժեքը	Ծառերը	Փոխհատուցումը	Միավորի արժեքը	Ծառերը	Փոխհատուցումը	Միավորի արժեքը	Ծառերը	Փոխհատուցումը	Ծառերը	Փոխհատուցումը
	ՀՀ դրամ/ծառ	No	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ/ծառ	No	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ/ծառ	No	ՀՀ դրամ	No	ՀՀ դրամ
Ա. Դեկորատիվ թփեր											
Ազնիվ վարդ	300	13	3,900.00	600.00	9	5,400.00	900.00	398	358,200.00	420	367,500.00
Մազլցող վարդ	-	-	-	-	-	-	3,500.00	2	7,000.00	2	7,000.00
Հիբրիդային վարդ	-	-	-	-	-	-	900.00	22	19,800.00	22	19,800.00
Վայրի խաղող	-	-	-	-	-	-	1,500.00	128	192,000.00	128	192,000.00
Տոսախ	-	-	-	1,500.00	12	18,000.00	2,500.00	1	2,500.00	13	20,500.00
Սիրիական վարդ	-	-	-	-	-	-	3,000.00	1	3,000.00	1	3,000.00
Հասմիկ	500	6	3,000.00	-	-	-	-	-	-	6	3,000.00
Տեկոմա	-	-	-	-	-	-	2,000.00	2	4,000.00	2	4,000.00
Արմավաշուշան	5,000	6	30,000.00	-	-	-	-	-	-	6	30,000.00
Արմավենի	-	-	-	-	-	-	25,000.00	1	25,000.00	1	25,000.00
Եղրևանի	500	4	2,000.00	1,500.00	5	7,500.00	2,500.00	47	117,500.00	56	127,000.00
Կալինա բուլղոնեժ	-	-	-	-	-	-	2,500.00	1	2,500.00	1	2,500.00
Ճապկի	-	-	-	-	-	-	1,500.00	23	34,500.00	23	34,500.00
Ենթաընդհանուր (Ա)	-	29	38,900.00	-	26	30,900.00	-	626	766,000.00	681	835,800.00
Բ. Դեկորատիվ ծառեր											
Եղևնի	-	-	-	-	-	-	400,000	1	400,000	1	400,000
Թույա	-	-	-	6,000	1	6,000	9,000	12	108,000	13	114,000
Սոճի	3,000	1	3,000	4,000	1	4,000	-	-	-	2	7,000
Ենթաընդհանուր (Բ)	-	1	3,000	-	2	10,000	-	13	508,000	16	521,000
Ընդամենը (Ա+Բ)	-	30	41,900	-	28	40,900	-	639	1,274,000	697	1,356,800

8.6 Փոխհատուցում ձեռնարկատիրական գործունեության և եկամտի կորստի դիմաց

8.6.1 Ձեռնարկատիրական գործունեության կորուստներ

Բոլոր 11 ձեռնարկատիրական գործունեությունները կկրեն մշտական ազդեցություն: Դրանցից վեցն ունեն հարկային հայտարարագիր, իսկ հինգը հարկային հայտարարագիր չունեն: Ազդեցության ենթակա գյուղատնտեսական տեսակի ձեռնարկատիրական գործունեությունները, որոնք, ըստ ՀՀ օրենսդրության պահանջների, հարկ վճարող չեն, դիտարկվել են որպես ձեռնարկատիրական գործունեություններ առանց հարկային հայտարարագրի և կստանան համապատասխան փոխհատուցում:

Հարկային հայտարարագրի առկայությամբ ձեռնարկատիրական գործունեության կորուստների միավորի գինը հաշվարկվել է 1 տարվա գուտ եկամտի հիման վրա: Գնահատումը հիմնվում է ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեության հարկային հայտարարագրի վրա:

Հարկային հայտարարագրի բացակայության պայմաններում ձեռնարկատիրական գործունեության սեփականատեր հանդիսացող ԱԵԱ-ն կստանա վերականգնման նպաստ առավելագույն չհարկվող աշխատավարձի չափով:

Ձեռնարկատիրական գործունեության փոխհատուցման հաշվարկները ՄՉՀ հետազոտության ընթացքում իրականացվել են մեկ առ մեկ, իսկ գնահատման հաշվետվությունները՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության (ՖՆ) կողմից տրամադրված տվյալների հիման վրա: Այսպիսով՝ ձեռնարկատիրական գործունեության համար հաշվարկված փոխհատուցման գումարը կազմում է **14,241,062.80** ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-16 Փոխհատուցում ձեռնարկատիրական գործունեության կորստի դիմաց

No	Ձեռնարկատիրական գործունեություն	Եկամտի ամիսներ	Ամսական գուտ եկամուտը	Տարեկան գուտ եկամուտը	Ընդամենը	Գրանցման/ հասցե տրամադրելու ծառայության վճարը	Ընդհանուր փոխհատուցումը՝ ներառյալ գրանցման ծախսերը	Նկարագրություն
	No	No	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ	
Մշտական ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեություն, հարկային հայտարարագրի առկայությամբ								
1	1	12	կիրառելի չէ	701,973	701,973	-	701,972.80	-
2	1	12	կիրառելի չէ	52,208	52,208	3,000	55,208.00	-
3	1	12	կիրառելի չէ	2,934,880	2,934,880	3,000	2,937,880.00	-
4	1	12	կիրառելի չէ	5,354,258.00	5,354,258.00	-	5,354,258.00	-
5	1	12	կիրառելի չէ	1,162,000	1,162,000	10,000	1,172,000.00	-
6	1	12	կիրառելի չէ	716,744.00	716,744.00	3,000	719,744.00	-
Մշտական ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեություն՝ առանց հարկային հայտարարագրի								
7	5	12	55,000.00	կիրառելի չէ	3,300,000.00	կիրառելի չէ	3,300,000.00	Առանց հարկային հայտարարագրի՝ մշտական ազդեցության ենթակա ձեռնարկատիրական գործունեության համար փոխհատուցումը կտրամադրվի՝ հիմք ընդունելով պաշտոնական նվազագույն աշխատավարձը:
Ընդամենը	11	-	-	-	14,222,062.80	-	14,241,062.80	-

8.6.2 Եկամտի կորուստներ

Ազդեցության ենթակա 5 ձեռնարկատիրական գործունեություններում կա մշտական ազդեցության ենթակա 15 աշխատող: Ձեռնարկատիրական գործունեության մշտական դադարեցման (մշտական ազդեցություն) դեպքում աշխատողը պետք է ստանա դրամական փոխհատուցում վեց ամսվա միջին աշխատավարձի չափով: Ձեռնարկատիրական գործունեության՝ մշտական ազդեցության ենթակա 15 աշխատողների համար հաշվարկված փոխհատուցման գումարը կազմում է **7,688,500.00** ՀՀ դրամ:

Համաձայն ՔԿԶԾ ՀՕՏԾ-ի՝ փոխհատուցում ստանալու իրավունք ունեցող աշխատողները գրանցված աշխատողներն են, ովքեր կասեցման օրից առաջ (ազդեցությունների գնահատում/ԱԵԱ մարդահամար) ազդեցության ենթարկված կազմակերպության համար նվազագույնը երկու ամիս աշխատել են և որոնց համար հաշվարկվել են պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներ՝ ՀՀ օրենսդրության համաձայն:

Աղյուսակ 8-17 Փոխհատուցում զբաղվածության կորստի համար

Կորուստ	Ազդեցության ենթակա աշխատողների թիվը	Ամիսները	Միավորի միջին արժեքը*	Ընդամենը/ՀՀ դրամ
Զբաղվածության մշտական կորուստ	15	6	85,427.78	7,688,500.00
Ընդամենը	15	-	-	7,688,500.00

**Օանոթագրություն. Ամսական միջին աշխատավարձը հաշվարկվել է անհատականորեն, յուրաքանչյուր անձի համար: Սույն աղյուսակում ներկայացված է միջինը:*

8.7 Վերականգնման նպաստներ

8.7.1 Զգալի ազդեցության նպաստ

Սույն ՀՕՏԾ-ի շրջանակում մրգատու ծառերի դիմաց լրացուցիչ փոխհատուցումը՝ 1 տարվա բերքին համարժեք, կվճարվի զգալի ազդեցության ենթարկվող տնային տնտեսություններին: Ընդհանուր առմամբ 32 ԱԵՏՏ կենթարկվի զգալի ազդեցության՝ կորցնելով հողի ավելի քան 10%-ը, և կփոխհատուցվեն համապատասխանաբար: 3 ԱԵՏՏ իրենց գյուղատնտեսական ձեռնարկատիրական գործունեության եկամտի կորստի պատճառով ենթարկվել են զգալի ազդեցության և կստանան նպաստ 12 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով (55,000 ՀՀ դրամ): Տեղափոխվող 19 ԱԵՏՏ-ները նույնպես կստանան նպաստ՝ 6 ամսվա նվազագույն աշխատավարձի չափով (55,000 ՀՀ դրամ): Բոլոր զգալի ազդեցության ենթակա ԱԵՏՏ-ների փոխհատուցման ընդհանուր գումարը կազմում է **25,512,241.75** ՀՀ դրամ: Մանրամասները ներկայացված են ստորև բերված աղյուսակում:

Աղյուսակ 8-18 Նպաստներ զգալի ազդեցության ենթակա տնային տնտեսությունների համար

Կատեգորիան	ԱԵՏՏ-ների թիվը	Միավորի արժեքը	Ընդամենը
			ՀՀ դրամ
Զգալի ազդեցության ենթակա ԱԵՏՏ-ներ, որոնք կորցնում են գյուղատնտեսական եկամտի ավելի քան 10% -ը	32	545,340.37*	17,450,892
Գյուղատնտեսական ձեռնարկատիրական գործունեություն կորցնող զգալի ազդեցության ենթարկված ԱԵՏՏ-ներ	3	660,000	1,980,000

Կատեգորիան	ԱԵՏՏ-ների թիվը	Միավորի արժեքը	Ընդամենը
			ՀՀ դրամ
Զգալի ազդեցության ենթակա ԱԵՏՏ-ներ, որոնք պետք է տեղափոխվեն	19	330,000	6,270,000
Ընդամենը	37	-	25,700,891.75

*Յուրաքանչյուր ԱԵՏՏ-ի համար նպաստը հաշվարկվել է անհատականորեն: Սույն աղյուսակի միավոր արժեքները ներկայացնում են միջին գումարները:
 **Նպաստի հաշվարկը կատարվել է այն սկզբունքի հիման վրա, որը կիրառվել էր առանց հարկային հայտարարագրի ձեռնարկատիրական գործունեությունների դեպքում (նվազագույն աշխատավարձ 12 ամսվա համար):

8.7.2 Նպաստներ խոցելի խմբերի համար

Խոցելի խմբերի համար նախատեսվել են լրացուցիչ նպաստներ, մասնավորապես՝ այն ԱԵՏՏ-ների համար, որոնք ղեկավարվում են կանանց կամ տարեցների կողմից, ինչպես նաև աղքատ ԱԵՏՏ-ների համար: Այդ նպաստների գումարը կազմում է նվազագույն աշխատավարձի (55,000 ՀՀ դրամ) 6 ամսվա համարժեքը: Խոցելի 13 ԱԵՏՏ-ներին վճարման ենթակա նպաստի ընդհանուր գումարը կազմում է **4,290,000** ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-19 Նպաստներ սոցիալապես խոցելի անձանց համար

Տեսակը	No	Նպաստի գումարը	Ընդամենը
ա. Աղքատ ԱԵՏՏ-ներ	3	-	-
բ. Կանանց կողմից ղեկավարվող ԱԵՏՏ-ներ	6	-	-
գ. Տարեցների կողմից ղեկավարվող ԱԵՏՏ-ներ	5	-	-
Ընդամենը	13*	330,000	4,290,000

*1 ԱԵՏՏ ն՝ ղեկավարվում է կնոջ կողմից, ն՝ աղքատ է:

8.7.3 Վերաբնակեցման նպաստ

Վերաբնակեցման նպաստները հաշվարկվել են՝ հաշվի առնելով ապամոնտաժման ենթակա տարբեր կոնստրուկցիաներ ունեցող գույքի տեղափոխության ծախսերը: Տրանսպորտային ծախսերը սահմանվել են նմանատիպ բեռնափոխադրումների ծառայություն իրականացնող ընկերությունների կողմից շուկայում առաջարկվող գների հիման վրա: Այն հաշվարկված է այնպես, որ ԱԵՄ-ն կարողանա տեղափոխել իր գույքը մինչև 20 կմ շառավղով հեռավորության վրա: Նպաստները հաշվարկվել են բոլոր ԱԵՄ-ների համար, ովքեր իրենց գույքը տեղափոխելու կարիք ունեն: Ընդհանուր առմամբ **3,903,750.00** ՀՀ դրամ կվճարվի ԱԵՏՏ-ների շարժական գույքի տեղափոխման համար (Աղյուսակ 8-20) և **1,660,500.00** ՀՀ դրամ կվճարվի շարժական/ապամոնտաժման ենթակա շինությունների տեղափոխման համար (Աղյուսակ 8-22):

Աղյուսակ 8-20 Շարժական/ապամոնտաժման ենթակա գույքի տեղափոխման/տրանսպորտային ծախսերը

Նպաստի/օժանդակության տեսակը	Պահանջվող ուղերթները	Միավորի արժեքը	Ընդամենը
	No	ՀՀ դրամ	ՀՀ դրամ
Տեղափոխության ծախսեր, փոքր գաբարիտներ	75	35,250	2,643,750.00
Տեղափոխության ծախսեր, մեծ գաբարիտներ	14	90,000	1,260,000.00
Ընդամենը	89	-	3,903,750.00

Աղյուսակ 8-21 Կենսապահովման ծախսեր վերաբնակեցվող ԱԵՏՏ-ների համար

Տեսակը	ԱԵՏՏ-ների No	Միավորի արժեքը	Ընդամենը
Կենսապահովման միջոցների վերականգնման նպաստ	19	55,000	1,045,000
Ընդամենը	19	-	1,045,000

Աղյուսակ 8-22 Ապամոնտաժման ենթակա տարբեր կոնստրուկցիաներ ունեցող շինությունների տեղափոխման/տրանսպորտային ծախսերը

Ազդեցության ենթակա շինության տեսակը	Կառուցման տեսակը	Շինություններ	Ազդեցության ենթակա մակերեսը	Միավորի արժեքը	Ուղերթ	Ընդամենը փոխհատուցում
		No	մ ²	ՀՀ դրամ	No	ՀՀ դրամ
Կրպակ	Մետաղական	2	19.54	90,000.00	1	180,000.00
Մեղվափեթակներ	Փայտյա	40	-	35,250.00	1	35,250.00
Մետաղական տնակ	Մետաղական	8	140.68	90,000.00	1	720,000.00
Ներքնագավիթ	Մետաղական	1	16.10	90,000.00	1	90,000.00
Վառելիքի լցման աշտարակ	Մետաղական	1	-	35,250.00	1	35,250.00
Վառելանյութի տարողություններ (Ա)	Մետաղական	2	-	90,000.00	1	180,000.00
Վառելանյութի տարողություններ (Բ)	Մետաղական	3	-	140,000.00	1	420,000.00
Ընդամենը	-	53	176.32	-		1,660,500.00

8.8 Գրանցման ծախսերը և կիրառվող հարկերը

ՀՕՏՀ շրջանակներում ԱԵԱ-ներին վճարվելիք փոխհատուցման գումարից մասհանումներ չեն կատարվի: Օտարման պայմանագրերի ստորագրման և սեփականության վերագրանցման ընթացքում ենթակա կլինեն վճարման պարտադիր վճարներ և հարկեր՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության: Բոլոր վճարները միանվագ վճարվող գումարներ են՝ ըստ հողի կատեգորիայի (բնակավայրերի կամ գյուղատնտեսական նշանակության) և շինությունների (բնակելի կամ ոչ բնակելի): Վճարման ենթակա գրանցման ծախսերի և տուրքերի մանրամասները նկարագրված են գնահատման մեթոդաբանության մեջ: Հետևյալ վճարները և հարկերը ենթակա են վճարման՝ համաձայն ՀՀ օրենսդրության.

- ա. Անշարժ գույքի միավորի նկատմամբ մեկ գույքային իրավունքի ծագման, փոփոխման կամ փոխանցման պետական գրանցման ծառայության վճար (Գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցման ակտ):
- բ. Անշարժ գույքի միավորի վերաբերյալ միասնական տեղեկանքի տրամադրման ծառայության վճար (Գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցման ակտ):
- գ. «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման և օտարման դիմաց տրվող փոխհատուցման մասին պայմանագրերի» պետական գրանցման համար պետական տուրք (Պետական տուրքերի ակտ):
- դ. «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման և օտարման դիմաց տրվող փոխհատուցման մասին պայմանագրերի» վավերացման նոտարական ծառայության վճար (Նոտարական գրասենյակների ծառայությունների ուսումնասիրություն):

Գույքերի պետական գրանցման համար պետք է վճարել ընդամենը 3,637,000 ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-23 Սեփականության գրանցման վճարները

Հողի/ շինության կատեգորիա ըստ կադաստրի վկայականի	Անշարժ գույքի միավորի նկատմամբ մեկ գույքային իրավունքի ծագման, փոփոխման կամ փոխանցման պետական գրանցման ծառայու- թյան վճար	Անշարժ գույքի միավորի վերաբերյալ միասնա- կան տեղեկանքի տրամա- դրման ծառայու- թյան վճար	Անշարժ գույքի պետական գրանցման պետական տուրք (մնացած մասի գրանցում)	Անշարժ գույքի հասցե- ների տրամա- դրման ծառայու- թյան վճար (մնացած մասի համար)	Անշարժ գույքի օտարման պայմանա- գրերի գրանցման ծառայու- թյան վճար ազդեցու- թյան ենթակա մասի համար	Անշարժ գույքի օտարման պայմանա- գրերի վավերաց- ման նոտարա- կան ծառայու- թյան վճար	Կադաստ- րային ծառայու- թյան վճար մնացած մասի համար	Ընդամենը (գրանցման ծախսերը գույքի մեկ միավորի համար)	N	Ընդհա- նուր գրանցումը
Բնակելի	25,000	10,000	-	-	20,000	17,000	-	72,000	4	288,000
	25,000	10,000	1,000	15,000	20,000	17,000	25,000	113,000	17	1,921,000
Հասարա- կական	25,000	10,000	-	-	20,000	17,000	-	72,000	1	72,000
	25,000	10,000	1,000	15,000	20,000	17,000	25,000	113,000	10	1,130,000
Արդյունա- բերական	25,000	10,000	-	-	20,000	17,000	-	72,000	1	72,000
	25,000	10,000	2,000	30,000	20,000	17,000	50,000	154,000	1	154,000
Ընդամենը	-	-	-	-	-	-	-	-	34	3,637,000

ՀՀ հարկային օրենսդրությամբ սահմանված դեպքերում, որոնք վերաբերում են ԱԵԱ-ների գույքի օտարմանը, սեփականատերերը, իրավաբանական անձինք, անհատ ձեռնարկատերերը և ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձինք կարող են ունենալ հարկային պարտավորություններ: Այդ առնչությամբ «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի 11-րդ հոդվածի 5-րդ մասը սահմանում է, որ օտարողը պետք է օտարվող գույքի սեփականատիրոջը փոխհատուցի գույքի օտարման հետ կապված բոլոր ֆինանսական պարտավորությունները (հարկեր, պարտադիր վճարներ և այլն):

Այնուամենայնիվ, հարկավոր է հաշվի առնել այն փաստը, որ «Հարկերի մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի «բ» ենթակետի համաձայն, եթե այլ բան նախատեսված չէ հարկային օրենսդրությամբ, հարկ վճարողները պետք է ինքնուրույն հաշվարկեն հարկերի վճարվելիք գումարը և փոխանցեն այն բյուջե համապատասխան ժամանակահատվածի համար: Վերոնշյալ դրույթը ենթադրում է, որ հարկ վճարող ԱԵԱ-ները պետք է ինքնուրույն հաշվարկեն գույքի օտարման արդյունքում վճարման ենթակա հարկերը և վճարեն դրանք պետական բյուջե օրենքով սահմանված ժամկետներում, իսկ օտարողը պարտավոր է փոխհատուցել ԱԵԱ-ին գույքի օտարման առնչությամբ վճարված հարկերի ամբողջ գումարը:

Միևնույն ժամանակ արդյունաբերական և հասարակական նշանակության գույքերի, այդ թվում՝ հողակտորների և շինությունների, օտարման առնչությամբ վճարման ենթակա ԱԱՀ-ն հաշվարկված և ընդգրկված է ՀՕՏՕ-ի բյուջեում: (Անհատ ձեռնարկատեր չհանդիսացող ֆիզիկական անձի կողմից իրականացվող առուվաճառքի գործարքները որոշ դեպքերում դիտարկվում են որպես ապրանքի մատակարարում և հարկվում են ավելացած արժեքի հարկով (ԱԱՀ), որը համարժեք է ապրանքի/գույքի արժեքի 20%-ին: Մասնավորապես՝ դա վերաբերում է գույքի օտարմանը (արտադրական, առևտրային և հասարակական նշանակության գույք, ներառյալ՝ շենքերը և շինությունները, արդյունաբերական, ընդերքային և այլ արտադրական նշանակության գույք և հող), որը պատկանում է ֆիզիկական անձին և նախատեսված է ձեռնարկատիրական գործունեության համար: ՀՀ օրենք «ԱԱՀ-ի մասին», հոդված 6:) 58,350,000 ՀՀ դրամ գումարից պակաս գործարքները չեն հարկվում: 58,350,000 ՀՀ

դրամը գերազանցող գործարքները հարկվում են 58,350,000 ՀՀ դրամը գերազանցող մասի 20%-ի չափով:

Ընդամենը, որպես ԱԱՀ, ազդեցության ենթակա գույքերի համար կվճարվի **52,369,522** ՀՀ դրամ:

Աղյուսակ 8-24 Ավելացված արժեքի հարկ ազդեցության ենթակա գույքերի համար

Գույքի տեսակը՝ ըստ կադաստրի	Փոխհատուցման գումարը	ԱԱՀ (ՀՀ դրամ)
Սանիտարական անասնաբուժական սպասարկման կայան (հասարակական)	168,121,231	21,954,246
Շենքերի, շինությունների պահպանում /սպասարկում (արդյունաբերական)	147,579,216	29,515,843
Շինություններ (հասարակական)	62,847,187	899,437
Ընդամենը	378,547,634	52,369,52

Հաշվի առնելով իրավական դրույթները՝ ՀՕՏ-ի մշակման փուլում չհաջողվեց հաշվարկել ճշգրիտ գումարը, որը պահանջվում է ՀՀ օրենսդրության համաձայն պարտավորությունը կատարելու համար: Դա կարվի ՀՕՏ-ի իրականացման փուլում (հարկերի ճշգրիտ գումարը պետք է հաշվարկվի ԱԵԱ-ների կողմից): (ՀՕՏ-ի իրականացման փուլում ԱԵԱ-ները կտեղեկացվեն հարկերի հետ կապված խնդիրների և այն գործողությունների մասին, որոնք պետք է կատարվեն իրենց կողմից: ԱԵԱ-ներին կտրամադրվի հատուկ ծանուցում և խորհրդատվություն հարկային օրենսդրության պահանջներին ուշադրություն դարձնելու առնչությամբ:): Ի լրումն ազդեցության ենթակա գույքերի համար հաշվարկված ԱԱՀ-ի, այն դեպքում, եթե ԱԵԱ-ները ԾԻԳ-ին ներկայացնեն հաշվարկված հարկերի գումարը՝ հիմնավորող փաստաթղթերի հետ միասին, օտարողի՝ ՀՀ օրենսդրության համաձայն առաջացող հարկային պարտավորությունները կվճարվեն ՀՕՏ-ի Ամփոփ բյուջեի «Չնախատեսված ծախսեր» հոդվածից:

8.9 Բյուջեի (ծախսերի) ամփոփում

Ծրագրի ՀՕՏ-ի իրականացման ընդհանուր ծախսերը կազմում են **2,140,921,903.64** ՀՀ դրամ, որը համարժեք է **4,497,735.09** ԱՄՆ դոլարի, ինչպես ցույց է տրված ստորև բերված աղյուսակում: Ընդհանուր գումարից Երևանի քաղաքապետարանի կողմից կհատկացվի 537,391,803.69 ՀՀ դրամ և ՀՀ կառավարության կողմից՝ 81,979,647.61 ՀՀ դրամ: ՀՕՏ-ի իրականացման համար անհրաժեշտ մնացած 1,521,550,452.34 ՀՀ դրամը կհատկացվի ԱԶԲ-ի վարկից: Երևանի քաղաքապետարանը կապահովի, որ հողի օտարման և տարաբնակեցման համար վճարվող փոխհատուցման գումարները հաստատվեն բոլոր աղբյուրների կողմից և հատկացվեն ժամանակին՝ սույն ՀՕՏ-ի իրականացման նպատակով:

ՀՕՏ-ի բյուջեն նաև ներառում է վարչական այլ ծախսեր, որոնք կկատարվեն ՀՕՏ-ի իրականացման ընթացքում: Այդ ծախսը հաշվարկվել է և ներառվել է բյուջեում որպես միանվագ վճար:

Ստորև բերված աղյուսակը ներկայացնում է ամփոփ բյուջեն՝ ըստ ֆինանսավորման աղբյուրի.

Աղյուսակ 8-25 Ամփոփ բյուջեն

Հոդվածը	Ֆինանսավորման աղբյուրը	Ընդամենը/ՀՀ դրամ	Ընդամենը/ԱՄՆ դոլար
I. Փոխհատուցման բյուջեն, ներառյալ՝ նպաստները			
Փոխհատուցում սեփականության իրավունքով տնօրինվող հողի համար (ներառյալ 15% օժանդակություն)	ԵԲ	384,585,387.40	807,952.49

Հողվածը	Ֆինանսավորման աղբյուրը	Ընդամենը/ՀՀ դրամ	Ընդամենը/ԱՄՆ դոլար
I. Փոխհատուցման բյուջեն, ներառյալ՝ նպաստները			
Փոխհատուցում ԵՔ-ից վարձակալված հողի համար	ԵՔ	5,788,001.52	12,159.67
Վերականգնման նպաստ ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ՝ անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողի համար	ԵՔ	56,742,874.50	119,207.72
Փոխհատուցում բնակելի շինությունների համար	ԱԶԲ վարկ	609,461,204.55	1,280,380.68
Փոխհատուցում ոչ բնակելի շինությունների համար	ԱԶԲ վարկ	360,225,880.80	756,777.06
Փոխհատուցում ցանկապատերի համար	ԱԶԲ վարկ	43,985,001.10	92,405.46
Փոխհատուցում բարելավումների համար	ԱԶԲ վարկ	36,270,805.00	76,199.17
Փոխհատուցում մշակաբույսերի համար	ԱԶԲ վարկ	566,491.75	1,190.11
Փոխհատուցում նորատունկ մրգատու ծառերի և թփերի համար	ԱԶԲ վարկ	345,500.00	725.84
Փոխհատուցում դեռևս ոչ պտղատու ծառերի և թփերի համար	ԱԶԲ վարկ	886,390.00	1,862.16
Փոխհատուցում մրգատու ծառերի համար	ԱԶԲ վարկ	84,077,280.00	176,632.94
Փոխհատուցում փայտանյութ տվող ծառերի համար	ԱԶԲ վարկ	316,520.00	664.96
Փոխհատուցում դեկորատիվ ծառերի և թփերի համար	ԱԶԲ վարկ	1,356,800.00	2,850.42
Փոխհատուցում ձեռնարկատիրական գործունեության կորուստների համար	ԱԶԲ վարկ	14,241,062.80	29,918.20
Փոխհատուցում զբաղվածության կորստի համար	ԱԶԲ վարկ	7,688,500.00	16,152.31
Նպաստ զգալի ազդեցության ենթարկված տնային տնտեսությունների համար	ԱԶԲ վարկ	25,700,891.75	53,993.47
Նպաստ սոցիալապես խոցելի անձանց համար	ԱԶԲ վարկ	4,290,000.00	9,012.61
Ապամոնտաժման ենթակա տարբեր մասեր ունեցող շենքերի և շինությունների տրանսպորտային ծախսեր	ԱԶԲ վարկ	3,903,750.00	8,201.16
Վերաբնակեցվող ԱԵՏՏ-ների կենսապահովման ծախսեր	ԱԶԲ վարկ	1,045,000.00	2,195.38
Ապամոնտաժման ենթակա տարբեր կոնստրուկցիաներ ունեցող շենքերի և շինությունների տրանսպորտային ծախսեր	ԱԶԲ վարկ	1,660,500.00	3,488.45
Պետական գրանցման ծառայությունների վճար	ՀՀ կառավարություն	3,637,000.00	7,640.76
ԱԱՀ	ՀՀ կառավարություն	52,369,526.80	110,020.01
Ենթաընդհանուր I		1,699,144,367.97	3,569,631.03
II. Վարչական ծախսեր			
Ուղղակի վարչական ծախսեր (Ենթաընդհանուրի 5%-ը)	ԱԶԲ վարկ (83.33%)	70,794,850.09	148,728.68
	ՀՀ կառավարություն (16.67%)	14,162,368.31	29,752.87
Ենթաընդհանուր II		1,784,101,586.37	3,748,112.58
Չնախատեսված ծախսեր 20%	ԱԶԲ վարկ	254,734,024.50	535,155.51
	ԵՔ	90,275,540.27	189,654.50
	ՀՀ կառավարություն	11,810,752.50	24,812.51
Ընդհանուր ՀՕՏ բյուջեն		2,140,921,903.64	4,497,735.09

Հողվածը	Ֆինանսավորման աղբյուրը	Ընդամենը/ՀՀ դրամ	Ընդամենը/ԱՄՆ դոլար
I. Փոխհատուցման բյուջեն, ներառյալ՝ նպաստները			
<i>Արտարժույթի փոխարժեքը 2016-ի հունիսի 24-ի դրությամբ, Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական Բանկ (ԱՄՆ դոլար) 1 ԱՄՆ դոլար = 476 ՀՀ դրամ</i>			

Աղյուսակ 8-26 Ամփոփ բյուջեն՝ ըստ ֆինանսավորման յուրաքանչյուր աղբյուրի

Ֆինանսավորման աղբյուրը	ՀՀ դրամ	ԱՄՆ դոլար
Երևանի քաղաքապետարան	537,391,803,69	1,128,974,38
ԱԶԲ վարկ	1,521,550,452,34	3,196,534,56
Պետական բյուջե	81,979,647,61	172,226,15
Ընդամենը	2,140,921,903,64	4,497,735,09

9 ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

9.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

ՀՕՏ գործողությունների պլանավորումը և իրականացումը ներառում է առանձին գործընթացներ և տարբեր մասնակիցների փոխգործունեությունը: Սույն գլուխը մանրամասներ է ներկայացնում բոլոր կողմերի, ինչպես նաև ՀՕՏ գործողությունների ընթացքում նրանց դերի մասին:

9.2 Հիմնական գործակալությունները և կազմակերպությունները

9.2.1 Ասիական զարգացման բանկ

Ասիական զարգացման բանկը (ԱԶԲ) կիսանդիսանա Օրագրի ֆինանսավորող մարմինը: Բացի ֆինանսավորումից՝ ԱԶԲ-ն պարբերաբար կղիտարկի Օրագիրը և ՀՕՏՕ իրականացումը, ինչպես նաև հստակություն կապահովի պայմանագրերի ստորագրման և շինարարական աշխատանքների նախաձեռնման առնչությամբ:

9.2.2 ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն

ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարությունը ծրագրի Գործադիր մարմինն (ԳՄ) է: Այն իրականացնում է Օրագրի ընդհանուր գործառնությունները, այդ թվում՝ գործակալությունների միջև համակարգումը:

9.2.3 Երևանի քաղաքապետարանը և ծրագրի իրականացման գրասենյակը

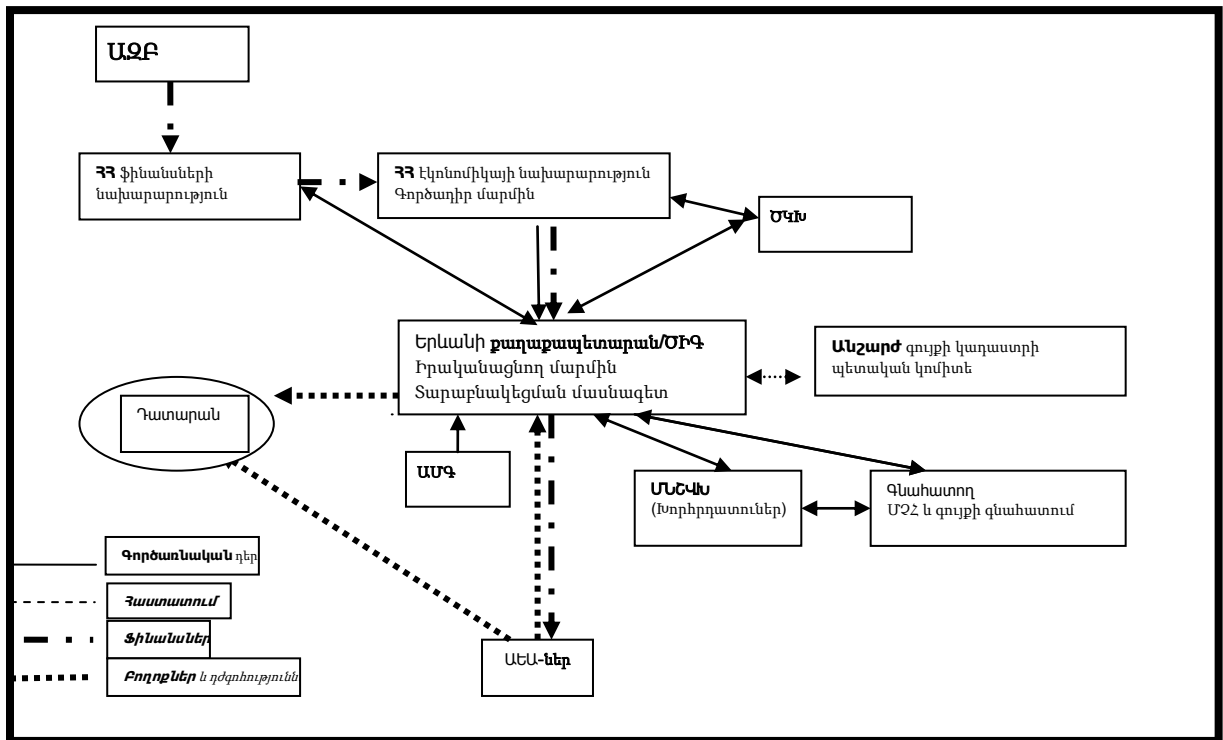
Երևանի քաղաքապետարանը (ԵՔ) ընդհանուր պատասխանատվություն է կրում ծրագրի համար: Դա ներառում է նախապատրաստումը, բոլոր ՀՕՏ առաջադրանքների իրականացումն ու ֆինանսավորումը, ինչպես նաև գործակալությունների միջև համակարգումը: ԵՔ-ն Օրագրին առնչվող իր գործառնություններն իրականացնում է Օրագրի իրականացման գրասենյակի միջոցով (ՕԻԳ): ՕԻԳ-ի տարաբնակեցման մասնագետն (ՏՄ) անմիջականորեն հաշվետու է ՕԻԳ-ի տնօրենին՝ բոլոր ՀՕՏ առաջադրանքների պլանավորման և իրականացման ընդհանուր կառավարման առումով:

ՏՄ-ն պատասխանատու կլինի հետևյալի համար՝ 1) համագործակցություն ՀՀ ԿԱ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի տարածքային ստորաբաժանումների հետ, 2) աջակցություն խորհրդատուներին՝ քարտեզագրման, հետազոտման և սեփականության իրավունքի ստուգման աշխատանքներում, 3) ՀՕՏՕ-ի փոխանցում ԱԶԲ-ին՝ դիտարկման նպատակով, 4) ՀՕՏՕ-ի հրապարակում, 5) ՀՕՏՕ-ի իրականացման պլանավորում ու կառավարում և փոխհատուցման բաշխում, 6) աջակցություն՝ բողոքների դեպքում, 7) պատշաճ ներքին մոնիտորինգի ապահովում: ՏՄ-ն նաև կտրամադրի բոլոր անհրաժեշտ

փաստաթղթերը՝ ապահովելու ՀՕՏ բյուջեների շտապ տրամադրումն ԱԵԱ-ներին, և կշարունակի ՀՕՏ-ին առնչվող բոլոր միջոցառումների համակարգումը: Բացի այդ, ԾԻԳ-ի ՏՄ-ն կապ կհանդիսանա ՄՆՇՎԽ-ի տարաբնակեցման մասնագետների և ԵՔ-ի, ԾԿԽ-ի, ԿԳ-ի, ՀՀ ԿԱ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեի, ԱԶԲ-ի միջև, ինչպես նաև ՀՕՏ առաջադրանքների առնչությամբ անմիջական հարաբերություններ կզարգացնի ու կպահպանի կառավարության մարմինների հետ: Կախված աշխատանքների շրջանակներից ու բարդությունից՝ ԾԻԳ-ն ավելի շատ մասնագետներ կներգրավի ՀՕՏԾ-ի իրականացման ընթացքում, էթե նման անհրաժեշտություն առաջանա:

Ծրագրի կառավարման խորհուրդը (ԾԿԽ) կազմված է ԵՔ-ի, շահառու կողմ համարվող նախարարությունների ներկայացուցիչներից և ղեկավարվում է ՀՀ վարչապետի կողմից: Այն ստեղծվել է՝ Ծրագիրը վերահսկելու և ՀՀ վարչապետի 2009 թվականի հոկտեմբերի 26-ի թիվ 892-Ա որոշմամբ հաստատված կանոնադրությամբ իրեն վերապահված որոշումներ ընդունելու համար:

Նկար 9-1 Հողի օտարման և տարաբնակեցման կազմակերպչական կառուցվածքը և գործողությունները



9.2.4 Խորհրդատուներ

ՀՕՏԾ-ի նախապատրաստման և իրականացման նպատակով ներգրավվել են մի շարք տարբեր խորհրդատուներ՝

- ա. **Մանրամասն նախագծման և շինարարության վերահսկողության խորհրդատուներ** (ՄՆՇՎԽ)՝ ներառում է միջազգային և տեղական ՀՕՏ կարողությունը և հետազոտություն կատարած թիմերը, որոնք սույն ՀՕՏԾ-ի պատրաստման համար անհրաժեշտ աշխատանքներ են իրականացրել: ՄՆՇՎԽ-ն կաշակցի հատված 9-ի ընդհանուր հսկողության հարցում՝ կապված ՀՕՏ միջոցառումների հետ:
- բ. **Արտաքին մոնիտորինգի գործակալություն (ԱՄԳ)**՝ այս խորհրդատուին վարձելու գործընթացը շարունակվում է: ԱՄԳ-ն կիրականացնի սույն ՀՕՏԾ-ի իրականացման արտաքին մոնիտորինգը և գնահատումը:

- գ. Մանրամասն չափագրման և գույքերի անկախ գնահատողներ՝ սա ՄՆՇՎԽ-ի կողմից վարձված հավատարմագրված ընկերություն է՝ չափման և գույքերի գույքագրման, ինչպես նաև սույն ՀՕՏՕ-ի նախապատրաստման ընթացքում ազդեցության ենթակա գույքերի գնահատման համար:

9.3 Այլ գործակալություններ և հաստատություններ

Մի քանի այլ պետական մարմիններ հատուկ դեր ունեն ՀՕՏ գործընթացներում: Դրանք են՝

- ա. **ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը՝** ՀՕՏՕ-ների իրականացման համար բյուջետային միջոցները (բացի հողի փոխհատուցման համար նախատեսված բյուջեից և հողի օտարման հետ կապված հարկերից, տուրքերից, վճարներից և գործառնական ծախսերից) կտրամադրվեն ԵՔ-ին ՀՀ ֆինանսների նախարարության կողմից, վերջնական ՀՕՏՕ-ի ՀՀ կառավարության կողմից հաստատումից հետո:
- բ. **ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն.** ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը պատասխանատու է Ընտանիքների խոցելիության գնահատման համակարգում (ԸԽԳՀ) հաշվառված և նպաստ ստացող խոցելի ԱԵՏՏ-ների վերաբերյալ տեղեկություններ տրամադրելու համար:
- գ. **ՀՀ կառավարությանն առնթեր անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեն՝** պատասխանատու է անշարժ գույքի սեփականատիրության կարգավիճակի մասին տեղեկատվության տրամադրման համար և զբաղվում է սեփականության պետական գրանցումով:
- դ. **Երևանի համապատասխան վարչական շրջանի ղեկավար.** Երևանի վարչական շրջանի ղեկավարը պատասխանատու է ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվող հողակտորների վերաբերյալ տեղեկանքների հաստատման համար:
- ե. **Դատարաններ՝** սեփականության օտարումը դատական կարգով իրականացնելու դեպքում ԵՔ-ն՝ ի դեմս ԾԻԳ-ի, կողմ կհանդիսանա դատարանում, որը կքննի օտարվող սեփականության գնի վերաբերյալ հայցը:

9.4 ՀՕՏՕ իրականացման կարողությունները

ԳՄ/ԾԻԳ-ը փորձ է ձեռք բերել նախորդ ծրագրային հատվածների համար ՀՕՏՕ-ներ պատրաստելու և իրականացնելու ընթացքում և ներկայումս ունի բավականաչափ կարողություններ սույն ՀՕՏՕ-ի իրականացման համար: ՀՕՏՕ-ի իրականացման համար ԾԻԳ-ը կվարձի և կմոբիլիզացնի փորձառու իրականացնող խումբ: Ի լրումն, ԱԶԲ-ն պարբերաբար ուսուցողական սեմինարներ է կազմակերպում ՀՕՏՕ-ի իրականացման ոլորտների վերաբերյալ Տարածաշրջանային Տեխնիկական Աջակցություն (SSU) 7433-ի շրջանակներում՝ Հողի օտարման և տարաբնակեցման երաշխիքների համապատասխանեցում Կենտրոնական և Արևմտյան Ասիայի տարածաշրջանում: ԾԻԳ-ի անվտանգության հարցերով զբաղվող անձնակազմի անդամները հրավիրվում են մասնակցելու այդ սեմինարներին:

10 ՀՈՂԻ ՕՏԱՐՄԱՆ ԵՎ ՏԱՐԱԲՆԱԿԵՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ

10.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

Սույն գլուխը նկարագրում է ՀՕՏԾ-ի պատրաստման համար նախաձեռնված քայլերը և դրա հաջող իրականացման համար անհրաժեշտ հետագա գործողությունները: Իրականացման ժամանակացույցը ներկայացված է սույն գլխի վերջում:

10.2 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի պատրաստման գործողությունները

ԻՄ-ը կսկսի ՀՕՏԾ-ի իրականացումն ԱԶԲ-ի և ՀՀ կառավարության կողմից վերջինիս հաստատումից անմիջապես հետո: ՀՕՏԾ-ի իրականացման ընթացքում, ինչպես նաև ՀՕՏԾ-ի արդյունավետ իրականացման նպատակով ԾԻԳ-ը կվարձի իրականացման լրացուցիչ մասնագետներ՝ կախված աշխատանքի ծավալից: Այն արդեն իսկ նախաձեռնել է որոշ նախնական գործողություններ և որոշակի նախապատրաստական առաջադրանքներ ՀՕՏԾ իրականացումը հաջողությամբ ավարտելու առնչությամբ: Ստորև բերված են մինչ օրս ավարտված հիմնական նախապատրաստական առաջադրանքները.

ա. Ծրագրի իրականացման գրասենյակի (ԾԻԳ) հիմնում,

բ. 2016 թ. փետրվարի 22-ը որպես պաշտոնական կասեցման օր սահմանելը,

գ. ՀՕՏԾ-ի դրույթների հիման վրա ազդեցությունների, ԱԵԱ-ների և ԱԵՏՏ-ների, անդամների և ծախսերի վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում և թարմացում,

դ. վերջնական հանրային լսումներ ,

ե. բոլոր ԱԵԱ-ների գույքի նկարագրության արձանագրությունների հրապարակում (Բոլոր արձանագրությունները՝ բացառությամբ 13 խնդրահարույց դեպքերի, արդեն ներկայացվել են ԱԵԱ-ներին: 23 արձանագրություններ չեն ստորագրվել: 5 ԱԵԱ-ներ հրաժարվել են ստորագրել արձանագրությունները (Մեկ ԱԵԱ ուզում է, որպեսզի գույքն ամբողջությամբ օտարվի և հայց է ներկայացրել դատարան, երկրորդ ԱԵԱ-ն բողոք է բարձրացնում, որպեսզի լուծվի կոյուղու համակարգի հետ կապված հարցը: Երրորդ ԱԵԱ-ն պահանջում է չօտարել հողակտորը, որի վրա կառուցված բնակելի տունը Ծրագրի հետևանքով ենթարկվում է ազդեցության: ԱԵԱ-ներից մեկը կարծում է, որ իր գույքին մոտ կառուցվող հենապատը իր գույքը չի պաշտպանի կեղտաջրերից և աղբից: Մյուս ԱԵԱ-ն համաձայն չէ, որ իր հողամասը ցանկապատով 1 մ շեղված է դեպի հարևանի գույքը, որը չի ենթարկվում ազդեցության, որի պատճառով հողի ազդեցությունը նվազում է 1մ²-ով), 5 ԱԵԱ-ներ գտնվում են ՀՀ-ից դուրս, 13 ԱԵԱ-ներ չէին կարող ստորագրել, քանի որ իրենց գույքը ներառված է ՕՇՄՊ-ում: «Հասարակության և պետության կարիքների համար սեփականության օտարման մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների համաձայն՝ ԻՄ-ը ԱԵԱ-ներին կողարկի արձանագրությունները: Օրենքի համաձայն՝ ԱԵԱ-ներն իրավունք ունեն բողոքարկել ԻՄ-ին արձանագրությունը ստանալուց հետո 10 օրվա ընթացքում:

- զ. Արտաքին մոնիտորինգի գործակալության (ԱՄԳ) նշանակում (Արտաքին մոնիտորինգի գործակալության (ԱՄԳ) ընտրության մրցույթը ընթացքում է, և վերջինիս մոբիլիզացումը նախատեսվում է նախքան ՀՕՏՕ իրականացման մեկնարկը:))
- է. Սույն ՀՕՏՕ -ի հաստատումը ԾԻԳ-ի կողմից և ներկայացումը ԱԶԲ-ի հաստատմանը՝ այս փաստաթղթի տեսքով:

10.3 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման փուլերը

ԻՄ-ն ԱԵԱ-ներին համապատասխան կարգով կծանուցի և կվճարի տարաբնակեցման համար նախատեսված փոխհատուցումը՝ սույն ՀՕՏՕ-ում սահմանված իրավասության չափանիշների համաձայն, ներառյալ՝ տեղափոխության և եկամտի վերականգնման աջակցությունը, նախքան շինարարական աշխատանքներն սկսելը:

ԱԵԱ-ների փոխհատուցումների հատկացման գործընթացը, որը համապատասխանում է Ծրագրի ՀՕՏՕ-ին և ՀՀ օրենսդրությանը, նկարագրված է ստորև:

ա. Օտարման պայմանագրերի նախագծերի և համաձայնագրերի ուղարկումը. ԱԶԲ-ի և ՀՀ կառավարության կողմից ՀՕՏՕ-ի հաստատումից անմիջապես հետո ԻՄ-ը պայմանագրերի նախագծերը և համաձայնագրերը կուղարկի ԱԵԱ-ներին: ԱԵԱ-ները պետք է պայմանագրերի նախագծում և համաձայնագրերում ներառեն բանկային հաշվեհամարները: ԻՄ-ն ԱԵԱ-ի հետ կկնքի վերջնական պայմանագիրը/համաձայնագիրը՝ վերջիններս ԱԵԱ-ին պատշաճ կարգով ներկայացնելուց հետո 3 ամսվա ընթացքում:

բ. Պայմանագրերի և համաձայնագրերի ստորագրումը. ԾԻԳ-ը կկնքի պայմանագրեր իրավական գրանցման կարգավիճակ ունեցող գույքի դիմաց փոխհատուցման համար և համաձայնագրեր՝ նպաստների տրամադրման համար առանց նոտարական վավերացման:

գ. Հարկադիր օտարման ընթացակարգը. այն դեպքում, եթե որոշ պատճառներով (տարաձայնություններ ԱԵԱ-ների հետ, իրավական կարգավիճակ ստանալու հետ կապված չլուծված խնդիրներ) ԱԵԱ-ների (սեփականատերեր և սեփականության նկատմամբ գույքային իրավունքներ ունեցողներ) հետ վերջնական պայմանագիրը չի կնքվում պայմանագրի նախագիծը տրամադրելուց հետո 3 ամսվա ընթացքում, ապա վճարվելիք փոխհատուցման գումարը ԱԵԱ-ների անունով ի պահ կդրվի դատարանի դեպոզիտային հաշվին: ԱԵԱ-ն իրավունք ունի վերցնել գումարը դեպոզիտային հաշվից 7 օրվա ընթացքում: Այս դեպքում պայմանագիրը կհամարվի կնքված: Այլապես, ԻՄ-ը կնախաձեռնի հարկադիր օտարման գործընթաց՝ գործը փոխանցելով դատարանի քննությանը: Հարկադիր օտարման դեպքում դատարանի քննության առարկան կարող է լինել միայն գույքի փոխհատուցման գումարը: Օտարվող գույքի և այլ ակտիվների փոխհատուցման գումարի վերաբերյալ դատարանի որոշումը հիմք կհանդիսանա հողի օտարման համար: Նման դեպքերում տվյալ հողամասի վրա շինարարական աշխատանքները չեն սկսվի մինչև դատարանի կողմից որոշում կայացնելը և վերջինիս օրինական ուժի մեջ մտնելը:

դ. Փոխհատուցման/նպաստների վճարումը. փոխհատուցման գումարը կվճարվի պայմանագիրը կնքելուց հետո՝ 15 օրվա ընթացքում և 15%-ը կվճարվի ԱԵԱ-ի կողմից սեփականությունը ըստ հանձնման ակտի հանձնելուց հետո: Փոխհատուցումը կփոխանցվի ԱԵԱ-ի բանկային հաշվեհամարին:

ե. Շինհրապարակի ազատումը. փոխհատուցման/նպաստների ամբողջ գումարի փոխանցման օրից ԱԵԱ-ները կունենան 30 օր՝ վերաբնակեցման համար: Այս ժամանակաընթացքում նրանք պետք է հասցնեն ապամոնտաժել և տեղափոխել ապամոնտաժված/փրկված նյութերը՝ տների վերակառուցման և իրենց կողմից իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեությունը վերսկսելու նպատակով: ԻՄ-ն իրավունք ունի քանդել այդ կառույցները, եթե ԱԵԱ-ն չի արել դա համաձայնեցված ժամկետում:

Բողոքները կամ առարկությունները (եթե կան այդպիսիք) կլուծվեն՝ սույն ՀՕՏՕ-ում սահմանված բողոքների լուծման ընթացակարգի համաձայն: ՀՕՏ-ին առնչվող բոլոր գործողությունները կավարտվեն նախքան շինարարական աշխատանքների մեկնարկը:

10.4 Օրինականացման և շտկող միջոցառումների պլան

ՀՕՏՕ-ն վերջնականացնելիս մարդահամարի տվյալների, տարբեր պետական մարմիններից ստացված տվյալների, ինչպես նաև իրականացված ՄՉՀ -ի վերլուծության հիման վրա բացահայտվել են մի շարք տիպային դեպքեր և օրինական կարգավիճակ ստանալուն (օրինականացման) առնչվող դեպքեր, որոնց անհրաժեշտ կլինի անդրադառնալ ՀՕՏՕ-ի իրականացման ընթացքում: Օտարման պայմանագրերի ստորագրումը հնարավոր չէ՝ առանց այս խնդիրների լուծման: Հակառակ դեպքում կհամարվի, որ այս դեպքերի համար դատարանը կկիրառի հարկադիր օտարման ընթացակարգ: Հետևաբար, սույն ՀՕՏՕ-ի ներքո մշակվել է Օրինականացման և շտկող միջոցառումների պլան (ՕՇՄՊ), որը կիրականացվի ՀՕՏՕ-ի իրականացման ընթացքում: ՕՇՄՊ դեպքերը բաժանվում են երկու հիմնական խմբի.

- ա. ԱԵԱ-ների/ակտիվների օրինական կարգավիճակ ստանալուն առնչվող դեպքեր,
- բ. Կադաստրային ուղղումներին առնչվող դեպքեր:

10.4.1 ԱԵԱ-ների՝ օրինական կարգավիճակ ստանալուն վերաբերող դեպքեր

ՀՕՏՕ-ի սկզբունքների համաձայն՝ օրինական կարգավիճակ ստանալու ենթակա ԱԵԱ-ները կարող են ստանալ օրինական կարգավիճակ և փոխհատուցվել՝ համաձայն Իրավունքների սխեմայով և ՀՕՏՕ-ի դրույթներով սահմանված փոխհատուցման իրավունքների: Համաձայն ՀՕՏՕ-ում սահմանված «օրինականացման պայմանների»՝ օրինական կարգավիճակ կարող են ստանալ այն ԱԵԱ-ները, ովքեր չունեն պետական գրանցում ստացած սեփականության կամ այլ գույքային իրավունքներ ազդեցության ենթակա հողի և այլ ակտիվների նկատմամբ, սակայն ունեն որոշակի օրինական ակնկալիքներ, որոնք ծագում են օրենքի կամ գույքի փաստացի տիրապետման և օգտագործման ուժով, կամ վերջիններիս գույքային իրավունքների ձեռքբերման հնարավորություններն ուղղակի բխում են կամ սահմանված են ՀՀ իրավական ակտերով: Տիպային բնույթի օրինականացման խնդիրներն առնչվում են՝

- ա. բացակա ԱԵԱ-ներին,
- բ. ժառանգությանը,
- գ. իրավունքների գրանցման վկայագրին,
- դ. արգելանքով ծանրաբեռնված գույքին:

Հայաստանի Հանրապետությունից բացակայող ԱԵԱ-ները

Կան 5 ԱԵԱ-ներ, ովքեր բնակվում են Հայաստանից դուրս: Նրանցից 4-ը ներկայացրել են անհրաժեշտ փաստաթղթերը (անձնագրեր, գրանցման վկայագրեր և այլն): Ձեռք չի բերվել

միայն 1 ԱԵԱ-ի անձնագրի պատճենը, ով բնակվում է Բսպանիայում: Քանի որ անձնագիրը կարևոր փաստաթուղթ է օտարման գործընթացը նախաձեռնելու, անձի սեփականության իրավունքը ստուգելու, փոխհատուցման գումարը վճարելու համար, անհրաժեշտ է, որ բոլոր համապատասխան փաստաթղթերը հասանելի լինեն ԻՄ-ի համար: Հետագայում գույքի օտարման համար անհրաժեշտ կլինի նաև ԱԵԱ-ների ներկայությունը: Այնուամենայնիվ, ՀՀ օրենսդրությունն ապահովում է մեխանիզմ՝ սեփականատիրոջ բացակայության կամ վերջինիս չգտնելու դեպքում մասնավոր սեփականությունն օտարելու համար: Բացակա սեփականատերերի (ովքեր չեն կարող ներկա գտնվել) խնդիրները լուծելու համար, կիրականացվի հետևյալ ընթացակարգը.

- ա. Բացակա սեփականատիրոջ կոնտակտային տվյալները և նրա վերաբերյալ այլ հնարավոր տեղեկությունները/տվյալները կհավաքագրվեն համայնքային իշխանությունից, բարեկամներից և ընկերներից:
- բ. ԱԵԱ-ները կտեղեկացվեն/կձանուցվեն իրենց հողերի/գույքի օտարման (պայմանագրերի նախագծերը ուղարկելու միջոցով) և նրանց մասնակցությունը պահանջող միջոցառումների վերաբերյալ:
- գ. Եթե ԱԵԱ-ն հայտնում է, որ չի կարող ներկա գտնվել, ապա նրան առաջարկվում է լիազորագիր ուղարկել իր ներկայացուցչի անունով, ով հանդես կգա իր անունից՝ պայմանագիրը ստորագրելու համար:
- դ. Սեփականատիրոջ կամ նրա ներկայացուցչի կողմից պայմանագիրը չստորագրելու դեպքում գույքը դատական գործընթացի միջոցով կենթարկվի հարկադիր օտարման և փոխհատուցման գումարը կփոխանցվի դատարանի դեպոզիտային հաշվին: Դատարանը կվճարի այս գումարը այն անձին, որ կհաստատի այն ստանալու իրավասությունը՝ ներկայացնելով համապատասխան իրավական փաստաթղթերը:

Ժառանգությանը վերաբերող խնդիրներ

Կա միայն մի դեպք, երբ ընտանիքի անդամները կամ ԱԵԱ-ի ժառանգները ստիպված են փոխել սեփականության իրավունքը սեփականատիրոջ մահից հետո: Ըստ կադաստրային տվյալների՝ նշված ԱԵԱ-ն սեփականատերն է, սակայն հողակտորի մի մասը և դրա վրայի շինությունները, որոնք ազդեցության են ենթարկվում Ծրագրի հետևանքով, մեկ այլ ԱԵԱ-ի կողմից օգտագործվում է ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով: Գույքի վերագրանցման համար անհրաժեշտ է նույնականացնել իրական ժառանգորդներին և սեփականության իրավունքը ճանաչելուց հետո գույքը պետք է բաժանվի 2 տարբեր օգտագործողների/սեփականատերերի միջև:

Ժառանգության խնդիրը լուծելու համար պետք է իրականացվեն հետևյալ քայլերը.

- ա. ՀՕՏՕ-ի իրականացման խումբը կդիմի համայնքային իշխանություններին, բարեկամներին և ընկերներին՝ հանգուցյալ սեփականատիրոջ ժառանգների, նրանց բնակության վայրի, գույքի փաստացի տիրապետման մասին տեղեկություններ ստանալու համար:
- բ. Հավաքագրված տեղեկատվության հիման վրա ՀՕՏՕ իրականացման խումբը կպատարաստի այն փաստաթղթերի ցանկը, որոնք անհրաժեշտ են ժառանգությունն ընդունելու համար: Օրինական ժառանգներին կխնդրեն պատրաստել ժառանգության ընդունման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը, և անհրաժեշտության դեպքում ՀՕՏՕ իրականացման խմբի կողմից կցուցաբերվի աջակցություն՝ ժառանգության ընդունման համար փաստաթղթերը կազմելիս:
- գ. Ժառանգության ընդունման համար փաստաթղթերը կազմելուց հետո ԱԵԱ-ներին կխնդրեն դիմել նոտարական գրասենյակ: Եթե ժառանգներից որևէ մեկը ՀՀ-ում չէ, ապա նա պետք է ուղարկի նոտարի կողմից վավերացված լիազորագիր (ապոստիլով)

ժառանգության իր մասնաբաժինը ընդունելու և դրանից ծագող իր իրավունքը գրանցելու համար: Լիազորագիրը պետք է թարգմանվի հայերեն և հաստատվի նոտարի կողմից:

ՀՕՏՕ իրականացման թիմը կտրամադրի անհրաժեշտ աջակություն ԱԵԱ-ների ժառանգության իրավունքի վկայագրից ծագող իրավունքների պետական գրանցում իրականացնելու հարցում:

Ժառանգների միջև սեփականության իրավունքի վերաբերյալ վեճի առկայության դեպքում, կամ եթե լրացել է ժառանգությունն ընդունելու համար նախատեսված 6 ամիս ժամկետը, ժառանգությանն առնչվող խնդիրները կարգավորվում են դատական կարգով: Եթե ժառանգներն առարկություն չունեն գույքի օտարման պայմանագրի հիմնական պայմանների վերաբերյալ, սակայն առկա են իրավական խոչընդոտներ նոտարական կարգով ժառանգությունն ընդունելու համար, ապա խնդիրը լուծվում է պայմանագրի քննարկման 3-ամսյա ժամկետում և նախաձեռնվում է օտարման գործընթացը:

Իրավունքների պետական գրանցման վկայագրին վերաբերող խնդիրներ

Կան երկու դեպքեր, երբ խնդիրներն առնչվում են ԱԵԱ-ների իրավունքների գրանցման վկայագրերին: Բոլոր երեք դեպքերի համար իրավունքների գրանցման վկայագրերն առկա չեն, մասնավորապես՝ դեպքերից մեկի համար սեփականության իրավունքը հաստատվում է Երևանի գլխավոր հատակագծով, սակայն սեփականության իրավունքը սեփականության վկայականով ամրագրված չէ ԱԳԿՊԿ-ում: Մյուս դեպքում սեփականության կարգավիճակը հաստատվել է ԱԳԿՊԿ-ի կողմից տրամադրված տվյալների միջոցով, ինչպես նաև առկա է գույքը, ինչը հաստատում է սեփականության իրավունքը: Այնուամենայնիվ, այս դեպքի համար նույնպես սեփականության իրավունքը սեփականության վկայականով ամրագրված չէ ԱԳԿՊԿ -ում:

Երկու դեպքերի համար օրինական կարգավիճակի ստացումը պետք է նախաձեռնվի ԱԵԱ-ների կողմից՝ ՀՕՏՕ իրականացման խմբի աջակցությամբ: Մասնավորապես՝ ՀՕՏՕ իրականացման խումբը կաջակցի ԱԵԱ-ներին՝ ԱԳԿՊԿ -ում իրավունքների պետական գրանցում կատարելու և սեփականության վկայական ստանալու համար անհրաժեշտ փաստաթղթերը հավաքելիս: ՄՆՎՇԽ-ն կմշակի այս ընթացակարգի համար համապատասխան հատակագծերը՝ ԱԳԿՊԿ -ի կողմից սահմանված ձևաչափով:

Արգելանքով ծանրաբեռնված գույք

ՀՀ օրենսդրության համաձայն՝ գույքերը կարող են գտնվել հետևյալ ծանրաբեռնվածությունների ներքո՝ 1) հիպոթեք, 2) արգելանք և 3) գրավ: ԱԳԿՊԿ-ից ստացված տվյալների վերլուծության հիման վրա առկա են արգելանքի 5 դեպքեր (հողակտորներ), որոնցից մեկը գրավադրված է վարկի դիմաց և միաժամանակ արգելանքի տակ է, 3-ը գրավադրված են վարկի դիմաց, իսկ մեկը՝ ներկայացված է դատարան: Նախքան օտարման պայմանագրի ստորագրումը արգելանքի տակ գտնվող օտարման ենթակա գույքի վրայից պետք է հանվի արգելանքը, այլապես նման դեպքերի համար պետք է կիրառվի բռնագրվման ընթացակարգ: Արգելանքի տակ գտնվող օտարվող սեփականությունը արգելանքից հանելու համար անհրաժեշտ է կատարել հետևյալ գործողությունները՝

- ա. Բացահայտել պարտատերերին, հասկանալ գույքի վրա արգելանք դնելու պատճառները և արգելանքից հանելու գործընթացը (օրինակ՝ հարցում անել ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական գույքի կադաստրի պետական կոմիտե և ՀՀ արդարադատության նախարարության դատական ակտերի հարկադիր կատարման ծառայություն),

- բ. Առաջարկել պարտապանին (գույքի սեփականատիրոջը) բանակցել պարտատերերի հետ և միջոցներ ձեռնարկել գույքի վրայից արգելանքը հանելու համար (օրինակ՝ կնքել հաշտության համաձայնություն և ներկայացնել դատարանի հաստատմանը),
- գ. Աջակցել պարտապանին (գույքի սեփականատիրոջը) վերը նշված և այլ առնչվող փաստաթղթերը պատրաստելիս,
- դ. Պարտատիրոջ և պարտապանի միջև համաձայնություն ձեռք չբերելու դեպքում աջակցել պարտապանին (վերջիններիս անհամաձայնության դեպքում՝ պարտատերերին) դիմել դատարան՝ գույքը արգելանքից հանելու պահանջով,
- ե. ԱԵԱ-ներին աջակցելու համար կարող են նախաձեռնվել այլ անհրաժեշտ գործողություններ՝ գրավադրման հետ կապված խնդիրները լուծելու նպատակով:

Օրինական կարգավիճակ ստանալու բոլոր դեպքերի համար ԱԵԱ-ները ստիպված կլինեն նախաձեռնել վերը նկարագրված շտկման գործընթացը: Անհրաժեշտության դեպքում ՀՕՏՕ իրականացման խումբը կաջակցի ԱԵԱ-ներին՝ ուղղորդելով անհրաժեշտ հիմնավորող փաստաթղթերը ներկայացնել համապատասխան մարմին: Ինչպես սահմանված է ՀՕՏՕ-ում, օրինական կարգավիճակ ստանալու համար անհրաժեշտ ծախսերը կարող են վճարվել ՀՀ/ԵՔ կողմից հատկացված փոխհատուցման գումարից, եթե ընդունելի է ԱԵԱ-ի համար:

10.4.2 Կադաստրային ուղղումների հետ կապված դեպքեր

Կադաստրային քարտեզի և տվյալների վերլուծության, ինչպես նաև ՄՉՀ (փաստացի չափումներ) արդյունքների հիման վրա բացահայտվեցին դեպքեր, երբ ՄՉՀ արդյունքում բացահայտված ազդեցությունները (ըստ ազդեցության ենթակա հողակտորների փաստացի կոորդինատների) և ազդեցության ենթակա հողակտորների կոորդինատներն ըստ կադաստրային քարտեզի/տվյալների միմյանց չեն համապատասխանում: Մասնավորապես՝

- ա. Փաստացի ազդեցության են ենթարկվում չորս սեփականություններ, սակայն ազդեցության ենթակա հողակտորների կոորդինատները պետք է ուղղվեն կադաստրային քարտեզում և տվյալներում՝ փաստացի չափագրումների կոորդինատների հիման վրա:
- բ. Գ3 թաղամասում հինգ սեփականություններ, որոնք փաստացիորեն ազդեցության չեն ենթարկվում, կարող են հանվել ՀՕՏՕ-ից՝ դրանց կադաստրային կոորդինատներն ուղղելուց հետո:

ՀՕՏՕ-ի մշակման ընթացքում այս բոլոր դեպքերի մանրամասները ներկայացվել են ԱԳԿՊԿ՝ ուղղումների համար համապատասխան հատակագծերով, որոնք ներկայումս ընթացքում են:

Օրինականացման և ուղղման դեպքերի համար գործընթացները կնախաձեռնվեն ԱԵԱ-ների կողմից, այդ թվում՝ պահանջվող ծախսերը (կադաստրային ուղղումների համար անհրաժեշտ հատակագծերը, որոնք պատրաստվել են ՄՆՇՎԽ-ի կողմից և ներկայացվել են ԱԳԿՊԿ): Այնուամենայնիվ, ԾԻԳ-ը կարող է աջակցել նկարագրված բոլոր օրինականացման և ուղղման դեպքերին միայն այն դեպքում, եթե ԱԵԱ-ն համաձայն է նախաձեռնել վերը նկարագրված ընթացակարգը: Օրինականացման և ուղղման դեպքերի ցանկը մանրամասներով և ընդգրկված ԱԵՏՏ-ներով, ներկայացված է Աղյուսակ 10-1-ում:

Աղյուսակ 10-1 Օրինական կարգավիճակ ստանալու և կադաստրային ուղղումների դեպքերի ցանկը

No	Կադաստրային ծածկագիրը	Խնդրի նկարագրությունը
Օրինականացման դեպքերը		

No	Վաղաստրային ծածկագիրը	Խնդրի նկարագրությունը
1	0149-0020	<p><i>Իրավունքների գրանցման վկայագրին առնչվող խնդիրներ.</i></p> <p>Սեփականության իրավունքը հաստատող իրավական փաստաթուղթը Երևանի գլխավոր հատակագիծն է: Գույքը պետք է սեփականության վկայականով ամրագրվի ԱԳԿՊԿ -ում:</p>
2	0149-0005 0149-1201	<p><i>Ժառանգությանը և իրավունքների գրանցման վկայագրին առնչվող խնդիրներ.</i></p> <p>ԱԳԿՊԿ -ի կողմից տրամադրված տվյալների համաձայն՝ 0149-0005 ծածկագրով գույքի սեփականատերը մահացել է: Սեփականության իրավունքը հաստատող իրավական փաստաթուղթը գույքի տեխնիկական անձնագիրն է. սեփականության պետական վկայականն առկա չէ: Հողակտորի մասը և դրա վրա գտնվող շինությունները, որոնք ենթարկվում են ազդեցության, ՀՀ օրենսդրության պահանջների չպահպանմամբ, անշարժ գույքի նկատմամբ չգրանցված իրավունքով օգտագործվում է մյուս ԱԵԱ-ի կողմից: Նրանք տարբեր փողոցներից ունեն առանձին մուտքեր:</p> <p>Գույքը պետք է գրանցվի և բաժանվի երկու տարբեր օգտագործողների/ սեփականատերերի միջև՝ Ծրագրի շրջանակում իրական ԱԵԱ-ին բացահայտելու համար:</p>
3	0148-0006	Սեփականատերը գտնվում է ՀՀ-ից դուրս:
4	0317-0010	Սեփականատերը գտնվում է ՀՀ-ից դուրս:
5	0147-0025	Սեփականատերը գտնվում է ՀՀ-ից դուրս:
6	0149-0014	Սեփականատերը գտնվում է ՀՀ-ից դուրս: Հնարավոր չեղավ ձեռք բերել անձնագրի պատճենը և անհրաժեշտ փաստաթղթերը:
7	0149-0051	Սեփականատերը գտնվում է ՀՀ-ից դուրս:
8	0051-0034	<p><i>Արգելանքով ծանրաբեռնված գույքին առնչվող խնդիրներ.</i></p> <p>ԱԳԿՊԿ -ի տվյալների համաձայն՝ գույքը 04.05.2007 թ.-ից գրավադրված է «Հայէկոնոմբանկ» ԲԲԸ-ում:</p>
9	0148-0007	<p><i>Արգելանքով ծանրաբեռնված գույքին առնչվող խնդիրներ.</i></p> <p>ԱԳԿՊԿ -ի տվյալների համաձայն՝ գույքը 08.05.2015 թ.-ից գրավադրված է «Անելիք բանկ» ՓԲԸ -ում:</p>
10	0069-0030	<p><i>Արգելանքով ծանրաբեռնված գույքին առնչվող խնդիրներ.</i></p> <p>ԱԳԿՊԿ -ի տվյալների համաձայն՝ առկա է գույքին առնչվող խնդիր, որը 04.11.2014 թ. ներկայացվել է դատարան: Գործի վերաբերյալ հարուցվել է դատական վարույթ (ԵԱԴԴ 0095/04/15):</p>
11	0149-0007	<p><i>Արգելանքով ծանրաբեռնված գույքին առնչվող խնդիրներ.</i></p> <p>ԱԳԿՊԿ -ի տվյալների համաձայն՝ գույքը 23.12.2013 թ.-ից գրավադրված է «Արարատբանկ» ԲԲԸ-ում:</p>
12	0149-0044	<p><i>Արգելանքով ծանրաբեռնված գույքին առնչվող խնդիրներ.</i></p> <p>ԱԳԿՊԿ -ի տվյալների համաձայն՝ գույքը արգելանքի տակ է դրվել ԴԱՀԿ ծառայության կողմից և գրավադրված է՝ «Արցախբանկ» ՓԲԸ-ում:</p>
Վաղաստրային ուղղումների դեպքերը		

No	Կադաստրային ծածկագիրը	Խնդրի նկարագրությունը
13	0148-0003	<p><i>Կադաստրային խնդիր.</i> Կան անհամապատասխանություններ փաստացի չափագրումների և Երևանի գլխավոր հատակագծի միջև: Փաստացի չափագրումների համաձայն՝ հողակտորի ընդհանուր մակերեսը 701.45 քառ. մ է, իսկ ըստ Գլխավոր հատակագծի՝ 624.3 քառ. մ: ԱԵԱ-ն դիմել է ԵՔ-ի տեղագրության բաժին՝ լրացուցիչ չափագրումների և ուղղումների համար: Ազդեցության ենթակա մակերեսը ճշգրտորեն կարող է բացահայտվել միայն ԵՔ-ից նոր Գլխավոր հատակագիծը ստանալուց հետո, որի հիման վրա գույքը սեփականության վկայականով կամրագրվի ԱԳԿՊԿ -ում:</p>
14	0050-0023	<p><i>Կադաստրային խնդիր.</i> Երկու մասնավոր հողակտորների սահմանները համընկնում են հարակից հողակտորի հետ: Հողակտորի փաստացի չափագրումների արդյունքում բացահայտված մակերեսը (քառ.մ) և սեփականության վկայականում նշվածը միմյանց չեն համապատասխանում:</p>
15	0050-0022	<p>Ազդեցության ենթարկվող մակերեսը կարող է ճշգրտորեն որոշվել միայն կադաստրային քարտեզում նշված հողի սահմաններն ուղղելուց հետո:</p>
16	0141-0002	<p><i>Կադաստրային խնդիր.</i> Ազդեցության ենթարկվող մակերեսը կարող է ճշգրտորեն որոշվել միայն կադաստրային քարտեզում նշված հողի սահմաններն ուղղելուց հետո: ԵՔ/ՄԻԳ-ի պահանջով ԱԳԿՊԿ -ն պետք է փոխի այս հողակտորի կոորդինատները՝ վերջինիս վրա ազդեցություններից խուսափելու համար:</p>
17	0109-0029	<p><i>Կադաստրային խնդիր.</i> Ըստ կադաստրային քարտեզի՝ հողակտորը ենթարկվում է ազդեցության, մինչդեռ փաստացի չափագրումների արդյունքում ազդեցության չի ենթարկվում: Ներկայումս ԵՔ ճարտարապետության և քաղաքաշինության վարչությունը ճշտում է կոորդինատները, որից հետո ԱԳԿՊԿ-ն կուղղի կադաստրային քարտեզը:</p>
18	0103-0094	<p><i>Կադաստրային խնդիր. (Գ3 թաղամասում գտնվող սեփականությունները, որոնք հնարավոր է հանվեն ՀՕՏՕ-ից):</i></p>
19	0103-0095	<p>Աջափնյակ համայնքի 0103-0120 հողակտորի փաստացի սահմանների երկայնքով հանույթի աշխատանքների արդյունքում պարզվեց, որ այս գույքը տեղակայված է 9 մ առաջ՝ դեպի Աշտարակի մայրուղին: Քանի որ նույն կադաստրային թաղամասի 0103-0118, 0103-0119, 0103-0094, 0103-0095 հողակտորները փաստացիորեն չեն նշահարվել, դրանք ազդեցության են ենթարկվում ըստ կադաստրային քարտեզի և 0103-0120 (վերջինս փաստացիորեն ենթարկվում է ազդեցության) հողակտորի շարունակությունն են:</p>
20	0103-0118	<p>ՀՀ ԱԳԿՊԿ-ի պաշտոնական արձագանքի համաձայն՝ հնարավոր է, որ նշված հողակտորները չուղղվեն, քանի որ դրանք ուղղելու համար անհրաժեշտ կլինի ուղղել Գ3 թաղամասն ամբողջությամբ: Ուղղելիս՝ Գ3 թաղամասի որոշ սեփականություններ համընկնում են «Վահագնի թաղամասի» գույքի հետ: Բացի այդ, Գ3 թաղամասում կառուցված որոշ շենքեր չեն համապատասխանում թաղամասի նախագծային հատակագծին:</p>
21	0103-0119	<p>Ներկայումս ԵՔ ճարտարապետության և քաղաքաշինության վարչությունը ճշտում է կոորդինատները, որից հետո ԱԳԿՊԿ-ն կուղղի կադաստրային քարտեզը: Ուղղումից հետո նշված հողակտորները կարող են հանվել ՀՕՏՕ-ից, քանի որ դրանք այժմ ազդեցության են ենթարկվում միայն ըստ կադաստրային քարտեզի/տվյալների:</p>
22	0103-0120	<p>Ներկայումս ԵՔ ճարտարապետության և քաղաքաշինության վարչությունը ճշտում է կոորդինատները, որից հետո ԱԳԿՊԿ-ն կուղղի կադաստրային քարտեզը: Ուղղումից հետո նշված հողակտորները կարող են հանվել ՀՕՏՕ-ից, քանի որ դրանք այժմ ազդեցության են ենթարկվում միայն ըստ կադաստրային քարտեզի/տվյալների:</p>
23	0149-0028	<p><i>Կադաստրային խնդիր.</i> Կադաստրային տվյալների համաձայն՝ սա վարձակալված հող է (վարձակալության պայմանագրի ժամկետն անցել է), որի վրա կա պաղպաղակի կրպակ: Ըստ ՄՉՀ տվյալների՝ այս տեսակի շինություններ դաշտում չեն բացահայտվել: Այդ հողակտորի օգտագործման նշաններ առկա չեն:</p>

ՀՕՏՕ իրականացման ընթացքում ազդեցությանը և փոխհատուցումներին առնչվող բոլոր փոփոխությունները կենթարկվեն մոնիտորինգի և կներկայացվեն Սոցիալական երաշխիքների կիսամյակային մոնիտորինգի վերաբերյալ հաշվետվություններում),

Առաջընթացի եռամսյակային հաշվետվություններում (ԱԵՀ) և Համապատասխանության հաշվետվությունում:

10.4.3 Ազդեցությունները շինարարության փուլում

Այն դեպքերում, երբ շինարարության փուլում որևէ ազդեցություն չի հայտ է գալիս Կապալառուի գործողությունների հետևանքով, մասնավորապես՝ եթե ձեռնարկատիրական գործունեությունն ազդեցության է ենթարկվում ժամանակավորապես փակված մուտքի պատճառով, կամ վնասվում են ԱԵԱ-ների բարելավումները (մշակաբույս, ծառ և այլն), ԱԵԱ-ների փոխհատուցումը կատարվում է Կապալառուի հաշվին հետևյալ ընթացակարգով՝ 1) ազդեցությունը կգնահատվի և կարձանագրվի Կապալառուի կողմից և կստորագրվի ԱԵԱ-ների կողմից, 2) ԱԵԱ-ների փոխհատուցումը կգնահատվի ՀՕՏ-ում սահմանված իրավունքների և սույն ՀՕՏ-ում սահմանված գնահատման մեթոդաբանության համաձայն, 3) ԱԵԱ-ներին պատշաճորեն կտեղեկացնեն դրա մասին, 4) փոխհատուցման համաձայնագիր կկնքվի ԱԵԱ-ների հետ: Իրականացված բոլոր գործողությունների մասին կիրառվեն Պատվիրատուն և ՄՆՇՎԽ-ն՝ ստանալով ստորագրված արձանագրության և համաձայնության օրինակները:

10.5 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման ժամանակացույցը

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված ժամանակացույցը ցույց է տալիս ՀՕՏ՝ -ի պատրաստման, վերջնականացման և իրականացման հստակ փուլերը:

Աղյուսակ 10-2 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի պատրաստման, վերջնականացման և իրականացման ժամանակացույց

Մեթոդաբանական առաջադրանքը	Առաջադրանքը/գործողությունը	Պատասխանատվությունը	Սկիզբը	Ավարտը
	ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀՕՏ-Ի ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԱՌԱՋԱՂԻՄԱՆՔՆԵՐԸ			
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ			17/11/2014	25/08/2015
Փուլ 1	Քայլ_01 Կադաստրային քարտեզի և տվյալների ձեռքբերումը		17/11/2014	19/03/2015
Առաջադրանք 4	Մանրամասն նախնական նախագծի ներկայացում ԱԳԿՊԿ՝ ազդեցության ենթակա գույքի մասին տեղեկություններ ստանալու համար (ագրեր)	ԾԻԳ	17/11/2014	17/11/2014
	ԱԳԿՊԿ /ԵՔ պատասխանը	ԾԻԳ/ ԱԳԿՊԿ	03/03/2015	18/03/2015
	Ազդեցության ենթակա գույքի վերջնական ցանկի պատրաստում՝ ՀՀ կառավարության կողմից նախնական ուսումնասիրության վերաբերյալ որոշման ընդունման համար	ԾԻԳ/ՄՆՇՎԽ	18/03/2015	19/03/2015
Քայլ_02 ՀՀ կառավարության որոշումը նախնական ուսումնասիրության համար			16/03/2015	25/06/2015
Առաջադրանք 3	Գույքի նկարագրության արձանագրության վերանայված ձևաչափը	ԾԻԳ	16/03/2015	09/04/2015
	Սույն ՀՕՏ-ի կամ վերանայված տարբերակի կիրառման հաստատումը	ԾԻԳ	26/03/2015	26/03/2015
Առաջադրանք 4	ԾԻԳ-ի կողմից ՀՀ կառավարության որոշման համար նախնական ուսումնասիրության փաթեթի պատրաստում	ԾԻԳ	30/03/2015	20/05/2015

Մեթոդաբանական առաջադրանք	Առաջադրանք/գործողությունը	Պատասխանատվությունը	Սկիզբը	Ավարտը
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍ ԸՕՏԻ ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԴԱՆՔՆԵՐԸ				
	ՀՀ կառավարության որոշման համար նախնական ուսումնասիրության հաստատում (Նշում. 45 օր՝ դիմումի և հաստատման միջև)	ՀՀ կառավարություն	17/06/2015	21/05/2015
Առաջադրանք 5	Հանրային լուսմներ (այդ թվում՝ նախապատրաստական աշխատանքները)	ԾԻԳ/ՄՆՇՎԽ	19/03/2015	25/06/2015
Քայլ_03 Սոցիալական և ՄՉՀ հետազոտություններ			29/06/2015	08/08/2015
Առաջադրանք 6	Ակտիվների չափագրման հետազոտություն	ՄՆՇՎԽ	29/06/2015	27/07/2015
	Կորուստների գույքագրում	ՄՆՇՎԽ	29/06/2015	27/07/2015
	Նախնական քարտեզների պատրաստում (հատկազօծեր)		09/07/2015	25/08/2015
	ԱԵԱ-ների փաստաթղթերի հավաքագրում	ՄՆՇՎԽ	04/07/2015	19/07/2015
	Մարդահամարի և ՄՏՀ իրականացում	ՄՆՇՎԽ	06/07/2015	23/02/2016
Առաջադրանք 8	Գույքի գնահատում	ՄՆՇՎԽ	14/07/2015	29/08/2015
	Տվյալների մոտքագրում տվյալների բազայում	ՄՆՇՎԽ	03/08/2015	25/08/2015
ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԸՕՏԻ ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԴԱՆՔՆԵՐԸ			04/07/2015	10/09/2016
	Քայլ_01 Բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին որոշումը		04/07/2015	21/12/2015
Առաջադրանք 7	Վերջնական մանրամասն նախագծի վերջնականացում (Բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին որոշում)	ՄՆՇՎԽ	04/07/2015	26/08/2015
	Ազդեցության ենթակա գույքի վերջնական ցանկի պատրաստում Բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին որոշման համար	ՄՆՇՎԽ	09/07/2015	27/08/2015
	ՀՀ կառավարության կողմից բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին որոշում ընդունելու ԾԻԳ-ի նախաձեռնությունը	ԾԻԳ	28/09/2015	08/10/2015
	ՀՀ կառավարության կողմից բացառիկ՝ գերակա հանրային շահ ճանաչելու մասին որոշման ընդունումը	ՀՀ կառավարություն	3/12/2015	21/12/2015
Փուլ 2	Քայլ_02 Վերջնական քարտեզների պատրաստում և հանձնում ԱԵԱ-ներին		12/12/2015	18/02/2016
Առաջադրանք 1	Հանրային լուսմներ. գնահատման մեթոդաբանության և նախագծի ներկայացում	ԾԻԳ/ՄՆՇՎԽ	04/12/2015	19/12/2015
	Գույքի մանրամասն չափագրման արդյունքների ստուգում/թարմացում	ՄՆՇՎԽ	11/12/2015	30/12/2015
	Քարտեզների (հատկազօծեր) նկարագրության արձանագրությունների պատրաստում	ՄՆՇՎԽ	12/12/2015	22/12/2015
	Քարտեզների ներկայացում ԱԵԱ-ներին՝ ազդեցության ենթարկվող/չենթարկվող մասերի վերաբերյալ ծանուցման նպատակով	ԾԻԳ	19/12/2015	22/12/2015
	Բացակայող տեղեկանքների ձեռքբերում, որոնք ենթակա են հաստատման կամ ժխտման թաղապետի կողմից	ԾԻԳ/Թաղապետ	20/10/2015	17/03/2016
	ՖՆ-ից պարզաբնույթների/հստակեցումների ձեռքբերում	ԾԻԳ/ՖՆ	21/03/2016	11/04/2016
	Կադաստրային խնդիրների լուծում	ԾԻԳ/ ԱԳԿՊԿ	24/11/2015	օոԳօոԳ
	ԱԳԿՊԿ-ից մասնավոր սեփականություն հանդիսացող գույքի սահմանափակումների վերաբերյալ տվյալների ձեռքբերում	ԾԻԳ/ ԱԳԿՊԿ	22/01/2016	15/02/2016

Մեթոդաբանական առաջադրանքը	Առաջադրանքը/գործողությունը	Պատասխանատվությունը	Սկիզբը	Ավարտը
	ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍ ՀՕՏԻ ՊԱՏՐԱՍՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԴԱՆՔՆԵՐԸ			
	ԱԵԱ-ների՝ իրենց գույքի ազդեցության չենթարկվող մասն օտարելու պահանջը	ԾԻԳ	21/12/2015	19/02/2016
Առաջադրանք 3	ԱԵԱ-ների հետ նկարագրության արձանագրությունների ստորագրում	ՄՆՇՎԽ	08/01/2016	23/03/2016
Առաջադրանք 4	Գույքի գնահատում/նպաստների հաշվարկ	ՄՆՇՎԽ	13/01/2016	24/03/2016
	Տվյալների մուտքագրում տվյալների բազայում	ՄՆՇՎԽ	08/01/2016	24/03/2016
	Քայլ_03 ՀՕՏԻ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ		11/01/2016	10/09/2016
Առաջադրանք 3	Ստորագրված արձանագրությունների ներկայացում ԾԻԳ-ին	ՄՆՇՎԽ	11/01/2016	23/03/2016
	Ստորագրված արձանագրությունների մասին ծանուցում ԱԵԱ-ներին	ԾԻԳ	21/01/2016	01/04/2016
Առաջադրանք 4	Տվյալների ստուգում և վերլուծություն	ՄՆՇՎԽ	29/01/2016	04/04/2016
	ՀՕՏՎ վերջնական փաստաթղթի պատրաստում	ՄՆՇՎԽ	04/04/2016	14/04/2016
	Վերջնական ՀՕՏՎ-ի ներկայացում ԾԻԳ-ին՝ մեկնաբանությունների համար	ՄՆՇՎԽ	15/04/2016	15/04/2016
	Վերջնական ՀՕՏՎ-ի ներկայացում ԱԶԲ-ին՝ մեկնաբանությունների համար	ԾԻԳ	22/04/2016	22/04/2016
	ՀՕՏՎ վերջնականացում՝ ըստ ԱԶԲ-ի մեկնաբանությունների	ՄՆՇՎԽ	07/05/2016	19/05/2016
	Վերջնականացված ՀՕՏՎ-ի ներկայացում ԱԶԲ-ի հաստատմանը	ԾԻԳ	20/05/2016	20/05/2016
	ԱԶԲ-ի կողմից ՀՕՏՎ-ի հաստատումը	ԱԶԲ	21/05/2016	09/06/2016
Առաջադրանք 4	ՀՕՏՎ-ի հայերեն տարբերակը	ՄՆՇՎԽ	10/06/2016	19/06/2016
	ՀՀ կառավարության կողմից ՀՕՏՎ-ի հաստատումը	ՀՀ կառավարություն	20/07/2016	20/08/2016
	ՀՀ կառավարության կողմից ՀՕՏՎ-ի բյուջեի հաստատումը	ՀՀ կառավարություն	20/07/2016	20/08/2016
Առաջադրանք 3	Բոլոր ակտիվների համար Գնահատման հաշվետվությունների պատրաստում	ՄՆՇՎԽ	20/08/2016	19/09/2016
	Հաստատված ՀՕՏՎ փաստաթղթի տեղադրումը ԱԶԲ-ի և ԵՔ-ի կայքէջերում	ԱԶԲ և ԾԻԳ	25/08/2016	25/08/2016
	ՀՕՏՎ տեղեկատվական բրոշյուրի հրատարակում	ԾԻԳ	02/09/2016	10/09/2016
	ՀՕՏՎ-Ի ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ*		20/8/2016	4/7/2017
	ՀՕՏՎ բյուջեի հատկացումը ԵՔ-ին	ՖՆ	20/8/2016	
	Հնարավոր հարկադիր օտարման դեպքերի բացահայտում	ԾԻԳ	1/21/2016	1/17/2017
	Պայմանագրերի նախագծերի ուղարկում ԱԵԱ-ներին	ԾԻԳ	10/9/2016	10/19/2016
	Պայմանագրերի ստորագրում	ԾԻԳ	10/10/2016	1/17/2017
	Փոխհատուցումների հատկացում	ԾԻԳ	10/11/2016	1/27/2017
	Հարկադիր օտարման վերջնականացում, հարկադիր օտարման վերաբերյալ դատարանի որոշման ներկայացում	ԾԻԳ	1/17/2017	4/17/2017
	ՀՕՏՎ-ի Համապատասխանության հաշվետվության պատրաստում	ԱՄԳ	10/9/2016	2/16/2017
	ՀՕՏՎ-ի Համապատասխանության հաշվետվության պատրաստում	ԾԻԳ	2/20/2017	2/25/2017
	ՀՕՏՎ-ի Համապատասխանության	ԱԶԲ	3/5/2017	3/20/2017

Մեթոդաբանական առաջադրանքը	Առաջադրանքը/գործողությունը	Պատասխանատվությունը	Սկիզբը	Ավարտը
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍ ՀՕՏՕ-Ի ՊԱՏՐԱՍՄԱՆ ԱՌԱՋԱՐԴԱՆՔՆԵՐԸ				
	հաշվետվության դիտարկումը ԱԶԲ –ի կողմից			
	ՀՕՏՕ -ի Համապատասխանության վերջնական հաշվետվության ներկայացում ԱԶԲ-ին	ԾԻԳ	3/25/2017	3/30/2017
	ԱԶԲ –ի կողմից ՀՕՏՕ-ի Համապատասխանության հաշվետվության հաստատումը	ԱԶԲ	3/30/2017	4/5/2017
	Շինհրապարակի հանձնումը կապալառուին	ԾԻԳ	4/6/2017	4/6/2017
	Շինարարական աշխատանքների մեկնարկը	Կապալառու	4/7/2017	4/7/2017
	Մոնիտորինգ	ԾԻԳ/ԱՄԳ	շարունակական	
	Բողոքների լուծում	ԾԻԳ	շարունակական	
<p>*Ներկայացված ժամանակացույցի համապատասխան ՀՕՏՕ-ի իրականացման ապահովումը սերտորեն կապված է օրինականացման գործընթացի հաջողության, ինչպես նաև առաջ քաշված օտարման դեպքերի լուծման և քանակի հետ. այսպիսով՝ ներկայացված ժամանակացույցը կարող է փոխվել ՀՕՏՕ իրականացման առաջընթացի հիման վրա:</p>				

11 ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

11.1 Ընդհանուր տեղեկություններ

ՀՕՏՕ-ի իրականացումը կենթարկվի թե՛ ներքին, թե՛ արտաքին մոնիտորինգի: Ներքին մոնիտորինգը կիրականացվի ԾԻԳ-ի կողմից: Արտաքին մոնիտորինգը հանձնարարված է արտաքին մոնիտորինգի գործակալությանը (ԱՄԳ), որը պետք է վարձվի ԵԲ-ի կողմից և հաստատվի ԱԶԲ-ի կողմից:

11.2 Ներքին մոնիտորինգ

Ներքին մոնիտորինգը պարբերաբար կիրականացվի ԾԻԳ-ի կողմից և՛ ուղղակիորեն, և՛ ՀՕՏՕ իրականացման համար վարձված լրացուցիչ մասնագետների աջակցությամբ: Արդյունքները կհաղորդվեն ԱԶԲ-ին ծրագրի իրականացման վերաբերյալ եռամսյակային հաշվետվությունների, ինչպես նաև տարաբնակեցման մոնիտորինգի կիսամյակային հաշվետվության կամ հաշվետվությունների միջոցով: Ներքին մոնիտորինգի ցուցանիշները կլինեն գործընթացներին, անմիջական հետևանքներին և արդյունքներին վերաբերող ցուցիչները, որոնք թույլ կտան գնահատել առաջընթացը և ՀՕՏՕ-ի իրականացման արդյունքները, ինչպես նաև փոփոխել աշխատանքային ծրագիրը, եթե անհրաժեշտ է: Մոնիտորինգի հատուկ հենանիշները կներառեն՝

- ա. տեղեկատվական քարտզարշավը և ԱԵԱ-ների համար կազմակերպվող հանրային լսումները,
- բ. հողակտորի օտարման գործընթացը և հողակտորի դիմաց փոխհատուցման վճարումը,
- գ. ազդեցության ենթակա շինությունների և այլ գույքի փոխհատուցումը,
- դ. ԱԵԱ-ների վերաբնակեցումը,
- ե. եկամտի կորստի հետ կապված վճարումները,
- զ. փոխարինման ենթակա հողատարածքների ընտրությունը և բաշխումը,
- է. եկամտի վերականգնմանն ուղղված գործողությունները:

Վերոնշյալ տվյալները կհավաքագրվեն ԾԻԳ-ի կողմից, որը պատասխանատու կլինի Ծրագրի տարաբնակեցման ամենօրյա գործողությունների մոնիտորինգի համար հետևյալ գործիքների միջոցով՝

- ա. բոլոր ԱԵԱ-ների մարդահամարի տվյալների դիտարկում,
- բ. խորհրդակցություններ և ոչ պաշտոնական հարցազրույցներ ԱԵԱ-ների հետ,
- գ. դեպքերի մանրագնին ուսումնասիրություններ:
- դ. ԱԵԱ-ների ընտրանքային հարցում:
- ե. հիմնական իրազեկիչների հետ հարցազրույցներ, և

զ. համայնքային խորհրդատվական հանդիպումներ:

11.3 Արտաքին մոնիտորինգ

Արտաքին մոնիտորինգը կիրականացնի խորհրդատվական ընկերությունը, որը ԵՔ-ի կողմից ընտրվող և ԱԶԲ-ի կողմից հաստատվող արտաքին մոնիտորինգային գործակալություն (ԱՄԳ) է:

Արտաքին մոնիտորինգը ենթադրում է երկու տեսակի գործողություն՝ ա) ՀՕՏԾ-ի իրականացման և փոխհատուցման տրամադրման կարճաժամկետ մոնիտորինգ ու գնահատում և բ) ՀՕՏԾ ծրագրի վերականգնողական ազդեցությունների երկարաժամկետ գնահատում:

11.3.1 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի իրականացման կարճաժամկետ մոնիտորինգ և գնահատում

Սույն առաջադրանքը կիրականացվի յուրաքանչյուր ՀՕՏԾ միջոցառման իրականացմանը զուգահեռ և կենթադրի բազմաթիվ դաշտային այցելություններ և հաղորդակցություն ԱԵԱ-ի և ԻՄ-ի միջև: Սույն առաջադրանքի արդյունքում կմշակվի վերջնական Համապատասխանության հաշվետվություն, որտեղ կնշվի, թե արդյոք փոխհատուցման ծրագիրը կատարվել է ՀՕՏԾ և ԱԶԲ քաղաքականության դրույթների հիման վրա և ԱԵԱ-ներին գոհացուցիչ կերպով: Համապատասխանության հաշվետվությունը կտրամադրվի ԾԻԳ-ին/ԵՔ-ին և ԱԶԲ-ին: ԱԶԲ-ի կողմից Համապատասխանության հաշվետվության հաստատումը կհամարվի շինարարական աշխատանքների ձեռնարկման նախապայմանը: Համապատասխանության հաշվետվությունը կներառի հետևյալ կետերը՝

- ա. ԱԵՏՏ-ների և ԱԵԱ-ների թվի ստուգում,
- բ. Ստուգում առ այն, որ արձանագրություններում ազդեցությունների գնահատումները համապատասխանում են իրական ազդեցություններին,
- գ. Ստուգում առ այն, որ գնահատման հաշվետվություններում, պայմանագրերում և համաձայնագրերում օգտագործված փոխհատուցման միավոր դրույթաչափերը համապատասխանում են ՀՕՏԾ-ի դրույթներին,
- դ. Ստուգում առ այն, որ փոխհատուցումը տրամադրվել է բոլոր ԱԵՏՏ-ներին ՀՕՏԾ-ում նշված գումարներին համապատասխան,
- ե. փոխհատուցման գործընթացի իրականացման/սահմանված ժամկետների գնահատումը ՀՕՏԾ դրույթների և արդյունավետության ցուցանիշների առնչությամբ,
- զ. դժգոհությունների դեպքերի դիտարկում՝ ներառյալ գնահատումն առ այն, թե արդյոք դժգոհության լուծումն իրականացվել է ՀՕՏԾ-ի դրույթներին համապատասխան և գոհացնելով ԱԵԱ-ին,
- է. ԱԵԱ-ի գոհունակության գնահատում՝ հիմնված ԱԵՏՏ-ների 25% ընտրանքային խումբ ներառող հարցման վրա,
- ը. դատական կարգով օտարման դեպքերի իրականացման և ամփոփման գնահատում, հանրային լուսման իրականացման և ԻՄ-ԱԵԱ հաղորդակցության գնահատում,
- թ. զգալի ազդեցության ենթարկված, խոցելի և վերաբնակեցված ԱԵԱ-ներին նպաստների հատկացման գնահատում և

ժ. ՀՕՏՕ-ի համապատասխանության կամ անհամապատասխանության վերջնական գնահատում:
Եթե ՀՕՏՕ իրականացումը բավարար չէ, վերջնական գնահատումը պետք է մանրամասն ներկայացնի անհրաժեշտ ուղղիչ միջոցառումները:

11.3.2 Հողի օտարման և տարաբնակեցման ծրագրի վերականգնողական միջոցառումների արդյունքների երկարաժամկետ գնահատում

Սույն առաջադրանքը կկատարվի մեկ տարում՝ ՀՕՏՕ-ի իրականացման ավարտից հետո, պարզելու՝ արդյոք ՀՕՏՕ-ի վերականգնողական նպատակները հաջողվել են թե՛ ոչ: Սույն ՀՕՏՕ-ում ներառված ՄՏՀ տվյալներն ուղենիշներ կհանդիսանան ծրագրի նախնական և վերջնական պայմանների համեմատության համար: Հետազոտությունը մանրամասն կներկայացնի՝

- ա. ԱԵԱ-ների սոցիալ-տնտեսական պայմանները տարաբնակեցման ժամանակաշրջանից հետո,
- բ. ԱԵԱ-ների հետ հաղորդակցությունը և նրանց արձագանքներն իրավունքների, փոխհատուցման, ընտրությունների, այլըտրանքային զարգացումների և վերաբնակեցման ժամանակացույցների վերաբերյալ,
- գ. փոփոխությունները բնակարանային և եկամտային մակարդակներում,
- դ. սեփականության գնահատումը,
- ե. դժգոհություններին առնչվող ընթացակարգերը,
- զ. փոխհատուցման հատկացումը,
- է. ԱԵԱ-ների գոհունակության մակարդակը տարաբնակեցման ժամանակաշրջանից հետո,
- ը. ազդեցության ենթակա անձանց տնտեսական և սոցիալական բազայի վերականգնման մակարդակը,
- թ. ԱԵԱ-ների կենսամակարդակի և ապրուստի միջոցների փոփոխությունը,
- ժ. երկարաժամկետ արդյունավետությունը իրավունքների ազդեցությունն ու կայունությունը, և
- ի. հետագա մեղմացման միջոցառումների անհրաժեշտությունն ու քաղված դասերը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ-ՆԱԽԱՐԱՐԻ ԱՌԱՋԻՆ
ՏԵՂԱԿԱԼ

Գ. ԴՈՒՄԱՆՅԱՆ